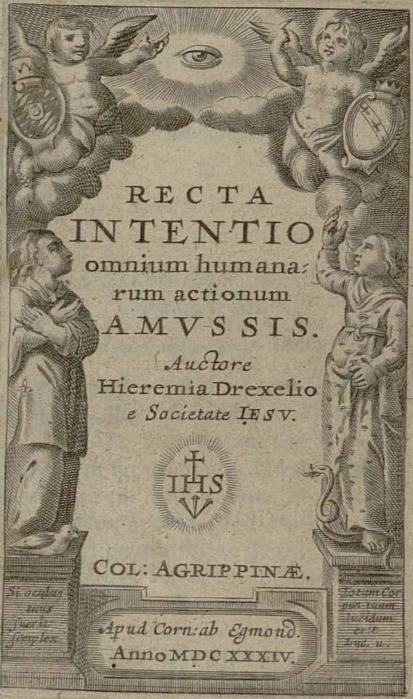
Vil 2

RECTA INTENTIO

omnium humanarum actionum

AMVSSIS.

Auctore
Hieremia Drexelio
e Societate IESV.

IHS

COL: AGRIPPINÆ.

Apud Corn: ab Egmond.
Anno MDCXXXIV.

SERENISSIMIS
PRINCIPIBVS

MAXIMILIANO

S. R. I. Archidapifero,
Electori;
Et
Serenißimæ conjugi

ELISABETHAE,

Comitibus Palatinis Rheni,
Bojorum Ducibus;
Dominis meis Clementißimis.

CAPITIS ornamentum olim (si Suidæ credimus) fuit Tiara. Hanc soli Reges (Suidas in hist. mihi pag. 966.) rectam ferebant apud Persas, Duces autem inclinatam. Demaratus Rex Spartæ, sed tunc exul, (Seneca l. 6. de Benef. c. 31.) regum potentissimo Xerxi, quid è re foret suscepti belli prudenter suaserat. Xerxes jam non una clade sapere doctus, Demarato gratias egit, quod solus sibi verum dixisset, & permisit petere quod vellet. Petiit ille, ut Sar-

des maximam Asiæ civitatem curru vectus intraret, *rectam capite tiaram gerens*. Recta intentio, Ser.^{mi} Principes, non solum ostendit Reges, uti Tiara recta, sed & facit, nec tantum ornamentum est capitis, sed & caput humanarum actionum omnium. Sine hac Tiara, seu Cidari recta, nemo beatum illud in alto regnum adibit.

Et quamvis non male Recta Intentio, huic Regum insigni, rectæ Cidari conferri possit, eam tamen longe melius Servator noster *Oculo* comparavit, & quidem *simplici*. Hic oculus instar regulæ est, qua omne Rectum probari solet. Mille errores sunt, quibus involvimur, si vel momento deflectamus oculos ab hoc seu oculo, seu hac amussi & regula. Ab hac sane pendent omnia, ad hanc omnia examinanda sunt. Eam ob caussam necessaria prorsus est exactissima cognitio Rectæ Intentionis, seu nostri finis in rebus agendis omnibus.

bus. Et Plato censuit *inutilem omnem scientiam, sine notitia optimi finis.* Plato in Theat. Etquamvis plurimi non nesciant omnia ad Deum dirigenda, iis tamen evenit quod aliquibus, qui nesciunt se scire quod sciunt, quemadmodum id sæpe quærimus quod manu tenemus: ita plerumque non tam ignoramus, quid Recta Intentio sit, quam exercere illam negligimus. Hæc caussa fuit, quæ non impulit solum, sed coegit me pæne, illud quod dixissem, etiam scribere, ut rei summè necessariæ usus non solum optime sciretur, sed etiam exacte & assidue adhiberetur. In plurimis errabit, imo in omnibus, qui aut nescierit quid Bona, quid Mala sit Intentio, aut illam actionibus omnibus applicare, hanc repudiare in omnibus neglexerit. Tanti est, non tam facere quod decet, quam respicere quò oportet. Ad illum oculum omnia videntem, omnium oculi erigantur necesse est. Nihil videt, aut certe cum

noxa videt, quiſquis oculum illum non aſſidue intuetur. Inter illos in cælo Reges numquam cenſebitur, qui Tiaram hanc aut inclinatam geſſerit aut recurvam. Intentio à recto detorta pravum efficit, quidquid contingit. Nec unquam dici poterit Bonum, quod Intentione factum eſt Mala. Intentio actionum prorſus omnium *Amuſsis* eſt.

Et hanc Amuſſim, Ser.^mi Principes, hunc ſimplicem Oculum, ſereniſſimis oculis veſtris velut rem ſuam expectantibus, hic defero. Orbi liquere puto, quam Serenitates Veſtræ hunc Rectæ Intentionis Oculum, vel ſuis oculis longe habeant chariorem, quam in omnibus Deum & Divina ſpectare, quam ſincere Dei honorem quærere, quam denique ſua omnia ad divinæ voluntatis nutum dirigere ſoleant. Hæc illa Rectæ Intentionis argumenta non fallacia ſunt, hic ille *ſimplex Oculus* eſt, adeo commendatus ab ipſa Veritate. Hunc igitur O-

culum,

culum, cùm Sereniſſimis oculis offero, non tam mea do, quam ſua illis reddo, & ad ſe ſpectantia. Et utinam hoc facere ſcirem congrue tantorum Principum faſtigiis. Erubeſcit hic liber tam tenuiter excultus, Sereniſſimos oculos ac manus adire, atque, ſi liceret, ſuum auctorem non proderet. Verum à ſua fronte ſumit audaciam; ſolatur illum & in ſpem erigit, præfixus ſibi titulus *Recta Intentio*. Hæc enim viliſſima etiam munuſcula commendare novit.

Notum è veteri hiſtoria, Sinætam, hominem paganum Regi Artaxerxi aquam è Cyro flumine cavis manibus obtuliſſe. In auream phialam exceptum hoc munus, & in pretioſiſſimis numeratum eſt. Tam tenue donum, gratum utique non fecit, niſi tam *Bona Intentio*. Regi Galliarum Ludovico XI. Conon agricola rapam inſigniorem obtulit. munus fuit & hoc gratiſſimum, auroque repenſum. Sed quis rapæ

Ælia. l. 1. Var. hiſt. c. 32.

Ioan. à Coch. l. 2. Aphe. c. 17.

hoc pretium posuit? *Bona Intentio*. Siquidem nec argentum nec aurum, nec quidquam eorum, quæ pro maximis accipiuntur, beneficium est, sed ipsa tribuentis voluntas. Et hoc est, Ser.mi Principes, quod mihi meoque libro animum addidit, ut mea se voluntas explicare auderet per tam tenue obsequium. Non enim refert quid detur, sed qua mente: quia non in eo quod fit aut datur, obsequium consistit, sed in ipso dantis aut facientis animo, seu, *Bona Intentione*. Sicut nec in victimis (ait Romanus Sapiens) licet optimæ sint, auroque præfulgeant, Deorum honos est, sed pia ac recta voluntate venerantium. Hac ipsa, Serenissimi Principes, hanc ego Amussim, hunc Oculum simplicem Serenitatibus Vestris offero dicoque. Liceat, obsecro, Serenissimi nominis splendore frui & hunc librum, qui tum demum quorumcunque oculorum noctem non metuet, cum ei talium Principum

Seneca l. 1. de benef. c. 6.

oculi serenissimum diem suum non negaverint. Monachii, Anno Christiano M DC XXVI.

Serenitatum VV.

infimus cliens

Hieremias Drexelius
è Societate Iesu.

LECTORI.

DE voculis, Lector, litem mihi non movebis, spero. Hic sæpiusculé Vallam jubemus valere, seu quemcumque comptioris sermonis avidum. Animus est pie disserere; quid refert, si minus scite? De recta intentione loquimur; hanc alius finem appellet, aut scopum, mentem vocet, aut metam: nomen rei tribuat quodcunque placuerit, nos rem curamus, neque enim hîc discere cupimus loqui, sed sapere. Nec nescimus, non intelligi, sed & ægre intelligi. Ita minus compte loqui non refugimus, modo possimus clare. Et utinam redeat Augusti Cæsaris ævum, quo hominibus verba sua nondum periculosa erant.

Sen. l. de Benef. c. 27.

Dissertatio nostra, Summam rerum, omnium humanarum actionum regulam & caput complectitur, intentionem rectam. Hanc tibi vocem, licet huc non è Latio adductam, millies ingerimus, ut, Christo monente, importunitas saltem persuadeat, quod nequit ratio.

Luc. c. 11. v. 8.

Intentio recta, virtutum omnium caput, & dux; castrum, & arx, & metropolis non male appelletur, ut quæ omnes amplissimis viribus defendat. Quia vero nec ipsa suos ignorat hostes, ideo duo ingentia mala humanæ gentis, vanam gloriam & temerarium judicium bonæ Intentionis hostes capitalissimos jure insectamur. Hæc vero, mi lector, coram Serenissimo Electore Maximiliano, & coram Serenissima Elisabetha, Bavariæ Ducibus,

Anno

Anno 1623. *dicta; tuo autem bono quicunque legis, scripta sunt. Si lubet, fruere. Atque ut scias,* rectæ intentionis *notitia, ars est, quæ compendio doceat,* nunquam errare. *Artes cætera pani, hæc cælo lucrando facit. Hanc artem nescisse, est cælum perdidisse.*

Quare, mi optime Lector, in rem tuam vigila, & disce sine impensis cælum emere: tanto melior erit omnis tua actio, quanto sanior intentio. *Hoc te volui scire, & salvere.*

ARGVMENTVM
seu
Synopsis utriusque Libri.

Liber I. Noscendam proponit *Intentionem bonam, malam, adiaphoram, nullam.*

Liber II. *Bonæ intentionis* & fautores & hostes, maxime *vanam gloriam* & *judicium temerarium*; Ejusdem Signa, Praxin, Præmia declarat.

A P-

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS.

DVos libros, quos P. Hieremias Drexelius, Societatis nostræ Presbyter, de recta intentione scripsit, aliquot ejusdem Societatis Theologis censos probatosque; Ego Gualterus Mundbrod, Societatis Iesu per Superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, facta mihi potestate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto.

In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei sigillo munitum. Landspergæ 25. Aprilis. Anno M DC XXV.

Gualterus Mundbrot.

Ima-

Imaginis sequentis brevis explicatio.

IVoni viro religioso in via occurrit femina ignem ferens & aquam; illo, ut ajebat, paradisum combustura, hac gehennam extinctura, ut deinceps homines Deo serviant non formidine supplicii, nec spe præmii, sed amore ipsius Dei. Deo enim propter Deum esse serviendum. Historiam explicamus hic, libro primo, capite undecimo. Hæc rectißima est Intentio, fugere vitia non ut inferos effugias; sectari virtutem, non ut cælum conscendas; sed Deo propter Deum in omnibus obedias. Et quamvis ipsa sibi Virtus sit merces: nihilominus animum Intentionis tam rectæ, non potest non sequi præmium. Nemo gratis laborat Deo.

LIBER

Serviendum Deo propter Deum.

LIBER PRIMVS INTENTIONEM BONAM, MALAM, Adiaphoram, Nullam explicat.

CAPVT I.

Quid sit Recta intentio.

Curtius lib. 3. post initiū.

DARIVS, clade sua & Alexandri Macedonis fortuna, notissimus Rex Persarum, acinacem habuit, cui ex gemma erat vagina, quem zona aurea muliebriter cinctus suspenderet. Nobilis gladius, modo virilem dexteram fuisset sortitus. Celeberrimus est multorum scriptis gladius Georgii Castrioti, quem Scanderbegum vocabant, qui hominem medium ictu transverso unico dissecare potuisse ferebatur. Noti sunt è sacris voluminibus Goliathi & Saulis gladii. Celebres sunt ab eruditis paginis complures alii equestrium virorum gladii, nonnunquam superstitiosa religione culti.

At vero nullius herois gladius unquam tam vitalis fuit famæ, atque Hebræi Moysis virga: Illa tot miraculorum, tot stupendorum prodigiorum operatrix Virga. Quæsierat è Moyse Deus, quid manu teneret? Virgam, respondit. Cui Deus: *Projice eam,* inquit, *in terram. Projecit & versa est in* colu-

colubrum. Iusserat iterum Deus, extenderet manum, & apprehenderet caudam colubri. *Extendit, & tenuit; versaque est in virgam.* Exod. cap. 4. v. 2. 3. & 4.

Hîc pulchre subjecit oculis Deus, & malas actiones sic à nobis esse, ut si terram & res terræ spectemus cum agimus, colubri fiant: actus malitiæ veneno tincti; sin animum cælo attollamus, virga Mosis, opera cælesti præmio digna existant. Tanti refert, quomodo Mosaicus iste scipio tractetur, an manu teneatur, an humi projiciatur. Hic scipio, hæc Moysis virga omnium Magorum virgas devoravit; hæc flumina in sanguinem mutavit; hæc rupem in fontem diluit; & è duri silicis venis subitum torrentem elicuit; hæc marinos fluctus in tutissimos parietes divisit. potuit dicere Moyses, hoc baculo duce, & saxa, & maria penetro; omnia mihi pervia sunt. Hac Moysis virga sacri Doctores designatam ajunt *rectam* in omnibus humanis actionibus *intentionem*, cui penetrabilia sunt omnia. Hîc autem, prima omnium quæstio, quid sit *recta intentio.*

Christus Dominus *rectam intentionem* appellat *oculum simplicem.* Cur Oculum? cur simplicem? Deum Theologi *substantiam simplicissimam* vocant, in qua nulla sit compositio aut mixtura; nil aliunde collecti aut emendicati, nihil enim in Deo est,

quod non est Deus. Sic oculus, sic & Intentio simplex dicitur, cui nihil impuri, nullus sui amor, non fatuus timor, non spes vana sit admixta, sed quæ pura, nec ullis ejuscemodi sordibus turbata, ad Deum solum directa, eo solo contenta sit.

Ergo, Intentio Recta est, quæ cum operatur, operis sui finem constituit Deum, seu, quæ omnia ad Dei gloriã & honorem revocat. Explanat id sanctus Ambrosius aquilæ solertia. Hæc pullos suos involucres exploratura, & à legitimis separatura spurios, ungue suspensos tenet in aëre, eosque opponit solaribus radiis; qui irretortis & hiantibus oculis excipiunt solem ii agnoscuntur in filios, submittuntur in nidum, foventur & aluntur. perinde si dicat mater: Hi mei filii sunt, stirps aquilina, digni quos nutriam: ceteros qui solem tremulis ac palpitantibus oculis, idq; ægre admittunt, ut degeneres nido præcipitat, & ut genus non suum exhæredat miserabili lapsu. Ita & ii prorsus qui Deum obtutu assiduo sic possunt respicere, ut omnes suos actus *sincere* ac *integre* ad Dei honorem dirigant, unicam voluntatem divinam in omnibus sectentur, verissimi Dei filii sunt, his *simplex oculus* est.

Vitæ Patrũ. II. Fuit è priscis Ascetis unus aliquis, qui quotiescunque operis aliquid erat aggressurus, subsistebat aliquan-

quantiſper cogitanti ſimilis. Interrogatus quid hoc ageret, opera noſtra, reſpondit, ex ſe nulla ſunt, velut informis trabs, niſi recto fine ſinceraque intentione velentur ac veſtiantur. Et velut qui ſagittis ad ſcopum ejaculandis certant, non emittunt ante ſagittam, quam oculo collinearint ad metam: ſic & ego, quicquid demum acturus ſim, ad Deum finem & ſcopum noſtrum ultimum intentionem meam dirigo. & hoc eſt, ait, quod ago dum ſubſiſto, id enim Deus à nobis exigit. Optime factum dictumque.

Recte ſentit Bernardus, inſulſam eſſe Deo noſtram omnẽ & obedientiam & patientiam, niſi omnium quæ agimus vel patimur, ipſe ſit cauſſa. Et quemadmodum qui propoſito præmio bombardas explodunt in eundem orbem ligneum, quo minus ab orbis centro aberrent, oculum lævum plerumque claudunt, ſolo uſuri dextro, quo vegetior ſit acies & certior feratur in umbilicum ſcopi: ita prorſus claudendus & nobis eſt ſiniſter oculus tot humanorum reſpectuum, tot peſſimarum obſervationum, tot inanium ſcientiarum, ſolus vero dexter largiſſime aperiendus aſpiciendo Deo per ſinceram intentionem.

Sederat ad fontem Servator noſter à via feſſus, fame ſitique exhauſtus, Ioã. c. 4. v. 14 & ſeqq.

& ubi colloquium cum Samaritide finiit, discipuli ea quæ emerant, anteponentes : *Rabbi*, ajunt, *manduca*. Quibus Dominus : *Ego*, inquit, *cibum habeo manducare quem vos nescitis*. Nec tamen inter se quærere omittunt discipuli, & : *Nunquid*, ajunt, *aliquis attulit ei manducare*? Tandem aperte Christus, *Meus cibus est*, inquit, *ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus*. Hic itidem cibus est omnium Deo servire cupientium, *ut perficiant opus ejus*.

Atque, si rem ad calculos revocemus, omnes ex eadem patina cœnamus, herus & famulus, opulentus & egenus, doctus indoctusque, unus omnium cibus est, unica Dei voluntas, unicus Dei honor; tamque contentus fit sorte sua primus & summus, quam sua postremus & infimus, quando omnium una debet esse actio, unam atque unicam Dei gloriam in omnibus spectare.

Orat. 16. de ebriet. & ingluvie. III. Ratio vivendi, inquit Basilius, in homine Christiano, verum sibi scopum habet propositum, Gloriam Dei. Et divini Pauli præceptum est: Ephes. c. 6. v. 6. & 7. *Non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo*. Et ut hoc altius infigat animo, idipsum ingeminat: *cum bona voluntate servientes, sicut Domino & non hominibus*. Amandus est Deus operando, & amando

Deum, operandum est propter Deum. ab exemplo id patebit.

Honestæ vitæ matrona, cum reducem habet è via maritum, sospitem & sanum, qui utrum viveret ignorabat, à quo diu nullas acceperat litteras, cum præsentem videt, ingentia edit lætitiæ signa: hic famulæ vices obire, ocreas detrahere, pedes abluere, non infra sortem suam reputat. Scit quidem hoc ancillarum aut servorum esse; sed illa servilem hanc operam præoccupans, & amorem testari vult & gaudium. non vile videtur ei obsequium, quod amor facit tam suave: honori ducit sic à seipsa abjici. Pari modo, si nos quicunque simus, nostrum duntaxat munus, laborem, officium, fortunam attendamus, facile obrepet tædium, & oneri erit etiam facillimus labor, graviter queremur quoties non jucunde licuerit quiescere: at vero si oculos alio mittamus, & Deum respiciamus, *servientes sicut Domino, & non hominibus*, nullum nec vilem nec nimis gravem censebimus laborem; quies erit molestiæ. Opifices cùm ipsis Dominis se laborare sciunt, solertia longe majore id faciunt. thoracem accipit sartor reficiendũ: hîc prima quæstio est, cuinam? si Domino, mox sepositis tãtisper aliis, ipse magister hanc operã prestat, quam alioqui puero imperasset. Ergo, non nos, sed Dominum attenda-

In sen. tent. tendamus, *servientes sicut Domino; & non hominibus*. Pura erit intentio, inquit Bernardus, si in omni actione nostra aut honorem Dei, aut utilitatem proximi, aut bonam conscientiam quæramus.

Epist. 48 init. Præclarissime Seneca: Non potest, inquit, quisquam beate degere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit: alteri vivas oportet, si vis tibi vivere. Quodlibet vitium sic à Deo abducit hominem, ut is sibi vivat, ad sua commoda vigilet, stertat ad aliena. Vbi ergo intentio anhelat ad æs & nummos, ibi carior hospes non est quam pecunia: ubi intentio carnem sapit, illic voluptas inter intimos amicos numeratur: ubi vero in altum suspirat intentio ad honores & dignitates, istic anxia sedulitate colliguntur pennæ quæ evehant ad alta, nec ullus gratius fert munus, quã qui alas donat huic ambitioso volatui idoneas. En, ut horum oculi aversi abeant à Deo in res vanissimas, quas occulta intentione concupiscunt. ita sibi ipsis vivunt. At, nequit Deo vivere, qui vult vivere sibi.

Ergo, Oculus ad Deum perseveranter reflexus, hic demum *simplex*. Intentio Deum ubique observans, nec adspiciens quidquam nisi simul aspiciat Deum, hæc demum & *recta* & *sincera* est Intentio. Per hanc vivimus Deo, uti Hebræo Psaltæ jucundissi-

dissimum erat dicere: *Et anima mea illi vivet.* Hinc pulcherrimum illud à seipso impetrans: *Non proponebam*, inquit, *ante oculos meos rem injustam.* Ps. 21. v. 13. Ps. 100. v. 3.

CAP. II.

Quæ sit intentio rectissima.

TRiplici fere modo Intentionem nostram dirigimus ad Deum. Primo: Servit quis Deo, & à noxis gravioribus se continet, formidine pœnæ; inferorum ignes, æternos cruciatus metuit. hic talis subinde audet aliquid non carcere tantum aut brevibus Gyaris, sed inferis dignum: audet, inquam, aliquid, & rem in casum dat, nam cogitat: Nondum tam vicinus inferorum ergastulis sum, quin lætiuscule hoc aut illud audeam: debitum quo me forsan obstricturus, confessione piaculari tollere noxam quam fortasse contracturus, iterum delere potero: audeamus ergo; perendie licebit redire ad officium. Ah, oculus iste simplex non est, nec, si sit, diu talis est, non enim solum Deum respicit. Si manes & inferi fabula essent, homo ille cælū sibi extra cælum strueret, & beatum se crederet, si licenter & ad ventris curas abjectus viveret ut pecus. Hæc intentio eorum est ferme quos Paulus homines vocat *Animales*, qui non 1. Co. 2. v. 14.

 perci-

percipiunt ea quæ sunt spiritus Dei.

Altero modo, intentio ad Deum
Ps.118 dirigitur: Servit quis Deo, quia cupit
v.14. inter Beatos vivere. cælum ei dulce: merces æterna, merces magna nimis. Inclinat cor suum ad faciendas justificationes propter retributionem. Intentio hæc prima multo melior est, nec tamen optima est: melior, inquam, nam iste qui cæli gaudia concupiscit, cautior est, quam ille qui orci tormenta solum metuit, neque ea metuit semper, sed quandoque suæ formidinis oblitus, ruit in vetitum.

Tertio modo, Intentionem ad Deum rectissime dirigit, qui sic animo sentit: Servio Deo, & ideo servio, quia hic Dominus dignissimus est, ut ei serviatur ab omnibus, & quia me beneficiis eximiis, & innumeris prævenit; omnia ipsi debeo. Huic placere cupio, & propter hunc omnia facio, quæcunque facio: de præmio & mercede nihil omnino solicitus sum. Ego Deo servio, serviamque dum vixero, ubi demum sit remuneratio.

Hæc omnium optima, hæc rectissima est Intentio, non sui, sed Dei; non Vtilis, sed solius Honesti aspectu
Ps. 53. facere omnia. De hac intentione glo-
v.8. riatus Hebræus Rex David: Volun-
Tom.8 in Ps. tarie, inquit, sacrificabo tibi, & con-
53. fitebor nomini tuo, *quoniam bonum est.* Facundissime hîc Augustinus: Quare,

Quare, inquit, voluntarie? quia gratis amo quod laudo. Laudo Deum & in ipsa laude gaudeo, ipsius laude gaudeo, quo laudato non erubesco. Gratuitum sit, & quod amatur, & quod laudatur. quid est gratuitũ? ipse propter se, non propter aliud. Quod præmium accepturus es à Deo, ô Avare? Non tibi terrã sed seipsum servat, qui fecit cælum & terram. Voluntarie sacrificabo tibi: noli ex necessitate. Si enim propter aliud laudas Deum, ex necessitate laudas: si adesset tibi quod amas, non laudares Deum. Vide quid dicam. Laudas Deum, verbi gratia, ut tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliunde amplã pecuniam, non à Deo, nunquid laudares Deũ? Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non voluntarie sacrificas Deo, sed ex necessitate sacrificas, quia præter illum nescio quid aliud amas. Contemne omnia, ipsũ attende, ipsũ gratis dilige, quia melius ab eo non invenis quod det quam seipsum. Et confitębor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est. Ob nihil aliud, nisi quia bonũ est. Nunquid ait, Confitebor nomini tuo Domine, quia das mihi fructuosa prędia, quia das mihi aurum & argentũ, quia das mihi latas divitias, excellentissimam dignitatem? non, sed quid? *quoniam bonum est*. Melius nihil invenio quam nomẽ tuũ, ideo confitebor nomini tuo Domine, quia bonum est.

I. En, ſervire Deo propter Deum, hoc demum vere Deo ſervire eſt. Sic enim &Deus nos amat, ſic & ipſe nobis ſervit, uti per Oſeam promittens: Diligam, inquit, eos ſpontaneè, hoc eſt, mere gratis. Idem à nobis jure exigit, neque enim vult ut nos ſerviamus ſibi, ſicut canis ſervit ſuo Domino pro oſſe aut offa. nam ſi Deo ſerviamus pro cælo, cælum nobis charius eſſe Deo, ſatis monſtramus. Appoſitiſſime huc Seneca: Inveniuntur, inquit, qui honeſta in mercedem colant, quibuſque non placeat virtus gratuita: quæ nihil habet magnificũ, ſi quidquam habet venale, cum virtus nec lucro invitetur, nec abſterreatur damno, adeoque neminem ſpe ac pollicitatione corrumpat. Calcatis utilitatibus ad illam eundum eſt, quocunque vocavit, quocunque miſit, ſine reſpectu rei familiaris: interdum etiam ſine ulla ſanguinis ſui parſimonia vadendum, nec unquam imperium ejus detrectandum. Quid conſequar, inquis, ſi hoc fortiter, ſi hoc grate fecero? Quod feceris. Nihil tibi extra promittitur. Si quid forte obvenerit commodi, inter acceſſiones numerabis. Rerum honeſtarum pretiũ in ipſis eſt. Præclariſſimus teſtis in hanc rem venit Ludovicus Bloſius, qui hoc ipſum confirmans: Dominus, inquit, ad ipſam Gertrudem virginem aliquando dixit: Vellem electis

Oſ. c. 14. v. 15.

L. 4. de benef. c. 1.

Monil. ſpirit. c. 3. ante med.

meis

meis perſuaſum eſſe, quod eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipſi ſerviunt expenſis ſuis. Illi autem expenſis ſuis mihi ſervitium præſtant, qui licet ſaporem devotionis minime ſentiant, fideliter tamen (ut poſſunt) orationes & alia pia exercitia ſua peragunt: confidentes de pietate mea, quod ego illa libenter & grate ſuſcipiam. Plerique ſunt, quibus ſi ſapor & conſolatio interna concederetur, non eis prodeſſet ad ſalutem, & meritum ipſorum valde minueretur.

Hanc igitur Intentionē ut optimam & puriſſimam probamus, qua quis facit quippiam, quia Deo ſic placet, quia Deus vult, quia ob immenſam bonitatem ſuam digniſſimus eſt, ut ejus honori fiant omnia. Quare ſecū quiſque ſic ſtatuat: Servio Deo propter Deum, qui *tantus* eſt, ut ſi cælum non ſit, nec ſint inferi, ſolus tamen digniſſimus ſit, cui omnes Angeli, cui gens humana, cui quidquid creatum eſt, ſerviat quam accuratiſſime.

Facile autem eſt deprehendere, num quis animo ſic ſentiat. Fit enim non raro ut alteri alteros temere aſpernemur, & cōtemptim dicamus: Ecquid magni habet hæc ſcriptio, hæc dictio? quid egregii in hoc cōſilio, hac actione, hoc opere? mandetur hoc aliis, quivis id poſſit. His cavillis Rectæ Intentionis homo minime turbatur.

ſed

ſed generoſa mente: Domine mi, ait, parum ego laboro tibi hoc diſplicere, nō hoc feci ut tu laudes; tibi & mille aliis non placeat, id mihi curæ non eſt, modo uni Deo non diſpliceat. Mihi maxima laus eſt & merces, recte feciſſe. Probet hoc Deus, etſi univerſus Orbis improbet, id ego ſcilicet nec flocci facio; contemnere & contemni jam didici. Sciant homines eum me eſſe quem offendere ſine periculo poſſint. Scio quem debitorem appellem poſt laborem; in ſinu gaudere ſcio. Hæc amuſſis rectæ intentionis docet.

Quod ſi quis res ſuas ab aliis non magni fieri, grande ſupplicium putet, turbetur, doleat, triſtetur & animo concidat, dicatque: Ergo poſthac penitus feriabor, ut non habeant hi ſcioli quod damnent; otiari mihi ſuavius erit, quam hæc tam iniqua judicia ſubire. En, miſer, hîc deprehenderis in flagranti delicto. nam ſi recta tibi eſſet ad Deum intentio, in minimis poneres te tuaq; ab aliis non commendari, aut ſiniſtris judiciis atq; ſermonibus flagellari. hæc puræ intentionis hominem nunquam dejiciunt gradu: ſpernit ſe ſperni. Deum reſpicit, cui uni ſe ſuaque probare cupit. Hem, quam eſſemus miſeri (& ſumus certe) qui aliorum judicia in tormenta noſtra vertimus, aliis diſplicere ſupremum malum

malum credimus, laudem ex plurium assensione venientē maximum bonum censemus, nec unquam nobis suave est laborare, nisi cum alii nos incipiunt laudare, aut certe laborem nostrum benevole spectare. An ignoramus, ægre & raro satisfieri humanis oculis, qui solū opus quod vident, æstimant, animum cæci prætereunt? Deo servire & jucundum est, & facile. Deus enim cor, ut Gregorius loquitur, & non substantiam pensat, nec cogitat quantum, sed ex quanto quis operetur.

II. Arboris radix aut fructum dulcem facit, aut amarore inficit, nam prout radicis succus dulcis aut amarus est, sic & fructus. *Si radix sancta, & rami.* (Ad Rō. cap. 11. v. 17.) Et sicut rivulorum aqua ejusdem cum fonte saporis est; sic & humanæ actiones, ejusdem bonitatis aut malitiæ cum intentione, quæ illarum & radix, & fons est. Optime, (In Ps. 31.) simulq; brevissime Augustinus: Non, inquit, valde attendas, quid homo faciat, sed quid, cum facit, aspiciat. Donavit aliquis magnam pecuniam: sed dives, sed non sensurus impendium. Donavit alius: sed pauper, sed parte patrimonii cessurus. Summa eadem est; beneficium idem non est; intentio variat. (Longiss. sed aurea epist. 95. circa med.) Seneca velut unus ex integerrimis Christianis præclarissima hac de re monita ingerens: Quoniam quidem, inquit, non in facto laus

laus est, sed in eo quemadmodum fiat. Exemplis hoc firmat: eadem res si gulæ datur, turpis est: si honori, reprehensionem effugit. Amico ægro aliquis assidet? probamus. At hoc si hæreditatis caussa facit, vultur est, cadaver expectat. Eadem & turpia sunt, & honesta: refert, quare, aut quemadmodum fiant. Ergo infigi debet persuasio (nos intentionem vocamus) ad totam pertinens vitam: qualis hæc persuasio fuerit, talia erunt quæ agentur, quæ cogitabuntur: qualia autem hæc fuerint, talis vita erit. M. Brutus dat multa præcepta & parentibus, & liberis, & fratribus. Hæc nemo faciet quemadmodum debet, nisi habuerit quo referat. Proponamus oportet finem summi boni, ad quem nitamur, ad quē omne factum nostrum dictumque respiciat (nemo Christianorum magis Christiane hoc dixerit) veluti navigantibus ad aliquod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito vaga est. Quid posset dici religiosius?

Publius Mimus succincte quidem, sed præclare quoque dixit: Malus est vocandus, qui sua caussa est bonus. Ergo non tantum non licet mihi esse malum propter me, sed nec bonum etiam propter me: propter Deum omnia. Ad finem summi boni, ut Seneca loquitur, omne factum dictumque nostrum respiciat.

III. *In-*

III. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei.* Sed qua id ratione verum? An non Paulus, cum Orbis ecclesiastes esset, justus fuit? quantas tamen per ambages, per quot anfractus, quam curvis itineribus ductus est ad cælum? Principio, Iudæus erat, Pharisæorum discipulus, sectæ ad quam formabatur, tenacissimus. Dein è discipulo magister, fervens Pharisæus, pertinax Rabbinus. Tertio, factus est Christianorum insecutor & tortor, præses lictorum, *ut si quos invenisset hujus viæ viros ac mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem.* Quarto, fit denuo discipulus, sed Ananiæ, optimi Christiani. Quinto, fit & ipse Christianus, & Christianorum Orator. Sexto, in omnem Orbis plagam emissus à Deo, terras transiliit & maria, terram ex terra, mare ex mari mutans. An non flexuosæ sunt hæ viæ? Quod præterea casibus, quantis quotidie periculis, quam pæne innumeris urgebatur ærumnis? nunc ei mortem minatur mare, nunc falsi fratres, nunc latrones in Pauli caput conjurant; modo Gentes infestant, modo Iudæi vexant; jam in navi, jam in carcere, jam in solitudine, jam in urbibus contrarios experitur eventus: nunc virgis cæditur, jam lapidibus insternitur, quotidie fere moritur. Septimo demum, Romam

Sap. c. 10. v. 10.

Act. c. 9. v. 2.

venit, & illic caput amittit. Quis has ſemitas non dicat ſinuoſas? Sed audi, mi bone homo, via hæc tam tortuoſa, recta via non eſt ad cælum. Potuiſſet alius, non Paulus, æque multúm & plus Paulo perpeti, & tamen aberrare à cælo. Ergo rectiſſima via Pauli ad cælum, fuit ejuſdem puriſſima ac ſinceriſſima intẽtio ad Deum: in illis perferendis omnibus, unicum Dei honorem ſpectabat. Hæc amuſſitata ad cælum via eſt, hanc omnes Sancti tenuerunt, ab hac nullus proborum hominum obliquo tramite ingreſſus eſt: *Iuſtum deduxit Dominus per vias rectas.* At illi tam varii caſus, tam multiplices ærumnæ, tam incerti ac mali eventus, quibus omnis vita pleniſſima eſt, militiæ morem à nobis obſervari volunt. In bello nil novi aut miri eſt, tortuoſos aggeres moliri. imo quandocunque dux belli ad urbis mœnia vallum ducere inſtituit, non rectis lineis ſed incurvis flexuoſum ducit. Hæc ad obſidendam urbem directa via eſt, quæ tam curva eſt & impedita. Ita nos Deus per omnigenam calamitatum varietatem ad cælum ducit. at quoniam in hoc ipſo tam flexuoſo calle, rectiſſima eſt proborum ad Deum intentio, veriſſime affirmatur: *Iuſtum deducit Dominus per vias rectas.* & quod
Sap. c. 5. v. 16. huic proximum: *Iuſti in perpetuum vivent, & apud Dominum eſt merces eorum,*

rum, & cogitatio eorum apud Altissimum. Quia illi hoc assidue cogitant, hoc unice curant, placere Deo, non hominibus; ideo & à Deo præmium capient amplissimum. Hæc ergo, ut Bernardus loquitur, puritas intentionis est, ut quicquid feceris, propter Deum facias, & ad locum, unde exeunt gratiæ, revertantur, ut iterum fluant. In vig. Nativ. Dom. serm. 3. med.

CAP. II.

Quam necessaria sit recta intentio.

SI divinæ paginæ de necessitate rectæ intentionis altum alibi silerent, ab unico Servatoris dicto abunde constaret, quam illa omnibus sit necessaria. Apertissime Christus: Si, inquit, oculus tuus fuerit simplex, Luc. c. 11. v. 34 totum corpus tuum lucidum erit. Affirmat Augustinus, Christum Dominum hîc proprie locutum de *recta intentione*, ut qui paullo ante de precibus, eleemosynis, jejunio disseruerit. Ne quis ergo suarum precum, stipis, aut jejunii vim omnem eliderer aucupandis rumusculis, addit Servator saluberrimam institutionem de oculo, qui aut simplex & purus, aut multiplex & nequam est.

Sicut ergo, cum oculi nitidi sunt, clari, acres, atque vegeti, corpus sibi suum habet diem, & solem suum

circumfert secum; quaqua vult se movet, & in luce est: at vero si oculi ægri & affecti, si pæti aut lusciosi, si lippientes aut tunicis obducti, omne corpus miserum est, & infra domesticas nebulas ingemiscit: ita prorsus si intentio sincera sit, & ab omnibus falsæ gloriæ umbris libera, preces, eleemosynæ, jejunia à vitiorum fæce sincera sunt; sin mala sit intentio, omnes hominis actiones tales sunt. Quid per oculum, inquit Gregorius, exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio? quæ priusquam se in actione exerceat, hoc jam quod appetit, contemplatur. Et quid appellatione corporis designatur, nisi unaquæque actio, quæ intentionem suam quasi intuentem oculum sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonæ intentionis radium, merita illustrantur actionis.

L. 28. mor. c. 6. prope finē.

I. Optime solitus dicere Ambrosius: Quantum intendis, tantum facis. Nimirum tanti pretii est tuus labor, quanti est tuus iste oculus qui laborem præcedit. Si recta sit intentio, recta erit & actio, certe in oculis Dei, nam hîc millies oculi humani falluntur. De his pulchre dixit Bernardus: Opera probant, quæ cernunt, sed unde prodeant, non discernunt.

Tract. de gra. Humil. grad. 5.

Ita omnium actionum nostrarum amussis,

amuſſis, & fundamentum, & baſis eſt intentio. Clare de hoc Gregorius: D. I. in cap. 28. Iob ad finem. Baſes, inquit, unius cujuſcunque animæ ſunt intentiones ſuæ. Nam ſicut fabrica columnis, columnæ autem baſibus innituntur: ita vita noſtra in virtutibus, virtutes vero in intima intentione ſubſiſtunt. Et quia ſcriptum eſt: Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus, tunc baſes in fundamento ſunt, cum intentiones noſtræ in Chriſto roborantur. Tales omnino ſumus, qualis eſt noſtra intentio. Virtutis laudem aut vitii notam ab intentione ſortimur; ſi intentio terram ſpectet, terrei ſimus; ſi cælum, cæleſtes. Et plerunque ubi deeſt finis virtutis, ibi ſe miſcet vanus, aut naturalis, aut vitioſus.

Præclare Laurentius Iuſtinianus: De Regim. Prelat. c. 22. In cunctis operibus, inquit, quicunque animi ſalutem exoptat, intentionis ſuæ componat obtutum, & ad illum quem divina lex mandat, dirigat finem, ut non caſſo labore deſudet. Addit: Parum prodeſt ardua tractare negotia, cum Principibus & Regibus familiariter converſari, ſanctitatis, & ſcientiæ celebre nomen acquirere, & obliqua intentione hoc agere. Richardus Victorinus: De ſtatu inter. Homil. 17. Quod eſt, inquit, corpus ſine vita, hoc eſt opus ſine intentione bona.

 Qualibet

Quælibet actio quamvis bona videatur, tamen quasi mortua judicatur, si non per intentionem bonam animatur.

II. Quotiescunque fere Christus
Luc. c. illud suum, *attendite*, proclamat: uti
20. v. 46. cum monet; Attendite à Scribis, At-
Luc. c. tendite à fermento Pharisæorum, At-
12. v. 1. Matth. tendite à falsis Prophetis, plerunque
cap. 7. periculum grave imminet, & cautis-
v. 15. Mar. c. sime tunc agendum. Hac voce Chri-
6. v. 1. stus nos omnes altum inclamans: *attendite*, inquit, ne justitiam vestram faciatis coram hominibus. Cautos pedes figite, pone vos inserpit lavernio detracturus pallium: ubi respexeritis, amicissimum se finget, manum deosculabitur, mille obsequia simulabit. Ecquis fur iste, quis hic lavernio? Intentio, sed obliqua illa hominibus placendi, hominum oculos implendi, humanas laudes emerendi. Ideo Christus signate addidit:
Tom. 8. in *Vt videamini ab eis.* Augustinus: Vi-
Ps. 65. deant, inquit, bona facta vestra, & glorificent non vos, sed Deum. Nam si propter vos glorificandos facitis opera bona, respondetur vobis quod ipse dixit de quibusdam talibus: Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam. Ergo, inquies, debeo abscondere opera mea, ne faciam coram hominibus? Non, ait Dominus, diversa jubeo. Finem attende, in finem canta: quo fine facias, vide. Si ideo

ideo facis ut tu glorificeris, hoc prohibui: si autem ideo ut Deus glorificetur, hoc jussi: Psallite ergo non nomini vestro, sed nomini Domini Dei vestri. Vos psallite, ille laudetur; vos bene vivite, ille glorificetur.

Sanctus Gregorius, illud Domini Hom. 11. in Euang.
monitum de tegenda stipe exponens: Sic sit opus, inquit, in publico, quatenus intentio maneat in occulto; ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua soli Deo placere quærimus, semper optemus secretum. Ergo intentio bona summe necessaria est, quæ sola manticularios hos erudite novit declinare. Ergo *attendite*.

III. Inter prisci fœderis ceremonias, quas Deus ab Hebræis exigebat, commendandis sacrificiis, & illa è præcipuis erat, *Victima manum* Levit.
imponere. Ita lex imperabat: Ponet cap. 1. vers. 4.
manum suam super caput hostiæ, & acceptabilis erit. Quærunt interpretes: Ad quid Deus hanc manus impositionem exigat, quo sacrificium & sibi gratum, & offerenti foret utile. Oleaster: Voluit Deus, inquit, ut sacrificaturus non solam hostiam offerret, sed seipsum insuper, cor, voluntatem, intentionē adjungeret. Hoc omnino necessarium est, nam solæ pecudes nec Deo acceptæ, nec offerenti fructuosæ. Hinc Augustinus, in

In Psal. 55. v. 13 illud regii vatis, *In me sunt Deus vota tua*: Quæris, ait, quid des Deo? non animalia aris oblata: de cordis arca, de cellario bonæ conscientiæ, de teipso profer teipsum. Ita prorsus, voluntatem, animum, cor tuum offer; dic Deo: In me sunt, mi Deus, vota tua: quæ enim exigis à me, intra meipsum sunt: hæc tu, mi Domine, in sacrificium tibi postulas, non illa exteriora cordis & intentionis vacua.

Chrysostomi sensu, vera Christianorum sacrificia sunt eleemosynæ, oratio, temperantia. At Deus hæc non nuda vult, sed ut seipsum quis addat, unde holocaustum fiat medullatum. Nam regius Psaltes apud seipsum statuens: Holocausta, inquit, medullata offeram tibi. Quid est, inquit Augustinus, medullata? Intus teneam charitatem tuam: non erit in superficie, in medullis meis erit quod diligo te. Nihil enim interius medullis nostris. Carne interiora sunt ossa, medullæ interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit Deum, magis placere vult hominibus quam Deo. Aliud autem intus sentiens, non offert holocausta medullarum: cujus autem medullam inspicit, ipsum totum accepit.

In Psal. 65. v. 15 Tom. 8 in dictū Psalm.

Illa igitur opera medullata sunt holocausta, quibus voluntas seu intentio bona inest. Nullo modo vult

Deus ossa exucca, arida, emedullata. Reperias multos qui frequenter orent, sacris etiam intersint, non raro inedia se macerent, stipem dent, sed heu quam nihil medullæ inest his operibus! sunt hæc quidem velut candida nitidaque ossa, sed deest medulla spiritus, recta intentio, pius affectus, qui hæc opera subvehat ad Deum.

Inter omnia sacrificia, primas habuit holocaustum; alia in bonum etjam offerentium cedebant, istud Deo ejusq; honori totum cremabatur. Et quemadmodum sacrificia olim erant distincta, ita nunc nostra opera: quædam & nobis etiam commoda sunt, ut esse, bibere, dormire, deambulare, legere, scribere monetam numerare: bona sunt hæc opera si bene fiant, & ut debent: alia solum honori divino institui solent, veluti holocausta, ut orare, inediam tolerare, rei divinæ interesse, confessione se illustrare, divinum epulū accumbere. Illa primi generis apud plerosq; raro medullata sunt: nam cum hora vocat, ad mēsam itur, nec ultra cogitatur; cum somnus invitat, ad lectum properatur, nec aliud animo agitatur quam quies; cum cæli favor in campos evocat, exitur, nec aliud in corde versatur quam hilaris deambulatio: ita multi edunt, bibunt, garriunt, ad negotia incumbunt, nec alio respiciunt; satis est

illis hæc fieri, animum cum Deo in his non uniunt, intentionē ad Deum non attollunt. Non ſunt hæc ſacrificia medullata, non ſunt. Sed mirandum magis, & gravius culpandum quod ipſa holocauſta nihil habeant medullæ, quod oratio ſine attentione, jejunium ſine emendatione, eleemoſyna ſine commiſeratione, Dominici corporis communio ſine devotione; è labris preces, è crumena ſtipem fundimus, ſed ubi calentes affectus, ubi mentis ardor, ubi Deo placendi ſtudium, ubi medulla? Ergo, qui Numini gratum quid offerre vultis, holocauſta offerte medullata.
Pſ. 61. verſ. 9. Effundite coram illo corda veſtra. Intentione plena totaque Deum honorate.

Quærit Cyrillus Alexandrinus, cur Deus victimæ ſanguinem vetuerit edi, illumque omnem juſſerit ad aram effundi? (Levit. cap. 3. verſ. 17) His ita reſpondet: Sanguis ſedes animi; qui ſanguinem, is & animum adimit. Voluit ergo Deus in omni ſacrificio voluntatem, cor, intentionem velut ſanguinem effundi coram ſe, nec guttula in alios uſus reſervata. Cum ergo ſacrificamus, cum oramus aut jejunamus, eo ſolum tendat intentio ut Deo placeamus, & quicquid huic contrarium, rejiciamus.

IIII. Ex his Euſebius Emeſenus (In cap. Matt. 6) duo hæc ſtatuit. Primum: Opus bonum

num quodcumque tanti est apud Deum, quanti hæc cordis effusio, & intentio in homine. Alterum: Nobis opus bonum aggressuris summa sit cura rectæ intentionis, seu voluntatis bonæ. Lex olim edicebat: Omnis æstimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Hæc enim sola pondera fallaciarum erant expertia. Ita prorsus & opera nostra, non ponderanda nec æstimanda sunt ex opinione vulgi, aut nitore exteriori, aut oculorum fide & indiciis sæpe falsissimis, sed è sola cordis intentione. Quoties nobilissima opera vix unius drachmæ censentur, quæ à Deo æquissimo rerum æstimatore velut centenarium argenti pondus recipiuntur? Æra duo minuta Hebrææ viduæ quantilli pretii credebantur, ad illam argenti molem, quæ à Pharisæis jactabatur? & tamen hanc illa longe superabant. Quam ponderosæ videri poterant Pharisæi in templo se laudantis preces, jejunia, eleemosynæ? vix æquabant discolorem lapillum: frigidissimis hominum elogiis omnia pensari poterant.

Levit. cap. 27. vers. 25

Non nescit hoc cacodæmon: exactissime perspectum habet, omne operi pretium à recta intentione accedere, propterea omnem movet lapidem, & extreme laborat, ut intentionem rectam vel subtrahat, vel inficiat, satis gnarus, tum nos incas-

ſum fatigari, & agendo multa nil agere, ac fruſtra expectare præmium, ubi tam ingratus Deo labor præceſſiſſet. Certe Deus hoc ſimplici oculo mire ſe capi luculente faſſus: Vulneraſti, inquit, cor meum, ſoror mea ſponſa, vulneraſti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Idiomate Hebræo: rapuiſti cor meum. Tertullianus hoc expendens: Salomon, inquit, morem mulierum in Oriente attendit, quæ honeſtati tuendæ prodibant operta facie, oculo unico detecto. Sponſus ergo hunc morem, tanquam honeſtatis argumentum commendans, ab uno hoc oculo in amorem ſe raptum fatetur. At vero alii hoc myſterium profundius eruentes, commendatam hic ajunt admirabilem oculorum ſeu unionem ſeu unitatem, uterque enim pari ſemper paſſu graditur, nec iſte ab illo unquam diverſus abit, una idem ſemper aſpiciunt, nec poteſt eſſe inter eos tanta diſſenſio, ut ille cælum, hic terram contueatur: eadem & capillorum eſt unitas, cum omnes in eum ordinem compoſiti ſunt, ut unus videri poſſit capillus. Oculi cordis, affectus & intentio, capilli, cogitationes ſunt. Hîc nil deformius quam diſcors horum oculorum varietas, ſi huc iſte, alio feratur ille; ſi cupiamus placere Deo, ſed & Mundo non diſpli-

Cant. cap. 4. verſ. 9.

displicere; si hoc oculo cælum, isto lucrum aut luxuriam, aut aliud vetitum quid spectemus. Tunc amore Numinis cor vulneratur, cum hominis unus est oculus, isque in Deo fixus; una intentio, eaque ad Deum erecta.

Et hoc Deus in Abrahami sacrificio pulcherrime declaravit, in quo & aves & animantes alias jussus est offerre, has quidem divisas & concisas in frusta, illas minime. Quo significatum est, quamvis partiri quis possit curas suas in uxorem, liberos, familiam, subditos, intentionem tamen, quam aves designabant, nullo modo dividendam esse. Attendat pater filiis, merces cogitet mercator, oves pastor, cives consul, pecuniam numularius; in omnium horum animis innumeræ cogitationes se prodent capillis densiores, hi tamen capilli sint uniti, hæ cogitationes omnes unum quid spectent, Deum, Dei honorem, Dei obsequium. Vnus hic crinis, oculus unus ante omnia necessarius. Hac ratione cor supremi regis suavissime vulneratur *in uno oculorum, & in uno crine colli.*

Gen. c. 15. v. 10

CAP.

CAP. IV.

Nullam humanarum rerum actionem Deo placere sine recta intentione. Vbi strictim de Vana gloria.

Ex. ca. 31. v. 2. & 3. SVmmi ſacerdotis Aaronis veſtis, in qua divino cultui operabatur, tanti pretii & pulchritudinis erat, non ſolum qua materia, ſed & qua arte, ut omnium Regum ac Imperatorum veſtes cum ea nequaquã conferri poſſint. Beſeleel, maximus artifex veſtem illam confecit: ſed majorem ſe artificem habuit, Spiritum ſanctum, qui dictavit, qui conficiendæ modum præſcripſit, & ipſi magiſtro velut puero manum duxit. De hac veſte Siracides: *Sic pulchra*, inquit, *ante ipſum non fuerunt alia uſque ad originem. Gloria honoris & opus fortitudinis, deſideria oculorum ornata.* (Eccleſ. cap. 45. verſ. 14) Quicquid in hoc genere venuſti vel curioſiſſimus oculus deſiderarit, id in una hac veſte ſpectare potuit: *Deſideria oculorum.* Omnem vel avidiſſimi oculi cupidinem ſatiavit hæc veſtis; nil pretioſius, nil & pulchrius in opere non maximo videre quiſquam optarit.

Hoc bonus Deus eo fine voluit, ut ſummus ſacerdos ad templum progreſſus omnium ad ſe oculos raperet: ea etiam de cauſſa ad hujus veſtimenti imum marginem trecenta ſexaginta

aginta ſex aurea tintinnabula juſſit appendi, ut ipſo ſacerdos inceſſu ad hoc ſpectaculum undequaque omnes convocaret. Nec erat qui non oculos ſuos in hoc ſpectaculo libenter perderet. Interea tamen huic ipſi ſummo ſacerdoti, qui omnium in ſe oculos convertit, in neminem oculos emittere licuit; ab omnibus aſpiciendus neminem ipſe debuit aſpicere. Voluit enim Deus ut juncti ſacerdotis oculi in unicum ineffabile Dei nomen irent, quod ea de cauſſa ſacerdos aureæ laminæ inſculptum fronte præferebat.

Nobiliſſimum hoc paradigma eſt hominis ex aſſe probi. Homo ſerio bonus in ſe ſpectandum præbeat, quicquid caſtis oculis videre in voto eſt: *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum.* AdTit. c.2.v.7 In hoc tali homine opulenti videant exemplum piæ Liberalitatis; afflicti & pauperes, Patientiæ; iracundi & pugnaces, Manſuetudinis; impuri & intemperantes, Continentiæ; ignavi & deſides, Induſtriæ: ſit denique talis, *deſiderium oculorum ſanctorum*: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona.

Enimvero qui aliorum oculos, vitæ ſanctioris exemplo ad ſe trahunt, ipſi ſuos oculos nequaquam in ſui ſpectatores emittant, ut ipſis placeant, ſed ut ab ipſis diſcant: unum

atque unicum Dei honorem ſpectent in omnib⁹. Velut Aaron ſolum frontale ſuum oculis admittebat: ita hi ſolum Deum obtutu aſſiduo contemplantes, laudem etiam oblatam reſpuant, & à ſe derivent in Deum, quantumq; ſibi ipſis diſplicent, tantum ſoli Deo cupiant placere, per veram ſinceramque in omnibus intentionem, de qua proximo capite dictum, quam ſit neceſſaria, nunc porro demonſtrabitur, quàm nulla noſtrarum actionum ſine hac Deo poſſit placere.

In Canticis cāticorū ſæpius. I. In epithalamio divino, regiæ virginis oculos mirifice commendat regius è cælo ſponſus, ſed per ſimilitudines diſſimillimas, ita ut homo cæleſtium arcanorum rudis, non immerito quærat: Quæſo, an ſponſus hic temulentus eſt, quib⁹ verbis ſponſam laudat? *Oculi tui*, inquit, *columbarum*. Et: *Oculi tui ſicut piſcinæ Heſebon.* Ecquid oculis columbinis cum piſcina? quid minus ſibi ſimile quam oculus & ampliſſimum ſtagnum? Myſterium texit divinus ſpiritus eleganti involucro. Oculi columbinis oculis ſunt ſimiles, ut videant: piſcinis Heſebon conferuntur, ut videantur. Heſebon, urbs regia, Hieronymo teſte, viginti milliarib⁹ diſtabat à Iordane. Ad hujus portā unam duæ erant nobiliſſimæ piſcinę, cryſtalli æmulæ. Huc populus feriatis dieb⁹ catervatim effundebatur

debatur animi caussa, ad spectaculum crystallini maris. His ergo piscinis pæne quotidianum erat, *Videri.* Et hinc sanctus Spiritus oculos sibi placentes & piscinis confert & columbarum oculis. Et principio quidem comparat oculis columbinis. Columba omnium gentium sensu symbolum erat mutuę fidelitatis conjugum, cum alter alterum pari fide respicit. Et hoc cælestis sponsus in anima casta dilaudat, oculos eam habere columbinos: Oculi tui, ait, columbarum; oculi fideles & casti, quos in me solũ deflectis, & quos ego solus expleo, neque enim agendo, alium quam me respicis, *Et ad me conversio tua.* Et velut alteruter conjux oculos à conjuge divertens, adulteræ mentis suspicionem movet: sic anima, si oculũ intentionis in aliud quid quam in Deum conjiciat, fidē fallere, & aliis à Deo placere se velle ostendit. nam quæ fidelis est, illud assidue ingeminat: *Tibi dixit cor meũ, exquisivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram:* oculi mei tam & amplæ simul & angustæ capacitatis sunt, ut præter te, mi Deus, capiant neminem, nec ullius oculis serviant quam tuis. Eam ob caussam tam fideles columbarum oculi, etiam piscinis Hesebon conferuntur. vult enim Deus sibi caros ab omnibus videri, vult omnium oculos in illis defigi, ut superbus in iis intuendis

Cant. cap. 7. vers. 10

Psa. 26 vers. 8.

intuendis discat, quam eximia sit virtus Humilitas, ut avarus cernat, quid possit Liberalitas; ut impurus videat, quam decora sit Castitas; ut iracundus norit, quid præstet Mansuetudo & Placabilitas. Vult Deus amicos suos esse velut piscinas Hesebon, quas plurimi contemplentur, è quibus hauriant, à quibus virtutum exempla capiant. Et quamvis hæ piscinæ videantur, non tamen sentiant se videri, neque alios ita videant, ut iis placere cupiant, prorsus ut Aaron, qui omnium in se oculos recepit, ipse suos in neminem ausus emittere.

Ergo aliis placere nòn cupiat, qui cupit Deo; nec intentionis oculum in rem creatam ullam defigat, qui Creatoris in se amorem concitare desiderat. Hîc rerum cardo vertitur, ut Deum omnium actionum suarum finem assidue observet homo. Certe officium Christianum non ab initiis metiendum est. Potest quis è vilissimo tugurio Romam ire in Summi Pontificis palatium, ex hoc pariter ad paupertimam casam tendere, & ab his viæ terminis æstimandum est & illud, & istud iter. Sicut autem viator Romam iturus, cum animo suo assiduè volvit Romam; Romam diu noctuque secum agitat, Romam somniat, hæc eum cogitatio & cubitum euntem & surgentem non deserit,

rit, Roma enim viæ terminus est: sic in omnibus nostris actibus finem nostrum præstituamus: quivis ipse sibi dicat quotidie: Quo tendo? quid quæro? propter quid me fatigo?

Hæc intentio tam necessaria est volenti pie vivere, atque necessarium est spiritum ducere, volenti naturaliter vivere; idque duplici de caussa. Prima, arcendæ vanæ gloriæ: Altera, augendis meritis.

II. Vana gloria vitium simul & periculosissimum & subtilissimum, tam multiplici vaframento insidiosum, ut evitari possit difficillime. Alia vitia insidiantur nobis in terra, hoc etiam in ipso pæne cælo pedicas tendit, undiq; virtutibus occupatum invadit. Imo quo sanctius quis vivit, hoc majorem illud sibi sumit licentiam, tantoq; irruit audacius, quanto plus contra se cernit præsidii; è virtutibus nostris crescit, & acquirit vires. Omne genus insectorum, velut ranæ, scarabæi, mures, cimices, vermes, & id genus animalculorum è putri materia nascuntur: at vero fœdissimus hic vermis, Vana gloria, semine prodit recenti & generoso, è larga eleemosyna, è rigido jejunio, è fervidis precibus ortum ducit, & nulli loco, ut Hieronymus loquitur, nulli statui, ætati, ordini, aut sexui parcit, & victum in victorem insurgit vehementius. Vana gloria, vehemens

hectica eſt medullas exugens, & vix unquam, ſi quem occupavit, deſerēs, primum & ultimum vitium nobis ſuperandum, Auguſtini ſenſu.

Quam ſuave fuit Prophetæ Ionæ ſub umbroſa hedera meridiari? unicus vermiculus omnem amœnitatem illam turbavit. Virent ſubinde opera noſtra, velut arbor feracia diffundens brachia, ſed quamprimum vermiculus ſuperbiæ hanc arborem admordet, momento exareſcunt omnia. Vermiculus iſte ſic ſe novit abdere, ſic furtim rodere, ut ii ipſi qui vana gloria turgent, non tantum id non notent, ſed nec credant notanti, & monenti: vermiculus iſte abigi ſe patitur, & cedit incantationi, ſed mox redit. Non ſatis eſt vanam gloriam ſemel effugiſſe, centies redit, millies redit, & ſæpe impetu majore. Ideo venenatus hic anguis quotidie, & ſæpius ſacris carminibus urgendus eſt. Vera contra hanc peſtem incan-
Pſ.113. tatio eſt illud regii vatis: Non nobis,
v.9. Domine, non nobis, ſed nomini tuo
Serm. da gloriam. Dum vivimus, monen-
5. de Sanct. te Bernardo, è corde & ore non abeat iſtud Hebræi regis ſacrum carmen.

At quis ſemper ad hoc cantandum tam alacer? is qui in omnibus eſt ſinceræ rectæque intentionis: hæc excitat & impigrum facit, hæc docet bene agere, & ſibi aſſiduc præcinere:

Non

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: tuo, Domine, non nostro nomini, nec nostris meritis, sed tuis. Sanctus Ignatius Lojola, charissimum sibi symbolum habuit: *Omnia ad majorem Dei gloriam.*

III. Adeo necessaria est recta intentio, ut sine hac nemo effugiat vanam gloriam, quam recte Cyprianus vocat subtilissimum malum, quod reconditiora cordis arcana penetrat, & spiritualioribus mentibus insensibiliter se infundit. Eleganter Petrus Chrysologus: Vana gloria, inquit, secretum virus, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Optime Ioannes Chrysostomus: O novæ, inquit, calamitatis genus, ô furiosam hanc turbationem, quæ tinea corrodere non potest, nec fur violare, ea inanis gloria omnino dispergit. Hæc est tinea cælestis thesauri, hic est fur qui æterna regna furatur, qui immarcessibiles à nobis divitias aufert, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam prospexit diabolus tam latronibus & vermibus, quam aliis machinis inexpugnabile illud esse præsidium, per inanem gloriam hoc expugnat.

L. de Tenr. & jejū. initio. Serm. 7

In cap. 22. Matth. hom. 72. propius fin.

En etiam cælum ab his vermibus tutum non est. Suadet Christus: Thesaurizate vobis thesauros in cælo. Et tamen ne sic quidem penitus secura sunt quæ illic reponuntur.

Matth. 6.20.

Vana gloria furtivo meatu furrepens, thesauros cœlo jam repositos clanculum asportat, nisi custos apponatur recta intentio, quæ nec latum unguem abeat à commissis sibi divitiis. Quicquid unquam boni fecimus, quicquid facturi sumus, intentione rectissima undiq; communiamus, nisi nos delectet frustra laborem sumere.

Nullius sunt meriti difficillima etjam & excellentissima opera, nisi accedat intentio bona: vanus est omnis labor, quem non recta intentio commendat. Hanc Deus spectat in omnibus actionibus nostris, huic daturus est præmium. Haud majus, nec magis memorandũ facinus est, quam alterum alteri vitam impendere: sed etsi quis suo corpore centenas cruces vestiat, sexcentas rotas induat, mille secures purpuret, & moriatur millies, nisi id fiat pro Christo, Dei caussa, sancta intentione, mori poterit, sed martyr nunquam erit, ad cælestem gloriam id ei nihil proderit.
In c. 5. ad Gal. Non pœna, sed caussa, sed intentio facit martyres, uti Hieronymus testatur.

Eadem est ratio, in aliis maximi momenti rebus. Intentio baptizat, intentio consecrat &c. eum è mille panibus sacerdos in dominicum corpus verbis Domini commutat, quem intentione sibi destinat.

Omnis meriti nostri, quà nos, fundamen-

damentum eſt intentio, ideo Chriſtus orationis Dominicæ caput eſſe voluit: *Sanctificetur nomen tuum*, ne ſcilicet unquam alio agendi principio moveremur, quam Dei honore. Cum ergo tantæ ſit nobilitatis intentio, jure in divinis paginis *cor* vocatur. Cor initium eſt vitæ; talis vita, quale cor. homo in pecudem migrat, ſi ei cor pecudis inſeratur; pecus in hominem tranſit, ſi ei cor humanum addatur.

Nabuchodonoſorem Regem voluit Deus fieri *beſtiam*, & inter illas velut unam ex illis agere. ideo juſſit: *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei.* Sed voluit bonus Deus ut hæc beſtia denuo in hominem mutaretur. Factum eſt, &: *ſuper pedes ſuos quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei.* Talis eſt intentio, cor omnium eorum quæ agimus.

Dan.c. 4.v.13.

Dan.c. 7. v.4.

IV. Conſiderate hîc mihi obſecro eandem ſententiam in duabus curiis pronuntiatam. In curia Hieroſolymitana, præſide Caipha ſummo Pontifice, pleno conſeſſu Senatorum dictum eſt: Expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc ſummus Pontifex decrevit, ſubſcripſerunt ceteri. Idem prorſus in curia cæleſti à ſanctiſſima Trinitate decretum eſt: Expedit ut unus moriatur homo pro populo. Hæc autem eadem decreto-

Ioan.c. 11.v.50

ria ſententia, in Hieroſolymitano quidem concilio ſummæ fuit ſtultitiæ & injuſtitiæ; in concilio cæleſti ſummæ ſapientiæ & juſtitiæ: illic ferinum cor Caiphæ & Senatorum, ejus odio & invidia incitabatur, *in hunc unum hominem*, hîc vero cor divinum *in eundem hominem* ſummo amore ferebatur. Ita cor principium vitæ; & ſicut corde læſo, vicina eſt mors omnibus cordis functionibus: ita nullum hominis opus dici poteſt vivum, quod iſthoc corde caret, quod non ſit propter Deum: intermortuus eſt labor omnis, quicunque hac viva intentione deſtituitur.

Rem miram narrat Appianus Alexandrinus de duplici victima excorde. Iulius Cæſar eo die quo in curia occubuit, ſenatum ingreſſurus, de more fecit: aperta victima cor defuit. Extiſpice neſcio quid vaticinante de Imperatoris obitu, irriſit Iulius, & aliam admoveri juſſit, ſed & hæc corde caruit. Mirum prorſus, bis mirum. Et qua ratione vivat animal ſine corde, an tunc primum abſumpto, an vero antea deſiderato? ſi antea, & quomodo vixit? ſi tunc, & quomodo conſumptum eſt? Quicquid id eſt, victima ſine corde, certus mortis nuncius; ſic & opus ſine intentione recta, opus mortuum, inutile, nullum.

Quamvis id Cicero l. 2. de divin. eludat.

Prov. cap. 4. v. 23.

Ergo, omni cuſtodia ſerva cor

tuum, quia ex ipſo vita procedit. Ergo quotieſcunque laborem nobis ſumimus, aut precaturi, aut rem divinam audituri, aut eleemoſynam daturi, aut quidvis aliud acturi, hoc unice curemus & ante omnia, ut agentibus hoc tale cor non deſit, ut per intentionem rectam ad Dei honorem agamus omnia. Non eſt virtus, non eſt ullum recte factum, cui deeſt pars optima, intentio recta. Videre voſmetipſos ne perdatis quæ operati eſtis ſed ut mercedem plenam accipiatis. Ioan. epiſt. 2 verſ. 8.

CAP. V.

In quo potiſſimum conſiſtat recta intentio. Vbi aliquid de actu & habitu Intentionis.

NOvum pacti genus & pæne inauditum, ſi quis cum altero ſic paciſcatur: Amicitiam coibimus ſed in mutui fœderis ſtabilitatem ego te denaſabo: tuus mihi naſus loco litterarum, & ſigni, & ſubſcriptionis erit. Hoc tamen cruentum & Scythicum pactum tolerabilius foret, quam fuit illud Ammonitarum regis Naas cum viris Iabes Galaad, qui rogarunt haberi ſe fœderatos, & ſic ſervituros regi. Quibus Naas Ammonites: In hoc, inquit, feriam vobiſcum fœdus, ut eruam omnium ve- 1. Reg. cap. 11. verſ. 2.

ſtrûm oculos dextros. Volebat ſævus rex miſeros ad bellum prorſus inutiles reddere: ſiniſter enim oculus tegebatur ſcuto, dextrum volebat erutum. Itaque hoc agebat, ut non tantum neſcirẽt vincere, ſed & pugnare.

Rex inferorum Lucifer non alia lege amicitiam init cum homine, quam ut ſinat ſibi erui oculum dextrum *bonæ intentionis*, oculum illum ſimplicem, ad Deum dirigendum. Vbi fœdus hoc admittitur, triumphum canit Satan; hominem facillime vincit, eumque ſibi facit mancipem, nam oculo illo caret, quo ſolo utendum eſt contra hoſtem. De dextro hoc oculo, quem Chriſtus ſimplicem vocat, hactenus actum, quid ſit oculus iſte ſimplex, quam neceſſarius, & quam ſine hoc nihil Deo placeat. Nunc porro explicabimus, quid huic oculo ſit gratiſſimum, ſive, in quo potiſſimum recta intentio conſiſtat.

I. Fuit ut Chriſtus reprehenderet ſuos, in quo minime videbãtur commeruiſſe reprehenſionem. Reverſi
Luc. c. ſunt, inquit Lucas, ſeptuaginta duo,
10. v. 20 cum gaudio, dicentes: Etiam dæmonia ſubjiciuntur nobis. Nimirum præclare rem geſſerant, & miracula quoque patrarant; num igitur eis triſtandum ob hoc, aut flendum? ſubjicit tamen Chriſtus illa narrantibus: *Verumtamen in hoc nolite gaudere*: facta, ô mei

ô mei diſcipuli non improbo, ſed hoc in factis ſane ſpectandum non eſt, huc veſtra intentio non eat, neque enim ſat purus eſt iſte fons gaudii, quamvis rarum ac magnum ſit hoc donum, mirabilis & magnifica hæc poteſtas in cacodæmones, non tamen veſtrum hoc opus eſt, ſed mea gratia; nec ad veſtram ſalutem ſpectat, ſpiritus vobis ſubjici, ſed ad aliorum. Alia ſunt & potiora dona de quibus ſolide gaudere liceat. Hoc unum vobis maximi faciendum, vos bono loco eſſe apud Patrem meum: *Gaudete autem, quod nomina veſtra ſcripta ſunt in cælis*; huc omnis actio veſtra, huc gaudium collineet.

En ut cæleſtis medicus ſuorum oculos maligne humidos terſerit, & fluxum intentionis non commendandæ ſiccarit. Intentio mala ſemper caducum quid vanumque ſpectat, eoque vitioſe contenta eſt. Intentio bona puraque, non niſi æternantia deſiderat, atque ſi ſit puriſſima, ſolum Deum.

Diximus capite ſecundo, cavere culpam eo tantum animo, ne culpa in flammis ſit luenda, intentionem eſſe non damnandam, ſed nequaquam puram, nec adeo magni pretii æſtimatori Deo. Et quemadmodum civis ille tam probæ notæ non eſt, qui civicam legem de ſympoſiis extra urbem non inſtituendis religioſe qui-

dem servat, non tamen reverentia legis, sed nummorum amore; crumenæ parcit non famæ, nam altero tanto carius potaret in paganis tabernis: itaque potius in urbe helluatur: Ita nec illa omnino purissima intentio est divinæ legi parere ideo, ut vitam agere liceat æternam in gaudiis: bona est quidem, & melior priore, sed aliquem sui amorem sapit. Optima & purissima est intentio, & vere *simplex oculus*, qui Deum solum respicit tam fixe, ut qui habet hunc oculum, sincerissime de seipso pronunciet: Serviam Deo propter Deum. Hoc sensu vociferatur olim Hebræus
Ps. 72. v. 26. rex, &: Quid mihi est, inquit, in cælo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum, propter te solum, mi domine, omnia libenter vitabo, quæ vitari jusseris; omnia hilariter & faciam & patiar, quæ mihi facienda venient, aut patienda.

Illud unicum, *Propter te Domine, propter te*, ô mi Domine, *propter te*, usque & usque sexcenties, & usque millies, imo assidue ingeminandum. Nullus dies abeat, sed nec hora qua non & labori, & cuicunque demum molestiæ nos prompte submittamus; isthoc identidem per calentem affectum repetito: *Propter te, Domine, propter te*, & ab hoc abstinere & sustinere illud: hoc

hoc agere & iſtud perpeti paratus ſum, ſed *propter te Domine, propter te.* Nam *propter te mortificamur tota die.* Pſ. 43. v. 22.

II. Recte Bernardus, Purus amor, inquit, non eſt mercenarius. Serm. 83. Mercedem operis ſecuturam non neſcit, ſed eo nunquam reſpicit, neque ideo bene loquitur ut bene paſcatur, nec ideo ſancte agit ut copioſe id exſolvatur. Amor purus imitandum ſibi proponit Deum, qui univerſa propter ſemetipſum operatus eſt, & propter gloriam ſuam. Prov. c. 16. v. 4. Æquum omnino eſt, ut homo propter hunc eundem Dominum, & conditorem ſuum nihil facere aut ferre detrectet. Talis erat illa cæleſtis Sponſa, quæ omnia poma, nova & vetera, dilecto ſe ſervaſſe ait. Novi recenteſque fructus ſunt, ea quæ in nova lege à divina gratia oriuntur, ut ſunt Deum amare, in Deum credere, ſperare, precari, inediam & vigilias, aliave aſpera propter Deum tolerare, & hoc eſt vitiorum ex Adamo traduces crucifigere, & hi ſunt fructus boni. Poma vetera ſunt illa naturæ opera, edere, bibere, loqui, dormire, &c. quæ tamẽ una cum novis offerenda, ut etiam hæc facturi nunquam non dicamus, *Propter te Domine*, edam & bibam, *propter te* dormiam, *propter te* omnia faciam, ut tibi uni placeam, etſi hominibus univerſis diſpliceam.

Et quamvis difficile non ſit illa primi generis opera propter Deum facere, difficile tamen eſt illa generis ſecundi, cum vis animæ inferior, ac depravatior natura, incredibili affectu ad ſe trahat quicquid novit ſibi eſſe commodum & ſuave: huc tota feſtinat, & id unum agit ne male ſibi ſit: atque ſi ſibi ipſa relinquatur, ſibimet ſervit fideliſſime. Itaque vi adigenda eſt, ut illa omnia Deo permittat fieri; ut quis ideo tantum velit edere, bibere, loqui, dormire, quod id placeat Deo. Et hoc eſt quod divinus

1. Cor. c. 10. v. 31. L. de Coron. mill.

Paulus tam ſerio commendans: Sive ergo manducatis, inquit, ſive bibitis; ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Tertullianus apud Chriſtianos in more poſitum fuiſſe aſſerit, ad principium cujuſque operis cruce ſe ſignare. Quod tantundem erat ac dicere: Hoc fiat ad gloriam Dei, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

Baſil. in reg. brev. reg. 196.

III. Quærit Baſilius, qua tandem ratione quis poſſit edere, & bibere ad Dei gloriam? Huic ſuæ quæſtioni reſpondet in hunc modum: Menſam accedat animo non nimium ſoluto, & in ſolum cibum hiante, qui tantum imperet: Affer, affer, cibus eſt meus, meam quadram lambo, è meo penore vivo, ideo curabo ut mihi bene ſit, & ſentiam me vivere. non ſic loquendum, neque ſic edendum,

ſed iſtud animo volvendum : Inſpectorem habeo Deum : ergo cibum ita ſumam, ut nullus inde offendatur, Dei gloria non minuatur : nolo ventris mei eſſe mancipium, ut ſolam hîc voluptatem ſecter, neque enim vivo ut edam, ſed edo ut vivam, & par ſim ferendis laboribus. Verbo, qui refici vult ſine culpa, nunquam edat & bibat, quin hoc ipſum in Dei laudem faciat : *Propter te, Domine, propter te* comedam & bibam ; te meum finem in omnibus quæram.

Sed num hoc nobis cogitandum eo ipſo tempore quo menſam accedimus ? Notandum, hîc aliam eſſe intentionem, quæ dicitur *actualis*, aliam, quæ *virtualis*. Actualis eſt, cum quis Deo offert quod facit dum facit, aut dum facere incipit. Hac certe intentione omnis nobis dies eſt ordiendus, antequam quidquam agamus, offerendo divinæ gloriæ, quicquid acturi ſumus. Sed expedit non confuſam operum turbam & conglobatim, ſed explicatè & præmeditatè futuræ diei actiones ſic Deo ſiſtere : Mi Deus, quicquid ego hoc die dixero, fecero ; quicquid etiam cogitavero, id omne tibi offero. Ego has & has preces, illum & illum laborem, iſta atque iſta negotia mea tibi conſecro nec aliud cupio, quam ut quicquid hodie horis omnibus acturus ſum, id omne cedat in tuum honorem,

honorem, mi Deus. Hæc intentio dum mane ſuſcipitur *actualis* eſt, tunc enim voluntas eſt in opere. Hac ita ſuſcepta abit quis in templum, in forum, in curiam, in ſphæriſterium, nec amplius cogitat, pro Dei honore illuc aut illuc ſe iturum: atq; tunc intentio quæ mane erat *actualis*, incipit eſſe *virtualis*, ſi tamen vis ejus aliqua remotis illis actionibus hæreat impreſſa, ſicut lapis manu excuſſus, ſurſum per aërem volitans, non ſua mole, ſed manus impulſu regitur ac movetur.

IV. Hîc notandus perpetuus mos Sanctorum, qui minime contenti matutina illa intentione, omnia opera velut in cumulum congerere, & ſic Deo in plenum tradere, ſed inſuper quotieſcunq; novi operis aliquid ſumunt, toties intentionem illam reſtaurant, illud aſſidue ſecum ingeminantes: Domine, hoc propter te faciam; propter te, Domine orabo; propter te laborabo; hoc propter te cogitabo; nunc propter te tacebo, nunc & propter te loquar. Quemadmodum homo potulentus quoties fere bibit, toties combibonum uni propinat, & plerumque poculum exſiccat, ita homo probus ad cujuſcunque operis initium, illam actionem ſuam quaſi Deo propinans ait: Domine omnis hic meus labor tuus eſt, hæc lectio, Domine, hæc ſcriptio, hæc

hæc mea meditatio tua eſt; tibi Domine, & propter te hæc omnia facio. Hæc proborum hominum perpetua eſt conſuetudo, & ſunt Theologi qui unicam illam matutinam intentionem negent ſufficere, ad omnes diei actiones Deo conſecrandas. Nam intentio *virtualis* actionem ſaltem impellat & promoveat neceſſe eſt: at quis impulſus eſt à matutina intentione, cum quis meridie ad menſam ſine ulla Dei aut divini honoris memoria, à tempore, à fame, à conſuetudine monitus venit? Non eſt in illo matutino propoſito vis alia, quam ut ex eo bona cenſeantur, quæ illius velut juſſu fiunt, fiunt autem illa ſola quæ hinc non interrupta vi oriuntur: eam autem interrumpit oblivio, cogitatio, vel actio naturalis diverſa.

Hinc liquet non ſufficere homini juſto ad promerendam ſingulis actionibus gratiam & gloriam, principio diei totum ſe Deo offerre, cum propoſito omnia ad ipſius gloriam faciendi: ſed neceſſe eſt ut hoc propoſitum efficax ſit, & vere cauſſa operum quæ poſtea fiunt: ad hoc generalis intentio non ſatis eſt, ſed requiritur ut peculiariter conſtituatur, exempli cauſſa, ſumma pecuniæ danda pauperibus, quæ deinceps vi illius propoſiti erogetur. hæc Theologorum mens eſt. Hinc etiam luculentum,

S. Tho. 1. 2. q. 114. art. 4. S. Bonavent. diſt. 41 art. 1. & aliorum.

cur

cur Christus bonis actionibus mercedem gloriæ promiserit, non tamen sine hac appendice, Si fiant propter nomen suum. Est quidem propositum initio hebdomadis aut diei conceptum, ob Dei amorem omnia ad ejus gloriam agendi, actus Charitatis ac Religionis, tanto præstantior majorisque meriti, quanto amplius & extensius objectum habet, non tamen omnibus illius diei aut hebdomadis actionibus suam nobilitatem induit. Nam ut opera sequentia ex tali actu promereantur divinam gratiam & cælestem gloriam, necesse est ut sint effectus illius. E bona intentione seu actuali seu virtuali sunt, quę vi illius prodeunt, velut arbor surgit è semine. Vt si quis peregrinationem instituat ad locum Deo sacrum, omnes actiones in via exercendæ, aut perferendi labores, præclari erunt meriti, si exerceantur illæ, isti perferantur ex vi ac necessitate propositi illius nunquam revocati. Et ut summatim dicamus: Opus hominis justi æternam gloriam tunc promeretur, si ab actu Charitatis seu recta intentione imperetur, atque in Deum ut finem ultimum referatur, sive per præsentem actum bonæ intentionis (quod est actu referri) sive per præteritum, à quo tanquam caussa movente opus procedat, quod est referri virtute.

Ergo,

Ergo, si proborum exempla æmulari, si ex virtute agere, si omnes actiones nostras Deo consecrare cupimus, hujus operæ non laboriosæ nos minime tædeat, quin proposito matutino sæpius per diem instaurato, & intentione actuali (quæ certiori pede graditur quam virtualis) omnia dirigamus ad Deum. Quoties mechanici opifices opus suum ad certam normam, amussim, regulam examinant? quoties de die faber lignarius, aut cœmentarius regula longitudines, norma angulos, altitudines libella explorant? quoties statuarius, latomus, marmorarius canonem applicant? quoties Architecti, pictores, Mathematici ad chorobatam aut lineam undequaque omnia mensurant? Ita Christiani singulos actus suos ad divini beneplaciti perpendiculum exigant, ne fallantur aut errent, neve obliqua intentio subrepat, & optima quæque depravet.

V. Gratissimum est Deo, actionibus omnibus & singulis, divini honoris lineam dicta ratione applicare. Refert Ludovicus Blosius, Gertrudem sanctam virginē à Christo monitam, sua sibi opera omnia minutatim consecraret, nec tantum lectionem omnem, aut scriptionem, sed voces quas lectura, characteres quos scriptura: neque tantum cibum aut potū quem sumptura, sed bolos quos comestura, Instit. spir. c. 9. mihi pag. 392.

 ra,

ra, verba omnia quæ locutura, gresſus omnes, quos poſitura, anheltins omnes, quos & vigilans & dormiens ductura, ſingulari affectu offerret. Quid hoc aliud eſt, quam exigere, ut centum floreni, qui ut æs alienum debentur, per ſingulos aſſes aut obulos numerentur. Sed cur id Deus à nobis exigit? Noſtrum non eſt quærere, cur hoc aut illud velit Deus (quis enim dicere poteſt, cur ita facis?) ſed tamen ratio in promptu eſt: Vult Deus homines ſui ſervitii exquiſite ſedulos, vigilantes, induſtrios, & in omne ſuum obſequium eſſe attentos, qui non obiter, perfunctorie, & oſcitanter faciant quod debent, qui nunquam in officio claudicent, nullamque rem diſſolute conficiant, ſed qui ſtudioſiſſime omnia diligentiſſimeque curent, qui noctes & dies nihil aliud agant, quam ut Domino ſuo placeant, qui omnibus nervis ac facultatibus contendant, ut ei ſe probent cui placere cupiunt.

Iob. c. 9. v. 12.

Hæc hominis contenta induſtria, Deo accepta eſt, etiam in minimis. Palladius Helenopoleos Epiſcopus, de ſeipſo juvene: Quodam die, inquit, conveni Macarium Alexandrinum valde anxius, dixique: Ecquid faciam, pater, affligunt me cogitationes meæ, illud aſſidue ingerentes: Nihil facis, recede hinc, fruſtra ſunt tua omnia. Ad hæc Macarius reſpondit:

Pall. c. 20.

ſpondit: Dic tu tuis cogitationibus, Propter Chriſtum cuſtodio parietes. Quid obſecro facilius quam parietes cuſtodire, qui non tantum non aufugiunt, ſed nec aſportari queunt? & tamen hęc ipſa parietum cuſtodela magni æſtimanda, ob ſimplicem illum oculum in Chriſtum converſum.

Duo ſunt in omni peccato, *Averſio* & *Converſio*. Qui agit contra rationem, conſcientiam, Dei legem, avertit ſe à Deo, ut degener filius reluctante patre & altum reclamante: Mane fili, mane hîc, mane. Ille nihilominus domo excurrens in tabernam à parente vetitam ſe penetrat. Dupliciter delinquit refractarius hic juvenis; à patre abit, & ſubit ganeam prohibitam. Eadem prorſus ratio eſt omnium gravius peccantium. Cui ſua libido, aut dignitas, aut crumena potior eſt quàm Dei lex, hic è facili divina juſſa contemnit, rei amatæ aditu arceri non vult, ideo averſus à Deo abit, & excurrit ad illicita, hic quidem ad pecuniam, iſte ad mulierculam, ille ad alias vetitas voluptates.

Sed utrum in cõtemptoris filii delicto gravius eſt? num excurſus & fuga è paterna domo, an ingreſſus tabernæ? gravior certe videtur fuga hæc à patre, velut cauſſa culpæ ſequentis. Ita prorſus in omni peccato, Averſio à Deo graviſſimum malum, & malorum

lorum omnium inde provenientium origo.

Eodem plane modo in quavis virtute duo ſpectanda ſunt. exemplo ſit pia liberalitas in pauperes, in qua cernitur, & benefica manus in egenum, & converſa mens ad Chriſtum, cui placere vult, & cujus legi ſatisfacere cupit is qui ſic in egenos liberalis eſt. Atqui hæc ad Chriſtum converſio præ illo altero majoris eſt meriti, & plurimum gratiæ conciliat omni actioni. *Tantum ergo facis, quantum intendis.*

CAP. VI.

Vtrum bona, ſeu recta intentio, poſſit opus malum facere bonum?

Gen. c. 15. v. 9 DEus Abrahamo ſacrificium imperans: *Sume*, inquit, *mihi vaccam triennem, & capram triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.* Columbam ſolam non vult Deus, niſi jungatur ei turtur, ea ſcilicet avis quæ ſpectet ad cogitationem: non vulturem, non upupam, non accipitrem in hanc ſocietatem admittit, ſed turturem. Nimirum exigit Deus, ut omnibus quæ ipſi offerimus, columbam addamus, ſinceram intentionem: at ſi quis huic columbæ jungat fœtentem upupam, ſacrum faciet ingratiſſimum. Sit turtur cum columba; ſit opus

opus, ut minime nō malum, cum intentione bona: alioqui columba & upupa in conjugium conveniunt inæquale. Bona intentio, & opus malum, exoſum Deo ſacrificium.

Hinc liquet quam Deo non gratum munus veniat ab eo, qui aufert donandi gratia; qui pauperes veſtit, ſed pannū ac corium furatur pro his veſtibus, exuviis divo Petro detractis, divo Paulo induvias pręſtat. Hoc aliud non eſt quam columbam & upupam in idem ſacrificium cogere opus malum bona intentione veſtire velle.

Sed non immerito quæras: Cur bona intentio non poſſit malum opus reddere bonum? cum tamen mala intentio poſſit opus bonū reddere malum? Vnde tantum, quæſo, roboris intentioni malæ, ut opus etiam optimū corrumpat, cum intentio bona tantarum virium non ſit, ut operi malo mederi poſſit? opus bonum intentione mala cōtaminatur, & qui fit quod opus malum intentione bona non emendatur? ſi nullius eſt pretii jejunium ex avaritia, cur non alicujus ſit meriti plagiū ex miſericordia? clariſſime Chriſtus: Si oculus tuus, inquit, fuerit ſimplex, totū corpus tuum lucidum erit: ſi autem oculus tuus nequam fuerit, totū corpus tuum tenebroſum erit. Videtur ergo ex ęquo jure bonam intentionem præſtare poſſe in opere malo, quod mala poteſt in-

tentio in opere bono. Respondemus:

I. E divi Bernardi sensu: Duo mala robustiora sunt uno bono. Vbi non bona est intentio, etsi bonum sit opus, ibi duo sunt mala, mala scilicet intentio, & fallax error. Exempli gratia: Triduum fere à potu tempero, & quam parcissime bibo, venturus est enim ad me potator insignis, ut huic respondere possim viribus non imparibus, jam minus bibo, ut postea possim bibere largius. Hîc duplex malum. Primum: Intentio mala, sitio in gratiam ebrietatis. Alterum: Error fidei qui persuadet ut credam hanc potus temperantiam Deo non displicituram. Atque hîc opus bonum est duplici malo conjunctum, intentioni & errori, quod Bernardus eleganter: Vt oculus, inquit, sit vere simplex, requiritur charitas in intentione, & veritas in electione.

L. de præcept. & dispens.

At vero ubi opus malum est, cum bona intentione, bonum unicum est intentio, cetera mala sunt omnia. Hinc fermentum istud etsi bonum, tam potens non est, ut massam malam penetret aut transmutet in meliorem. Notum illud: In asymbolis, uti sunt ignis & aqua, non facilis est transmutatio: bene opinari & male facere, maxime sunt asymbola. Ad actionem bonam non satis est, putare illam bonam esse, necesse est

etiam,

etiam, absit & error & dolus. Ad malam actionem satis est si pars ejus unica sit mala. Vulgatissimum est illud divi Dionysii : Bonum constat ex integra caussa, malum vero è quovis defectu. Quod confirmans Seneca: Adjice nunc, inquit, quod nihil honeste fit, nisi cui totus animus incubuit atque affuit, cui nulla parte sui repugnavit. Ad bene ambulandum, inquit Hieronymus, media tritaque via eundum est: bonum agere mala intentione, est nimium ad dextram flectere, male agere bona intentione, est nimium ad lævam declinare. Vtrum fiat non multum curat diabolus, modo fiat alterutrum, modo viator abducatur à medio, cum sit ubique virtutis modus: æque peccat quod excedit, quam quod deficit. Paulus monet: Et non (sicut blasphemamur, & sicut ajunt quidam nos dicere) faciamus mala, ut veniant bona, quorum damnatio justa est.

Ep. 82. propius finem.

Ad Rō. c. 3. v. 8

II. Gregorius Nazianzenus confirmans dicta: Quis dubitet, inquit, majoris esse artis valetudinem ægro restituere, quam adimere sano; difficilius amarissimum liquorem dulcescere, quam dulcissimum vinum amarescere, ad hoc enim paucis guttulis opus, ad illud grande dolium vix suffecerit. Dialecticis lex est: Conclusio sequitur debiliorem partem.

Vbi intentio bona, & opus malum est, conclusio tota mala est.

Ita fucus est, & mera fraus, actionem ex se malam bono fine honestare velle, vitium bona intentione sic cupere vestire, ut id Deus velut virtutem probet. Optime Gilbertus: Quid cum opus bonum prætenditur, inquit, & non ipsum bonum, sed aliud totum intenditur. Oculusne iste tenebrosus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebrosus ex toto videtur. Nam etsi lux deputetur in opere, nulla tamen agnoscitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo simplex, quæ sub boni velamine seipsam occultat?

Serm. 22. serm. in Cant. D. Bernardo in hoc labore succenturiatus.

Qui statum priorum annorum, ab anno 1618. ad 1625. annum in memoriam revocat perpenditque horribiles Romani Imperii turbas, & gravissimam tot provinciarum rebellionem, in eam forte sententiam benigne descendet, ut persuaderi se patiatur, multos rebellium honestissimo fine delusos fuisse. Quantus tunc clamor ad arma vocantium, seque mutuis adhortationibus animantium! sed quo fine, qua intentione? Quantos audisses dicere. *Vt verbum Dei crescat, ut Euangelium propagetur.* Multi, non dubitem, sanctissimis sese vocibus fefellerunt, quibus hoc unum in ore:

Deo

Deo pugnamus, & Euangelio. Sed, ô boni, si quidem Deo pugnatis & Euangelio, cur in legitimum magistratum insurgitis? cur indicta caussa, in hos & illos tam sęve animadvertitis? Hoc contra Deum, contra Dei verbum est, hoc vetat Euangelium. Verbum Dei non gaudet seditionibus, non tumultibus, non rebellionibus. Neque mali quid patrandum, ut inde aliquid boni eveniat. Ergo speciosissimos titulos omittite, bona, ut putatis, intentione opus pessimum nunquam satis velabitis. Male junguntur finis bonus, & medium malum: upupa & columba ingratum Deo sacrificium; mala vi auferre uni quod des alteri, vetitum est. Operi malo bona intentio veram honestatem nunquam induet.

III. Pari modo, an non & illi qui Apostolos jugulabant, intentione optima factum purgabant? Christus clarissimo vaticinio præmonens: Venit hora, inquit, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Nimirum ideo necabantur Apostoli, ne religio novaretur, neve peregrina sacra introducerentur in provincias, ita gravissimum crimen honestissimo nomine prætexebant, vix enim ullum injustitiæ genus, quod honestatis mantelo velari non possit. Clarissime hoc videre est in Saule rege Hebræo. Iurasset quis à

Ioan. c. 16. v. 2.

Samuele propheta magis impetu quam ratione regem objurgatum esse, Saulem provide & bono animo egisse. res ita habuit. Præceptum est
1. Reg. c. 15. v. 3. Sauli regi: *Vade & interfice peccatores Amalec, & demolire universa ejus.* Volebat Deus homines & pecudes mixtim ad internecionem deleri. At, *pe-*
Ib. v. 9 *percit Saul & populus, Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea, quicquid vero vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt.* Adest ergo Samuel, &: *Quæ* inquit, *est hæc vox gregum quæ resonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio?* Cui Saul: *De Amalec adduxerunt ea,* inquit, *pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus.* Quid hîc obsecro mali? an non optima intentio, *ut immolarentur ea Domino Deo tuo?* An non hoc prudenter est agere, melioribus parcere in usum sacrificii, ceterorum vilissima quæque destruere?

At vero Samuel alia lance hoc factum trutinans: *Quare,* inquit, *non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? Imo audivi vocem Domini,* ait Saul, *& ambulavi in via per quam misit me Dominus.* Cui Samuel: *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini?* Timuisti

muisti populum? at Deum magis debuisses. Obtulisti ea Domino? at *melior est obedientia quam victima.* Putasti Dei jussa mitius interpretanda? At *quasi peccatum ariolandi est repugnare.* Arbitratus es Deum id non tam rigide imperare? At *quasi scelus idololatria est nolle acquiescere.* Summa summarum hæc est, stulte egisti, mi Saul: Inobedientia intentione bona defendi nequit: corium sublegere & calceos egenis dividere, eleemosyna patibulo digna est.

Ejusdem generis est & hoc. Iubet herus accersiri ad se servum, qui tunc crapula plenus, nec pedibus valet consistere. Huic excusando servorum alter: Here, inquit, male habet. Hic honeste, ut putat, mentitur. Num hoc licitum? nequaquam. Mendacium veritatis hostis est, vitium est, etsi palliolum bonæ intentionis ei injicias. Verum quidem est, quod Bernardus monet, intentio bona dictum factumque non adeo bonum excusat, si non à toto, saltem à tanto; ut minor culpa sit in eo, qui bonum diligit, & malum nescius agit. Ita minus peccat, qui alterius honori servando aliquid fingit, sed tamen peccat. Omne mendacium est peccatum, nec bona intentione penitus depurgari potest. L. de præcep.

IV. Quantis angustiis premebatur castissima Susanna, à subsesso- Dan. c. 13.

ribus

ribus vetulis deprehensa in horto sola? famæ vitæque amissio versabatur ob oculos, neque tamen ut famam & vitam non perderet, committere potuit adulterium, & rectam ad Deum intentionem amittere.

Eodem modo quærit quis relaxationem animi. rem quærit hic non illicitam; bona intentio. sed si duos in mutuum jurgium & pugnam committat, factum malum bona intentione non defendet. Idem facit, qui feras alit ut licitam venationem instituat, sed hoc cum damno vicini, & plurium aliorum, quorum segetes conculcat, & agros vastat: bona hic quidem intentio, sed actio mala nunquam excusabilis, perinde ut furtivum corium, & ex eo calcei pro stipe dati.

Tom. 4 l. cōtra mendac. c. 7 ante med. Disertè hæc omnia confirmans Augustinus: Interest plurimum, inquit, qua caussa, quo fine, qua intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ caussæ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla velut bona intentione facienda sunt. Et ut opera ex se mala, ab aliis neque bonis ex se, neque malis distinguat, subdit: Ea quippe opera hominum, sicut caussas habuerint bonas seu malas, nunc sunt bona nunc mala, quæ non sunt per seipsa peccata. Cùm vero jam opera ipsa peccata sunt, sicut fur-

ta, ſtupra, blaſphemiæ, vel cetera talia, quis eſt qui dicat cauſſis bonis eſſe facienda, ut vel peccata non ſint, vel quod eſt abſurdius, juſta peccata ſint? Quis eſt qui dicat, ut habeamus quod demus pauperibus, faciamus furta divitibus, aut teſtimonia falſa vendamus, maxime ſi non inde innocentes læduntur, ſed nocentes potius damnaturis judicibus eruuntur? duo enim bona fiunt hujus venditione mendacii, ut & pecunia ſumatur unde inops alatur, & judex fallatur, ne homo puniatur. Teſtaměta etiamſi poſſumus, cur non vera ſupprimimus & falſa ſupponimus: ut hæreditates vel legata non habeant indigni, qui nihil ex eis operantur boni, ſed hi potius à quibus eſurientes paſcuntur, nudi veſtiuntur, peregrini ſuſcipiuntur, captivi redimuntur, eccleſiæ conſtruuntur? Cur non fiant illa mala propter hæc bona, ſi propter hæc bona nec illa ſunt mala? Quis iſta dicat, niſi qui res humanas, omneſque conatur mores legeſque ſubvertere?

Ergo Auguſtini ſenſu, nihil mali faciendum eſt, etſi multiplex inde ſperetur ſecuturum bonum. Sed ipſe Auguſtinus ſibi objiciens: Dicet aliquis, inquit, ergo æquandus eſt fur quilibet, ei furi qui miſericordiæ voluntate furatur. Quis hoc dixerit? ſed horum duorum non ideo eſt quiſ- Ibid. c. 8.

quam

quam bonus, quia pejor est unus. pejor est enim qui cōcupiscendo, quam qui miserando furatur: sed si furtum omne peccatum est, ab omni furto abstinendum est. Eodem prorsus modo cum Augustino dicere licebit: Si mendacium omne delictum est, ab omni mendacio refugiendum est, seu mendacium honoris seu officii, seu commiserationis sit. Nam, eodem Augustino teste, si hanc peccatis aperimus viam, ut committamus minora, ne alii majora committant, lato limite, imo nullo, sed convulsis & remotis omnibus terminis, infinito spatio cuncta intrabunt atque regnabunt vitia. Hoc sapere, quid est aliud nisi desipere, vel potius insanire?

V. Quam ergo parentes sibi suisque liberis male consulunt, dum in omne genus lucri inhiant, ne prolem minus opulentam relinquant. Bonus finis, liberorum facultates augere, sed actio mala, pauperum reculas diripere, publica valetudinaria spoliare, varium usuræ genus exercere, omne lucrum venari.

Luitprand. Ticin. l. 5. hist. c. 15. Anno nongentesimo quadragesimo nono, Taxis Rex Vngarorum ingenti exercitu Italiam invasit. Berengarius rex Italam terram liberare, & hostem repellere cogitabat, bonus finis; optima intentio, modo bonum etiam modum huic rei adhibuisset. Rationem certe iniit non bonam:

nam: & templa & egenorum domos adeo exhausit, ut immensum thesaurum undequaque corraserit, è quo Vngaris decem modios nummorum facile potuit admetiri. Quicquid remanebat, sibi retinebat, factus vel ab hoste ditior.

Sic etiam, cum quis sanari cupit, & à morbo revalescere, finis optimus; sed mittit ad fatiloquos & vaticinatores, & divinos & hariolos, ad conjectores & magos, hoc jam pessime agit, nec peccatum purgabit honesto fine. Sic ambit quis officium, munus, dignitatem, cupit emergere, finis in
se non malus: *Si quis episcopatum desi-* 1 Tim. c.3.v.1
derat, bonum opus desiderat: at si hoc satagat ne pauperior, etsi aptior præveniat, si monetam & munera spargat, si post plurima data, plura promittat, & ita per argenteos gradus in sublime ascendat, aut si etiam alium loco moveat, ut ipse in eum succedat, actus sunt pessimi, tametsi illud quod cupit malum non sit.

Sic alius quis caussæ judiciariæ finem appetit, rem certe bonam appetit, sed quia his atque illis manus argento oblinit, & donis in suam partem trahit, ideo bonum finem pessima liberalitate corrumpit & destruit. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona: in conclave ingredi, licitum mihi, sed non per fenestras.

Sic

Sic omnes actiones quæ Christiana prudentia carent, veræ virtutis honestatem nunquam induent, etsi optima intentione fiant. Sine prudentia
Mat.10 v.16. nullus actus bonus: Estote prudentes sicut serpentes. Nec excusat dicere: Putavi sic agendum, non putavi secuturum hoc damnum, putavi hunc hominem castigendum. Erat omnino, ut dicis, castigandus, sed non infamandus, non tam insolen-
AdRo. cap.10 v.2. ter tractandus. Multi *æmulationem Dei habent, sed non secundum scientiam.* Iudæi eo ardore ferebantur in legem Mosaicam, ut ubicunque possent, honorem Christi extinctum vellent: en sub magno zelo legis, odium latebat Legislatoris. Hæresiarchæ, & horum asseclæ habuerint zelum Ecclesiæ in pristinum nitorem reformandæ. bonus erat hic finis, bona intentio. At vero in omnis ordinis & status homines maledicta congerere, magistratum contumeliis lacerare, minuere majestatem, odio insaturabili in Pontificem pugnare, plebem in proceres armare, concitare bella, alia ex aliis mala proseminare, non erat hoc aliud facere quam quod fecit Thracius rusticus, qui cum vicinū putantem vites aleasque vidisset, ipse à stirpe omnes incidit: Ita illi. Neque excusari poterūt hæc talia, vel millies ingerēdo: Putavi omnia melius cessura, non putavi tantū damni secuturū.

Frigi-

Frigidissimum hoc, *Non putavi*, virtutis patrocinium suscipere non potest. Turpissimam, ajebat Fabius, Imperatori excusationem esse, *Non putavi:* ego turpissimam censeo homini Christiano, cujus est talem imprudentiam omnem cavere.

Quod si bona intentio malam actionem nequeat in solidum corrigere, quid erit intentioni malæ malum opus addere? si bonis male uti malum est, malis male uti pessimum erit. Laudatur cælestis sponsa à genarum pulchritudine: Pulchræ sunt genæ tuæ. Nemo pulcher, Bernardi æstimatione, cui altera gena nimium tumet, aut ceræ similis est, utraque necesse est amabili colore vivat: Stude, inquit, ambas speciosas habere has genas tuæ intentionis. Nam satis non est intentionem esse bonam, sed & actio insuper bona requiritur, aut quæ saltem mala non sit. Huc nobis collineandum, ut omnia fiant à nobis intentione quam sincerissima, nec decipi amemus tam speciosis nominibus: *Tamen bonæ intentionis sum; ejus rei rationes mihi sunt & caussæ; istud aut illud, hoc illove inductu facio.* Quæso non fallamus nos ipsos; actionibus nostris honestatem verbis non conciliabimus: parum bonus est, qui ore tantum est bonus. Et verendum certe, ne sæpenumero præter blandam nobisque illudentem assentationem,

Cant. c. 1. v. 10. Serm. 40. in Cant. post med.

nihil virtutis sit. Nimis quam frequenter judicium affectus interpellat. Et quoties vel consuetudine, vel impetu non bono in hoc aut illud ferimur, nihilominus vane jactamus illud *Ad Dei gloriam*. Scrutare, quæso teipsum, mi Christiane, veréne Dei gloria ad hoc te impulit? an non aliunde id voluisti? an non consuetudo aut tuus te affectus huc duxerunt? Et qui fit te ad mensam, ad ambulationes, ad animi relaxationes sic properare, imo & currere; ad ea vero quę tui muneris, quæ virtutis sunt, vix ire; imo, & serpere: siccine omnia pari passu ad Dei gloriam aggrederis? Crede mihi, hæ tales loquendi formulæ sæpe meri sunt prætextus, quibus male facta Deo nunquā purgabimus. Repeto quod dixi: Deus columbę vult jungi turturem, non upupam.

CAPVT VII.

Quinam gradus sint puræ rectæque intentionis.

EXperientia docet aquam ex alto defluentem, quamvis multis ambagibus cursum suum exerceat, tandem tamen ad primæ originis altitudinem ascendere, & cum ortu suo æquari. Idem pæne observare est in humanis actionibus, quæ omnes ab intentione dimanant, hæc illarum

scaturigo

ſcaturigo & fons eſt, nam cum ratione nemo agit qui ſine intentione, quo jam altior eſt intentio, hoc & actio. Enimvero actiones noſtræ quandoque in imam voraginem ſe demittunt, decurruntque in profundam vallem, & velut ſeipſas amittunt.

Quot hodieque ſunt homines religioſi, qui delicate nutriti, veſtibus non niſi pretioſis, menſæ non niſi lautæ, actionibus ſolum honorificis aſſueti, ſcopas antea tractare, pavimentum verrere, ollulam vel unicam tergere grandiſſimum duxiſſent piaculum. At cum religioſam vitam amplexi ſunt, illa omnia & longe abjectiora promptiſſime facere, honori ducunt & voluptati. Ita ſanctus Ioannes Damaſcenus, regius antè præfectus aulæ, poſt pannoſus monachus, etiam latrinas purgare deprehenſus eſt à magno viro. En, in quam profundam altitudinem hæc aqua ſeſe præcipitarit? Verum, ſicut torrens ex edito delapſus, ad ſuum fontem recurrit, ſic & actiones iſtæ licet viliſſimæ, quia originem habent altiſſimam, quia propter Deum ſuſcipiuntur (ex hac enim intẽtione promanant) ideo ſuam originem repetunt, redeuntque ad primum fontẽ; à Deo à quo ſumpſerunt exordium etiam finẽ capiunt & præmium. Tanti refert actionibus etiam abjectiſſi-

inis ad maximam nobilitatem extollendis, altissimam habere intentionem, ipsum Deum. Atque de hac locuti sumus hactenus. Superest certos in ea gradus, & quidem tres ostendere; supremum horum omniumque celsissimum ascendere, difficile non erit *volenti*. Hos gradus nunc ordine assigno.

I. Primus est: In omnibus rebus unicum Dei honorem sic attendere, ut omnis affectus ad caduca hæc juguletur, id solum spectando, quid placeat Deo. Qui sudo cælo, itinere longo fatigatus domum redit, omne vestium onus defluere sinit, pileum deponit, pallium excutit, thoracem aperit, collare & cingulum solvit, soleas destringit, ita captandæ auræ se exponit. Pari modo cujus animus Deo æstuat, is facile affectum exuit, quem in hæc fluxa prius gerebat. Bernardus de domo interiore: Quomodo enim, inquit, perfecte diligis, aut diligeris, si in summorũ desiderio ad superna non raperis? Collige teipsam ad temetipsam, & in solo divinitatis desiderio requiesce. Atque hîc dictũ Augustini verissimũ: Minus te amat, Domine, qui tecum aliquid amat.

c. 69. fine.

Esther illa imperatrix potentissima, quæ Assuerum centum viginti septem provinciis imperantem suæ potestatis habuit, quæ omni voluptatum genere (modo voluisset) afflue-

Esth. c. 14. v. 18.

re potuit, nihilominus tamen: Tu ſcis Domine, inquit, quod numquam læ-tata ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum, uſque in præſentem diem, niſi in te Domine Deus Abraham. Atque hic primus eſt puræ intentionis gradus, *rerum conditarum oblivio.*

II. Secundus eſt, *Oblivio ſui ipſius.* Hæc docet qua ratione quis poſſit ſuimet non meminiſſe, & ſolam inter voluptates numerare in ſola Dei voluntate acquieſcere: ſicut etiam beatis in cælo ſummæ voluptati eſt, videre Dei voluntatem per univerſum Orbem perque ipſos inferos velut inoffenſo pede progredientem, nec uſquam quidquã reperiri, quod divinæ poſſit reſiſtere voluntati. Imo quod miriſſimum, voluptas illa non ſic eos afficit, quod bona poſſideant nunquam amittenda, quam quod Deus in illos benevolentiſſimus ſit, illis maxime cupiat, illorum gaudiis plurimum faveat. Et hoc eſt, quod Pſal.
rex Hebræus David exclamat: Confi- 117.
temini Domino, *quoniam bonus.* Con- v. 1.
fitemini Domino, non quia me regem fecit ex opilione, non quia me pauperem ditavit, nec ideo quia tanta inſuper daturum ſe mihi promiſit, ſed, Confitemini Domino, *quoniam bonus,* quoniam in ſæculum miſericordia ejus. Hic alter puræ intentionis gradus eſt, ab illo tamen non facile ſuperandus, quem regium car-

Pſ. 38. v. 19. men ſic notat: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei.* In hoc ergo gradu & relinquit, & obliviſcitur quis ſeipſum, quod non omnibus tam in expedito eſt. Non enim arduum relinquere ſua, ſed valde arduum relinquere ſe. Virtute conſtat hæc *ſui oblivio.*

III. Tertius eſt, cum quis ſervit Deo, non ſolum ut id Deo placeat, hoc enim neſcio quid humani etiamnum retinet, ſed quod ſibi ſic ſervienti placeat Deus, vel quia Deus tam bonus eſt, ut noſtrum obſequium dignetur approbare, eoque ſe capi ac deliniri oſtendat. Divinus
Pſ. 70. v. 16. & 17. Pſaltes: Introibo, inquit, in potentias Domini, memorabor juſtitiæ tuæ ſolius. Deus docuiſti me à juventute mea, & uſque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Ego quidem homo doctus non ſum, *quoniam non cognovi litteraturam*, ſed Dei omnipotentiam ac juſtitiam ita capio, ut nil aliud crebrioribus uſurpare poſſim ſermonibus. Huic igitur Domino tam bono, tam potenti, tam juſto promptiſſime ſerviam, & ideo ſerviam quia tam & bonus, & potens, & juſtus eſt. Bernardus: O pura, inquit, & defæcata intentio voluntatis! eo certe de-
De dil. Deo. fæcatior, quo in ea de proprio nil jam admixtum relinquitur. Sic affici, deificari eſt.

Chriſtus primum Pontificem juſſurus,

rus, quam accurate puriſſimam hanc intentionem in eo excitans: Petre, inquit, amas me? Hoc jam ago, ut tibi mei muneris vicariam operam commendem, meaſque oves committam paſcendas. at hoc officio fungi, & meas partes ſuſcipere non poteris, ſine puriſſima intentione. Ergo, mi Petre, amas me? Nec ei Chriſtus ante hoc munus aſſignavit, quam Petrus ter aperte pronunciaſſet, quo ſuum cor, oculi, intentio irent, dixiſſetque: Domine, tu ſcis, quia amo te. Demum Chriſtus: Ergo, mi Petre, ſi ego tibi adeo placeo, ſervire mihi vis propter me, nunc tibi meum gregem committo, Paſce oves meas. Ioan. c. 22. v. 15. & ſeqq.

O Præſules, ô Epiſcopi & Antiſtites, ô Principes, ô magiſtratus & Præſides, ô Iudices & populi Paſtores, attendite quo veſtri oculi, quo mens & intentio veſtra feratur; videte quid quæratis, an vos ipſos & prædam è ſubditis, an vero ſalutem & bonum ſubditorum: advertite an veſtram potius cauſſam agatis, an Reipublicæ: conſiderate, obſecro, num Deum Deique gloriam intentione puriſſima in omnibus ſpectetis. *Et nunc Reges intelligite: erudimini qui judicatis terram.* Pſ. 2. v. 10.

IV. Auguſtus Imperator juveni olim non optime ſe gerenti miſſionem dedit è bello, cumque juve-

 nis

nis quæreret, quid domi respondendum esset parenti? Augustus ei iterum: Dic, inquit, me tibi non placere. voluit dicere: Tu mihi non places, ideo tua opera carere possum. Nos Christiani sic agamus cum Deo, ut pro se quisque sic sentiat: Domine, servire tibi cupio, & serviam tibi pro viribus, quia mihi places in omnibus eximie; ideo, mi Domine, ideo prorsus, & hac omnino intentione tibi serviam, quoad vixero, atque in hoc unum nervos omnes contendam, ut servitiis tuis omnem affectum meum, meque totum impendam, quia tu mihi non potes non placere.

Hæc vere sincera puraque intentio, hæc Midæ virgula, inaurans omnia quæ tangit. Sed hæc intentio quia tam pura, ideo etiam tam delicata & omnis mixturæ impatiens est. Norunt hortulani quosdam fructus solo ad terram casu vitiari. formosum pomum pirumve vix ullum ex arbore decidit, quin nævum contrahat, & læsum se monstret. Intentio sincera tener fructus est, & unico ad terram illisu corrumpitur. Servire Deo, metu supplicii æterni, non vetitum, nec metus hic malus est, sed tamen servilis est. nisi bonus esset, David non bene rogasset: Confige ti-
Psal. 118. v. 120. more tuo carnes meas. Ajunt tamen Theologi, peccaturum eum qui sic senti-

ſentiret; Si inferi non eſſent, peccatum hoc committerem: talem enim voluntatis eſſe perverſæ. Servire Deo ſpe præmii æterni, melior eſt intentio priore illa, nec tamen optima: Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum propter retributionem. Servire Deo propter Deum, hæc omnium optima & puriſſima eſt intentio: Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia ejus. Hæc poſtrema intentio continuo inculcanda eſt omnibus: ſummi enim refert, qua quis intentione ſua omnia faciat; hîc agitur de mercede ac præmio inexplicabili, æterno.

Pſal. 118. v. 112.

Pſal. 117. v. 1.

V. Fuit qui amicorum optimo bene ſuaſurus, ex eodem prius quæreret: Quæſo te habeſne argentum infectum & purum? Cui amicus: Habeo, inquit, plus minus quingentorum florenorum. Ille iterum: Si me audias, ait, non id in monetam cudes, ſed parabis in dona. Donem? ait iſte, non hoc mearum opum eſt. Ille denuo: Mi optime amice, inquit, hac ratione donabis, & donando diteſces. Crede mihi, fœnerari eſt, donare in loco. Hoc tu ages, meo conſilio; malluvium una cum perfuſorio fieri curabis è tuo argento, & donabis huic Principi. Prima à dono hebdomade, quinque millia philippeorum ad te redibunt, una cum gratia &

amplis favoribus. nisi sic fiat, domum meam oppignero: dominus iste nil minus ferre potest, quam gratis sibi aliquid donari, omnemque in se liberalitatem tanto fœnore compensat ut donum ipsi oblatum decuplo tanto pluris, quam quanti est, æstimari possit. Huic ergo dona, si vis rem tuam augere amittendo. Iste ingentes egit gratias, & ejus consiliis se usurum promisit. Intellexistis hoc? Eadem prorsus est ratio intentionis. Aliqui Deo serviunt, & viles abjectæque animæ plagas metuunt, gehennam formidant, vere mancipia. Alii faciunt quod alimentarii, qui ut cibaria sibi publice locentur, omnem pecuniam expendunt, sic enim alimenta perpetua sibi comparant: ita plurimi spe præmii Deo serviunt pro cælo tanquam mercede, proprie servi. Alii denique Deo serviunt amore, ut parenti amantissimo filii. Filius impuber cum parens convivium celebrat, inter vernas quidem adstat, & convivis ministrat, non tamen ullam mercedem cogitat, nam
Luc.c. filius est, qui à patre suavissimum il-
15 v.31 lud sæpius audit: *Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.*

Tales, ô Christiani, tales omnino & nos simus in Deum, non mancipia, non servi, sed filii, quando Deus ipse nos homunculos, terræ vermiculos, honore tanto dignatur. Nam,

Videte,

Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Numquid non & servus, qui plusculum ingenuitatis habet, maximi æstimat domino suo à se satisfieri, & famulatum suum probari? hoc illi contra aurum carum est. filius ergo non maximas opes censeat, placere patri? Chrysostomus: Aliam adhuc, inquit, præter hoc ipsum quod placere meruisti, mercedem requiris? vere ignoras, quantum bonum sit, placere Deo. Estote igitur imitatores Dei sicut filii charissimi. Iucundum vobis sit, omne argentum bonorum operum Deo non vendere sed donare, nec mercedem pro iis aut præmium exigere: ita non tantum mille floreni pro centenis, sed & pro obulo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit, nos præmio carituros, si pro præmio non laboremus, imo ob hoc ipsum, præmium erit majus. Omne enim opus, quo minus operantis lucrum spectat, hoc puriorem habet intentionem, ipsumque est perfectius. *Si filii & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.*

1. Ioã. c. 3. v. 1

L. 2. de compunct. cord.

Ad Ephes. c. 5. v. 1.

Hom. 5. in epist. ad Rõ.

Ad Rõ. c. 8. v. 17.

Deus promptior est ut donum pro dono reddat, quam ut argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Ægypti regis filia mercede conduxit, matrem Moysis, ut

ut parvulum illum ſibi educaret, at illa non nummis perſuaſa, ſed amore materno inducta promptiſſime fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris intentionem vult Deus. Nam qui Deo ſerviunt præmii ſpe, aut ſupplicii terrore, ſic ei ſerviunt, uti nos pani & vino, non propter ipſa, ſed propter nos. hic ſe miſcet plurimus ſui amor, quem Chriſtus

Ioan. c. 6. v. 26. ſuis coloribus depingens: Quæritis me, inquit, non quia vidiſtis ſigna, ſed quia manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis.

VI. Diabolus hac in re nihil non tentat ut intentionem aut vitiet, aut quam vitiare non poteſt, ſaltem terreat. Duo quidam, in eremo, Deo magis vivebant quam ſibi, magna concordia, nec minore profectu. Invidit illis cacodæmon has vitæ divitias in tanta paupertate, & ut tragulam injiceret, Angelum induit nitidiſſimi vultus. Ita ſe ſeniori ſiſtens, ut rectius falleret: Nuntii non boni, inquit, bajulus tibi ſum, aut certe ſocio tuo. Nam juvenis ille tuus in hac Dei palæſtra commilito & ſocius, à Deo præſcitus, æternis flammis jam deſtinatus eſt, ideo quantumcunque bene agat, fruſtra agit omnia. Cohorruit ad hanc vocem ſenex, &: O terribilem, inquit, nuncium! Ergone peſſum eant hujus juvenis conatus & labores tam præclari?

ri? ah, animo misereor. Hîc iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non sine dolore ac gemitu te auditurum ista; verum divina decreta rescindi non possunt. ita oculis se subduxit venustissima larva. Inde factum ut senex iste socium juvenem nunquam sine præsago suspirio intueretur. Observavit id tandem juvenis, nec distulit quærere: Quid caussæ esset, quod, quotiescunque se adspiceret, simul etiam ingemisceret? Ad quæ denuo altum ingemiscens senex: Quid jubes, inquit, infandum dolorem renovare? hic me potius tacere velis quam loqui. Ipsa hæc senis tergiversatio stimulat juvenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, ut quicquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: Significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro cælo laborare. Hîc juvenis singulari alacritate; O mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: ad hoc temporis Deo servii non ut mercenarius pro cælo, sed ut filius ex debito, quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quicquid demum ille in me statuat. Admiratus senex tam sinceræ intentionis animum: Serviamus, inquit, Deo quam possumus fidelissime: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curæ est de nobis.

Neque

Neque vero distulit Deus paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Brevi post submisit verum angelum, qui moneret senem, impostoris diaboli mendaciis ne crederet, juvenem illum æternis præmiis à Deo destinatum esse, Deoque singularissime placere tam generosum illius in serviendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis serviri, non ideo ut æternos carceres evadamus, neque ideo ut cælestia tempe habitemus, sed quia ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorũ obsequiis. Quapropter maxima recte factorum merces est, *Deo placuisse*. Est quidem tantę bonitatis atque liberalitatis Deus, ut etiam mancipiorum inferos timentium, & servorum cælum sperantium officia non rejiciat, sed si qui serviant voluntariam prorsus & gratuitam servitutem, hos ut vere amantissimos filios complectitur, horũ singulis amabilissimum illud respondet: *Fili omnia mea tua sunt.*

CAP. VIII.

Quid sit mala Intentio.

EXile animalculum est crabro, illud tamen membrum quod læsit, quam dolet & ardet, quam uritur! multo exilius volatile est culex; quam illi rostellum gracile? eo tamen

men velut ſiphunculo ſugit ſanguinem, & pars quam vulneravit, mox intumeſcit. Quid ſubtilius ſcorpionis aculeo? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix viſibili totus homo jugulatur. Exiguum fermenti quantam farinæ maſſam permeat paucis horis! unicus aceti caliculus, aut modicum fellis, totum generoſi vini dolium corrumpit.

Intentio *mala* venenum tam potens eſt & malignum, ut optimam quamque actionem depravet. Egimus hactenus de intentione bona, quid ea ſit, & quam neceſſaria. Nunc porro agemus de mala, & oſtendemus qua ratione hoc fermentum, & fel iſtud peſſimum optima quæque vitiet, quomodo ſubtiliſſimus hic ſcorpionis aculeus ſine tumultu occidat.

I. Statua Nabuchodonoſori regi viſa, prodigium erat quà pretii, materiæ, magnitudinis, inviſa prorſus turris ex auro, argento, ære, ferro. Sed quia imum ſtatuæ firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideo pretioſam hanc molem lapillus unicus ſic contrivit, ut nec teſtula quidem fuerit relicta, quæ poſſet eſſe uſui: *Tunc contrita* Dan. c.
ſunt pariter ferrum, teſta, æs, argen- 2. v. 35.
tum & aurum, & redacta quaſi in favillam æſtivæ areæ, quæ rapta ſunt vento. Ita prorſus mala intentio bonum

opus quodcunque sic conterit, ut ei nihil penitus relinquat boni. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Nam Aaronis thuribulũ ex auro purissimo erat: horum autem ænea. Vide Iacob. Salian. tom.2. Annal. Vet. Test. Anno mundi 2547. n.1.

Seditiosi illi ducenti quinquaginta proceres synagogæ thus obtulerunt; quilibet horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis hujus capita. E regione horum unicus stabat Aaron. Ita utrinque idem fecerunt, tanquam si certarent quis melius hoc officio fungeretur. Vtra pars ergo vicit? utra magis Deo placuit? illos omnes extreme aversatus est Deus, non quod eorum thuribula parum pretiosa, aut thus minus fragrans, sed quod intentio illorum fuerit pessima, qua Mosen & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hausti sunt à terra vindice, *descenderuntque vivi in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.* Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, ut hoc æternum monimentum esset Israëlitis, quo commonerentur, Deum non ad actionem, sed ad intentionem respicere. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Num. c.16. v.33.

Ab omni ævo quanta sunt facta, & quanta etiamnum fiunt per Orbem, quæ humanis oculis videantur optima, sanctissima, cum eadem ut pessima damnent oculi divini cernentes omnia.

omnia. Et videte mihi obsecro, regium juvenem Absalonem, quam is humanus, quam obsequiosus, quam & modestus fuit? primo diluculo stetit ad portam regiam velut janitor, & ubi quispiam accessit salutaturus illum, extendebat Absalon manum suam, & apprehendens osculabatur eum. Quis unquam regii sanguinis juvenem æqualis vidit esse humanitatis? nam si quis & negotia in aula tractaturus venisset, eum humanissime ad se vocatum interrogabat, è qua civitate adesset. Quod ubi cognovisset, familiarissime solatus hominem: Videntur mihi, ajebat, sermones tui justi & boni, sed non est qui te audiat constitutus à rege. O mitem, ô & benignum Dominum, & quam olim idoneus erit qui ad regni gubernaculum sedeat, & imperet! Nam audite, Quis me, inquit, constituat judicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & juste judicem? En tam laboris quam justitiæ amantissimum.

2. Reg. c. 15. v. 5.

Ibid. v. 4.

Sed quis non videat sub hoc lapide scorpionem latere, qui universas Absalonis actiones insidiosissime venenet. Quorsum enim omnis illa mansuetudo, & prolixa humanitas, quorsum tot blanda obsequia? quorsum tam mane surgit, adventores & hospites manu prehensos osculatur; se judicē promittit, nisi ut coronam

regiam parentis capiti decutiat, & imponat ſuo? Cujus finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Quid porro ſanctius quam vovere Deo & reddere? hoc ipſum fecit probus iſte, ſic dicam, veterator Abſalon. Sacrificium & peregrinationem vovit, eaque de cauſſa à domino parente abeundi veniam petens: Vadam, inquit, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron. Vovens enim vovit ſervus tuus, cum eſſet in Geſſur Syriæ, dicens: Si reduxerit me Dominus in Hieruſalem, ſacrificabo Domino. Nunquid non eximius hic eſt actus, quis illo melior? *Vovens*, ait, *vovi*, &, *ſacrificabo Domino*. Omnia laude digniſſima videntur. Sed quæ horum omnium intentio? Furtiva, perverſa, impia. Vt optimum patrem ſolio pelleret, & ipſe imperaret, iſta excogitavit; nimirum huc ibant omnia. Hinc votum peſſimum, peſſima peregrinatio, ſacrificium peſſimum. Cujus finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

II. Ejuſdem pictæ nequitiæ fuit illa vulpes Galilæa Herodes. Peregrinationem quoque rex iſte ſimulavit à ſe inſtituendam Bethlehemum, novo regi Iudæorum adorando: Vt & ego, inquit, veniens adorem eum. Numquid non ſanctum hoc iter fuiſſet? imo vero. ſed qua intentione veniſſet? ut infantulum recens

Mat. c. 2. v. 8.

natum

natum in cunis jugularet. Cujus finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Quam vero iſtud in aulis Principum frequens, quam pæne quotidianum eſt, ſimulare & diſſimulare, manus oſculari & ampliſſime porrigere, ad aliorum genua ſe ſubmittere, mille delicias facere, ceremoniarum nil omittere, omne obſequium polliceri, amiciſſimum ſe fingere, verba ſeſamo & papavere ſparſa ingerere, merum mel loqui. Sed ubi cor & intentio? Lingua in melle, cor in felle; manus quidem benevolæ ſunt, plenum obſequiis os, vultus amicitiam promittit, ſed aliud ſuſurrat intentio. Hæc ſæpe patibulum, laqueos, diabolum, & omnem malæ fortunæ comitatum apprecatur. Lingua quidem humaniſſime ſalutat: Non eſt, mi frater, quem alium malim cernere, quam te. Intentio addit, ſed in patibulo. Lingua, prout docetur, familiariſſime garrit: Nil magis cupio quam Domino meo ſervire. Intentio ſubdit: ſed meo commodo. Lingua officioſiſſime optat: Vtinam fratri meo amantiſſimo quam plurimum gratificari poſſim. Intentio explicat, ſed ſine labore meo. O Herodes, ô vulpes! quam longe aliud eſt, dicere, aliud etiam ſentire quod dixeris. Verba vendere facile eſt, intentionem bonam dictis factis-

que omnibus adjungere, hoc virtutis est.

Optime Publius Mimus: Non aspicias, inquit, quam plenas quisque manus Deo, sed quam puras admoveat. In hujus rei testimonium, duos simul Oratores propono, Ezechiam, & Pharisæum, qui ex eodem precatorio libello Numini supplicant. Rex Ezechias: Obsecro Domine, inquit, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod placitum est coram te, fecerim. Pharisæus: Deus gratias ago tibi, inquit, quia non sum sicut ceteri hominum. Quid hoc aliud est dicere, quam ambulasse se coram Deo, in veritate & corde perfecto, quod & Ezechias de se dixit. Pergit Pharisæus: Iejuno bis in Sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Vterque se laudat, eadem utriusque precatio. Cur ergo illius placuit, hujus displicuit? Hoc dubium divus Gregorius explicans: Sæpe, inquit, contigit ut justi & injusti habeant verba similia, sed tamen cor semper dissimile: & ex quibus dictis Dominus ab injustis offenditur, in eisdem quoque à justis placatur. Ecce Pharisæus justificat se in opere, Ezechias etiam in cogitatione, unde ergo hic offendit, & iste placat? Omnipotens Deus singulorum verba à cogitationibus pensat, & in ejus auribus superba

Cant. c.2.v.6

perba

perba non sunt, quæ humili corde proferuntur.

III. Sed duos alios propono simillime facientes, dissimillime sentientes, Thomam Aquinatem virum sanctissimum, & Trojanum adulterum Paridem. Beatus Thomas, uti de eo memorant, assidens in convivio, feminam venusti vultus fixioribus oculis aspexit. Ejus rei caussam rogatus à socio nonnihil ob hoc offenso: Admirabar, inquit, mundi Creatorem: si enim rebus creatis tantum est formæ ac pulchritudinis, ipse opifex & creator, infinite pulchrior sit, & formosior necesse est. Si caduci homunciones adeo vultu præstant in hoc Xenodochio, quales erunt beati post Resurrectionem in cœlo? Ita Thomas Aquinas, conscientia illæsa, & bona intentione surrexit è mensa, crevitque Dei amore. Et forte hic sanctus vir, non minus egit ex virtute quam Pior Abbas, qui contrarium fecit, qui nec suam quidem sororem, ægrotam & viduam anum in oculos voluit admittere, sed se illi spectandum præbuit clausis oculis. Thomæ Aquinati similis fuit facto, non intentione, Paris lascivus juvenis, qui vix aliud fecit quam Thomas in Menelai mensa, ubi Helenam conjugem non suam continuo aspexit, sed oculis non castis, sed in dedecus suum suorumque æternum, nam

Vide specula P. Ioã. Dav. Spec. 9 pag. 111.

 raptum,

raptum, nequitiam, adulterium cogitavit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Propono tres alios homines, Matrem Christi, discipulum Christi, sed quem ipse diabolum vocavit, & Christi hospitam, quorum actio eadem pæne, intentio fuit dissimillima. Mater Christi millies utique in cunis filium reverenti osculo salutavit: Magdalena pari reverentia pedes Domini osculata est, cum Simon Pharisæus, ob neglectum hoc officium reprehensus est: sed & Iudas Iscariotes ori Dominico fixit osculum. Tam hîc impar meritum, quam intentio. Mater divini favoris & amoris ingens augmentum obtinet: Magdalena delictorum veniam, Iudas gehennam. Vnde hęc tanta inæqualitas in matre, discipulo, famula, eundem prorsus hominē osculantibus? Mater, amore castissimo; Magdalena, affectu religiosissimo; Iudas, prodendi studio nequissimo hoc fecit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Idem in aliis plurimis videre est. Assidet quis ægrotanti amico, non quia bonus amicus est, & officii memor, sed quia captator, imo quia vultur est, qui lassa morbo pecora & casura è proximo speculatur; imminet morti & hęreditatem exspectat. En ut bonam actionem fœdissime corrumpat intentio mala. Pari modo, & Herodes

rodes & Zachæus Christum videre cupiit; eadem fuit utriusque actio, dispar intentio. Chirurgus hominem ægrum arcte alligat, brachium ei vulnerat, manum amputat, pedem secat, illi tamen gratiæ aguntur, & rependuntur aurei: prædo hominem etiam mutilat, sed in præmium ei debetur rota. Et ratio est, ille ut læsum sanet, hic ut sanum lædat, ferrum expedit. Eadem ratione homo pius lapidem tollit, ut ad templi structuram conferat; homo iratus tollit & ipse lapidem, sed ut illum, cui stomachatur, eo feriat: Duo una Romam eunt, ille religionis exercendæ, iste inimici jugulandi caussa; illi merces è cælo, isti ab Orco debetur. Fuit, qui alterum ferro læsurus, tuber aperiret. Num ideo huic gratiæ agendæ, aut reddendum præmium, quod vomicam quam medicorum manus reformidaverant, diviserit, & eum, cujus exitii cupidus erat, sanarit nocendo? Vides non esse magnum in actione ipsa momentum, sed in agentis intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Casus enim beneficium est, injuria, hominis.

Vide Sen. l. 2. de benefic. cap. 9. initio. Cicer. l. 3. de Nat. Deor. Val. Max. l. 1. c. 8. Plut. de Vtilit. ex inimicis capienda.

IV. Inobedientia ex oblivione, negligentia, errore, plagas meretur non ita multas. At vero cum accedit intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur.

Istud enim pertinaciæ & contumaciæ, ariolandi peccatum est. Pulchre & vere Bernardus: Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impœnitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam. Hîc admodum cavendum ne in ullo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam accedat superbia, contemptus, pertinacia: hac enim ratione vitia mire se multiplicant, & in immensum excrescunt. Et quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mira celeritate gravitatem eis addit fœdissimam intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modo hoc obtineat, ut bonum faciamus intentione mala. De hac diaboli vafritie Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conspicit, quã veneni dente in radice vitiavit. Et Bernardi sensu bonum hominem prorsus condemnat intentio prava. Christus ipse clarissime: Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

L. de præcept. & disp.

Luc. c. 11. v. 34

Sed est personatorum grex ubique terrarum reperiendus, quem Deus cælo nunquam admittet, scilicet Opera bona malam intentionem induta. De his diaboli larvis dici potest: Lupus sub pelle ovina furit, vitium virtutis palliolo incedit, Satanas Angelum lucis se gerit.

Iobus

Iobus: Abominabuntur, inquit, me vestimenta mea. Tam fœdus sum & purulenta tabe plenus, ut ipsæ me vestes meæ horreant, velut tangere recusent tam impurum hominem. Vestes, exteriora sunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam ulcerosus est, malisque intentionibus scatet, abominantur, damnant, refugiunt, velut si doleant hominem foris tam esse nitidum, intus plenum sordibus. *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit,* etsi ovinam pellem, aut virtutis palliolum, etsi Angeli vestem ei circumponas. Gregorius: Cum perversa intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etsi splendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni judicis obscuratur.

Iob. 9. v. 31

L. 28. mor. c. 6.

V. Et hoc Deus quandoque luculente ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Pontifex Fortunatus, vir miræ sanctitatis, diabolum humani corporis insessorem precibus expulit. Diabolus hospitio pulsus, ut injuriam suam sarciret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans urbem obiit sub crepusculum, & velut exul egensque contra Fortunatum Episcopum querelas cœpit spargere, & : En, inquit, quam sanctus vir sit Fortunatus

L. 1. Dial. c. 9.

Episcopus vester; ecce quid fecerit. Hominem peregrinum, & à fortuna pessime habitum hospitio insuper exclusit. Quo tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audiit ea civis, ad prunas cum uxore & filiolo considens, & mox invida curiositate sciscitatus est pressius, quid injuriæ illi fecisset Episcopus? Vbi vaferrimi peregrini querelas audiit, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam ut peregrino faceret bene, quam ut Episcopum, cui pessime volebat, traduceret. Sic larvatum dæmonem una secum pertraxit ad prunas. Hîc ubi multa confabulati, exiliens subito peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maxima in ignem excussit, elisitque animam. Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est Hospitalitas, sed si eam intentio depravet mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinos hospitio suscipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatissimum fuit, sed si bona desit intentio, tam facile diabolus recipitur quam Angelus. Eadem est ratio virtutum aliarum omnium, quibus si prava sese insinuet intentio, cacodæmon apertam invenit tabernam; quam occupet pro libitu, facitque hominem, idololatram,

tram, ut suum ipse ventrem, pecuniam suam, suam arcam numariam, aut escariam mensam adoret, quod fieri constat in omni lethali noxa.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Matt. c. 6. v. 23. Ah, quam hîc circumspecte attendendum, ne frustra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum bonis actionibus obtinendum perdamus omne, intentione non bona. Ideo cum Hebræo psalte precandum Ps. 50. v. 22. assidue: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis: ut tibi servire cupiam, tibi in omnibus placere.

CAP. IX.

Qua Ratione malam intentionem prodat operis publicatio.

EXploratores Hebræi, à militiæ duce Iosue missi, urbem Hiericho ingressi, notissimæ feminæ Rahab hospitium subierunt. Excepit illa, abscondit, aluit. Illi ut hospitæ suæ gratias meminissent, rem magni momenti promiserunt, ea tamen lege: *Si tamen,* inquiunt, *non prodideris nos,* Iof. c. 2 & v. 14. 20. *quod si nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc juramento, quo adjurasti nos.* Norant homines prudẽtes fieri vix posse, ut penitus laterent. Et certe vicini la-

tebras has odorati, rem ad magistratum mox detulerunt. At Iosuani plus non exigebant, quam hoc ipsum, *Tu ne prodideris nos.* Nam si evulgetur per te, nos hîc esse, tuum tibi hospitium nec quadrante solvemus; promissis neutiquam stabimus.

Opera bona exploratores sunt, & ad cælum tabellarii, qui in orbe hoc peregrini civibus omnibus exosi sunt. Inter cives suos mundus numerat Dolum, Iniquitatem, Vitium, Fraudem. Porro exploratores illi promittunt nobis inaudita & invisa præmia, à magno illo Iosue Christo tunc danda, cum Hiericho, hoc est, orbem succensurus advenerit: eam tamen illi conditionem requirunt:
Matt. *Si non prodideris nos.* Cum facis elee-
c.6.v.2 mosynam, monet Christus, noli tuba canere ante te. Virtutes proditæ evanescunt.

Enimvero tam garrula est Iactantia & Inanis gloria, ut nihil non simul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monstro, non tantum os, sed manus pedesque sunt ligandi, ne ullum dare possit signum cælestium nunciorum, operum bonorum latentium. Hoc Christi preceptum crebrius
Matt. ingerit: Attendite ne justitiam ve-
c.6.v.1 stram faciatis coram hominibus, ut
Mat. c. videamini ab eis. Cum tamen in ea-
5.v.17. dem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera

opera veſtra bona. Qua ratione iſta conveniant, & quis noſtrorum operum bonorum proditor ſit, nunc exequemur.

I. Quærit è Iobo cognatorum unus, & : Nunquid vivere, inquit, poteſt ſcirpus abſque humore, aut creſcere carectum ſine aqua? Scirpi in paludibus & piſcinis virent, neque enim ſine humore ſcirpus, neque ſine aqua carectum proficit. Sed inutiles ſunt hæ ſtirpes; nullæ inde ficus colliguntur, nec quidquam quod in humanos uſus ſit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior plane decens & compoſitus, qui multa præclare & dicunt & faciunt, ſed ideo quia & auditores & ſpectatores habent, itaque creſcunt & virent dum videntur & laudantur. hoc ſcirpum facit virere, humor humanæ laudis. cum hi tales deſinunt laudari, deſinunt & virere. Quia enim, inquit Gregorius, ſine intentione rectæ cogitationis bona ſtuduit agere, indicat ſe ſine radice floruiſſe. Idcirco ingemiſcens hic idem vir ſanctiſſimus: Magna, inquit, vecordia eſt, laborioſa agere & auræ laudis inhiare, fortiter opere præceptis cæleſtibus inſervire, ſed terrenæ retributionis præmium quærere. Vt enim ita dixerim, qui pro virtute quam agit humanos favores deſiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat.

Iob. c. 8. v. 12.

L. 8. mor. c. 24. ante finem

Ibid. c. 25. initio.

tat. Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum tranſitorii ſermonis quærit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna agit, ſed minima recipit.

Plato, cum nobiliores aliquot amicos ad cœnam invitaſſet, tricliniumque ornari juſſiſſet non omnino ſordide, irrupit Diogenes Cynicus, & ſpurcis ſuis cœnoſiſque pedibus cœpit lectulos conculcare. Ingreſſus cum convivis Plato: Quid agis, inquit, ô Diogenes? Calco, ait ille, Platonis faſtum. Calcas, reſpondit Plato, ſed alio faſtu majore. Iactantia certe in Diogenis animo impotētior erat, quod inops eſſet, quam in Platonis, qui cultum illum amicorum oculis dabat, non ſibi. Ita invenias ſuperbos plurimos ſimul & egenos, qui hoc tantum nomine meliores & ſanctiores bonis ſed divitibus ſibi videantur, quod nihil habeant: ceu vero modicum cenſum laudarit Dominus, non modicum animum, & tanquam virtutis ſit egere, & non potius egeſtatem æquanimiter ferre.

Idem ille Diogenes perpeſſu aſpera tolerabat multa, ſed eo animo ut omnium oculos ad ſe ſuſpiciendum raperet. Idcirco cum media hieme frigidiſſima lavaret aqua, frequenſq; populus ad id ſpectaculi confiueret, & vero etiam aliqui hominis miſerti

miſerti

miſerti rogarent ut ſibi parceret, Plato inter ſpectatores exclamavit: *Si vultis miſereri, abite.* Noverat Plato ingenium hujus morbi, qui tunc ſuis viribus deſtituitur, cum alienis oculis aut auribus caret.

II. Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, *ut videamini ab eis:* quantum alii humanos oculos quærunt, tantum vos fugite. Ariſtoteles quidem magnanimum putat eum, qui nec majore nec minore vult honore, quam ſibi conveniat, affici. At in Chriſti Academia hæc præceptio exploditur: Chriſtus magnanimum judicat qui omnem honorem poteſt ſpernere, inſuper & ſeipſum. Certe honor quicunque, non ſat dignum virtutis præmium erit. Volucre fugaxque bonum eſt honor, & inter res extraneas evaneſcit, nec in honorati poteſtate, ſed in honorantis eſt. Ideo Chriſtus infantiæ noſtræ miſereſcens, tam ſolicite monet: Attendite, ne virtutes veſtras viliſſimo pretio vendatis: *Si videri* vultis ab hominibus, oculos à vobis avertet Deus. Attendite, alioqui mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in cælis eſt. Ergo, ne velitis decipi; Maximus honor pro opere bono minimo, impar prorſus & indigna merces eſt.

Lib. 1. mor. c. 25.

Equidem Seneca hoc probe intellexit,

Seneca epist. 81. xit, idque in epistolis urgens: Virtutum, inquit, omnium pretium in ipsis est: recte facti merces est, fecisse. Nemo mihi videtur pluris æstimare virtutem, nemo illi magis esse devotus, quam qui boni viri famam perdidit, ne conscientiam perderet. Maximi quidem est bonum nomen, at pluris bona conscientia. At dicas, commendari à solis hominibus non cupio, sed à Deo hominibusque. O mi bone, Deum nondum nosti, si tibi non sufficit laudari à solo Deo. En, ne fallaris, terrarum orbis & Deus, non majus quid sunt Deo. Arca Dei & idolum Dagonis non plus sunt quam arca. Tantum ergo tibi sit Deus, quantum Deus & alia simul omnia. Scis etiam Christum & mundum amicos non esse, quid ergo ditari vis aut commendari ab inimico Christi? neque nescis Deum tui curam habere. si tibi id prosit, spoliabit is Ægyptum ut te honoret. Virtutis maximum præmium est, quod latere suos non sinit; producit illos ad gloriam, sed suo tempore. Interim patere omnem tibi noxium honorem submoveri, & ne queraris. *Non honoror, prout meritus sum, alia me deceret veneratio &c.* vanissimæ sunt hæ querelæ; *Attendite.* Imo tam non vult Deus humanos favores & honores à nobis amari, ut permiserit suũ etiam filium dici Beelzebub; nec

fere

fere ullum eſt contemptus aut injuriæ genus, quo affectus non ſit Servator mundi, qui ut omnem humanam laudem nobis redderet inviſiſſimã, illa nobiliſſima concione, quam Matthæus deſcripſit, hoc pæne unum perſuadere conatus. *Te autem*, inquit, Mat.c.
faciente eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua 6. v.3.
quid faciat dextra tua. Vultus Chriſtiani totus introrſum reſpiciat, nunquam curioſe foras exeat cum Dina, non quærat alienigenam cum Samſone, non Ægyptiam cum Salomone. Eccur humanis laudibus, tanquam ridentibus hæredibus noſtrarum virtutum opes permittamus? ridendo rapiunt omnia. *Neſciat ergo ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua.*

III. Contendit Chriſtus, & pluribus modis inculcat, Omne opus intentione puriſſima propter Deum eſſe faciendum, neque hîc quærendum, quid nobis ſapiat, quid placeat, aut adlubeſcat: *Neſciat ſiniſtra tua.* Plurimum ſane laborum noſtrorum perdimus, dum in iis ſolummodo guſtum & ſenſum ſectamur, & ut vocamus, devotionem noſtram quærimus. Si hæc deſinit & noſtras preces, & functiones noſtras, & hoc atque illud temere omittimus, quia guſtum operis non habemus; at vero cum hic adeſt, cum ſapit quod facimus, & oramus & laboramus, hoc eſt ſibi ſacrificare, non Deo. Si pue-

ri discere nolint, nisi butyrum & similagineus panis ad scholas ferendus detur, sero doctores fient. Opera nostra plerumque tum plurimum habent meriti, cum minimum delectationis, cum nosmet pia vi ad ea adigimus; cum in iis molestiam & nauseam sentimus, illam tamen vincimus.

Nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Subinde & ipse qui juvatur, fallendus est: ut habeat, nec tamen à quo acceperit, sciat. Optimus quisque cælo & Deo teste contentus est, & cum Iobo se solatur: Ecce enim in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis. Hoc nostræ stultitiæ pars est, cum videmur nobis frustra laborare, nisi sint multi spectatores, & testes laboris nostri. Deus, ô vani, theatrum suum in tenebris habet, quid vos lucem & publicum ambitis? Sed quærat quis: Quid mali est, si servus suo domino placere, seque illi probari cupiat? Ajo: Quivis suo munere sic fungatur, quemadmodum jubetur: cum ambigit, quid velit Dominus, facienda, quam accuratissime potest, faciat; de cetero anxius non sit, placuerit an displicuerit, alioqui humanis tantum oculis serviisse censebitur.

Iob. c. 16. v. 20.

Gedeonis milites in Madianitas pugnaturi, læva lagenam in qua lumen, dextra buccinas tenebant. Ac

Iudic. cap. 7. v. 20.

ubi

ubi res congressum & prælium spectabat, buccinis clangebant, & lagenas frangebant, atque una conclamabant: *Domino & Gedeoni*. Nos itidem, cum lagenam frangimus, & de corpore supplicium sumimus, cum buccinis clangimus, & Christi religionem in templis extollimus, lux effulget: præclare hæc omnia, modo nemo clamet: *mihi* & *Gedeoni*. Non ita, sed *Domino* & *Gedeoni*. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: non mihi, sed *Christo*: non mihi, & meo gustui, sed *Gedeoni*, & aliorum plurimorum saluti. Solam Dei gloriam, & Deo soli quæramus, non nobis; tam alieni à nostra, ut *nesciat sinistra quid faciat dextra nostra*. Petrus Ravennas: Si teipsum, inquit, vult nescire, quanto magis alium? Augustinus, Serm. 60.
dextram appellat amorem & puram intentionem ad Deum; lævam, obliquum oculum ad umbras falsæ gloriæ. Hebræus psaltes: Si oblitus fuero, inquit, tui Hierusalem, oblivioni detur dextera mea. Cum cæli non meminimus, obliviscitur nostri dextra nostra, nec juvat nos, perinde ac si ea prorsus careamus; cum dextra hæc vacat, tunc viget sinistra. Sed nunquid infantes corripimus cum salutanti lævam porrigunt, cum læva cibum eximunt; quis illis non objicit? Pudeat te

Ps. 136. v. 5.

non manu honestiore uti. sed nec in addultis id dissimulamus, cum Scævolas esse cernimus. At vero in rebus animi, læva uti & rumorem aucupari, longe turpius est, neque solam post se trahit turpitudinem, sed & noxam. At sicut infantibus ligatur læva, dextra libera: sic qui observat intentionem suam in multis sinistram, liget illam consideratione damni, quod inde maximum & æternum emergit.

Serm. 9 IV. Pulcherrime Petrus Chrysologus: Iustitia, inquit, quæ se humanis oculus locat, divini Patris mercedem non expectat. Voluit videri, & visa est; voluit hominibus placere, & placuit; habet mercedem quam voluit; præmium quod habere noluit, non habebit. Et quam congrue Christianæ legi Seneca: Pacem, inquit, demus animo, quam dabunt actus boni, & intenta mens ad unius honesti cupiditatem. Conscientiæ satisfiat, nihil in famam laboremus, sequatur vel mala, dum bene merearis. An non hæc eadem divinus Paulus sæpius inculcat? Sed jam passim (quod Plinius annotat) multi famam, conscientiam pauci verentur. Plerique non attendunt, quam ipsi bene agant, sed quam alii de ipsis bene sentiant, quam prompte applaudant, modo in ore hominum sint, modo laudentur; quam laudanda

Lib. 3. de Ira. cap. 41.

faciant,

faciant, hæc apud illos curarum minima est.

Longe aliter Sponsa cælestis: Læva ejus, inquit, sub capite meo: & dextra illius amplexabitur me. Centum hîc mysteria; sed nostrum hoc est: Læva sub capite cerni non potest, amplexantem vero dexteram cernit is qui amplexu stringitur. Lævam ergo sponsa non videt, videt tamẽ dextram. In sponsi læva divitiæ sunt & gloria, sed cum tempore peritura; in dextra longitudo est dierum, beatissima æternitas. Hinc fidelis sponsa oculos suos in æternitatem à se defixos; opes autem & honores, veluti lævam manum à se non aspici affirmat. Quod ergo Christus imperat, Nesciat sinistra tua, hoc & sponsus mandat: Lævam meam sub capite habeto, dextram in oculis. Cant. 2. v. 6.

Quemadmodum autem ille fidelis servus est, qui multa millia florenorum numerat suo domino tanta fide, ut nec unicus quidem quadrans piceatis unguibus adhærescat: ita is optima fide agit cum Deo, qui quicquid humanæ laudis accipit, huic Domino suo in solidum adnumerat, nec sibi vel minimum inde reservat. De quo insigniter Chrysostomus: Maxima virtus est, inquit, omnia Deo adscribere, nihil suum esse ducere, nihil sub gloriæ caussa facere, sed ad Dei voluntatem perpetuo intentam Hom. 5. in epist. 2. ad Cor.

oculorum aciem habere. Hic enim eſt qui vitæ actæ rationes exacturus eſt. Nunc vero rei ordo inverſus eſt: atque illum quidem qui pro tribunali ſeſſurus, ac rationes repetiturus eſt, non valde metuimus; eos autem qui nobiſcum ſtabunt, ac judicium ſubituri ſunt, expaveſcimus.

Fit quandoque ut litteræ reddantur non illi domino ad quem ſcriptæ ſunt, ſed alteri. has ſi prudentior quis accipiat, quamprimum litterarum frontem inſpexerit, ſtatim: Hæ litteræ, dicet, ad me non pertinent; hæc tituli præfatio non me alloquitur, nec mihi tam gran ia nomina conveniunt: ita prorſus facit qui laudes non ſibi ſed Deo deberi agnoſcit, qui omnem à ſe gloriam in Deum derivat, hic demum fidelis ſervus, Deo ſincere ſervit, hujus ſiniſtra ignorat, quid dextra faciat.

V. Sic autem neſciat dextra noſtra, quid faciat ſiniſtra, non ut nihil in publico faciamus, nec ullum noſtrorum operum ab aliis videri, ſed ut non velut noſtrum commendari velimus. Non eſt ingrata Deo, inquit Chryſoſtomus, quæ viſa fuerit ab hominibus eleemoſyna, ſed quæ ideo facta eſt ut viſa ſit. Imo ii quibus eminens & publica perſona impoſita eſt, quædam publice faciant, eoque exemplo alios animent ad audenda ſimilia. Neque hîc

In Mat. hom. 5

hîc timidi ſint aut puſilli animi: Nam, ut præclare Auguſtinus, Si times ſpectatores, non habebis imitatores: videri debes, ſed non ad hoc facere, ut videaris; opus publicum, intentio ſecreta. Vt glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.

Tom. 9 tract. 8 in ep. S. Io.

Mat. c. 5. v. 6.

At qui debili eſt virtute, huic Propertianum illud ingerendum:

Propert. lib. 2. Ele. Hetterna, mea lux &c.

——— *diſce manere domi.*

Quod & Gregorius optime monens: Sed valde perfectorum eſt, inquit, ſic oſtenſo opere, Auctoris gloriam quærere, ut de illata laude, privata neſciant exultatione gaudere. Tunc ſolum namque innoxio hominibus laudabile opus oſtenditur, cum per deſpectum mentis veraciter laus impenſa calcatur. Quam quia infirmi quique perfecte contemnendo non ſuperant, reſtat neceſſe eſt, ut bonum hoc quod operantur, abſcondant. Sæpe enim ab ipſo oſtenſionis exordio propriam laudem quærunt, ſæpe vero in oſtenſione operis, Auctoris patefacere gloriam cupiunt; ſed excepti favoribus, in laudis propriæ cupiditatem rapiuntur: cumque ſemetipſos dijudicare interius negligunt, ſparſi exterius ignorant quid agunt, eorumque opus ſuæ elationi militat, atque hoc ſe impendere obſequio Largitoris putant.

Lib. 8. mor. c. 30. post med.

Atque his quidem triplex hoc documentum ſervandum. Primum: In Deum ubique præſentem mentis oculos intendant, ſive privatim quid agant, ſive publice. Optent ſoli Deo placere, quaſi ſolus Deus in orbe ſit. quamvis infirmioribus iſtis difficile ſit Dei præſentiam in publico non amittere. Alterum: Non edant ſigna recte factorum: publicare virtutem, eſt perdere. publicatio hæc eſt tuba convocans ſpectatores, qui ſpectent & laudent. Chriſtus hoc prohibens:
Mat.c. 6. v.2. Cum facis, inquit, eleemoſynam, noli tuba canere ante te. Sic & jejunia vult tegi, ne illa tanquam in
Ibid. v. 17. & 18. vultu deſcribantur: Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, ſed patri tuo qui eſt in abſcondito, & pater tuus qui videt in abſcondito, reddet tibi. Sic bona noſtra introrſus ſpectent. Tertium: Non tantum publicum fugiant hi tales, & ſua laudatoribus oculis occultent, ſed fugiant ſeipſos, & operis ſui obliviſcantur, ne forte ſibi ipſis placeant: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dex-
Iob. c. 9. v. 21. tra. Optime Iobus: Etiamſi, inquit, ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea. Spiritus, mi Chriſtiane, ſpiritus bonus & rectus ſciat quid facturus ſis, hic opera tua dirigat, nec multum ſuper iis cum Carne deliberet, alioqui mille repugnantiis & pertinaciis

pertinaciis implicaberis, aliæque intentiones carnem & terram olentes miſcebunt ſe innumeræ, ita te potius quæres quam Deum. Sic ergo opus tuum perfice, Carne illius non conſcia, & hoc unum ſpecta ut velis quod vult Deus.

Neſciat ergo ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua: eleemoſyna tua, & alia tua opera bona, ſint ſecretiſſima, prorſuſq; oſtentationis expertia. Manus autem tunc quaſi ſtipis eſt conſcia, quando ad erogandam illam adhibetur. Quare ſi dexteram ejus rei conſciam fieri ſufficiat, non adhibeatur etiam ſiniſtra. Vſque adeo ergo abſis ab omni oſtentationis ſtudio, iſtoque hypocritarum affectu, qui actiones ſuas hominum oculis ingerunt, ut tu, quantum ad te prorſus velis ea quæ facis latere, neque deſideres teſtes: ſed & ipſe ſcire nolis quæ recte agis, neque memineris eorum diutius quam dum operi incumbis, moxque tradas oblivioni quod feciſti, ne tibi ipſi hoc nomine placeas quod feceris, *ea quæ retro ſunt obliviſcens, ad ea quæ ſunt priora te ipſum extendens.* Ad Phil. c. 3. v. 13. Quod ſi major quam par ſit boni operis noſtri conſideratio in animum admittatur, ſi res facta volvatur verſeturque mente, nobis ipſis noſtrorum operum ſpectatoribus, admiratoribus, laudatoribus oblectabimur, quod aliud non

est, quam si altera, qua minime opus est, manus adhibeatur. Ad rem plane
Homil. 12. in ep. ad Phil. Chrysostomus: Nihil, inquit, æque inania reddit benefacta disperditque, atque eorum quæ nos recte fecimus, memoria; duo enim parit mala; negligentiores facit, & in arrogantiam tollit.

Ex. c. 20. v. 5. Præcepit olim Deus altare sibi strui è lapidibus non sectis: Quod si, inquit, altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum super eo, polluetur. Ecquid hîc tantæ religionis? multum sane. Lapides secantur ut videantur: intra parietis sinum locandi, hoc ferri polimine non egent: ita Deus in hominis anima velut ara sibi structa, illas virtutes probat, quæ simplici & pura intentione fiunt. quæ vero ideo fiunt ut videantur, ceu secti lapides ad hanc aram idonei non sunt. Omnib⁹ bonæ mentis hominibus, satis superq; sua recte facta extremo die judicii scienda ab omnibus & Angelis, & hominibus. Hic demum verus erit honor, bene egisse, idq; laudari ab Orbe universo.

CAP. X.

Quam varia sit & multiplex mala intentio.

SAlamandra non grandis fera, sed variegatæ & versicoloris pelliculæ animal-

animalculum eſt, ut ſtellio, tantum tamen veneni theſaurum ſecum vehit, ut ſi radicem arboris contingat, fructus omnes in radice jugulet, & arbori adimat omnem vitam. Diabolus, Orcinianus ſerpens, veriſſima Salamandra, nullo igne conſumenda, ſi fœcundæ arboris radicem admordeat, totam corrumpit. Radix omnium operum noſtrorum eſt intentio noſtra, hanc ſi contingat diabolus, & pravæ intentionis veneno inficiat, tota ſterileſcit arbor; omne opus inutile, perverſum, venenatum redditur, quodcunque hac cacodæmonis fraude læditur. Notum eſt illud: Cum perverſa eſt intentio quæ præcedit, pravum eſt omne opus quod ſequitur. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit.

Oſtendimus proximo capite quam affine ſit malæ intentioni, opus ſuum publicare: nunc explicandum, quam varia ſit mala intentio, & quam è diverſis fontibus hoc veneni genus ſcaturiat.

I. Vix quidquam è terra naſcitur, quod adeo contra hiemem ſe muniat & involvat atque cæpe; ſeptem ei tunicæ non ſufficiunt, inſuper etjam caput defigit terræ. His ita tunicatis cæpis, non abſimiles ſunt illorum oculi, de quibus Siracides: Oculi inſipientium ſeptemplices: Eccl. c. 20. v. 14.
multas

multas habent tunicas, uti cæpæ. Tales oculi minime simplices sunt, prout eos Christus esse voluit. His oculis, & his tam bene vestitis cæpis simillima est intentio mala, huic si unam tunicam ademeris, adest mox alia. hanc etiam demis? continuo alia atque alia se prodit. Et uti cæpæ se abdunt, sic & mala intentio: nemo mortalium hanc satis excusserit, aut penetrarit. Mala intentio, mala videri non vult; omnigeni colores & prætextus ei non desunt. Reprehendit Christus Pharisæos quod stipem daturi juberent ante se tuba cani. illi honestissimæ excusationis tunicam objicientes: Non hæc, ajebant, facimus, ut eleemosynam nostram commendemus, sed ut pauperes convocemus, non ut nos alii liberales dicant, sed ut egeni ad stipẽ confluant: oculi insipientiũ septemplices: Intentio mala multiplex, versicoloris & variegati tergoris est, ut Salamãdra.

Scire natura omnes cupimus, quam est autem varia & multiplex intentio in hoc unico sciendi desiderio? Pulcherrime Bernardus: Sunt, inquit, qui scire volunt, eo fine tantum, ut sciant, & turpis curiositas est. Sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi, & turpis vanitas est. hi profecto non evadent subsannantem Satyricum, & illis talibus occentantem: *Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.* Et

Serm. 36. in Cant. med.

Pers. sat. 1.

sunt

ſunt qui ſcire volunt, ut ſcientiam ſuam vendant, verbi cauſſa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque qui ſcire volunt, ut ædificent, & charitas eſt. Et ſunt item qui ſcire volunt, ut ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſolum ultimi duo non inveniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, ut bene faciant.

En, quam ſit multiplex in re una mala intentio: en, quam multi non vitæ ſed crumenæ diſcant! & quantos vanitas ac voluptas, quæſtus ac curioſitas ad libros trahat? Idem obſervans Seneca: Quidam, inquit, veniunt ut audiant, non ut diſcant, ſicut in theatra voluptatis cauſſa ad delectandas aures, oratione vel voce, vel fabulis ducimur. Magnam auditorum partem videbis, cui philoſophiæ ſchola, diverſorium otii ſit. Non id agunt ut aliqua illic vitia deponant, ut aliquam legem vitæ accipiant, ad quam mores ſuos exigant, ſed ut oblectamento aurium perfruantur. Aliqui tamen & cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant ſed verba, quæ tam ſine profectu alieno diſcant, quam ſine ſuo audiant. Epiſt. 180. poſt init.

II. Æque propemodum diverſa eſt intentio eorum qui concionem audituri in templa coëunt. Quidam

veniunt

veniunt non ut diſcant, nec ut meliores evadant, ſed tantū ut audiant. Alii ut tempus fallant, & moram ad prandium minus ſentiant: alii ut conſuetudini ſatisfaciant: iſti ut dormiant, & ante meridiem ſuaviter meridientur; concionator illis pro tibicine eſt, ſomnum blande conciliante: Porro alii concionib⁹ interſunt ut garriant, & commodius modo cum hoc, modo cum illo confabulentur: alii ut imperio herili pareant, neq; enim aliter poſſunt; velint, nolint, adiguntur ad hoc genus obſequii. Si quis jam quærat: Vnde obſecro poſt tot conciones, poſt tantos clamores, poſt tot ſerias exhortationes, non aliā probitatis faciem Orbis induit? facile eſt reſpondere. Plurimi ad conciones omnino non veniūt, plurimis aliis, etſi veniāt, deeſt intētio; curioſitate, conſuetudine, neceſſitate trahuntur. nam multi, ſi ſui juris eſſent, penitus emanerent; & ex illis ipſis qui cōciōnes frequentant, quotuſquiſq; eſt, qui animū vacuum adferat, qui aure utraq; audiat, qui nō innumeris phantaſiis ſcateat, qui auditis animū ſerio advertat, qui deniq; velit eſſe melior. Difficile reperies auditorem ex toto ad audiendum compoſitum. Hinc illę lacrymæ, quia intentio bona euntes ad templum non comitatur, aut in via mutatur in aliam, & in malam facillime flectitur. Præclariſſime Seneca: Qui, *Ibid.* inquit,

inquit, ad philoſophorum ſcholas venit, quotidie ſecum aliquid boni ferat: aut ſanior domum redeat aut ſanabilior. Idem prorſus ego dixerim de Chriſtianorum concionibus: Qui ad templum eccleſiaſten auditurus venit, ſemper boni aliquid ſecum ferat, & aut ſanior domum redeat, aut certe ſanabilior. Redibit autem, quiſquis ſic redire voluerit, ea enim eruditionis Chriſtianæ vis eſt, ut omnes ſinceræ intentionis auditores plurimum juvet. Qui in ſolem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur: qui in unguentaria taberna reſederunt, & paullo diutius commorati ſunt, loci odorem ſecum ferunt: & qui apud eccleſiaſten fuerunt, traxerint aliquid neceſſe eſt, quod prodeſſet etiam negligentibus. Attende quid dicam: negligentibus, non repugnantibus. Quid ergo? non novimus quoſdam, qui plurimis annis in concionibus perſederint, & ne colorem quidem duxerint? Hi tales nunquam voluerunt proficere, ſed tantum audire. Attalus & ſubtilis & facundus philoſophus dicere ſolebat: Idem & docenti, & diſcenti debet eſſe propoſitum; ut ille prodeſſe velit, hic proficere. Hinc nemo miretur è tot concionibus ſe nihil profeciſſe, ſed miretur nihil proficere voluiſſe. Intentionis bonæ, & ſerii conatus hoc negotium eſt. Sed ulterius progrediamur.

III. Amor

III. Amor ſui omnibus pæne actionibus ſeſe novit quam molliſſime inſinuare, & dum bonam intentionem ſenſim ac blande ſubtrahit, ſubſtituit malam. Amor ſui amicus omnium delectationum eſt, & hoc unum efficaciſſime docet, ſeipsū quærere. Hic verus fons, hæc origo & radix omnium malarū intentionū eſt. Trahit ſua quemq; voluptas. Nemo non benignus ſui judex eſt, qui nihil minus poſſit quā ſeipſum odiſſe. Intentio mala ſemper aut delicias quærit, aut divitias, aut eminentias, ſed non æternas. Nam inter bonam & malam intentionem hoc diſcriminis eſt: bona nunquam non æterni quid ſpectat: caducis & fluxis contenta eſt mala; una ei cura geritur, ſe intueri & ſuum commodum. Et hoc quidem ſubtilis eſt idololatria, & adoratio occultiſſima, quam reperire eſt in omnibus peccatis lethalibus, cum in re creata finis ultimus ponitur, in ſolo Deo reponendus. Sed vix eſt tam grande piaculum, modo ſit occultum, cui innocentiæ fucum allinere non poſſit variegata illa & multicolor Salamandra. Habet intentio mala ſuos prætextus, colores, nomina, titulos, larvas, quibus ſe pulchram fingat. Et ubi ſe quæſo non oſtentat Avaritia ſub palliolo Parſimoniæ? Sub Neceſſitatis nomine veſtium pompa, & menſarū affluentia, & omnis

nis intemperantia ſe venditat: ſub ſchemate officii, muneris, auxilii, Ambitio proſerpit: de juſtiſſimæ indignationis titulo Invidia ſibimet gratulatur. Mala intentio ſemper rimam reperit qua evadat, eſt enim ſubtiliſſima. Sed exemplis rem demonſtremus.

IV. Principio, ob humanos reſpectus, ah quantum boni ſæpiſſime omittitur, & quantum committitur mali? Quotuſquiſque eſt qui non alios potius attendat quam ſe, nec tam quid ſui officii, quam quid alieni ſit judicii, perpendat. Quam multi, cetera non vitioſi, aliis tamen ad probitatem plus adjumenti adferre deberent, ſed his ipſis reſpectibus impediuntur. Et quid iſte & ille diceret, ajunt, quam illi & iſti hoc non probarent, quam torvis oculis me peterent? mille talia ſunt in quæ oculi ſeptemplices aſſiduo volatu feruntur. Oculus ſimplex unum atque unicum Dei ſpectat. Is qui ſimplicem habet oculum: Hoc, ait ipſe ſibi, juſtitia, hoc conſcientia mea; hoc curæ, & hoc officii mei eſt; quicquid hic aut ille objectet, huic aut illi placeat, id ego parum moror. hoc faciendum eſt, & ideo aliorum judicium circa hoc, curandum non eſt: Deum reſpicio, non homines. quicquid dixerint mortales, ſi aliud Rex immortalis jubeat, hunc ſequor.

Deinde, & quod ſecundo loco ponendum: Ob ſolum lucrum quanta non fiunt? Pauperiem fugiens mercator currit ad Indos. Taceo cædes innumeras & latrocinia. Mundi lex eſt: Lucri odor bonus eſt ex qualibet re, & quolibet modo. Vnius lucelli gratia infinita facimus, quæ ſi intentione recta, Dei cauſſa faceremus, cælum centies promereremur. Veriſſime dixit ſanctus ille vir: Pro modica præbenda longa via curritur, pro æterna vita à multis vix pes ſemel à terra levatur. Vile pretium quæritur; pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur: pro vana re & parva promiſſione die noctuque fatigari non timetur. Iethro Moſen olim generum ſuum increpans: Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore conſumeris. Idem prorſus omnium illis lucrionibus quæſtui ſervientibus ingerendum eſt; unuſquiſque horum ſic monendus: Quid agis, ó homo, ſtulto labore conſumeris: non bonam rem facis. ſed ut facias bonam, bona intentione utere. ut lucreris, dimitte lucrum, pręſertim omne non honeſtum, aut quod bona conſcientia odiſſe ſolet.

Tho. à Kemp. l.3.c.3. num.2.

Exod. c.18. v.18.

V. Tertio. Quantum toleratur in gratiam ſuperbiæ? Veriſſimum illud; Aut ſuperbus non ſis, aut ſis patiens. Multi frigere ſe diſſimulant, ne venuſtam gracilitatem veſtium turbent;

bent; nolunt ut rustici fartas & pingues tunicas induere. Calceus modo niteat & sine rugis pedi strictus hæreat, etsi urat, non refert. Hunc è superbis collare stringit, illum thorax. Iste ut superbiæ suæ genium exprimat, etiam onera vestium non recusat: hic ut ad ævi luxum se vestiat, etiam famem tolerat. Quin imo & cretam vorare jam didicimus, ut vultui decorum pallorem persuadeamus. quid cætera narrem hujus insaniæ tormenta? Hæc aliaque infanda patiens suffert superbia, sed sibi suffert, & in sui gratiam, quæ si propter Deum recta intentione perferrentur, quanta inde rediret merces? Sed & huic tali ad superbiæ leges patienti vere occinitur: Stulto labore consumeris. Thomas Morus æque sanctus ac doctus vir, Angliæ magnum decus, forte fortuna virginem in conclavi reperit coram vitreo judice, speculo, quæ multo labore atque etiam dolore comas plicabat, ut frons lata; & mammillare amictorium stringebat, ut ipsa gracilis videretur. huic Morus: Nisi Deus, inquit, tibi pro hoc tuo tanto labore infernum reddat, magnã tibi profecto injuriã faciet. Affirmabatque serio, persuasissimum sibi esse, quam plurimos in hac vita eo labore infernum mercari, cujus vel dimidio cælum lucrati fuissent. Cujusnam rei

defectu hoc fieri censendum, nisi solius intentionis bonæ?

VI. Quarto. Quid non fit acquirendæ, retinendæ, augendæ gratiæ? hic nulli labori parcitur, nulla molestia recusatur, nihil intolerabile æstimatur, totos dies dominorum obsequio apparere, grave non censetur. Viri sancti olim in columnis stabant annis compluribus, inde & nomen traxerunt Simeon Stylita, Daniel Stylita, Alipius & Theodulus Stylitę. Hi dies noctesque stabant colendo Deo, & corpori affligendo. Hæc religio Stylitarum annis aliquot continuis stantium desiit, non item eorum qui continuis horis aliquot perstant, & sæpe solam gratiam expectant, quæ tamen in saxo lubrico & vestigium fallente sita est, & longe citius perdi potest, quam acquiri.

Ioseph Ægypti Prorex in summa gratia fuit apud suum Pharaonem, ab illo proximus, sed successit Rex alius qui Iosephum nosse recusavit. Quam charus Dario Daniel, & tamen omnis Darii gratia Danielem à leonum fovea servare non potuit. Achitophel Absalonis topanta, gratissimus consiliarius fuit., sed hæc gratia collo ejus non aureum torquem, sed laqueum injeci. Aman gratia potentissimus, & pæne alter Assuerus, sed per hos aureos gratiæ gradus altissimum patibulum conscendit. Et quis

Beli-

Belisarius sub Iustiniano, tot victoriis illustrissimus Dux? tandem non gratiam tantum, sed & oculum utrumque perdidit, ad extremam mēdicitatem devolutus. Quis sub Tiberio Sejanus? jam pæne alter Tiberius, & gratiam simul & vitam amisit, unco tractus & in Tiberim abjectus est. Dies prius finiat, quam ego tragœdiarum istarum vel tantum nomina expressero. Habeat Argus mille oculos; Gratiam nemo negaverit mille habere alas quibus avolet. Et tamen hęc tā fallax & incertissimæ fidei gratia, tantis desideriis ac votis expetitur, tot laboribus ambitur, tantis sudoribus quæritur, tot solicitudinibus & curis, vix tandem & ægre obtinetur: ut obtenta retineatur, non minus laborum & solicitudinum impenditur, mente semper pavidissima, & in omnem partem se torquente, ne, quod tantis impendiis impetratum est, levi flatu dissipetur. Ita videas hos gratiæ aucupes semper trepidos & anxios, semper sollicitos, & gratiæ jacturam, velut supremum malum, formidantes; terret eos sonitus folii volantis: pæne ut lepores apertis dormiūt oculis, adeo ad omnem gratiæ auram trepidant. Nam (quod magnum malum est) incipit illis opus esse fortuna: sequitur vita anxia, suspiciosa, casuum pavens, temporumque suspensa momentis.

Lev. c. 26. v. 36.

Numquam dant virtuti fundamentum grave, immobile, ſed jubent illam in loco volubili ſtare. Hæc obſecro notate Aulici. Et quæ iſta tam rigida ſervitus eſt, hæc diu noctuque & pati, & agere in unius gratię gratiam? Qui hæc & pateretur & ageret intentione bona, Dei cauſſa, quantũ is pręmii reportaret? Dum hoc autem & iſte, & ille, & alius atq; alius negligit, unicuique illorum occinendum eſt: Non bonam rem facis, ſtulto labore conſumeris, ſtulto prorſus, ſtultiſſimo, hoc enim agis ut tibi ipſe importune noceas, & cum tædio.

VII. Quinto. Quid non tolerant alii extra aulas famuli, & ancillæ? non iis verba tantum ſed & colaphi ſæpe glutiendi ſunt. Quoties herus aut hera ſtomachoſi clamant, furcifer, trifurcifer, ſtulte, beſtia, flagrio, aſine, flagitium. poſt hæc vocum tonitrua frequenter & fulmina ſequuntur à manu venientia, volant fuſtes, & quicquid armorum ira furorque miniſtrat. Et quid miſeris inde lucri eſt? merces exigua, victus tenuis & plerumque intempeſtivus, ſæpiſſime & frigidus. Qui hæc ideo fert tantum ut vivat, ſtulto pariter, ſtultiſſimo labore conſumitur. Quod ſi ancilla vel famulus generoſo animo hæc omnia offerat Deo, dicatque: Domine, propter te fatigari me patiar & vexari, propter te, mi Domine, hæc

feram omnia, ſcio equidem te mitiorem & liberaliorem eſſe Dominum, quam cui me mancipavi: à te, mi Deus, expectabo præmium. Hic profecto ſapit, qui labores ſic vendit, quemadmodum divinus Paulus hoc genus hominum præclariſſime his inſtruit: Non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem Dei ex animo. Ad Epheſ. 6. v. 6.

Sexto. Quid mechanici opifices non ferunt miſeriarum? Ad graviſſimos labores ſummo mane redeunt, eoſque urgent in ſeram & adultam noctem, ſæpe tamen vix mucidum panem pro ſe ſuiſque extundunt: æſtum, fætores, gelu, incommoda plurima tolerant modici lucelli gratia, quis pauperior iſtis, ſi ſolum ſpectemus corpus? & quis iiſdem ditior, ſi quis horum ſubinde animo dicat: Mi Deus, hunc ſudorem meum in tuam manum effundo, labores meos omnes tibi offero, tibi fatigor, mi bone Domine. tu dives ille paterfamilias es, qui tuorū famulorum labores nunquam non ſuperas mercede, nec gratis tibi quidquā fieri permittis: opellas noſtras præmiis excedis infinite. Omnes ergo meos, cū Filii tui laborib⁹ tibi conſecro & dono. De his talibus ſua omnia Deo ſic offerentibus vere Paulus: Divites, inquit, facti eſtis in illo, in omni verbo. 1 Cor. 1. 5.

VIII. Si omnes hominum Status Ordinesque lustremus, in omnibus sane perferenda plurima reperiemus. Et vos ipsi, quos divites & beatos salutamus, & pæne adoramus, an non molestiarum & ærumnarum satis abunde habetis? quis vestrûm queritur deesse sibi quod patiatur? Virtutis est, cum sanctissimus quisque, licet afflictissimus, audet generoso spiritu dicere: Domine, da plura, immitte graviora quæ patiar. Apud hunc hominem res optime habent, hæc talis postulatio puræ intentionis luculentum indicium est. Sed vos alii, ô beatuli, ô Magni & omni opulentia instructi, & qua ratione vos afflictiones vestras toleratis? varie vos affligi, nil penitus dubito, etsi negent id oculi, quibus hîc nulla fides habenda. Imo persuasum habeo, vos sæpe acerbius, licet occultius, torqueri, quam ullos Religiosos homines, quorum vitæ tenor merus est pœnitentiæ labor: vobis quidem molliores sunt lecti quam religiosis, sed quæstio sit, vos an illi quietius dormiant, non enim dormitum imus, ut bene cubemus, sed ut bene dormiamus: somnum vestrum prolixiorem esse, quam illorum sit, non negem, sed nescio an credam esse tranquilliorem, & suaviorem: plurima sunt quæ vestrum, illorum vero soporem minime turbant.

Cibi vobis & multo plures & longe meliores, ſed iterum quæſtio ſit, quibus hi melius ſapiant, neque enim dubitem quin religioſorum hominum plurimis oluſcula ſua & avenaceæ pulticulæ, lixum hordeum & lactucula jucundius ſapiant quam vobis galli ſpadones mera ſimilagine & lacte paſti, ac ipſum Iovis cerebrum. Veſtes vobis pulchriores quã illis & plures ſed & hîc interrogem, quibus ſint habiliores, qui in iis minus frigeant, minus ſtringantur? Religioſos viros rariſſime premunt calcei, vos ſæpius: accedunt occulta cilicia, vobis etiam invitis injecta, quæ animum vexent, fodiant, lacerent.

Vobis largius otium & plures ſunt feriæ, ſed forſan multi ſuavius laborant, quam vos otiemini. Vobis denique libertas longe major eſt quam religioſis, ſed veſtram libertatem multa comitantur vincula, morſus animi, & laniena conſcientiæ incredibilis. In ſumma, cruces quas feratis minime deſunt, ſed fortaſſe deeſt patientia & intentio recta, qua cruces ſunt perferendæ.

Hîc igitur, obſecro, attendite, an propter Chriſtum, an vero propter Lazarum Bethaniam veniatis; an quę vobis ſuſtinenda, eo quo par eſt animo ſuſtineatis.

In monte Golgothęo duo juxta Chriſtum utrinque pendebant, uterque

latro, uterque crucifixus, uterque in uno hoc eodemque supplicio mortuus est: at ille paradiso, iste tartaro receptus est. Quid quæso æque reos, æquali supplicio affectos tam inæquali sorte separavit? intentio. Ille Christo domino mortem suam obtulit, iste aversus à Christo in impatientia finiit. Hæc è simillima cruce, in regna dissimillima est via, si tam dissimilis sit intentio.

IX. Itaque valde cavendum, ne simus Martyres mundi, Confessores Diaboli, Mammonæ discipuli, Veneris alumni. Amor sui mille fraudes comminiscitur, blãdissime quod vult persuadet, ponitque pro scopo proprium judicium, curiositatem, propriam voluntatem; hoc agit ut intentionem reddat obliquam, non sinceram, à Deo alienam, & quam Deus jure aversetur. Si cui admodum æstuanti & sitienti lactis optimi florem propines, è tali tamen catino, in quo plurimæ muscæ innatent, an rem gratam te facturum speras? quis statim bibat, etsi valde sitiat? niveus potus invitat quidem, sed innatantes bestiolæ absterrent: nigellas aviculas prius ejice, dein lacteam promulsidem propone. Sic opera bona, velut candida suavisque potio, velut fercula præstantissima, Deo tamen grata nunquam erunt, si ea fœdet vana gloria, voluntas propria, curiositas, avari-

avaritia, ſui amor & æſtimatio. Muſ-
cæ morientes perdunt ſuavitatẽ un- Eccl.
guenti. Sic omnis intentio non ſin- c.10. v.1.
cera & recta nobiliſsimum quodque
opus corrumpit & deſtruit.

Quis non riſerit hoſpitem illum, qui peregrinum hominem lautiſsimis verbis in ſuam tabernam invitans: Mi Domine, ajebat, ad me obſecro diverte, vinum mihi prorſus generoſum eſt & nobile, niſi quod nonnihil aceſcat. Apage tu cum tuo hoc generoſo vino, quod aut acidum ſit, aut dilutum, vel dubium. Hoc ipſum
queritur olim Deus per Iſaiam: Vi- Iſ.c.1.
num tuum miſtum eſt aqua. De mul- v.22.
tis idem dici poteſt: Hæc illius actio, hæc opera, hoc obſequium illius, hęc induſtria, hic conatus vinum bonum eſſet, niſi aqua malæ intentionis
miſtum eſſet. Cum perverſa eſt in- Greg.
tentio, quæ præcedit, pravum eſt o- lib.1. Dial.
mne opus quod ſequitur, quamvis c.14.
rectum eſſe videatur.

In priſca lege cum leproſorum quiſ- Levit.
piam ſanitati reſtituendus fuit, dex c.14. v.14.
tra ejus auricula & pollices dextræ manus ac pedis oleo tingebantur. Quid hoc ritu Deus magis commendat, quam ut miſericordiæ oleo uſuri, & ſtipem daturi, nil lævum tangamus, nil ambitionis, jactantiæ, aut ullius ſiniſtræ intentionis ſe miſceat. Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua.

Ad Salomonis tribunal duæ feminæ litigabant de infante, utraque quidem prolem habuit, sed illa vivam, hæc mortuam, ut quam dormiens oppresserat. Nos instruit lis ista, si advertimus. Nos quidem oramus, stipem damus, consiliis aut manu juvamus, inediam aliaque toleramus, hos velut liberos gignit bona actio, sed nisi ad hæc omnia vigilemus, nisi semper intentio sincerissima liberos istos defendat, incurioso somno eos opprimimus, orationem nostram, & eleemosynam, & inediã, & omnem tolerantiam nostram somnolentia perdimus, & ita quicquid illis virium & vitæ inerat, adimimus. Nam, ut præclare Richardus Victorinus: Quod est, inquit, corpus sine anima, hoc est opus sine intentione bona. Si ergo hi liberi nostri nobis sint chari, si nolim⁹ frustra laborare, ita semper laboremus, ut illa faciamus, non quia sic nobis placet sapitque, nec solum quia sic moris est, aut quia fit ab aliis, sed quia sic placet Deo. Oculus simplex ad unum atque unicum Dei honorem collineet in omnibus, in quibus errare refugit? Deus in caussa sit, quare hæc faciamus, ista fugiamus, illa perferamus? Si jam, quod sæpe fit, operam nostrã aliis locatam, parcius illi quam par est, compensent, Deum vadem & sponsorem habemus. Quod Deus

Tract. I. de statu int. hom.

Abraha-

Abrahamo dixit, hoc omnes bonæ intentionis sibi à Deo dictum censeant: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Gen. c. 15. v. 1.

CAPVT XI.

Exemplar nobile Intentionis Malæ fuisse Herodem Magnum, Ascalonitam.

A Divo Ludovico Galliarum Rege missus est ad Damasci Sultanum Orator è sancti Dominici familia Ivo, vir doctus & religiosus. Huic in itinere mirum quid contigit, & quod credibile, studio id adornatum est, complurium instructioni, hac ratione. Anus Ivoni loco quodam occurrit, altera manu hydriam aqua plenam, altera vas cupreum prunis refertum gestans. Miratus Ivo insolitum occursum vetulæ, aquam & ignẽ gestantis, quærit quid hæc sibi velint? Cui mulier: Prunas, inquit, fero, ut iis paradisum incendam & comburam: aquam vero, ut ea flammas inferorum extinguam, & Orcum aboleam. Iamque magis miratus Ivo responsum tam insperatum, interrogat ultra, quid hæc moliri cogitet, & cui bono? Illa, ut in posterum, inquit, omnis intentio non recta aut non pura cesset, ut nemo probus sit solum spe cæli & præmii; nemo etiam pecca-

peccare oderit formidine pœnæ & inferorum horrore , ſed ſolo Dei amore, & deſiderio placendi Deo.

Ad Chriſti pueri præſepe atq; ſtramineas cunas tres ab ortu magni Principes venerunt: Itinere toto tam apud Herodem hoſpitem, quam alibi nihil æque frequenter audiebantur reſpondere , quam illud rectiſſimæ intentionis : *Et venimus adorare eum.* Sed & Herodes idem prorſus grandi ore pronunciabat:*Vt & ego veniens adorem eum.* Hîc nulla ſpes præmii , nullus pœnæ metus ſe miſcuit, nec enim ulla vel inferorum vel cæli fit mentio : Vnicus itineris Bethlemitici finis eſt , divinus cultus & adoratio. Tam Herodes quam illius hoſpites in unam illam vere ſanctam intentionem conſpiraſſe videntur. Adſunt adoraturi, nec metu ſupplicii ullo, nec ſpe præmii provocati. Et quis Herodem non idem ſentire dixerit, quod pios illos advenas ? Verum jam demonſtrabimus, inter Herodis & trium hoſpitum intentionem, tantum eſſe diſcriminis, quantum inter cælum terramque. Et apparebit Herodem malæ intentionis egregiam ideam exiſtere.

I. Philoſophorum ſcitum eſt : Vltimum in actione , primum eſt in intentione. Finis eſt ad quem referuntur omnia. Ab experientia quotidiana id conſtat. Sumit ſibi quis diverſiſſimos

fiſſimos labores; hac hebdomade calcem convehit, altera lateres & ſaxa, arenam tertia, aſſeres quarta, dein cum amicis deliberat, modo hoc modo illud ad regulam revocat, jam circinum rotat, jam & nummos numerat, modo cum architectis agit, jam cæmentarios accerſit, modo vitriarium, & ferrarium fabrum conducit. Et quorſum hæc omnia? Ad domum. Finis omnium domus eſt, prima quidem intentione, ſed actione ultima.

Narrat Matthæus, tres ex Oriente dynaſtas iter ingreſſos Hieroſolymã verſus. iter hoc longum, difficile, laborioſum, & magnarum impenſarũ fuit. Ecquis hujus itineris finis & ſcopus? Novi Regis adoratio. *Et vinimus adorare eum.* Hoc toto itinere agitabãt ſecum, *Et venimus adorare eum.* Hæc illorum intentio iter indixit, hæc diverſa munera congeſſit, hæc in viam neceſſaria præſcripſit, hæc Hieroſolymam Iudææ metropolim duxit, hęc hoſpitium Herodis quæſivit, hæc prę-eunti ſideri fideliſſime obtemperavit. Finis hæc omnia dictavit, finis ſane optimus ac laudatiſſimus: *Et venimus adorare eum.* Matth. c. 2. v. 2.

Sed & Herodes idem ait, & quidem verbis iiſdem: *Vt & ego*, inquit, *veniens adorem eum.* Quis non credat Herodem; & illius regios hoſpites unius eſſe animi, æqualis propoſiti, ejuſ-

ejusdem prorsus intentionis? Sed videte obsecro quantum tellus & astra dissident, tantum Herodis & trium Magorum animus, propositum, intentio discrepant. Horum longe optimus, illius longe pessimus finis fuit. Argumenta hujus clarissima hęc sint:

Matth. cap. 2. vers. 3. Principio, *Audiens autem Herodes rex turbatus est*. Res jam suspecta, & en primum malæ intentionis argumentum, turbari. Homo bonæ intentionis, nunquam totus turbatur, ut ut res eveniat, etsi omnia teterrime cadant, sibi constat, sui similis est. Non

Prov. c. 12. v. 21. contristabit justum, quicquid acciderit. Nam bona, quam habet, intentione non potest excidere. Herodes ideo turbatus est, quia regno pelli metuebat. Sed unde hic metus? sibi ipsi nimium amicus, seipsum nimis ardenter & amabat & quærebat.

Anno 1414. tres erant Pontifices (ea erat ævi labes) Ioannes, Benedictus, Gregorius. In his turbis è purpuratorum Patrum numero Ioannes Dominicus, vir integerrimus, animũ suum intentionemq; vere optimam dissimulare non potuit. Nam licet is unus omnia apud Gregorium posset, ab eo etiam ad illud fastigii evectus fuisset, nihilominus tamen Gregorium monere non desiit, descenderet sponte sua ipsemet de tam sublimi solio, in quod via negata & non legitima pervenisset. Paruit tam sin-

cerè monenti Gregorius: Alii duo hac ſede vi ſubmoti ſunt. Quo facto Ioannes Dominicus purpuratus ſenator, & ipſe ſeſe in ordinem redigere aggreſſus, Concilium Conſtantienſe adiit, purpuram ſuam digniori dandam exuit, & infra epiſcopos ſe locavit. En, quam varie & quam feliciter Ambitionem triumpharit recta intentio! Herodes quia tam ambitioſus, hinc etiam tam turbatus. Si quis illius auribus dies noctesq; ingeſſiſſet, natum eſſe quidem Meſſiam, non tamen vel minima ex parte nociturum, neque enim veniſſe ut regna eriperet, ſed ut daret, nihilominus Herodes turbatiſſimus aſſidue timuiſſet, nec aliud animo volviſſet, quam Regis infantuli properatam cædem. Quod ſi Herodi vel unica bonæ intentionis venula fluxiſſet, ſic ſecum fuiſſet ratiocinatus: Si natus puer vere Meſſias & Chriſtus ſit, aderit illi Deus; ſin autem, Deum à me ſtaturum confido. Sed nihil tam ſanę cogitationis admiſit Rex impius: hoc unum ei erat in animo: Moriatur hic puer, moriatur; & etſi per mille, etſi per* quatuordecim millia corpora mihi configendus ſit, configatur, trucidetur, moriatur. Et tamen hunc parricidam animum tam piis vocibus vultuque velans: *Vt & ego*, inquit, *veniens adorem eum*. Bene locutum, peſſime cogitaſſe, primum ſignũ

*Tot occiſ. infantes fuiſſe optimorum auctorum aſſertio eſt.

prodidit, Turbatio : *Audiens autem Herodes rex turbatus est.*

Ibid. v. 4. II. Secundò. *Et congregans omnes Principes sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur.* Quæ hîc Herodis intentio? Nosse locum nati pueruli. Quid vero hoc mali? Istud certè quod nihil hîc boni sit. Scire velle ex se quidem indifferens, ut vocatur, intentio est, quæ nec bona nec mala; huic si jungatur actio mala, neutrum bonum dici poterit. Et cur Herodes Christi nati patriam nosse voluit? an ut salutaret, munera ferret, adoraret? Vt jugularet. Hæc mens illius, hæc erat intentio.

Ibid. v. 7. Tertiò. *Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ.* Neque hoc bonæ intentionis signum est. Vocare Magos, nil vitii erat : clam vocare, parum virtutis, & vitio proximum est. Omnis enim
Ioan. c. 3. v. 20. qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus. Hoc cuivis certum sit signum intentionis non bonæ, si quid adeo laborat occulere, contegere, supprimere, ut nullo modo ab aliis sciri velit : odit lucem iste, & latere cupit non se, sed sua vitia.

Multa quidem clam fiunt, quæ fido silentio committuntur; sua sunt arcana curiæ, sua & militiæ, & tamen in his ipsis conscium habere nemo reformidat, si id expedire sciat. Quã-

tum eleemoſynæ clam datur, auctore vix uni, ſæpe nemini noto? pie hoc, ſancte, & ad Chriſti mentem. Si tamen ii qui dant, ſcirent ad majorem Dei honorem facere, ſciri ſe, utique non ſupprimerent has voces: Ego ſum, ego do. Non eadem in vitiis eſt ratio, ſunt enim receſſus & latebrę ubi luditur, ubi potatur, ubi furtive amatur; ubi contra leges laboratur: hi latebricolæ, luſores iſti, potatores, aut amatores nequaquam ſciri volunt. Quis Orator his talibus perſuaſerit fore ad Dei honorem ſciri, quinam ipſi ſint, qui ſocii illorum? Nihil audiunt, ſed omnibus minaciter imperant, aut ſile, aut peri. Nemo eſt illorum, cui vocem illam extorſeris: Ego ſum luſor, ego ſum potator, ego procus & decoctor. Hæc furtim & *clam* fieri conſuerunt. Sed hoc ipſum *Clam*, evidens eſt indicium, hæc omnia fieri intentione non bona. Tecta, plerumque ſuſpecta. Herodes ergo dum Magos *clam* accerſit, palam malæ intentionis ſuſpectum ſe reddit. Ab hac vitiata radice ſimiles enati ſunt rami. Quicquid hîc egit Herodes, vitioſe egit. Cum perverſa eſt intentio quæ præcedit, pravum eſt opus omne quod ſequitur. Vbi ergo clam Magos vocaſſet, tempus ſtellæ ab eis diligenter didicit, amandavit eos in Bethlehem, de ſingulis ſolerter interrogari, & ſibi

renuntiari mandavit; omnia maligne & cum noxa, nam addidit fucatissimam ac nequissimam intentionem: *Ut & ego veniens adorem eum.* En diabolum, sed pulchrum & Angeli veste decorum! O vulpes callidissima! Non sine caussa Herodianæ stirpi hoc nomen tribuit Servator. Vulpina vafritie cruentum, immanem, scelestum animum posse tegi sperabat.

III. Herodis vero sacri Senatores & Patres conscripti cujusnam animi & intentionis fuerunt? Variæ. Cum enim Senatus indiceretur extra ordinem, credibile est ex iis fuisse qui dicerent: Quis diabolorum exteros hos homines ab Orientis oris adduxit, tanquam si absque illis non satis negotiorum nobis esset? Alium audisses dicere: Velim idololatræ isti domi maneant, & nostram nobis pacem non turbent. Alius pessime precatus, forsan dixerit: In malam rem abeant hi homines, pudore nos affecerunt maximo. In Arabia hoc sciant, & nos nesciamus in Iudæa? Alii paullo modestius: Ex officio, ajebant, hoc Regi debemus, cui nos in omnem hanc operam obligavimus. Ergo libros adire, & inquirere oportet, quæ Christi sit terra patria. Sed neque hi adeo erant laudandæ intentionis. Nam intentio bona raro impellit, cum vis & necessitas cogit. Nõ est virtutis bene jubenti dicere: Nolo
qui-

quidem, ſed debeo. Licet ergo curiam Herodis omnem ſerutemur, vix ullam intentionem rectam in ea inveniemus, & quod ſequitur, nullam actionem bonam. Illa enim omnia, convenire, inquirere, libros conſulere, reſponſa dare, ſunt politicum quid, & actiones adiaphoræ, quibus ſi non jungatur intentio bona, nil cæleſtis præmii aſſequuntur.

Porro illa Herodis turbatio, Rabbinorum conſultatio, trepidatio Vrbis, tres illos ex Oriente Reges admodum dubios reddere, imo in errorem trahere, & re infecta regreſſum eis perſuadere potuiſſet. Promptum enim illis fuiſſet dicere: Quam nos infantes ſumus, & digni regum cachinnis! En in ipſo Iudææ meditullio, de hoc Iudæorum Rege quem quærimus, nihil ſcitur, & nos tam temere mutum ignem ſecuti, noſtris regionibus deſertis, in peregrinas has oras noſmet ejecimus: turbavimus Herodem Regem, regiis conſiliariis negotium faceſſivimus. urbem Hieroſolymam fruſtra commovimus: quid vani hoc itinere nobis voluimus? Nihil harum cogitationum, nihil admiſerunt, ſed quo cœperunt pede, intentione bona qua orſi, ea etiam conſtanter progreſſi, hoc unum omnibus reſponderunt: *Venimus adorare eum.* Si quis illorũ aliquem in antro Bethlehemitico in-

terrogasset: Et quid hæc vestra sibi munera volunt? quid humilis procidentium habitus, quid prona in terram corpora? non aliud unquam respondissent, quam hoc ipsum: *Venimus adorare eum.* Huc nos neque metus, neque vis, aut ulla necessitas adegit, non spes opum ulla impulit, hoc unum nos domo excivit; *Venimus adorare eum.* Et quem illum ô viri, quem venistis adorare? Illum ipsum, ajunt, cujus stellam vidimus, cui parent sidera, qui nobis facem cælo extulit, hunc *Venimus adorare.*

Tandem assecuti suum finem, *& procidentes adoraverunt eum.* Poterat pro se quisque dicere: Ego gloriam meam non quæsivi, sed nati Regis Hebræi, huc animum intendi, ea de caussa hoc iter suscepi, hoc fine munera hæc attuli: una mens &, vox una omnium: *Venimus adorare eum.* Delati demum, sidere duce, ad vilissimum tuguriolum, ac pecudum ædes, ad puerulum pauperrimum, nec divini quidquam præ se ferentem, nihilominus *procidentes adoraverunt eum.*

En, mi Christiane, quid mala, quid bona doceat intentio: En, quam fucata illa & trepida, quam hæc constans & erecta sit, & quam sese utraque suis utcunque prodat indiciis! Herodes licet homo abstrusus & tectus, ex arte truculentum animum dis-

diſſimulare noverit, vitiatæ tamen intentionis ſigna edidit ſatis aperta. Tres ab exortu Magi aberrarunt nonnihil, hoſpitem quærendo Herodem, ſed hic ipſe error bono eis fuit, ob bonam intentionem: profuit ſic erraſſe. Quando ergo intentione optima ferebantur ad Chriſti nati cunabula, non tantum ſtellam ducem habuerunt, ſed & Angelum monitorem, qui fideliſſime inſtruxit, perfidum hoſpitium ſtudioſe declinarent, ad Herodem ne redirent, alia via domum remearent, ne intentionem optimam, qua venerant, depravarent. Neque enim Magi alia mente ſecuti ſunt ſtellam, quam ut illius ſe voluntati ac nutui, qui ſtellam in ducem miſerat, ex integro ſubmitterent.

Hæc vera & prorſus pura eſt intentio, *Dei voluntatem in omnibus ſequi*. De hac noſtri ævi Theologus: Qui ſic animatus eſt, inquit, ut nihil aliud expetat, niſi Dei voluntatem explere, eum Deus nunquam poteſt deſerere. Ingens promiſſum.

Matth. 2. Tymp. in ſpec. epiſc. ſigno 117.

Hæc ergo hominis Chriſtiani ſit intentio in rebus agendis omnibus, ut ſincero corde hoc apud ſe aſſiduè volvat: Domine, tuo honori facio omnia, tuæ voluntati parere cupio in omnibus, ſive illa mihi facilia ſint factu, ſive difficilia, aſpera an jucunda, *Venio adorare te*, non ut Herodes, ſed ut

tres ab OrtuReges, te Domine sēper, & omnibus actionibus meis adorare cupio; eam ob caussam vivo, ideo edo, bibo, dormio, laboro, ut tibi serviam, tibi placeam, tuæ voluntati obsecundem ubique, semper, in omnibus: sic vivam, sic moriar.

CAPVT XII.

Quid Indifferens, quid Nulla intentio à nobis vocetur.

QVamvis nulla sit actionum voluntariarum, quæ non originem trahat ex intentione aliqua; quicquid enim volentes & scientes agimus, desiderio alicujus consequendi finis agimus: nihilominus multa tam ambigue, plurima tam oscitanter, incuriose, properanter facimus, ut in multis adiaphoram vel indifferentem, in plurimis nullam habere intentionem videri possimus. Quam autem intentionem vocemus indifferentem, quam nullam, dilucide jam explicabimus.

I. *Indifferens* appellatur intentio, seu Adiaphora, quæ nec bona est in se, nec mala, nec ad probitatem, nec ad improbitatem confert; & hæc plerumque actiones mere naturales pro fine habet, uti sunt, edere, bibere, ambulare, dormire. Lucem hîc allucebit Seneca, qui sensu prorsus Christiano:

Epist. 82. med.

Indif-

Indifferentia, inquit esse dico, nec bona, nec mala, tanquam morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem. Nihil horum per se gloriosum est, nihil tamen sine his. Laudatur enim non paupertas, sed is quem non submittit, nec incurvat: laudatur non exilium, sed qui hoc non doluit: laudatur non dolor, sed quem nihil coëgit dolor. Nemo mortem laudat, sed eum cui mors ante abstulit animum quam conturbavit. Omnia ista per se non sunt honesta, nec gloriosa: sed quicquid virtus ex illis adiit tractavitque, honestum & gloriosum facit. Illa in medio posita sunt: interest, utrum malitia illis, an virtus manum admoverit. Et ut liquido sciamus quid indifferens, quid bonum, quid malum sit, addit Annæus: Omnis res quod non habuit decus, virtute addita sumit. Cubiculum lucidum dicimus; hoc idem obscurissimum est nocte: dies illi lucem infundit, nox eripit. Sic istis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, divitiis, viribus, formæ, honoribus, regno: & contra, morti, exilio, malæ valetudini, doloribus, quæque alia aut minus aut magis pertimuimus, aut malitia aut virtus dat boni vel mali nomen. Massa per se nec calida, nec frigida est: in fornacem conjécta concaluit, in aquam remissa refrixit. Idem. Ibid.

Ergo, sola virtus, bonum : sola malitia, malum : Indifferentia, per se nec bona, nec mala : usus dat iis nomen, sive cum virtus, sive cum malitia accessit. Ita ingenium, ars, scientia, sanitas, vires, opes, gloria, nobilitas, indifferentia sunt, quia naturalia sunt, nec altius exurgunt quam quo ea erigit bona intentio, quæ si & ipsa intra naturæ fines se contineat, nec ad Deum subvolet, indifferens manet & sine præmio. Hinc ire, stare, sedere, currere, loqui, laborare &c. bona non sunt, nec promeriti nomen acquirunt, nisi à bona intentione, quæ actiunculam etiam minimam ac vilissimam in altissimum dignitatis gradum extollit. Quod ut optime capiamus, Ludovicus Blosius præclare nos instruit hunc in modum: Quæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere, dormire, vel quodvis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione præveni, ut ea ipsa pure ad Dei honorem facere desideres. Nam, quemadmodum opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operantis intentio impura fuerit : ita opus, quod ex se frigidum, nulliusque momenti judicatur, Domino plurimum placet, si operantis intentio fuerit recta. Etiamsi pietate ductus cervicem tantum inclinaveris ante

In Cant. vitæ spir. c. 30, init.

cru-

crucifixi Iesu imaginem, vel ad altare Dei genetricis Mariæ flosculos obtuleris, aut pedem moveris propter charitatem; non frustraberis à spe justæ mercedis. Et hoc potest intentio bona; intentio indifferens horum nil potest, sed actionem, cui jungitur, nec deteriorem reddit, nec meliorem, ut infra pluribus dicemus.

II. Intentio Nulla, vocatur à nobis ea, cum quis ex consuetudine temere hoc illudve facit, nec sibi ullum actionis suæ finem proponit, & quasi casu vivit. Ingens hoc vitæ malum est, & omnium laborum cæca vorago. Iustissime queritur olim Seneca, &, Necesse est, inquit, multum in vita nostra casus possit, quia vivimus casu. Quoties, quid fugiendum sit, aut quid petendum voles scire, ad summum bonum & propositum totius vitæ respice. Illi enim consentire debet quicquid agimus. non disponet singula, nisi cui jam vitæ suæ summa proposita est. Nemo, quamvis paratos habeat colores, similitudinem reddet, nisi jam constet quid velit pingere. Ideo peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de tota nemo deliberat. Scire debet quid petat ille, qui sagittam vult mittere: & tunc dirigere, & moderari manu telum. Errant consilia nostra, quia non

Epist. 71. initio.

non habent quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus ſuus ventus eſt. Omnia præclariſſime; & vere ignorat quem portum appellat, qui intentione nulla incaſſum ſe fatigat. Vbi certus actionis ſcopus & finis deeſt, illic confuſio, & omnia indigeſtum ac rude chaos.

Levit. c.3. v.16. Deus olim præcipiens: *Omnis adeps*, inquit, *Domini erit jure perpetuo, in generationibus, & cunctis habitaculis veſtris.* Quid mirum, inquit Iſychius, arvinam & adipem tam ſevere à Deo exigi? Adeps iſte, recta eſt intentio, in omnibus ad Deum dirigenda; hanc Deus nemini remittit. Qui vero nullam ſuis actionibus intentionem præſtituit, is quod optimum eſt ſacrificii, Deo ſubtrahit. Hic talis, quicquid facit, aut ex inclinatione, aut ex conſuetudine facit, neſcit enim quare faciat, aut quorſum, & cui faciat. Miſerrimum eſt hoc genus hominum, quibus poſt varios labores, nulla ſperanda eſt merces.

III. Pueris trimulis aut quadrimulis quis inquietior? totos dies huc illuc oberrant, nec unquam uno loco diu conſiſtunt: nunc equitare ſe putant, nunc volantem plumam agitant, jam domunculas ædificant, jam per ſedilia ſurſum deorſum ſaltant, ita ſeſe plurimum fatigant, in ſummo otio nunquam otioſi, & ubi totum diem

ad

ad laſſitudinem, diu multumque ſemet agitaverint, quid tandem eſt omnis hic labor & laſſitudo? Nugas egerunt, muſcas depulerunt, cribro aquam hauſerunt, in aqua ſementem fecerunt, infantili & inani opera. His infantibus ii omnes ſimillimi ſunt, qui actiones ſuas nulla intentione regunt: ardua vix attingunt; ſi tamen ea tangunt, levi decurrunt manu, & ſuperficiem potius radunt, quam latentia petant. Quærit ex his appoſite nebuloſus Satyricus: Perſius ſat. 3.

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos teſtaque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?

Num tibi certus eſt finis quo omnia referas? an in diem vivis ſine propoſito, ſine providentia, prout natura ſuggerit? Et quis ille tabellarius, qui quærenti, *Quorſum tendis?* reſpondeat, *Vere ipſe ego neſcio.* O ſtolidum caput! redi domum, ridicule homo, redi, & prius quo tendas cogita, quam exeas.

In hac vita, ô Chriſtiani, non licet nobis vanos ambulatores agere, & quo pes fert, excurrere: ſingulis horis cogitanda eſt hora ultima, & viæ terminus, omnibus pæne momentis intentio recta reſtauranda eſt.

Maxi-

Maximi refert, quomodo res appetamus, an virtutum amore, an nostri; nudas edere operas minime laudabile eſt. Vbi autem intentio recta non eſt, ibi aut mala, aut nulla eſt. Ingenium quod virtutibus non impleveris, vitiis vacat, veluti ceſſante cultu ager, quem meſſibus onerare timueris, ſe inutilibus herbis ſponte exhauriet. Ita plerunque ubi bene agere ceſſamus, incipimus agere male. De hoc etiam eximie
Epiſt. 95. med. Seneca: Putemus aliquem, inquit, facere quod oportet: non faciet aſſidue, non faciet æqualiter, neſcit enim quare faciat. Aliqua vel caſu vel exercitatione exibunt recta, ſed non erit in manu regula ad quam exigantur, cui credat recta eſſe quæ fecit. Non promittet ſe talem in perpetuum, qui caſu bonus eſt. Deinde præſtabunt tibi fortaſſe præcepta, ut quod oportet, facias: non præſtabunt, ut quemadmodum oportet, facias: & ſi hoc non præſtant, ad virtutem non perducunt. Faciet quod oportet monitus, concedo: ſed id parum eſt, quoniam quidem non in facto laus eſt, *ſed in eo, quemadmodum fiat.* Excellentiſſime prorſus, & ad regulam divinæ paginæ. Vere non in facto laus eſt, ſed in eo, quemadmodum fiat. Non tantum non facere ſed nec bene facere ſatis eſt, niſi hoc ipſum bona fiat

fiat intentione. Tanti ergo ducamus *oculum simplicem* omni tempore, & omni loco intendere in Deum.

Sed an non sæpe omni puero stultiores sumus, qui in tanta luce caligamus, imo nobis omnia tenebras facimus, & subinde nihil videmus, nec quid noceat, nec quid expediat: tota vita incursitamus, nec ob hoc resistimus, aut circumspectius pedem ponimus. Quis vero nescit quam sit furiosa res, impetus in tenebris? At nos certe id agimus ut longius revocandi simus: & cum ignoremus quo feramur, velociter tamen huc illuc, quocunque demum, cæco impetu ruimus.

IV. Fidelissime Deus per Aggæum Agg. c.
prophetam commonefaciens: Poni- 1. v. 5.
te, inquit, corda vestra super vias ve- 6. 7.
stras. Seminastis multum & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati, operuistis vos, & non estis calefacti. & qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. Hæc dicit dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras. En, quam urgeat Deus illud: *Ponite corda vestra super vias vestras*, quam velit considerari qua via & quo eamus. En, quàm ubique intentionem bonam requirat? Omnibus vero hoc negligentibus occinitur. *Seminastis multum, & intulistis parum.* Sunt qui

qui nummos ſeminent, tantum ſcilicet pecuniæ in menſam erogant, tantum in veſtes & ſupellectilem, tantum in recreationes, luſus, convivia, tantum etiam in rerum novarum auditionem, tantum in varias animantes, tantum in libros quos nec ipſi legunt, nec aliis legendos permittunt, ſed cuſtodiunt ut canis præſepe; tantum æris inſuper expendunt in adulatores, ſanniones, mimos, paraſitos, moriones; tacebo aliam hominum impuram fæcem; tantum etiam inſumunt in artificioſa, curioſa, & ſæpe perniciioſa, tantum in alias vaniſſimas inſanias, tantum denique in ſtipem & eleemoſynam exponunt, & modo id intentione ſana fiat. Hi ſane plurimum argenti ſeminant. De unoquoque horum recte dixeris: *Diſperſit*, non autem, *dedit pauperibus*, ſed jam ante divitibus; aut dedit ſartoribus, dedit cocis, cupedinariis, palponibus, geſticulatoribus, ſuſurronibus: dedit his, & illis, & iſtis, ut eos in ſuam cauſſam traheret, ut corrumperet, ut os illorum ſibi emeret. O miſeri! *ſeminaſtis multum, & intuliſtis parum*; quia intentione non debita ſeminaſtis, hinc meſſis tam modica, tam nulla: dimidio pecuniæ veſtræ cælum emiſſetis, ſed altero tanto maluiſtis emere gehennam.

Comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati. Sunt qui comedant & bibant, sunt qui de rebus divinis multa & præclara audiant, virtus eis varie suadetur: & ut coci solent, qui modo lixa, modo assa, modo frixa; jam sicca, jam jusculis perfusa, jam frigida, jam fumantia & calida apponunt, ut edendi appetitum acuant: sic fastidiosis his rerum sacrarum auditoribus amabili varietate virtus commendanda est: audiunt illi, & velut audita comedunt, avidos se ostendunt, sed mox aliud esuriunt, audita celeri oblivione sepeliunt, & animum alio convertunt. inde nec habiliores nec robustiores fiunt, nam sacris admonitionibus non ea intentione auscultant, ut meliores sanctioresque evadant. O miseri! *comedistis, & non estis satiati.*

Operuistis vos, & non estis calefacti. Sunt qui etiam virtuti quandoque operentur: templum frequentant, orant, exomologeseos & Eucharistiæ Sacramentis se muniunt, nec tamen inde calefiunt, partim quia hæc per sinceram, & fervidam intentionem ad Deum non dirigunt, partim quia se frigori mox iterum exponunt; è templo, ab oratione, à confessione vix digressi, ad antiquum libidinis volutabrum redeunt, pristinam jurandi & imprecandi consuetu-

ſuetudinem repetunt, peſſimas occaſiones non fugiunt; ita mores inolitos nunquam deponunt, in aſſuetis noxis frigidi, ut ante perſiſtunt. O miſeri! *Operuiſtis vos, & non eſtis calefacti.*

Et qui mercedes congregavit, miſit eas in ſacculum pertuſum. Liberaliſſimus eſt Deus in tribuendis muneribus, quæ nos ſacculo noſtro excipimus, ſed ſæpe pertuſo. Mens noſtra velut ſacculus tot habet foramina per quæ cæleſtes dotes excidant, quot occaſiones non vitat, quæ ad nequitiam invitant. Hæc omnia pulchre complexus Gregorius: Multum, inquit, cordi ſuo ſeminat, qui de mandatis cæleſtibus, vel legendo vel etiam audiendo multa cognoſcit, ſed negligenter operando pauca fructificat. Comedit & non ſatiatur, qui verba Dei audiens, lucra vel gloriam ſæculi concupiſcit. bene autem non ſatiari dicitur, quia aliud mandit, & aliud eſurit. Bibit, & non inebriatur, qui ad vocem prædicationis aurem inclinat, ſed mentem non mutat.

L. 1. in Ezech. hom. 10. poſt. init.

Deus olim Ezechieli: Fili hominis, inquit, venter tuus comedet, & viſcera tua replebuntur volumine iſto, quod ego do tibi. Ventris autem viſcera, inquit Gregorius, quid ſunt aliud niſi mentis interna, id eſt, recta intentio, ſanctum deſiderium,

Ezech. c. 3. v. 3

Loco proxime ci.

rium, humilis ad Deum, pia ad proximum voluntas? Penſemus, chariſſimi fratres mei, quam ſit pia iſta promiſſio. Multi enim legunt, & ab ipſa lectione jejuni ſunt. Multi vocem prædicationis audiunt, ſed poſt vocem vacui recedunt. quorum etſi venter comedit, viſcera non replentur: quia etſi mente intellectum ſacri verbi percipiunt, obliviſcendo & non ſervando quæ audierint, hæc in cordis viſceribus non reponunt. O miſeri! *mercedem congregatis, ſed eam in ſacculum pertuſum mittitis.* Hic idem beatus Gregorius: In ſacculo, inquit, pertuſo videtur quando pecunia mittitur, ſed quando amittitur non videtur. Qui ergo quanta largiuntur aſpiciunt, ſed quanta rapiunt non perpendunt, in pertuſum ſacculum mercedes mittunt: quia profecto has in ſpem ſuæ fiduciæ intuentes congerunt, ſed non intuentes perdunt. Par. 3. curæ pastor. c. 22. fine.

Ita demum fruſtra laboramus, qui laboris animam *intentionem* non curamus. Id, quod boni facimus, ante oculos nobis ſtatuimus, intentionem rectam quam negligimus, nihili pendimus: ita *mercedes congregamus, & in ſacculum pertuſum mittimus.*

V. Non eſt moleſtior labor, quam labor irritus & ſine effectu: nemo

est qui velit operam ludere. Enimvero aliqui ut asini laborant, multa graviaque in se onera recipiunt, & omnem laudem in eo ponunt, ut operæ quam plurimum sumant. Gen. c. 48. v. 15. Issachar asinus fortis, &c. supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis serviens. At hi non sibi laborant sed aliis, cum intentione careant, qua Deum laborem suum vendant. Aliqui porro patiuntur ut Martyres, sed non Eccles. offic. in 2. vesp. de mart. cantabitur de illis: Gaudent in cælis animæ Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti. Miserandi prorsus, & fletu tanto digniores, quanto numero plures. Ah, quanti sunt qui ponderosis crucibus premuntur, & tamen in via ad cælum vix quidquam promovent, solo intentionis defectu. Grandia patiuntur, sed ideo, quia pati coguntur. Tergiversantur quidem, torquent se misere, resistunt ut possunt, quia vero impositam crucem excutere nequeunt, vacillando pergunt. Hoc non est pati pro Christo; hoc est in aëre remigare, frigido furno panes immittere, in arena ædificare.

3. Reg. c. 18. v. 26. & seqq. Baalami sacerdotes quid tandem laboris omiserunt, ut Eliam sacrificando vincerent? bovem imposuerunt aræ, & invocarunt Deum suum à primo mane usque ad meridiem,

ridiem, continuo vociferantes, Baal exaudi nos, Baal, exaudi nos &c. *transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset jam meridies, illudebat illis Elias, dicens : Clamate voce majore. Clamabant ergo voce majore, & incidebant se juxta ritum suum, cultris & lanceolis, donec perfunderentur sanguine.* Nulla tamen Baalami vox, nullus igniculus, successus rei nullus se prodidit. Debuissent amentes sacrificuli prius ignem excitasse in animo (quod fecit Elias) intentionem extimulasse ad Deum, hac ratione ignem evocassent è cælo. Mundus velut alter Baal varie suos exercet, fatigat, vexat; istos ad omnem nequitiam, illos ad quamcunque servitutem rapit: exagitantur miseri eundo, stando, currendo: laboribus sæpe odiosis, difficilibus, molestis, improbis, insanis, indignis exercentur. Qui mundo serviunt debent glutire posse omnis generis invectivas, convitia, reprehensiones, vituperia, morsus acerbos, crebros despectus: & sicut histriones arte gesticulatoria devorant cultros, ita hi tolerare coguntur & glutire, velint, nolint, acerba multa & admodum aculeata dicta. Habent hi suos obtrectatores, æmulos, adversarios, malevolos & invidos antagonistas, nihilominus tamen horum genibus advolvi, ma-

nus osculari; mille ceremoniis & deliciis hos ipsos venerari adiguntur, aut mundo servitium obnuntiare. Neque vero desunt curæ, solicitudines, perturbationes, rei familiaris angustiæ. Hæc omnia simul sumpta instar obesi & in frusta dissecti bovis essent, modo non deesset ignis, modo intentio recta, velut cælestis flamma, ea delibaret. Verum quia multi talia ferunt, sed impatienter; ferunt, sed Deo illa non offerunt; patiuntur ista, sed sine intentione recta; patiuntur non propter Christum, sed propter se, in suam & mundi gratiam: hinc nihil hîc promeriti aut mercedis cogitandum: nebulas diverberant, & in saxis seminant, nullam à Deo gratiam merentur.

In Apol. ad Gui. Abb. initio. De his eleganter & vere Bernardus: Væ, inquit, portantibus crucem, non sicut Salvator suam, sed sicut ille Cyrenæus alienam. Duplici quippe contritione conteruntur, qui hujusmodi sunt, quando & hîc pro temporali gloria temporaliter se affligunt, & in futuro pro interna superbia ad supplicia æterna pertrahuntur. Laborant cum Christo, sed non regnant cum Christo. De torrente bibunt in via, sed non exaltabunt caput in patria: lugent nunc, sed tunc non consolabuntur. Ita maledicus ille latro juxta Christum

Chriſtum quidem crucifixus, ſed è cruce in paradiſum cum Chriſto non migravit. Pari ratione multi multum laborant, ſed fruſtra; multa ſuſtinent, ſed & fruſtra; virtutes etiam, ut videtur, exercent, ſed fruſtra hæc omnia, imo cum damno, quia recta in his omnibus intentione carent. C. 10.

Oſeas, vates Hebræus, hos ipſos v. 11.
deſignans: Vitula, inquit, docta trituram. Qui abſque intentione certa & recta laborant, bobus ſimiles ſunt qui triturant. Hi etſi ab opere ſolvantur, redeunt tamen ultro; jam aſſueverunt huic operi, quo etiam fruuntur, nam ſubinde os mergunt avena, & ſic lubentes perpetuant hunc laborem, jugumque facillime recipiunt. Non aliter agunt illi mundi alumni, quos inſigniter notans Gregorius: Pro mundi gloria, inquit, cunctis ſudoribus libenter inſerviunt, & gravium laborum jugo colla devotiſſime ſummittunt. Et quæ merces operis? os plenum avena, marſupium non adeo turgens pecunia. Certe vituli docti trituram, laborant, ut jumenta plauſtralia aut molaria, velut equi cæci in fullonica. hi ab unico puero voce & flagello aguntur, curruntque toto die. & quo tandem veſperi perveniunt? in eodem omnino loco ſunt, quia in orbem acti

 ſunt;

sunt: Sic qui recta carent intentione, vere cæci sunt; & in virtutibus progressum nullum faciunt; hodiernus, crastinus, perendinus dies nullo illis discrimine veniunt. Hi boves semper in eadem area triturant, & hunc laborem suum pro mercede habent, ideo à Deo aliam non expectent. Hæc est caussa, cur Paulus tam contente præcipiat: Omne quodcunque facitis, in verbo & in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Idem æque graviter inculcans: Sive ergo, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in Dei gloriam facite: Omnia, omnia. Sic edendum, sic bibendum, sic aliud quidvis faciendum, ut Deus honoretur, nullus hominum lædatur, aut offendatur. Chrysostomus Paulinum hoc præceptum explicans: Etiamsi, ait, spirituale quid fuerit, si tamen propter Deum non fiat, cumprimis illum lædit qui facit. Et sicut cæmentarii amussim suam ab angulo ad angulum ducunt; sic nostrarum actionum amussis sit divinum illud Pauli effatum: Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

Ad Coloss. c. 3 v. 17. Ad Cor. c. 11. v. 10.

Tom. 5 orat. Calendis dicta.

Itaque rectissime Laurentius Iustinianus: Prima vox, inquit, prima cogi-

De discipl. & perfect. mon. c. 20. fine.

cogitatio, primus affectus divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem. Dimidium facti, qui bene cœpit, habet.

Imaginis sequentis brevis explicatio.

HOstes *Intentionis Rectæ* , Intentio mala, Iudicium temerarium, *&*, Gloria vana. *Hæc monstra imago subjicit spectanda.* Intentio mala, *mulier cornuta brachium recta intentione orantis incurvare nititur.* Iudicium temerarium, *in suis vitiis talpa, in alienis indagandis specillo instructum hoc agit, ut judicandi temeritatem, velut judiciariam virgam ingerat.* Vana Gloria, *felis quæ pro collari pavoninas pennas habet, & sæpiuscule pedes suos, aut suam pelliculam lambit & extergit, omni bonæ actioni insidiatur, ubique proxima est. Qui perire non vult, has pestes caveat. Homo rectæ intentionis sic orat, sic laborat, sic agit omnia, ut in Deum intentione semper rectissima feratur. Sic agere, est nihil agere quod non prosit.*

Vnus mihi omnia, a quo ſunt omnia.

LIBER SECVNDVS BONAE INTENTIONIS ET FAVTORES ET HOSTES: Maxime vero vanam gloriam & Iudicium temerarium; ejuſdem ſigna, praxin, præmia declarat.

CAPVT I.

Rectam intentionem eſſe bonam illam voluntatem, ab Angelis laudatam.

BOna voluntas, actionis anima eſt, bona voluntas nunquam non dives eſt, bona voluntas omnia poteſt. Nocte naſcentis Chriſti novam, inauditam oden cecinerunt in terra cæleſtes genii. Horum è cælo cantorum auditores erant opiliones; odeum, campus; ode ipſa: *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quid eſt *Bona voluntas*? Obſecro, tantum nobis otii ſumamus, ut ex omnibus illis qui ad Chriſti nati ſtramineas cunas obſequioſe ſeſe ſtiterunt, hoc ipſum quæramus, quid ſit *Bona voluntas*? Interrogationis noſtrę initium petamus ab ipſis Angelis.

Luc. 2. 15.

I. O puriſſimi, beatiſſimique Spiritus, quid agmine facto ad tuguriola noſtra deſcenditis, quid in terra quæritis, quod deeſſe poſſit in cælo? nullum apud nos eſt dignum vobis hoſpitium. Ad hanc quæſtionem noſtram Angelorum omnium una vox eſt:

O mortales, loci genium & incolas probe novimus, neque hoc adventu noſtro illuſtria facinora, raras inventiones, exoticas artes, artificia peregrina, neque aurum aut gemmas quærimus, ſed bonam voluntatem, quæ & auro, & gemmis omnibus pretioſior eſt, nobisque charior.

Et in hoc quidem feciſſe mihi videntur Angeli, quod magnates aliquando ſolent in pauperculam cereviſiariam cauponam peregre dilati. Caupo namque, ſi generoſum Baronem aut illuſtrem Comitem videat ſuum eſſe hoſpitem, primum omnium inſtituit hoſpitii tenuitatem excuſare, cupedias & delicias apud ſe nullas reperiri, lectos tanto hoſpite non ſat dignos eſſe, panem & zythum ſuppetere, cetera pæne omnia negari, neque vero aliam ruri vivendi rationem eſſe: ſi tamen libeat manere, dominus modo imperet, ſe quidem promptiſſime daturum, quicquid omni domo poſſideat. Comes homini animando modeſte & placide: Scio, ait, mi vir, quas

ædes

ædes ingressus sim: si mihi par ovorum, & tuæ cerevisiæ haustum tuleris, in hanc cœnam satis apposuisti. neque ego huc comessaturus veni; ignotus hospes latere cupio, & te relinquere ditiorem. vis hoc? Caupo lætitiæ plenus, & renidenti ore: Quid ni velim, inquit, ô mi domine, quid ni velim hoc votis omnibus? manda, jube, impera; ego meique jussa faciemus pro viribus. Hanc animi promptitudinem, paratissimam hanc voluntatem, potentissimi illi ab æthere dynastæ Angeli quæsierunt in Orbe hoc inferiore, idque nostro commodo, ut nos relinquerent, longe quam antea ditiores. *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Sic Otho imperator ad Romualdum visere, cellulam illius non tantum ingredi, & una cibum sumere, sed etiam in Romualdi paupere ac duro lectulo cubare voluit tanta Majestas. Sic alii Reges, & Principes, desertissimas quandoque casas ingressi, fonte solo & pane pæne saxeo in cænam usi sunt, non sine voluptate. Sic & Angelorum apud nos voluptas, est bona voluntas, rectaque intentio. Sed & ex Iosepho quæramus, qua ipse intentione Bethlehemum venerit.

Hier. Platus l. 2. de bono stat. rel. c. 37.

II. O sanctissime Paterfamilias, castissime Ioseph, quid hoc itinere quæris, tam & longo, & difficili tempore præsertim tam alieno? quid

Bethlehemum migras, omnia ubique hospitia occupata sunt, tibi nec angulus patet, exclusissimus es undique; mille domos adeas locum requiemque petens, mille domos occludent seræ, te tuamque conjugem nulla recipiet. Ergo potius iter relege, & Nazarethi habita: hic nemo te hospitem salutabit, multo minus honorario vino donabit. Iosephus intentionis sanctissimæ plenus: Non refert, inquit, nullam mihi patere habitationem hominum: ergo pecudum subibimus, neque enim huc migravimus, ut laxe commodeque habitemus, sed ut voluntati divinæ obtemperemus, id quod quærimus, est obedientia, huic omnem animum intendimus. sequemur, quacunque nos vocaverit voluntas divina.

Sed cum bona venia tua, ô mi optime Ioseph, videris errare à limine: non hæc voluntas est Dei, sed superbia Imperatoris Romani. Cuperet Augustus Cæsar nosse vires ac potentiam suam, ea de caussa regiones & provincias omnes turbat, ut quantus sit, sciat, & inde magis superbiat.

Iosephus contra: Hanc ipsam, inquit, superbiam hominis idololatræ, Deus suæ voluntati perficiendæ aptum reperit instrumentum. *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* Quandoquidem ergo Augustus Cæsar, summus magistratus, Dei 1. Reg. c. 3. v. 18.

auth-

nutu edixit per Orbem, ut quivis in suæ tribus civitatem se conferret, ideo & nos hoc iter suscepimus, ut huic edicto pareremus. Hæc mea & commissæ mihi virginis est intentio, quam æque commode in humillima casa, in vilissimo angulo, in stabulo exequemur, quam in Herodis Regis, aut Annæ Pontificis palatio. Sed ipsam etiam beatissimam Virginem matrem super hac ipsa re interrogemus.

III. O Virgo beatissima, te si matrem Dei dixero, omnem in te laudem congessero. Tu vere dignissima mater es, ad cujus virgineum puerperium è cælo descendant Angeli: quid obsecro, Virgo divina, quæris in natali loco prosapiæ: an nescis? cognatos pauperes nemo novit. Et valde verendum, ne hoc tuum iter frustra susceptum sit, nam ditiores è stirpe Davidica, omne urbis diversorium præoccuparunt, vobis aut in publico habitandum, aut redeundum est. Gentiles vestros vobis loco cessuros ne sperate, nemo erit ex his qui ad vos revisat, qui cibum potumque honorarium mittat, qui ullum honorem deferat; cognationem nemo agnoscet, humanitas omnis hinc pridem exulat, nec ullum vos diversoriolum recipiet. Contemnuntur qui pauperes sunt, etsi optimi sint. Et vere dicitur: *Mor-*

Mortuus vivos frequentat, pauper inter divites. Quare, ô Virgo integerrima, aut publica platea domus tibi erit, aut via qua venisti, erit repetenda. Vet. mo- noſt. Troch.

Ad hæc virgo puerpera: Meus Ioſephus, inquit, & ego, non quærimus cognatos, nec noſtri ſtemmatis reverentiam, neque commodum habitationis locum, ſed unam atque unicam Dei voluntatem, quam nobis Deus declaravit per Auguſtum Cæſarem.

Sed, ô beatiſſima Mater, ſit verbo venia, non hæc videtur eſſe voluntas Dei, ſed hominis Deo inimici. nam quod pauperes tam miſere & ſine cauſſa fatigentur, juſſu Cyrini præſidis fit, hic vir hic eſt qui univerſam Syriam inquietat, & obturbat, iſte eſt qui univerſos ſuis ſedibus huc illuc evocat. Ad quæ Virgo: Sed quis, inquit, Cyrino id permiſit? Putem, inquam ego, Auguſtum Cæſarem. Virgo iterum: Ecquis permiſit Auguſto Cæſari? Deus utique, reſpondi. Hîc demum Virgo cæleſtis: Hujus ergo, inquit, permiſſum divinum ſequimur, hujus voluntati paremus, hac intentione iter iſtud ſuſcepimus. De diverſorio jam anxii non ſumus; Deus providebit. Si locum negent homines, forſan pecudes non recuſabunt. Fiat voluntas Dei. Sed ex ipſo diviniſſimo infante iſtud quærere jucundum ſit. Gen. c. 22. v. 8.

 IV. O in-

IV. O infans omni Salomone sapientior, ô Rex Angelorum, quid tandem hic quæris inter exules, quod non millies melius reperias inter tuos cives Angelos? num animi gratia peregrinum & paganum panem gustare placet? num cælestia tempe cum horridissima hac silva commutare delectat? O Domine, mundus non novit te, & nisi te aliter patefacias, omnigeno contemptu te calcabit.

Ad hæc Christus puer, vel solo nutu oculorum, vel lacrymis solis, responsionis sat dedit hoc sensu: Honores ego non quæro, nec voluptates, nec ullam mensæ lauticiam desidero: Cibus meus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. Aliis cibis omnibus carere, facile mihi erit, illum vero cibum gratissimum, cibum vere meum avidissime consector, hunc quæro. hic meus est finis, hæc intentio. Vti vero nunc cernitis præsepi me incumbere, ita olim cernetis cruci. Et hoc omne ad paternæ voluntatis regulam fiet. Nam sicut pater meus Imperatoris Romani superbia, & meorum cognatorum inclementia eò utitur, ut jam in fœdissimum hoc antrum detrudar, ita utetur Hebræorum Pontificum invidia, ut olim in trabem ignominiosissimam extollat. Meus cibus est ut faciam voluntatem

Ioan. cap. 4. v. 34.

tatem ejus qui misit me. Quia non Io.c.5.
quæro voluntatem meam, sed volun- v. 30.
tatem ejus qui misit me. Quia de- Io.c.6. v. 38.
scendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Hoc Christi ad nos responsum est.

V. Quid ergo est, voluntas bona, cui Angeli pacem imprecantur? Optime ad hoc quæsitum sanctus Leo: Christiano, inquit, vera pax est à Dei voluntate non dividi. Horis omnibus ex animo dicendum: Domine, fiat voluntas tua: fiat, & in me, & in omnibus hominibus perfectissime, omni tempore, sicut in cælo. Hæc, ô Christiani, bona voluntas est, in rebus omnibus toto pectore hoc unum velle: Domine, fiat voluntas tua. Hanc voluntatem, intentionem hanc animi commendant Angeli. De hac vere D. Gregorius: Nil ditius, inquit, Homil.
offertur bona voluntate. Hæc volun- 5. in Euang.
tas veram conciliat pacem. Voluntatem hanc ad Christi cunas attulerunt pastores: Voluerunt ire & quærere; iverunt & quæsiverunt illum ipsum infantem, quem quærendum suasit Angelus. Hinc illorum mutuæ co-
hortationes: Transeamus usque Beth- Luc. c.
lehem, & videamus hoc verbum 2. v. 15.
quod factum est, quod Dominus ostendit nobis. Et venerunt festinantes. Hac voluntate penitus caruit callidissima vulpes illa, Herodes Asca-

lonita, qui & se venturum, imo & adoraturum promisit: nimirum pueri jugulum petiturus, non genua osculaturus venisset.

In hac demum bona voluntate rectaque intentione quies & pax vera consistit. Quicquid agas, ô Christiane, mille turbas in rebus aliis omnibus invenies; nihil uspiam satis pacati extra hanc bonam voluntatem: inquietatio & molestiæ innumeræ à corpore, ab animo, ab amicis, à consanguineis, à liberis, à subditis, à servis, ab officio, à negotiis; turbæ domi, foris, in templo, in publico, in aquis, in silvis, turbæ in ipsis relaxationibus & voluptatibus: turbarum ubique affatim te circumsistet. Et licet omnia componas ad pacem, nihilominus nusquam reperies pacem nisi in hac tantum bona voluntate, quæ voluntati divinæ vinculo insolubili seipsam alligat. Et hoc cælum est extra cælum, seu cæli vestibulum. Pax hominibus bonæ voluntatis, pax bona, constans, tuta; pax vera, & nemini penitenda.

In plurimis aliis illud vulgi usurpare quis possit: Malo bonam guerram, quam malam pacem, si spiritus velit cum carne pacem inire, cupiditatibus illius indulgere, omnem contumaciæ noxam dissimulare, pax pessima, & longe pejor bello & discordia. Pax ergo nemini aut tuta aut bona

na esse potest, nisi hominibus bonæ voluntatis, rectæque intentionis.

CAP. II.

Rectæ intentionis actioni à solo Deo persolvi posse præmium.

GEmmarium olim accessit, homo pretiosæ illius mercis imperitissimus, & avide quærens: quanti æstimas, inquit, hunc lapillum bone vir? Gemmarius ad hæc prompte in hunc modum respondit: Hæc margarita merito vænit * centū & quinquaginta millibus coronatorū. (Hanc gemmam donavit Iulius Cæsar Serviliæ matri Bruti, à quo occisus est; & hæc, ut dictum, æstimabatur sexagies HS) Miratus supra modum ille qui interrogarat, &, O superi, ait, quid virtutis aut fortunæ in lapide? Sed & denuo quærens de alio cimelio: Quanti ergo, inquit, hos simul lapillos æstimas? Cui Gemmarius: Pretio, inquit, exsolvi vix possunt: dimidium regni dederis, nondum tamen persolveris: cimelium est inæstimabilis pretii. Hîc ille primum serio in admirationem rapi, & non capere, tanti vænire lapides.

* Sunt 150000 Silber kroonē seu Zwanzig batzen. Suet. Bud. de Asse.

Stephanus, flos martyrum, *Vir plenus fide & spiritu sancto*, merces proposuit solos lapides, & quamvis nec pyropos, nec adamantes, nec topazios venales

Act. c. 6. v. 5.

venales habuerit, sed meros silices sanguine tinctos, eo tamen pretio indicavit, ut tam dives emptor repertus non sit, qui pretio vel minimum lapillum potuerit facere suum. Quis non miretur cum imperito illo, ad hoc dignitatis & pervenire potuisse silices, ut etiam contra gemmas sint chari. Siliceos hos lapides Stephani, Bethlehemiticus infans præsenti demum moneta emit omniumque pretium liberalissime persolvit.

Sub hac Stephani protomartyris, & Christi divinissimi infantis imagine nunc explicabimus, omnem actionem bonam, etiam vilissimam, recta tamen intentione susceptam, tanti esse pretii, ut id solus Deus infinite dives possit persolvere.

I. Ad hoc lapidum mercimonium, quod Stephanus Levita venale proposuit, principio matrona gravi vultu, & honestissimo habitu accessit, *Philosophiam* nominant. Hæc Stephanum miris argutiis fatigavit,
Act. c. ut suos illi lapides extorqueret. *Surrexerunt*
6. v. 9. *quidam de Synagoga quæ appellatur Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum &c. disputantes cum Stephano*, in suas illum partes pertrahere conabantur. Sed frustra. Suos Stephanus lapides acerrime defendit, certo eos amissurus, si cum illis sentire voluisset. *Et non poterant*

resistere

resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur. Ita ab emptione abiit *Philosophia*, de qua Paulus optime monet : Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam. Ad Colos. c. 2 v. 8.

Secuta *pusillanimitas*, anus rugosa fronte, exangui & mortuali vultu, tremulis manibus, tamque pavide videbatur emere, ac si assem porrigeret elephanto. Hæc ut purpuratos illos lapides sui juris faceret : O mi Stephane, inquit, mille testibus convictus es, omnium sententiæ contra te eunt. Nunquid universo senatui te oppones? Caussam licet optimam tuearis, non sat tibi virium est, ut institutæ rei exitum expedias. Dogmata quæ propugnas, nimiũ nova sunt, permitte illa tempore adolescere & firmari : Initia hæc lente volunt tractari; aliquanto tempore hos impetus tuos dissimula. Sed nihil obtinuit trepida hæc anus. *Stephanus autem plenus gratia & fortitudine* : Tametsi, ait, senatorum altero tanto plures sint, animo non cadam. Hæc Domini caussa est, hîc non licet esse pavidum ; facesse à me Pusillanimitas. Act. c. 6. v. 8.

Hac vix digressa, adfuit *incontinentia* procax femina, ipso vultu lasciviam professa, & facile apparebat non serio illam empturam. Ne tamen Stephani lapidibus nullum pre-

tium posuisse videretur, hoc unum anxie agebat, ut juveni persuaderet conjugium. Quid tergiversaris, mi Stephane, inquiebat, quin tu more priscorum Patrum matrimoniũ contrahis? æmulare sanctissimos majores tuos Abrahamum, Isaacum, Iacobum, Mosen, Aaronem, & ne sperne nuptias. Ad majora natus es, quam ut solum mensis servias. Hæc, ut eam decuit, breve responsum tulit: Procul inde facesseret, stare animo, non nubere, sed virgineam integritatem

Ibid. v. 15. tueri. *Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli.*

Post illam, mox adrepsit *vana gloria*, omnium oculos suis devorans, aliis omnibus præmercatura. Hæc, contra morem emptorum, merces quas emptura videbatur, impensissime laudavit, garrulam mercatricem dixisses, nam post copiose recitata Stephani elogia: O sanctissime juvenis, inquit, tota Hierosolymorũ urbs in te unum conversa, te spectat, te veneratur; omnium civium ora de te loquuntur. In luce sunt prodigia quæ

Ibid. v. 8. patras (*faciebat prodigia & signa magna in populo.*) At nosti te tibi maximum esse debitorem, in fama præsertim & nomine tuo servando. Ergo Spartam quam nactus es, tuere & orna. Faventissimum tibi senatum habes, si potes illi esse non inimicus.

Non

Non tulit Stephanus loquaciſſimæ femellæ fabulam, ſed ea protinus rejecta: Fallaciſſima eſt, inquit, omnis gloria, quæ à mortalibus offertur: Cor meum, meoſque oculos alior-ſum defixos teneo, gloriam cæleſtem jam eminus proſpicio, in Chriſtum Dominum omnis mea fertur intentio: *Intendens in cælum vidit gloriam Dei.* Act. c. 7. v. 55.

Prioribus illis repulſis, *violentia* nota furia ex Orco irruit, non tam emptura lapides, quam ereptura. variis iſtud machinis aggreſſa eſt. 1. *Tunc ſummiſerunt viros qui dicerent, ſe audiviſſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moſen & Deum.* Act. c. 6. v. 11. En teſtes; veri an falſi, nil intereſt. 2. *Commoverunt itaque plebem, & ſeniores, & ſcribas: & concurrentes rapuerunt eum.* Et hæc quidem vis expugnabit juvenem; patietur Stephanus frangi pertinaciã ſuam. 3. *Audientes autem hæc, diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtridebant dentibus in eum.* Ibid. v. 12. Concluſus eſt Stephanus inter fulmineos apros; non evadet. 4. *Et impetum fecerunt unanimiter in eum.* Act. c. 7. v. 54. 57. & 58. Stephane quid agis? tu toto ſenatu ſis ſapientior? cede ſententia. 5. *Et ejicientes eum extra civitatem lapidabant.* Ita vincendus eſt, qui neſcit cedere.

Sed fruſtra fuere omnia. O imbecillem *violentiam*, nec unico quidem juveni expugnando ſatis robuſtam! merces veniſti raptura Stephano, imo dediſti.

II. Ita servavit Stephanus suos sibi lapides, à pessimis his nundinatricibus; nulla eos nec vi, nec pretio potuit extorquere. Demum parvulus ex oppido Bethlehem, ad istas merces accessit, & hos ipsos lapides sanguine pictos liceri cœpit. Cui Stephanus: Mi divinissime puer inquit, placentne tibi? accipe, tui sunt. Novi equidem, parentem habes opulentissimum, qui solus potest & hos lapides æstimare, & dignum iis pretium rependere; omnes ergo tibi
Act. c. 8. v. 69. dono: *Ecce video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei.* Ad illum Dei oculum insomnem, & omni momento pervigilem, mei affixi sunt oculi. Pro veritate, & pro Christo hunc saxorum nimbum sustineo, hos lapides Deo, ejusque honori consecro.

Ita *pati*, ita & *agere* oportet, ô Christiani; bonæ actionis cujuscunque pretium, omnibus aliis, etiam Angelis, præterquam Deo est insolubile. Loquimur hîc de iis tantum actionibus, à quibus ut supra docuimus, abest malitia, quibus adest gratia, nec deest intentio recta. Et hujuscemodi quidem actiones, cetera vilissimæ, tanti sunt pretii, ut sermone nemo unquam expresserit vel minimi boni operis valorem. Terrarum orbem da, imo da cælum, nondum satis dederis, nisi des Deum.

Imperium

Imperium in cæleſtes orbes & ſidera, in omnes omnino Angelos, non æquat dignitatem actionis cum virtute conjunctæ. Exempli gratia: Obolus mendico porrectus, ſed ſana rectaque intentione, quanti, putas, in cælo æſtimatur? Confer in unum regna omnia, & Turcicum, & Sinenſe, & Perſicum; Hiſpanicum & Gallicum, cum omni eorum opulentia, cum omnibus imo voluptatibus, & nondum obolo illo dignum pretium ſtatuiſti. Ratio hujus evidentiſſima eſt: Vniverſa illa uti principium habuerunt, ſic & finem ſuum reperient; ſuis utrinque terminis urgentur: At obolus ille mendiculo datus pretium acquiſivit æternum. Momentaneum & leve tribulationis noſtræ; ſupra modum in ſublimitate, æternum gloriæ pondus operabitur in nobis. Quid minus dixeris, quam, *momentaneum & leve?* Ita unicum ad Deum ſuſpirium, ſerius ob priores noxas gemitus, acus fracta pauperi data, frigidæ calix ſitienti propinatus (an vilius quid dicam?) mercedem emerentur ſupra omnem modum maximam, æternam: *æternum gloriæ pondus operantur.* Omnium Regum aurum in unum locum congeſtum, unius hebdomadis ſpatio facile totum ad libram examinetur, neque enim infinitæ molis eſt: At vero illud oboli, quod

2. Cor. cap. 4. v. 17.

quod diximus, pretium, per omnem æternitatem appendi non potest, infinitum est.

Sed unde hic obolus tam pretiosus? A divina gratia. quod verissime
Epist. 105. ad Sextū. affirmans Augustinus: Omne, inquit, meritum nostrum in nobis non facit, nisi gratia: Et cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam munera sua. Dei gratia animam Deo jungit ut sponsam. Assuerus Regum potentissimus, CXXVII. provinciarum Imperator Estherem pauperculā, parentibus orbam, captivi Iudæi cognatam, suam tamen conjugem esse voluit, & reginā fecit. Nec caussam pete: Sic illi placuit. Quis jam Assueri & Estheris filios, regni hæredes neget? Mens nostra à se pauperrima (*cum*
2. Cor. cap. 3. v. 5. *non sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis,*) eam tamen Deus in sponsam sibi adsciscit admiranda gratiæ benignitate. Et hinc regni hæreditas in liberos nostros, hoc est, in actiones nostras derivatur; hinc nos
2. Pet. c. 1. v. 4 olim futuri *divinæ consortes naturæ*. Ipse enim spiritus, testimonium reddit
Ad Rom. cap. 8. v. 17. spiritui nostro, quod sumus filii Dei. si autem filii; & hæredes.

III. Solus ergo Deus, illi quem diximus, obolo persolvere potest præmium, nec vult alia solutione, quam seipso. Ille Theologiæ sol Thomas Aquinas, inter preces olim è terra elatus, voces illas audiisse dicitur:

Bene scripsisti de me Thoma; quam ergo recipies pro tuo labore mercedem? Ad quæ Thomas promptissime: *Domine, non aliam præter te.* Vtique probe cepit vir sanctissimus, dignum actione bona præmium, Deum esse. Ideo divinus Paulus accuratissime commonefaciens: Non cesso, inquit, gratias agens pro vobis, ut Deus Domini nostri Iesu Christi, pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & revelationis in agnitionem ejus, illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in sanctis. Hæc Apostolus assidue precabatur, daret illis Deus *spiritum sapientiæ & revelationis*, siquidem tale præmium à Deo assignatum est cuivis bonæ actioni, ut id omnis philosophorum sapientia non capiat. *Quicunque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Proponit Dominus personas abjectissimas, & rem vilissimam, calicem aquæ non calidæ, hæc enim sine impensis non calefieret; sed frigidæ sic è fonte manantis: *Non perdet mercedem suam*, qua gaudeat æternùm.

Ad Ephes. cap. 1. v. 16.

Matth. cap. 10. v. 42.

Maxima fuerunt munera quæ duo Reges, sed jam temulenti promisere unt. Assuerus à vino calidus: Quæ est, inquit, petitio tua Esther, ut de- Esth. c. 7. v. 2.

tur tibi etiamsi dimidiam partem Regni mei petieris, impetrabis. Herodes pæne idem saltatriculæ pollicitus: Quicquid petieris, inquit, dabo tibi, licet dimidium Regni mei. En maximum Regis donum, dimidium Regni, sed perituri. Deus liberalior Rex, in operis boni vel minimi, in unius oboli præmium daturus est totum Regnum suum, nunquam periturum, seipsum. *Vocavit nos in suum Regnum & gloriam.* Nunc temporis Deus pleraque omnia tribuit per res creatas, per cælum, sidera, terram, terræ germina, per ministros Angelos. At vero: *cum evacuaverit omnem principatum, & potestatem, & virtutem,* tunc rerum creatarum ministeria cessabunt, tunc Deus omnigenas voluptates beatis afferet seipso, in bonarum actionum præmium; *Erit omnia in omnibus.* Ideo Chrysostomus, illum in seipsum crudelem tyrannum judicat, qui potest alio contentus esse præmio, quam Deo. Et sane hic talis multo stultior est illo qui nobilissimum adamantem quinque sestertiis, aut aliquot pomis commutat.

Marci c 6. v. 23.

1. Thes. 2. v. 13

1. Cor. c. 15. v. 24.

1. Cor. c. 15. v. 28.

Hom. 21. in Matt.

IV. Si ergo præmium cuivis bonæ actioni decretum est infinitum, inexplicabile, æternum, Deus ipse: vel, ut clarius loquamur, si pro quovis opere bono vel minimo, speranda merces æterna: Nil jam miri, quod

quod Stephanus suos lapides, neque Vanæ gloriæ, neque Violentiæ, nec ex illis emptricibus ulli vendere voluerit, nemo enim eos digno pretio solvere poterat, nisi Pater illius infantis, cujus cunæ Bethlehemi, præsepe & paleæ fuerunt. At nos, infantes stultissimi (parum dixi) tyranni in nosmet atrocissimi, tot præclaras actiones, pro pomulo, pro testula, pro vitreis fractis, aut pictis apinis, imo pro brevi gloriolæ fumo, pro levi favoris aura vendimus vel oculis, vel auribus, aut linguis eorum quibus placere cupimus. Ita tota merces est visum esse, auditum esse, laudatum esse. Quam vere sanctus Gre- L. 8. gorius; Qui pro virtute, inquit, mor. c. quam agit, humanos favores deside- 28. ad rat, rem magni ac ingentis valoris finem. vili pretio venalem portat: Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum transitorii sermonis quærit. Ea de caussa tam serio hortatus Paulus: Servi obedite per omnia, in- Ad quit, dominis carnalibus. Nō ad ocu- Col. lum servientes, quasi hominibus pla- c. 3. v. centes, sed in simplicitate cordis ti- 22. mentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus: Scientes quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis: Domino Christo servite. Hoc igitur unice caveamus ne nostra obsequia hominibus dūtaxat probare studeamus.

deamus, eorumque præſentiæ ſolum atque oculis ſerviamus, ſed animi potius ſingulari quodam candore, cum divino timore conjuncto, omnes noſtri muneris partes expleamus. Quocirca quicquid fecerimus, vere atque ex animo agamus, certoque nobis perſuadeamus, non nos hominibus ſed Deo bonorum omnium auctori ac Domino ſervitutem ſervire. Et quoniam certum nobis atque exploratum eſſe debet, ſempiternam illam beatorum ſedem, noſtris laboribus ac conatibus, tanquam palmam, præmium, ac mercedem eſſe propoſitam, æquum profecto eſt, ut in unum Chriſtum noſtra omnis feratur intentio, in Chriſtum hi noſtri eant oculi, Chriſto liberalitate tanta emere volenti, noſtra omnia quam promptiſſime vendamus.

CAP. III.

Recta intentio quantum à diabolo impugnetur.

IOannes ille Apocalypticus Angelus, vidit feminam ſole veſtitam, luna calceatam, coronatam ſideribus, & hanc parturientem. Coram hac ſtabat draco ſepticeps, & expectabat dum peperiſſet, ut abreptum filium glutiret; ſed expectavit fruſtra, & inani hiatu. Nam femina illa, *peperit*

Apoc. cap. 12 v. 3.

perit filium masculum, & raptus est filius ejus ad Deum, & ad thronum ejus: & mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum à Deo. Ita famelicus draco elusus est.

Incredibile est, quantum diabolus draco pervigil laboret, quam subtili artificio hoc unum agat, ut bonam intentionem in pravam, aut inutilem detorqueat: hic expectat hians bestia, dum edatur in lucem fœtus, ut eum mox glutiat. Vix Petro novum Pontificis officium detulit Christus, cum statim *conversus Petrus: Domine,* Io.c.21 inquit, *hic autem quid*? O Petre, quid v. 20. hæc obsecro ad te? teipsum assidue observa, teipsum respice. Est qui in insidiis observet, ut munus delatum turbet: *Quid ad te, tu me sequere*: tui oculi attendant meos; tui pedes meis hæreant, *tu me sequere.*

Vt ergo bonam intentionem ab hujus septicipitis draconis vi tueamur, divi Ioannis visum jam explicandum est, & una demonstrandum, quam varie, quamque solicite cacodæmon nervos omnes in eo contendat, ut rectam intentionem aut adimat, aut vitiet.

I. Mulier illa prægnans à Ioanne visa, Animam designat, quæ in gratia est apud Deum. Huic Animæ omnia serviunt, ipsa ei sidera famulantur, Sol & Luna obsequium ferunt; cælum ei transcriptum est. Ta-

lis anima nunquam non parturit optima desideria, fidelius & accuratius Deo serviendi; neque tantum parturit, sed & partum emittit, & sanctissima proposita in opus deducit, enititur feliciter, & praeclarissima quaeque opera in lucem edit. Et velut femina praegnans delicatissimi fastidii est, nauseatque saepe, quae antea merum ei mel videbantur, appetitque quae prius judicabat fellea: ita mens hominis castis desideriis gravida, omnes carnis voluptates, Mundum omnem fastidit; at vero adversa quaecunque & universum patiendi apparatum magno affectu amplectitur. Hic vigilat draco septiceps, & omni momento insidiatur, ut mentem illam inficiat vel occulta superbia, vel subtili avaritia, vel caeca invidia, vel clandestina luxuria, aut etiam pietate, sed fucata, aut alia quavis picta quidem, sed sinistra intentione. Sic armatus coluber ex Orco ante parturientem feminam excubat. Quid ergo hic agendum Animae, si vel minimo indicio, laeva intentio se prodat, qua ratione resistendum? Rapiatur filius *ad Deum & ad thronum ejus.* intentio ad Creatorem se sustollat his precum alis: Mi Domine, tui solius amore hoc fecerim, & facturus sim. *Et mulier fugiat in solitudinem.* Dicat hujus filii parens: Non cupio, mi Domine, videri, non sciri, non laud ri affecto:

fecto: nolo in foro id proclametur, nolo tanquam magnum aut rarum commendetur: sic istud factum volo, velut si fecissem in extrema solitudine, in eremo desertissima: modo tu, mi Deus, id scias, uti scis omnia: tu solus, satis amplum theatrum es omnibus meis actionibus.

Cornelius Centurio ille notus Superis miles, omnes filios suos filiasq; hoc est, opera bona sua omnia, ante se præmisit in cælum, ideo Angelus eum humanissime affatus: *Orationes tuæ*, inquit, *& eleemosynæ tuæ ascenderūt in memoriam in conspectu Dei.* Act. c. 10. v. 4. Vir enim erat *religiosus ac timens Deum, & deprecans Deum semper.* Ita filii ejus omnes rapiebantur *ad Deum, & ad thronum ejus,* eluso dracone Stygio, qui prædones, piratas, latrones omnes longe superat. Hic enim prædator nunquā non in insidiis subsidet, viatorē observat antequam transeat, & in ipso quoq; transitu. Indefessi laboris est diabolus, sæpe initio actionis, quandoque medio, non raro in fine intentionem rectam convellere nititur, quod diserte Gregorius exponens: Sciendum est, inquit, quod bona nostra tribus modis antiquus hostis insequitur, ut videlicet hoc, quod rectū coram hominib⁹ agitur, in interni judicis conspectu vitietur. Aliquando namque in bono opere intentionē polluit, ut omne quod in actione sequitur, eò L. 1. mor. c. 19. init.

purum mundumque non exeat, quo hoc ab origine perturbat. Aliquando vero intentionem boni operis vitiare non prævalet, sed in ipsa actione se quasi in itinere opponit, ut cum per propositum mentis securior quisque egreditur, subjuncto latenter vitio, quasi ex insidiis perimatur. Aliquando vero nec intentionem vitiat, nec in itinere supplantat, sed opus bonum in fine actionis illaqueat: quantoque vel à domo cordis, vel ab itinere operis longius recessisse se simulat, tanto ad decipiendum bonæ actionis terminum astutius expectat: & quo incautum quemque quasi recedendo securum reddiderit, eò illum repentino nonnunquam vulnere durius, insanabiliusque transfigit. Intentionem quippe in bono opere polluit, quia cum facilia ad decipiendum corda hominum conspicit, eorum desideriis auram transitorii favoris apponit, ut in his quæ recta faciunt, ad appetenda ima, fortitudine intentionis inclinentur. Vnde recte sub Iudææ specie de unaquaque anima miseræ intentionis laqueo capta, per Prophetam dicitur:
Thren. c.1.v.5 Facti sunt hostes ejus in capite. Ac si aperte diceretur: Cum bonum opus non bona intentione sumitur, huic adversantes spiritus ab ipso cogitationis exordio principantur, tantoque eam plenius possident, quanto

to & per initium dominantes tenent.

Imo, quod Chryſoſtomus annotavit, diabolus quandoque repoſita jam apud Deum opera, per malam intentionem etiam nunc vitiat. Atque ſi opus objectis difficultatibus nequeat impedire, intentionem laceſſit, eamque vitiare conatur. Necdum aſtus ſuccedit? actionem ipſam variis perturbationum machinis adoritur. Nec ſic quidem quod vult, efficit? actionis finem ſtudet pervertere. Hom. I. in illud: Vidi Dominum.

II. Narrat Horatius de comite importuniſſimo, quem ut à ſe amandaret, varia negotia hîc illic conficienda ſimulavit. At ille importuniſſime illud unum reſpondit: Vſque ſequar te. Nil habeo quod agam, & non ſum piger: uſque ſequar te. Sic diabolus, qui non habet aliud quod agat, quam ut nos impugnet ac vexet, & vere non eſt piger: hic velut comes individuus, aſſidue illud muſſat; Vſque ſequar te, uſque, & uſque te inſectabor: uſque tenebo te, & perſequar: non interquieſcam, non ceſſabo, non deſinam dum intentionem tuam alio deflectam, ne ſic recta tendat ad Deum; uſque ſequar te. Certe ſic agit, quem inani gloria nequit fallere, hunc decipit per iram aut per triſtitiam, aut impatientiam, aut etiam per lætitiam; Horat. lib. I. ſerm. Sat. 9. poſt. init.

aut immoderatum fervorem, aut nimium languorem. Mille nocendi vię. Si labor male ſuccedat; reddit puſillanimem: Ecquid dicetur de te? nihili fies, rideberis ab omnibus, hoc certe tibi damno erit. Sin è voto ſuccedat labor, adeſt iterum vulpes Orciniana: En artificem, en artificium! belle, præclare, eximie; non potuit melius. quid iſte aut iſte ſimile? nemo eſt qui hoc opus imitetur; omnes laudabunt. Ita cæcus homo tam bellus ſibi videtur, tam ſibi placet inſigniter; aures, ut aper, ubique arrigit, quid alii de ſe ſentiant, quàm laudent, auditurus: Perſius ſat. v. 28. nempe vaniſſimo homini magnum eſt, & pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt.

O miſerum! vere, *facti ſunt hoſtes ejus in capite.* Principium & caput operis eſt intentio, huc diabolus collineat, in hanc frontem ſaxum dirigit, quod David Goliatho fecit. Si caput hoc læſum, ſi bonus affectus ad Deum corruptus aut extinctus ſit, ruit omnis reliqua moles. Hoc caput ſibi defenſum gloriatus David: Domine, inquit, Domine virtus ſalutis meæ, obumbraſti ſuper caput meum in die belli.

Pſ.139 v. 9. Plinius lib.10. Nat. hiſt. cap.40. * Aliis Pelecã. Platea, Platalæa nominatur,

Narrat Plinius * Erodium aſtutiſſimam avem ad aquas raptu vivere hoc modo: Ad illas aves, quæ ſe mari mergunt, advolat, & capita illarum morſu corripit, donec capturam extorqueat.

queat.

queat. Homines probi volucribus non absimiles, in edito quidem habitant, pabulatum tamen ad aquas descendunt, iisq; sese immittunt: curas, solicitudines, labores, exercitationes varias non refugiunt; his sese fluminibus mergunt, neq; enim aliter opera bona constant; sudore opus & industria; nemo cum virtute inediam tolerat, nisi corpus id sentiat; nemo prout oportet, orat, nisi vigilet, animumq; excitet ad attentionem: Ita probi, sui spiritus alimenta sibi comparant. At diabolus, instar Erodii, harum volucrum caput, *intentionem*, impetit. Cernit orantem? intentionis rectæ regulam convellit, &: Multi, ait, te vident; eant nunc & dicant te orationis non esse amantem. Videt stipem in manu? Hic oculos ad eleemosynæ spectatores rapit, aut aures ad mendici clamores importunos trahit, ut dum stipem dat, convitium addat, dicatque: En, improbe canis, cessa latrare. *Multi homines misericordes, virum autem fidelem quis inveniet?* Observat in te aliquid patientiæ, charitatis, obedientiæ? Mox commendatitias litterulas quærit, laudantium voculas excipit, & tibi in aures instillat: En, bono es nomine, placuit huic domino tua submissio; profecto hoc in laude ponendum. Mille tales morsus infigit hic ex Orco Erodius dum caput vulneret, in-

Prov. cap. 22. v. 6.

tentionem rectam confodiat. Ideo in omnibus actionibus, illud obſervetur animo: *Ad Deum, & ad thronum ejus.* alioqui Stygium Erodium non effugiemus, niſi omnis fœtus noſter, omnes bonæ actiones noſtræ, rapiantur *ad Deum, & ad thronum ejus.*

Surius tom. 5. die 23. Octob. claruit Severinus circa Ann. 400.

III. Mirandum eſt quod in rebus geſtis S. Severini Colonienſis Pontificis memoratur. Fuit ævo Severini præſulis Eremicola è Principum ſtirpe oriundus, deliciis omnibus innutritus juvenis, qui cum ad nuptias contrahẽdas jam ematuruiſſet, ſponſam opibus & ſanguine non imparem accepit. Iamque totis ædibus perſonabat Hymenæus, jamque novos conjuges nuptialis thalamus vocabat, cum ſponſus ſubito pavore correptus, vidit juvenem formoſiſſimum lateri ſuo hærentem, qui eum hilari vultu affatus: Si ego, inquit, majores tibi delicias, & gloriam longe illuſtriorem ſponderem, velleſne præeuntem me ſequi? Vellem, ait, ſponſus, ſi ſpondeas his ampliora. Cui perſonatus Angelus: Spondeo, inquit, delicias cæleſtes & immortalem gloriam, ſi tamen tu vir ſis, & præ illis iſta noris contemnere. Mox ſponſus, tota ambitione promiſſis inhians, & ſponſoris amore captus: En, inquit, virum: ſponde, & duc quo lubet, ſequor. Dixit, & fecit: nec

nec aliud quidquam ex omni theſauro ſuo, præter vaſculum ligneum, aſportavit. Tam generoſe ſequentem Angelus, in remotum ab omni humano conſortio locum perducens: Hîc, inquit, Deo & tibi vaca: cetera curare omitte. Ita ſe oculis illius ſubduxit. In hoc theatro novus hic actor perſonam quam ſuſcepit, præclare diu egit, & Deo Angeliſque ſpectatoribus, auſteram vitæ rationem annis compluribus perſeveravit, precandi aſſiduitate, inedia, vigiliis, admodum exhauſtus. Tandem inceſſit hominem cupido cognoſcendi, quis æquale ſecum præmium eſſet accepturus in cælo, vitam enim vivebat pæne inimitabilem. Reſponſum eſt ei cælitus, Colonienſem Epiſcopum parem ipſi futurum in ſedibus beatorum. Admiratus Eremicola hanc pręmii æqualitatem in vitæ ſtatu tam inæquali. Oſtendi ergo ſibi hunc virum, ſummis precibus contendit. Nec mora, idem ille qui eum illuc duxerat, ſe ſtitit, monſtravitque viam qua ad illummetipſum Epiſcopum perveniret. Ita inſtructus Eremicola ſolenni die Coloniam venit, & rei divinæ interfuit, è templo digreſſus, in Epiſcopi triclinium etiam ſpectatum admiſſus eſt. Vidit hîc Anachoreta epulum, tametſi non ad noſtri ævi genium ſaliare, tamen lautum & liberale, hoc urbis proce-

ribus Colonienſis Pontifex dedit. Ferculorum copia, deliciarum varietas, argenteæ ſupellectilis opulentia, illo ævo rari luxus exemplum cenſebatur. Hic ipſe ſecum in animo fabulari cœpit religioſus ſpectator: Ergone ego cum hydriola mea, inquit, cum pane arido, radiculis & oluſculis inſulſis, jejuniis quotidianis, precibus pæne continuis, & hanc lautitiem omnem ſponte deſerendo, non plus apud Deum emeruerim gratiæ, quam hic Epiſcopus in tanto luxu? quid ego, ſi non plus ago, quam rerum & deliciarum dives hic Præſul? O mi optime Anachoreta, ſapienter forſan ratiocineris, ſed non ſancte; audi obſecro, & reſponſum admitte à tuo ductore Angelo, cujus hæc ſunt verba: Hic, quem cernis, Epiſcopus, minus afficitur omni ferculorum pompa, quam tu ligneo tuo vaſculo. Capis iſta? Magnus ille eſt, qui fictilibus ſic utitur, quemadmodum argento: nec ille minor, qui ſic argento utitur, quemadmodum fictilibus. Agnovit hic prudens Aſceta, qua ratione Deus non tam actiones, quam agentium intentiones ponderaret, nec æſtimaret quantum quiſquis faceret, ſed ex quanto. Sic eſt prorſus

Seneca epiſt. 5.

Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Et en, ut Acheronticus Erodiu Severino, per omnem luxum extor quer

quere nequiverit affectum & intentionem optimam ad Deum: Coloniensis hic Antistes, omnes actiones suas, tanquam suos liberos, ante se præmisit *ad Deum & thronum ejus*. Atque hoc stratagemate, vigilantissimo draconi subduxit, quicquid pietatis exercuit. Sed quis est qui imitetur? Rarissimæ virtutis est, inter divitias & delicias non corrumpi, cum etiam rigidissima paupertas inveniat quo bonam intentionem nonnihil offendat. Nam huic alteri, eremi cultori cetera sancto, & qui vitæ fuit laudatissimæ, aliquid tamen bonæ intentionis, & melioris affectus in ligneum illud vasculum exciderat. Adeo in rebus etiam minimis, non minimum quid aut admittimus aut acquirimus, prout scilicet ad Creatorem, aut ad res creatas nostra vergit intentio. Habet Satan plurimas & pæne inobservabiles pedicas, quas irretiendæ rectæ intentioni latenter recondit. His sese retibus implicandos deliciarii sensus nostri & sui amor immodicus offerunt ultro. suave illis est sic capi. Quicquid ergo actionum nostrarum non quam primum *ad Deum & thronum ejus* emittitur, mox à celerrimo dracone irretitum glutitur.

IV. Hebræus vates Ezechiel, quatuor vidit animalia, quorum & alæ Ezech. cap. 1.
& capita attollebantur cælo: *Et facies* v. 11.
eorum,

eorum, & pennæ eorum extentæ desuper. Non aliud monet erectus hic animalium & vultus, & volatus, quam hoc ipsum, à dracone illo nil satis tutum esse, quicquid non mox subvolet ad Deum, alis bonæ rectæque intentionis. Perit, quicquid non hac ratione draconi se subtrahit. Ideo Richardus Victorinus, eum qui bona quidem opera, mala tamen intentione patrat, filiorum suorum homicidam appellat. Hic duo notatu dignissima occurrunt.

Primum: In quæstione sit, in quo medulla, nucleus, vis & robur, seu nervus intentionis bonæ consistat, quo hic maxime collineandum, aut quis unquam hominum optimã habuerit intentionem? Christus humanæ gentis reparator, de quo Pater ab æthere pronunciavit: Audite illum.
Marc. c.9.v.7 Hic pręceptor noster, tres potissimum habuit intentiones: Prima fuit *Obedientiæ.* Hoc mandatum, inquit, accepi à Patre meo. Nam primo momento quo in Virginis visceribus hominem induit, Patris præceptum ei oppositum fuit: *Crucifigendus es*, ita Pater imperat. Huic imperio paterno Christus obedientissime se subjecit. Hinc vere dici potest: Servator Mundi triginta quatuor annis pependit in cruce. Nam intentio Christi per omnem vitam ibat ad crucem, hærebat in cruce: *Hoc mandatum accepit à patre.*

Ioan. cap. 10 v. 18.

patre. Altera fuit *Reverentiæ in paternum honorem* : Ego autem, inquit, non quæro gloriam meam, ſed honorifico patrem meum. Tertia fuit *Dilectionis & amoris* in paternam Voluntatem. Ego, inquit, quæ placita ſunt ei, facio ſemper: Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu; fiat voluntas tua. Triplex hæc intentio re quidem pæne eadem eſt, ſed tamen in ea etiam differentia videri poteſt. Aliud enim eſt, ideo quid facere, quia ſic imperatur: aliud, quia in alterius honorem cedit: atque aliud demum quia alteri ſic placet. Qui hujus animi eſt, ut alterius voluntatem & nutum etiam obſervet, ac paratiſſimum ſe offerens, dicat: Quid opus eſt, juberi? non vi, non imperio, non legibus cogendus ſum, ultro hoc faciam, eo ſolo perſuaſus, quia ſcio id illi Domino placere, illius voluntatem eo ferri. ſiquidem illius *velle*, eſt meum *facere*, voluntas mihi inſtar mille mandatorum eſt. Et hic, arbitror, apex & culmen eſt omnis bonæ intentionis. Atque iſta fuit Chriſti Domini intentio in vita, in cruciatibus, in morte, in rebus omnibus, *Voluntas Patris*. Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. Qui miſit me Pater, ipſe mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et ſcio quia mandatum

Io. c. 8. v. 49. & 50.

Ioan. cap. 14 v. 31.

Ioan. cap. 12 v. 10.

mandatum ejus vita æterna eſt. Quæ ergo ego loquor, ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor.

De quo vide Horol. Angeli tutelaris, editione ſecūd. pag. 15. Hinc nec ab ore, nec à corde noſtro illud abeat: *O Dominus meus, & Deus meus, ego me & mea omnia tibi offero, ad omne beneplacitum tuum.* Vel illud: *Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te, Ita Pater, Ita Pater &c.* Vel iſtud: *Veruntamen non ſicut ego volo; ſed ſicut tu, fiat voluntas tua.*

Alterum etiam quæſtionis eſt, & quidem creberrimæ, inter homines pavidæ conſciētiæ quos illa varie angit pungitq;. Sæpe audias dicentem: Modo ſcirem quo loco res meæ eſſent apud Deum, an ego in gratia [illegible] ſervus Deo charus, num illi ſapientiſſimo cordium ſcrutatori actiones meæ placerent: modo hoc mihi conſtaret, libentiſſime, quidquid à me exigitur, præſtarem. O mi Chriſtiane, aveſne hoc ſcire? Intentionem tu tuam interroga: expende tantum qualis tua ſit intentio, quam ſincera & pura, quanto enim hæc ſincerior eſt & purior, quanto voluntati divinæ conformior ac conjunctior, tanto tu melior es, tanto Deo gratior & charior, ne dubita. An neſcis? quicquid agant homines, intentio judicat omnes. Fieri non poteſt, ut tu ſinceræ ſis intentionis, & optimo animo in Deum, Deo tamen non placeas, niſi Deum velis eſſe injuſtum. Dei vox eſt: *Ego diligentes*

diligentes me diligo. Et non contineo me, nec aliter possum, quin tam bene erga me affectos benigno itidem affectu complectar. Prov. cap. 8. v. 17.

V. Tu ergo, mi Christiane, hoc unum age, ut ad omnem divinæ voluntatis nutum semper sis paratissimus; Dei *velle*, sit tuum & *velle* & *facere*. Ita vulnerabis cor divinum aureo amoris telo. Hoc enim adeo divinos favores emeretur, ut lucrari plurimum possimus, non tantum dicendo & agendo, sed & omittendo ac feriando. Ludovicus Blosius, vere pius scriptor: Si quis, inquit, propter Deum, voluntati suæ in rebus etjam minimis reluctetur, rem ipsi Deo gratiorem præstat, quam si multos mortuos (Notetur) ad vitam reducat. Et ut rem firmet exemplo: Duo, inquit, unà iter faciunt in via, uterque elegantem flosculum cernit, & aliter quidem jam in eo est, ut illum carpat, deliberans tamen, ipse sibi imperat: Manus ab hoc flore, propter Deum, abstine. Alter: nihil præmeditatus, florem illum carpit. Et hic quidem nil delinquit decerpendo, sed ille prior eundem non attingendo, tantum præ altero promeritus est, quanta est distantia cæli à terra. Quod si Deus pro tantillo obsequio tantum daturus est præmium, quantum dabit iis qui majora fuerint ausi pro Deo? Cant. c. 5. v. 9. Instit. spirit. cap. 2. pro-pius finem.

Ita

Ita paratus promptus ſit neceſſe eſt in aliis omnibus, qui voluerit eſſe bonæ intentionis, ut ſi norit Deum quippiam velle, hoc ipſum & ille velit, quantumcunque voluntati ſuæ adverſetur. Idcirco frequenter (uti Bloſius inſtruit) ſecum ipſe dicat: Propter te, Domine, nolo illud videre, cum neceſſe non ſit, ut id videam: propter te nolo illud audire, nolo illud guſtare, nolo illud loqui, nolo illud tangere. Domine, ſi tibi mea veſtis, ſi menſa, ſi negotia, labores, aut negotiatio mea diſpliceant, non recuſo craſſo ſabano veſtiri, pane & aqua victitare, hæc & illa procul à me amandare.

Sed nos, ô quoties longe aliter & agimus, & loquimur? audias quandoque qui dicat: Mei juris & arbitrii ſum, quem Dictatorem timeam? ita ego ſoleo; hoc meæ conſuetudinis eſt: è mea crumena hic ſumptus; meam quadram lambo: quid ego morer alios? ſic ego volo; hîc mihi nemo modum conſtituerit &c. Hoc non eſt ad divinæ voluntatis nutum ſeſe attemperare. O ergo ter beatum, qui unam atque unicam in omnibus Dei voluntatem, intentione ſinceriſſima ſectatur, iſte demum pervigilis draconis oculos & ungues exit, & quicquid cum virtute agit, ſalvo commeatu præmittit *ad Deum & ad thronum ejus.*

CAP.

CAPVT IV.

Rectæ intentionis hostem maximum à cacodæmone, esse Vanam Gloriam.

HIc hostis rectæ intentionis, jure omnibus metuendus est: omnium virtutum præmia subducit Vana gloria, & suppliciis damnat gravissimis.

Herodes Agrippa, non degener nepotulus à majorum suorum flagitiis, Iacobum Zebedæi filium, virum sanctissimum occidit, dissimulavit id Deus: Petrum in vincula rapuit, neque ob hoc à Deo punitus est; alia prioribus flagitia junxit, necdum vindicavit id Deus: At cum concionaretur, veste regia coruscus, non populi docendi, sed sui ostentandi caussa, plebsque acclamaret: *Dei voces, & non hominis, confestim percussit eum Angelus, eo quod non dedisset honorem Deo: & consumptus à vermibus expiravit. Habet:* homini vitam ademit, & tacuit Deus; Deo gloriam rapere voluit, hîc defendit se Deus. *Et consumptus à vermibus expiravit.* Tanti constabat ventus. In Herodem recte pronunciat Augustinus: Qui laudari vult, Domine, de tuo dono, & non quærit in illo tuam gloriam sed suam, hic licet propter tuum donum laudetur ab hominibus, à te tamen In medit.

vituperatur, quia de dono tuo ſuam non tuam gloriam quæſivit. Qui autem ab hominibus laudatur vituperante te, non defenditur ab hominibus judicante, nec liberabitur condemnante te.

I. In cunctis Dei operibus duo quædam reperienda ſunt, Vtilitas & Dignitas: homini Deus utilitatem cedere voluit, dignitatem ſibi ſervavit. Veluti pictor celeberrimus, imaginem à ſe factam facilis cedit alteri, unum illud ſuum eſſe ducit quod ſubſcribit, Protogenes inveniebat, Timanthes faciebat, Appelles pingebat. Ita Deus ea etiam de cauſſa ſacrificia olim ſic juſſit fieri, ut cum carnibus, frugibus, panibus, ſimul thus lucidiſſimum offerretur, partitione tam benigna, ut quicquid hîc commodi eſſet, in ſacrificantium utilitatem abiret, ſibi thuris ſuffitum ſolummodo depoſcebat. Et velut cū duo mercatores ſocietatem coëunt, uterque in negotiationem expendit, quod facultates ſuggerunt. Subinde unus expenſas omnes, alter induſtriam; quandoque pares aut pecuniæ aut mercium portiones exhibent, lucrum quod negotiatio facit, dividūt;
Cap. 1. vers. 7. neutri totum debetur. Ioannes, DOMINI oculus, affirmat ſanctos habere *ſocietatem cum Deo.* Hæc ſocietas eò coitur, ut æterna beatitudo, tanquam lucrum obtineatur. Non ſolus Deus hanc

hanc mercaturam facit, nec homo ſolus. Notum Auguſtini dictum: *Qui enim fecit te, ſine te, non ſalvabit te, ſine te.* Ad hanc negotiationem Deus expenſas omnes tribuit, Deus eſt enim qui operatur in nobis & velle, & perficere, pro bona voluntate, homo ſolam adfert induſtriam; quicquid ex hac negotiatione lucri provenit, inter Deum & hominem dividendum eſt: Deus ſolo honore & gloria contentus, quicquid beatitudinis & opum eſt, homini aſſignat. Fiat igitur bona diviſio: Gloria ſit in altiſſimis Deo, homini pax, & omnium bonorum poſſeſſio. Qui jam ſibi arrogat quod Deo debetur, iniquiſſime agit, & ſocietate hac ejici, ac privari bonis univerſis meretur. *Vniverſa propter ſeipſum operatus eſt Dominus.* Hic rerum omnium opifex, honorem velut tributum ab omnibus ſuis operibus exigens: *Gloriam meam, inquit, alteri non dabo.* Hoc Deo vectigal fideliſſime reddit intentio recta; hoc idem nequiſſime rapit inanis gloria.

Ad Phil. c. 2. v. 13.

Prov. c. 16. v 4. Iſ. c. 42. v. 8. & c. 48. v. 12.

Ecquis autem ferat vaniſſime ſe jactantem de ſuo ædificio, quod tamen è marſupio ſuo nõ eduxit. Quid gloriaris, ſuperbe, qui nec lapillum contuliſti è tuo ad hanc ſtructuram; alienis ſumptibus ædificare cuivis facile eſt. Pari modo quid nos miſelli, actiones & promerita noſtra, velut

grandia ædificia jactamus? à Deo sunt omnes impensæ quibus ædificamus, in usum nostrum, non in præconium. Clarissime Christus: Sine me, inquit, nihil potestis facere. Quid ergo gloriamur? ædificium habitare permittimur, honor qui ædificii fabricam sequitur, solius Dei est. Ergo, Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cælis est. Ideo autē tam solicite monet Christus, quia hoc vitium Cenodoxiæ, seu Inanis gloriæ, & subtilissimum est, & ipsa sua subtilitate nocentissimum. Climacus: Omnibus, inquit, studiis Cenodoxia aggaudet. Verbi gratia: jejuno? inaniter glorior. si latendi caussa solvo jejunium, tanquam prudens iterum glorior. Si splendide vestitus; vincor ea peste. Si vilius induar, denuo glorior. Si loquar, hac superor. Si taceam, iterum superatus sum. Quocunq; hunc tribulum jeceris, erecto persistit aculeo. Ejusmodi vero gloriosus, est fidelis idolorum cultor, qui Deum quidem colere & venerari videtur, hominibus vero, non Deo placere studet.

Ioan. c. 15. v. 5.

Matth. c. 6. v. 1.

Grad. 21. de Cenodox. initio.

Dixi jam subtilissimum esse hoc vitium, & prorsus sic est. Persæpe gloria ut acquiratur spernitur, & ab ipso gloriæ contemptu inanis gloria enasci-

enascitur, & eos quandoque qui omnem gloriam jam pridem videntur proculcasse, fortissime aggreditur. Nihil hic meo sensu definiam. Vir maximus, nostri ævi Theologus, hac de re sic differit: Fit sæpius, ut cultissima femina ex omni muliebri mundo; aut eques torquatus ex omni suarum vestium nitore tantopere sibi non placeat, quantum Monachus pauper, pannosus, in pauperrimi monasterii angulo desidens, è pannis, è cucullo lacero & male sarto, à nudis pedibus, à vacua cellula, & ab ipsa pomparum omnium victoria, sibimet placet & applaudit. O vere miser, quem Cenodoxia honoribus nequivit fallere, per ipsam decipit humilitatem!

Hier. Bapt. de la Nuza Theol. Doct. in S. Dominici familia Provinc. nunc Episc. Barbastensis tom. 1. tracta. 2. part. 2. §. 5. de recto affectu in Deum.

Ita nemini parcit inanis gloria, omnes hominum ordines invadit. Sed, ut divinus Basilius loquitur, leniter, blande, suaviter, insensibiliter, & antequam advertatur, omne bonum opus inficit, totamque illius pulchritudinem consumit. Imperitis dulce quid est, Vana gloria, dulcis animorum prædo. Multi occulte seipsos quærunt in rebus quas agunt, & nesciunt. Et sæpe, inquit Gregorius, bono operi dum laus humana obviat, mentem operantis immutat, quæ quamvis quæsita non fuerit, tamen oblata delectat. Cujus delectatione

De Const. Mon. c. 9.

Th. de Kemp. lib. 1. c. 14. n. 2.

Lib. 1. mor. c. 9. post. init. & l. 1. in Ezech. hom. 4.

cum mens bene operantis resolvitur, ab omni intentionis intimæ vigore dissipatur. nam qui bona agere videtur, & per hæc non Deo sed hominibus placere desiderat, intentionis suæ faciem deorsum premit. Ea de caussa sanctissimi quique homines vigilantisime in illam pugnarunt.

Tom. 3. die. 14. Maii.

II. Narrat Laurentius Surius, &c: Cum forte, inquit, Pachomius inter sui Ordinis senes consideret, Monachus duas storeas eo die à se confectas attulit, posuitque è regione sedentium, ut commode spectarentur. sperabat enim à Pachomio se auditurum: En fratris diligentiam, diurnum opus sibimet duplicantis, duasque storeas texentis, cum alii die uno non nisi unam conficiant. At vero Pachomius ob vanisimum hoc laudis aucupium, serio ingemiscens: Patres, inquit, iste frater à summo mane ad hoc diei multum laboravit, sed omnem suum laborem diabolo consecravit, siquidem laudem humanam prætulit divinæ. Hominem igitur ad se accersitum gravisimis verbis objurgans: Aliis, inquit, ad orationem euntibus, tu tuas storeas in humeros recipe, & clama: Obsecro Patres Fratresque, Deum mihi miserrimo homuncioni exorate, qui duas storeas pluris feci quam cælum. Fecit ut jussus. Præcepit deinde Pa-

de Pachomius, ut aliis ad cœnulam vocatis, iste plus æquo sedulus homo, incœnatus medio triclinio staret cum suis storeis. Sed neque dum satisfactum arbitratus Pachomius, hominem cellæ includi jussit, & quinque totis mensibus solo pane, sale & aqua parce refici, simul etiam quotidie duas storeas plecteret, imperavit, vetuitque sic clausum ab ullo adiri aut salutari. His machinis expugnanda est Cenodoxia, malum alioqui fere inexpugnabile, & quod post omnia vitia expugnata, valentius insurgit, & ab ipsis virtutibus sumit incrementum. Recte Climacus: Gaudet desperationis spiritus, inquit, cum videt multiplicari vitia, Cenodoxia vero cum virtutem multiplicari videt. Observa diligenter, & usque ad mortem & sepulchrum invenies hanc nefariam labem vestigiis tuis hærere. Addit: Qui in prærogativis naturalibus, puta acumine, peritia, lectione, pronunciatione, ingenio, ceterisque omnibus quæ nobis sine labore nostro proveniunt, extollitur, hic nunquam eis, quæ supra naturam sunt, bonis potietur; qui enim in modico infidelis est, in multo quoque infidelis erit. Ejusmodi vero est servus inanis gloriæ.

D. I. Grad. 21. de Cenod.

Pulchre Gregorius hoc sensu dixit: Quisquis se, beneficus in alterum, extol-

L. 21. mor. c. 14.

extollit, majorem culpam ſuperbiendo incurrit, quam mercedem largiendo acquirit, fitque nudus dum nudum veſtit, & dum ſe meliorem putat, deterior evadit. minus quippe inops eſt, qui veſtem non habet, quam qui Humilitatem. Græcus & ſanctus Orator Chryſoſtomus, in hanc peſtem facundiſſimus, & pro cathedra eam ſæpiſſime flagellans: Et quomodo, inquit, non extremæ ſtultitiæ eſt hominum mẽte adeo corruptorum, & temere omnia agentium, gloriam quærere? cum oporteat ad oculum qui ſemper eſt inſomnis confugere, & ad illius ſententiam aſpicientes, omnia facere & dicere. Nam iſti quidem etiamſi laudaverint, nihil nos juvare poterunt. Ille autem, ſi ea, quę fiunt, fuerint ei accepta, & hîc reddit claros & illuſtres, & in die futuro impertietur bonis ineffabilibus. Ejuſdem & hæc ſunt: Quare, ſi gloriam adipiſci ſtudes, repelle gloriam, quod ſi eam aucuperis, ea excides. Ac ſi lubet, hunc ſermonem in iis quoque qui promiſcuum hujus vitæ genus ſequuntur, vẽtilemus. Ecquos enim cavillis inceſſimus? An non eos qui ipſam expetunt? Itaque ipſi maxime ſunt, qui ea carent, ut qui innumeras reprehenſiones habeant, atq; ab omnibus contemnantur. Ecquos rurſus, dic quæ, ſuſpicimus ac prædicamus? an non eos qui hanc ſpernunt

Hom. 29. in epiſt. 2. ad Cor.

Ibid.

nunt ac pro nihilo putant? Ergo hi ſunt qui gloria afficiuntur. Quemadmodum enim is demum dives eſt, non qui multis, ſed qui nulla re indiget: ſic clarus ille & celebris eſt, non qui gloriæ cupiditate æſtuat, ſed qui eam contemnit, ac nihili ducit. Vmbra enim gloriæ eſt hæc gloria. Nemo autem picto pane conſpecto, etiamſi millies fame teneatur, picturam attinget. Eodem igitur modo tu quoque minime committe, ut umbram conſecteris. umbras enim ſequi hominis eſt inſania laborantis. Fieri non poteſt, ut quiſquam magnus, & excelſus ac ſtrenuus ſit, qui non ab inani gloria immunem ſe præſtat, verum humi ſerpat, ac multa labefactet neceſſe eſt, dum ſceleſtæ Dominæ, ac barbaro quovis crudeliori ancillatur. Et quid enim ea truculentius eſſe queat, quæ tum maxime ſævit & efferatur, cum maxime colitur atque obſervatur? Atqui hoc ne feræ quidem habent, ſed multo obſequio deliniuntur. At contra prorſus inanis gloria; contempta enim miteſcit, honore affecta exaſperatur, atque adverſus eum à quo honore afficitur, arma ſumit. Qui eſt in ſervitutem redactus inanis gloriæ, non ſolum non poterit videre, quod aliis, ſed nec quod ſibi eſt utile. Et ut hæc omnia à ſe dicta cōſignet Chryſoſtomus: Mater gehennæ, inquit, eſt inanis glo-ria;

Idem hom. 35. in ep. ad Cor.

ria; ignemque illum vehementer accendit, vermemque pestiferum confovet. Et hujus rei rationem assignās: Alia, inquit, vitia finiuntur morte, hæc & in mortuis vires obtinet. Aspice sepulchrum plus æquo sumptuosum, & observabis quam id subtili flatu spiret inanem gloriam. O demens quid tibi prodest tam ambitiose quæsita memoria; si ubi es, torqueris, & ubi non es, laudaris?

Idem hom. 17. in ep. ad Rom.

III. Non minus eleganter sanctus Valerianus, Massiliensis Antistes: Stultitiæ genus est, inquit, ut cum alii debeas vitæ beneficium, tibi adscribas ornamenta virtutum. Ecce hic honore extollitur, ille sibi de corporis integritate blanditur, hic divitias labori suo imputat, ille scientiā doctrinæ vigiliis adsignat. O miseri, vacillat humanum studium, ubi non requiritur Dei auxilium: nostrum est bonum velle, Christi vero perficere. Totum perdidit quod laboravit, qui propriis virtutibus fructum sanctitatis adscripserit. Ita prorsus est, nam ut summa omnia habeas, eruditionem, eloquentiam, ingenium, prudentiam, munificentiam, formam imperio dignam, si res tantas inani gloria, tanquam sale conditas, arbitreris stillicidia mellis de canali venenato fluere, ut omnis venustas, opinio, amor priorum pereat, una gloriæ vanitate tanquam toxico in mor-

Hom. 11. fine hujus serm.

mortem temperato. Sic licet bonus cantor, bonus ſcriba, bonus pictor, bonus pugil, bonus poëta, bonus orator &c. ſi horum omnium malus ſis æſtimator, omnia perdidiſti: at vero male hæc æſtimat, qui ea inani gloria depravat. Et quamvis ita ſe vitia nonnunquam prodant, ut nullus ſit negandi locus, ſupereſt tamen fucus quem illinamus noſtræ famæ; hîc nemo tam tardi oris eſt, quin prompte oggerat: Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcutit, atrior eſt. Ita nobis formam aſtrui putamus, ſi non numeremur inter deformiſſimos.

Plebs Iſraelis Ægypto educta, impio Exod.
conſilio vitulum aureum quem fecit, c.32.
pro Deo colendum propoſuit cum ac- v.4.
clamatione: Hi ſunt Dii tui Iſrael, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Vix aliud ab his faciunt, qui ſe ſuorum operum magiſtros magnifico ſupercilio circumſpiciunt, & quicquid conſilio, arte, induſtria efficiũt, velut pro
Diis haberi volunt. O idololatræ! So- 1 Tim.
li Deo honor & gloria, proclamat c.1.
Paulus: Soli Deo, ſoli, ſoli honor & v.17.
gloria: * noſtra eſt operum utilitas, Dei eſt dignitas.

Agaſicles ab Halicarnaſſeis extorris Herod.
factus eſt, quod tripodem, quem ipſe l.1.
ludis obtinuerat, non dedicaſſet Deo, ſed

* Omnis enim honor & gloria qua homines afficiuntur, ſolide in Deum ut in auctorem & ultimum finem referenda eſt.

ſed donum hoc domum retuliſſet. Omnis gloria recte factorum à Deo eſt, & ſoli Deo tribuenda.

Horat. lib. 3. ode 6. *Diis te minorem quod geris, imperas.*
Huc omne principium, huc refer exitũ.

Nihilominus omni infante infantiores ſumus; ſicut enim pueri tam ſe alios credunt iu novis veſtibus, ut ſibi perſuadeant notiſſimos etiam oculos ornatu ſuo decipi: ita nos quinquaginta aut centum annorum pueri, rebus etiam minimis ac veliſſimis ambitionem induimus. Ille ſe jactat, quod ceremoniam venuſtius adhibeat, iſte quod cibos elegantius carpat, hic quod aliis erectior incedat. infinita ſunt oſtentationum genera. Sed & ad probra & pudendas artes deſcendimus, atque dedecore noſtro ſuperbimus:

Ver. Iamb. *Malus numerat ſceleſte facta in gloriã.*

Ille ſe unum ex omni numero plurimum vini capere gloriatur: iſte cujuſcunque luſus peritiſſimum aſſeverat: hic ſe omnium nequitiarum magiſtrum oſtentat. Vere infantes, ſed nequiſſimi, & qui Zabulo ſacrificant. Zabulus aleam fertur inveniſſe primus. Hic non modo inſigni ſe ſtatua conſecravit, cujus in gremio tabula luſoria cernebatur, ſed ſibi quoque ſacrificari ab aleatoribus voluit, antequam ludum aggrederentur. Nimirum improbi non ſolum vitiorum fomites nefaria

Cyprianus, de Aleatoribus.

quæ-

quærunt ſolertia, ſed iis inventis triumphant, *& exultant in rebus peßimis.* Alii paullo altius ſe credunt ſapere, peccantque modeſtius, à quibus voces illas ſpargi audias: Hoc conſilium à me eſt, bardis illis id nunquam occurriſſet: hoc prudentiæ meæ, iſtud meæ fuit vigilantiæ: abſque me fuiſſet, negotium hoc finem nullum vidiſſet: eſt quod mihi agantur gratiæ, hoc ego effectum dedi: hoc quidem artis eſt, ſed à me repertæ: officio meo, ſi quiſquam alius, fungi ſcio: novi equidem neminem mihi in hoc genere parem: operam meam, ſat ſcio, quanti deſiderent. Eſt qui clamet: Omnes voco gladiatores contra: Ille, & ego conſiliarios omnes: Hic, & ego omnes doctores: Iſte, omnes ego torquatos equites: Alius, & ego cunctos voco artifices contra. O vanitas, ô ſomnia, ô quantum eſt in rebus inane! Amore inanis gloriæ quid inanius? Optime Siracides de vaniſſimis his oſtentatoribus: Vana ſpes, inquit, & mendacium viro inſenſato, & ſomnia extollunt imprudentes. Omnis hominum laus, favor, gratia, honor, commendatio, quid niſi ventus, aurea flatus bulla, fumus, vanitas, merum ſomnium? Nam, ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Cum exiguntur mella,

Prov. c. 2. v. 14.

Eccli. c. 34. v. 1.

Gal. c. 6. v. 3.

fumo abiguntur apes. Fumus est vana gloria, quo sparso dæmon liquentia bonorum operum mella diripit, ut vere dixerit Basilius: Odium quo apes fumum prosequuntur; significat, eos qui Deo mellificant, re nulla æque offendi quam humanarum laudum fumo. Eo dixit Isidorus: Pompa & fastus, & inanis gloria, cum cælesti luce non bene congruunt. Supremo omnium die, non tantum non proderunt ista, sed multis plurimum oberunt. Quoniam tu benedices justo. In quæ verba Chrysostomus: Quid enim, inquit, damni accipit, si homines contemnant, & universus Orbis terrarum, quando Dominus Angelorum eum laudat, & prædicat? quemadmodum, si ipse non benedicat, etsi omnes laudant qui terram & mare habitant, ei nihil prodest. Nam etiam beatus Iob, & in sterquilinio sedens, & vulnerum sanie exulceratus, & innumerabilibus scatens vermium fontibus, & illa indignissima patiens, ut qui à servis conspueretur, eique ab amicis & inimicis, & ab uxore insidiæ tenderentur, & ad inopiam, famem, & immedicabilem ægritudinem illam esset redactus, erat omnium beatissimus, quoniam Deus ei benedicebat, dicens: Homo à reprehensione alienus, justus, verus, pius, ab omni re mala abstinens.

In Ascet.

Isid. Pelusiota epist. 197.

Ps. 5. v. 13.

Tom. 1. in Ps. 5. propius finem.

Divi-

Divinam minime assequitur, qui humanæ servit gloriæ.

Esse quæris gloriosus? gloriam omnem despice.

IV. Christus Dominus non habuit in more positum, ad risum aut ad vultus hilaritatem suos auditores provocare, multo minus luxum iis suadere, nihilominus tamen permisit, imo præcepit, dissimulando jejunio, unguentis ritu patrio uti: *Vnge caput tuum*, ut odore & nitore vultus jejunium tegas, *ne videaris hominibus jejunans.* Pharisæi cum jejunium observarent, omnia hilaritatis signa interdicebant, ut omnibus testatum facerent, se voluptatum contemptores, luctuoso asperoque jejunio dare operam. Servator in contrarium jubet, ne quidquam in solita vitæ ratione mutemus, ostendendo jejunio, quin potius pro more regionis, vultu simus læto, hilari, amœno, ad occultandum jejunium, ut secreti sincerique operis à Deo referamus præmium. Ne igitur alii nostram laudent continentiam, hanc potius præ nobis feramus lætitiam: præstat & nitere, quam abstinentiã præ se ferre, & videri velle. sæpissime namque virtutum officia publicare est perdere: præsentium laudes, adulationes sunt, laudes non sunt. Matth. c.6. v.17.

Inter prodigia recensens Plinius: Invenimus, inquit, natas sine foliis vitem, L.17. nat. hist. c.25.

vitem, & malum punicam, stirpe fructum tulisse, non palmite aut ramis. Hoc viri boni, & Humilitatis studiosi faciunt: fructus, hoc est, actiones sanctas occultant, caventque maxime ne in publicum emanent. Ita virtus eorum est tutior, & minus obnoxia insidiis dæmonum, qui ad explicatas merces uno agmine prosiliunt. Vis virtutes tuas augere? noli prodere. Vive tibi, & longè nomina magna fuge.

Viatores, ut, quod portant aurum, custodiant, an non illud calceis etiam, aut caligis, cingulo, thoraci, pileo insuunt, aut baculo infundunt; in ipsum denique ventrem, ut olim Iudæi in obsidione Hierosolymis, recondunt? ecquid opus metallum tam pretiosum sic abdere? Hoc ipso quia pretiosum, ab hoste nunquam tutum est; ut servetur, occultatur. Gregorius: Qui in itinere, inquit, deprædari formidat, abscondat necesse est bona quæ portat. Ita prorsus actiones cum pietate susceptas longe intutissimum est oculis aut auribus, non dicam alienis, sed & suis exponere: nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Sic Hebræus Rex Ezechias, thesauros suos perdidit, quia ostendit.

Lib. 8. mor. c. 30.

Præclarissime monet Hieronymus, &: Conveniat, inquit, unusquisque cor suum, & in omni vita inveniet, quam

Contra Lucif. c. 6.

quam rarum sit fidelem animam inveniri, ut nihil ob gloriæ cupiditatem, nihil ob rumusculos hominum faciat. neque enim statim qui jejunat, Deo jejunat; aut extendens pauperi manum Deo fœnerat: vicina sunt vitia virtutibus. difficile est Deo tantum judice esse contentum. Hieronymo accedit Ioannes Sarisberiensis, Carnotensis Præsul, vir eximie doctus, qui Vanæ gloriæ prosapiam describens: Si quempiam, inquit, inanis gloria stimulat, necesse est ut per abrupta vitiorum præceps ruat. hoc est autem quod nobile censetur vitium, adeoque humanæ fragilitatis demulcet ingenium, ut vix sit vel à præclaris mentibus alienum, nam & ortum nobilem habet, suique dispendii processum nescit, antequam à fastigio corruat quod optavit. Nam & de se invicem vitia oriuntur. At inanis gloria etiam in virtute originis suæ figit radicem, in quo enim quisque præ ceteris pollet, in eo, nisi adsit moderatrix gratia, facilius intumescit. Vix tamen est qui vanæ gloriæ non insistat, & eam quæ ab hominibus est, non concupiscat laudem. Ad hanc alii virtute, alii virtutis imagine, alii naturæ aut fortunæ beneficio proficiscuntur.

Obiit Anno 182. Sarisb. l. 8. Policr. c. 2.

Gloriæ ambitio, virorum morbus est felicium.

V. Deploravit hunc morbum se-

cum ipse Gregorius Magnus, ille ocu-
L. 35. moral. c. 16. & ult. lus Ecclesiæ, nec eum sine lacrimis deplorans: Dum ipsam, inquit, subtiliter radicem meæ intentionis inspicio, Deo quidem ex ea me summopere placere voluisse cognosco. Sed eidem intentioni qua Deo placere studeo, furtim se, nescio quomodo, intentio humanæ laudis interserit. quod cum jam postmodum tardeque discerno, invenio me aliter agere, quod scio me aliter inchoasse. Sic etenim sæpe intentionem nostram, dum ante Dei oculos recte incipitur, occulte sibi subjuncta, & eam velut in itinere comprehendens, intentio humanæ laudis assequitur: sicut pro necessitate quidem cibus sumitur, sed in ipso esu, dum furtim gula subrepit, edendi delectatio permiscetur. Vnde plerunque contingit, ut refectionem corporis, quam salutis caussa cœpimus, caussa voluptatis expleamus. Patiendum est igitur, quod rectam intentionem nostram, quæ soli Deo placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, quæ de donis Dei placere hominibus quærit, insidiando comitatur. Si autem de his divinitus districte discutimur, quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra, pura mala sunt, & bona quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt.

Objicias:

Objicias: Quid ergo Deus homini appetitum dedit gloriæ, si gloria omnis ab homine sit repudianda? quid viri maximi frustra se fatigant in obtinenda gloria, si eam obtinuisse piaculum sit? Non omnem, mi homo, gloriæ appetitum damnamus, sed inordinatum & illicitum, qui suavi sed furtivo illapsu ubique miscere se solet. Inordinatum ajo & illicitum, qui hoc agit, ut homo gloriæ cupidus, gloriam quærat è virtute qua caret, aut è re cui tale præmium non convenit. Vt noris; Gloria umbra virtutis est, invitos etiam comitatur. (Sen. ep. 79. fin.) At nos hanc umbram & solicite nimis quærimus, & nimis cupide amplexamur: gloriam non à Deo, sed ab hominibus expectamus, acquisitam non ad Dei honorem, sed ad nostrum convertimus. Verissime dixit Seneca: O quam ignorant homines gloriæ cupidi, quid illa sit, aut quomodo petenda. (Epist. 95. fin.) Et quæso, dic quibus in terris, & inter quos homines inveniendus est honoris appetitus undequaq; moderatus? Res rara prorsus——*corvo quoque rarior albo.* Facilius gloriam omnino fugere, quam rite quærere.

Ita sanctissimos etiam viros feminasque inanis hæc aura quandoque afflavit, sed afflavit tantum, non infecit, non prostravit. Dominicus certe, illud amplissimæ famili-

fidus illustre, acriter in pestilentem hanc auram pugnavit. Nam cum Tolosæ plures Christo adjunxisset, Carcosiæ tamen potius figebat domicilium. Ejus rei caussam rogatus: Quia, inquit, plures ibi me honorant; hîc vero me omnes impugnant. Credidit vir sanctus, inter odia hominum tutius habitari, quam inter blandimenta & encomia, maluitque se vexationis, quam inanis gloriæ stimulis conficiendum exponere. Honoris repulsa, magna est gloriæ eminentia. Raræ virtutis est, magna facere, & magnum se nescire; sanctitatem omnibus manifestam solum latere auctorem. Nil difficilius quam omnem calcare gloriam. Ea tamen etiam à feminis insigniter triumphata est.

Vita ipsius l.4.c. 10.

Sara sacrarum virginum Antistita, admirandæ sanctitatis virgo, tredecim annis ab impuro cacodæmone impugnabatur assidue, nec aliud volebat lascivus Satan, quam ut se hominem fateretur Sara, velletque suavissime vulnerari. At virgo constantissime obstitit, nec hostem unquam intra portas recepit, illæso semper Castitatis propugnaculo. Idcirco diabolus alio stratagemate rem agendam ratus, ut, quam lascivia non potuisset, Cenodoxia saltem expugnaret. Nec dubitavit vaferrimus hostis, quin animum hujus teli non metuentem occultissima plaga sauciaret.

ret. Itaque ei Parthorum more, à fuga placuit petere victoriam, ut, quàm ſtando nequiiſſet, fugiendo vinceret. Ideo viſendam ſe Orciniana larva præbuit, & velut jam abitum deſperata victoria moliretur, horrendum vociferari cœpit: Viciſti me, Sara, viciſti, viciſti. At virgo non ignara hoc etiam telum exire: Non ego inquit, te vici, ſed Dominus meus Ieſus. Hæc eſt vera gloria, gloriam omnem velut rem minime ſuam ad Deum remittere: Soli Deo, ſoli, ſoli honor & gloria. Hinc ſibi nemo prædam ſine crimine pollicetur.

VI. Accipiter olim, ut eſt in fabulis, irriſit Trochilum, illam litoralem avem, quod cum ſibi colore non abſimilis, tam anguſti tamen pectoris ſit, ut vermiculis & viliſſimo paſtu malit vivere, quam ſuavibus aliarum avium carnibus veſci. Cui Trochilus: Non eſt, inquit, quod tibi tantopere gratuleris, mi frater; de cibis non tuis, & quos iniquiſſimum tibi aucupium parat. Ego viliore menſa contentus, majore quam tu pace fruor, & erit forſan cum gulam tam delicatam male lues, & ſero nimium te pœnitebit, venationes has nullo jure licitas inſtituiſſe. Vates videri potuit hæc avis. Nam paucis poſt diebus Accipiter, in ipſa venatione à ruſtico, cujus columbas inſectabatur, captus, & more cæterorum, ex alta turri, aliis

in terrorem ſuſpenſus eſt. Trochilus, pendulum funus vel eminus vidit, & mox advolans: O mi frater, inquit, quam vitæ tuæ longe fuiſſet conſultius, una mecum vermiculos in cibum legere, quam alienas aves inſectari, & omnium avium ludibrium fieri. ſi venari noluiſſes, jam vivere poſſes.

O miſer, ô inanis gloriæ venator! mutato nomine de te fabula cantatur. Tu ille Accipiter es: ſed quid rumuſculos & præconia, quid applauſus & gratulationes, quid favorem & gratiam, quid blandientes voculas & commendatiunculas, quid popularem famam, & ſpecioſos titulos venaris? nullo tibi jure permiſſa eſt hæc venatio, ô Accipiter. Non eſt hæc gloria quam quæris, non eſt; umbras conſectaris gloriæ, & quidem falſæ, idque in tuum exitium. Quanto tibi ſatius foret Trochilum æmulari, & victitare vermibus; illis, inquam, quos ſepulchrum tuum, quo properas, claudit: hos tu vermes cogita, & aves alienas, laudes humanas facile ſpernes. Pulcherrime Auguſtinus: Melius eſt, inquit, vel de parvo Dei dono gratias ipſi agere, quam ſibi agi velle de magno. Ecquid in orbe hoc magni ſperas aut æterni? nulla hic diuturna poſſeſſio eſt. Armis, eruditione, opibus, ſollertia, fraudibus, etiam virtute paratus ho-

Epiſt. 32. ad Paulinum.

nos

nos fere prius evanescit, quam in plenum eo fruaris. Floris instar solstitialis est tota humana gloria. Ecquid sudorem sudore cumulas? fugitiva adeoque & volatica omnis laus & gratia est; non tenetur corpore, ac ne penna quidem, sed neque invita teneri potest, non magis quam rapidissimum flumen. Quid ergo cogitationes in elogia & famam jacularis? nescis mortalium cuncta incerta esse, quantoque plus adeptus fueris, tanto te magis in lubrico ac fragili versari?

Vitam agit leporis quicunque vanus auceps gloriæ est.

Et ut votis responderit eventus, ac in possessionem te fortuna speratorum immiserit, quanta hæc erunt, & quamdiu? fors cras, fors hodie, fors hac ipsa hora posteritati fabula jacebis, & præda vermibus.

Narrat Plinius, ad extremos fines Indiæ gentem Astomorum degere sine ore, corpore toto hirtam, vestiri frondium lanugine, habitu tantum viventem & odore, quem naribus trahant. Cenodoxi seu inanis gloriæ studiosi, os nullum habent, quo vel Deo laudes debitas pendant, vel homines bene meritos serio laudent, à veri honoris ornamentis investes sunt, nec quidquam habent præter pilos & folia, hoc est, humanarum laudum quisquilias; halitu Lib. 7. nat. hist. c. 2. propius finem.

tantum vivunt, aura ſcilicet vanæ gloriolæ quam naribus trahunt, cum ore careant, & nunquam cœnent lautius, quam dum laudantur. Alii, quibus os & frons eſt, tunc plurimum erubeſcunt & verecundantur, cum eis hæc aura largius in cibum apponitur. Optime religioſiſſimus ille ſcriptor: Qui veram, inquit, & æternam gloriam deſiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare convincitur cæleſtem. Magnam habet cordis tanquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

Thom. de Kēp. l.2.c. 6.n.2.

Monoſt. Trochaic.

Gloriæ umbra, eſt parva magnis, puſillis maxima:
Si compendio aſſequi vis gloriam, contemnito.

In theatro es vacuo eoque anguſtiſſimo, quid hîc plauſum expectas? altum illud & ampliſſimum cæli theatrum ſuſpice, & frigidiſſimos hos plauſores ridebis.

Auctior redit, ſpreta in tempore gloria.

Quid? quod ſicut temerariis judiciis, ita inanibus elogiis peccant homines frequentiſſime, quorum hic ſolennis error eſt, laudanda vituperiis, vituperanda laudibus afficere. Inde Chriſtianus ſapiens: Nolo, inquit, ab his laudari, quorum laus vituperium eſt: nec ab his culpari vereor, quorum criminatio laus eſt.

Quid?

Quid? quod iis sæpe minime placemus, quibus placituros nos maxime speramus. Refert Herodotus, Agaristam Clisthenis filiam vario ambitu plurimorum in conjugem postulatam. Certabat inter florentissimos Græciæ juvenes, Tisandri filius Hippoclides, qui saltandi peritissima venustate se nemini secundum sibi persuadebat. Itaque impetrandæ conjugi omnem artem in illud tripudium consumendam censuit, & mire gesticulatus est. Displicuit multis, cumprimis Agaristæ parenti, qui desaltato cantico: O Hippoclida, inquit, perdidisti conjugem saltando. Cum tamen stultus juvenis se omnium crederet scitissimum, & sibi uni virginem deberi. Ita nos vani frequentissime credula persuasione fallimur, quando aliis nos admodum placere credimus, quia ipsi nobis adeo placemus prius, ut sibi quisque sit miraculum. Ecclesiastes quispiam insigniter se dixisse autumat, & nulli placuit: Musicus omnes sibi applausuros opinatur, & nemo laudat: Pictor sibi mire gratulatur de sui operis elegantia, & plurimi reprehendunt: Dux militiæ coronas & triumphos expectat, & vix æquis oculis aspicitur: Palatinus miros Principis favores somniat, & proxime abest, ut excludatur aula: Choragus nescio quem plausum sperat, & nauseam ostendunt

L. 6. ante finem.

ſpectatores: Paraſitus, adulator, ſannio omnes à ſe hilarandos putant, & nemo ridet: Calamiſtratus aliquis Iopas, aut ad omnem venuſtatem excultus Hortenſius, admirationem ac laudes ſibi promittit, & omnes irrident. ita miſeri ſæpiſſime iis nauſeam movemus, quos inaniis noſtris maxime deliniendos ſperabamus: conjugem perdimus ſaltando.

Demoſthenes antequam eloquio Græco innotuiſſet, operoſioris cultus nitorem appetiiſſe dicitur. ſciebat enim à purpura vendi cauſſidicum. At poſtquam facundiæ famam aſſecutus eſt, toga viliore contentus dictitabat, ſe velle ſibi à ſe potius quam à veſte aut cultu exquiſito conſtare gloriam. quem enim ſuus attollit honor, vilitas aliena non deprimit; ſed nec alienus erigit honor, quem ſua vilitas humo affigit. Emendicatum nec ulli honeſtum laudis ſuffragium eſt, quod totum extrinſecus acceſſitur. Chryſoſtomi verbis hæc conſigno: Præſentis temporis gloria & nulla eſt, & inſtabilis fluctuat: & ſi aliquamdiu permaneat repente tandem extinguitur.

Hom. 3. in 1. epiſt. ad Tim.

Sequitur fugientes gloria, ſequẽtes fugit.

VII. At difficile eſt, inquis, non amare, non ſequi gloriam, etiam vanam hanc & inanem. Omnibus inſidet opinio ſui & pretium, vivitque etiam in optimis quibuſque vi-

ris nescio cujus gloriæ aculeus, qui perraro ita in plenum emoritur, ut nulla supersint semina, quæ fota in herbam & fruticem non exurgant. Ah, quoties ad famam potius, quam ad conscientiam laboramus? Ah, quanti acerba omnia superarunt, turpissime superati ab inani gloria? Identidem ad nos redimus, & in nostrum honorem revolvimur. Gloriæ cupido hominibus exuitur novissima. Mo-nost. Tro-chaic.

Et ubi quæso reperias eos, qui laudem omnem aversentur? Superbiam palam omnes detestamur, nostra tamen encomia sine aurium vulnere audimus. Vanæ gloriæ studium nemini probatur, cum interim hoc pæne omnibus hæreat, quod omnibus displicet. Et sæpe dum laudari nos prohibemus, tacite invitamus, ne qui cœpit, tam cito desinat: difficile est odisse gloriam, laudem omnem & laudantis favorem spernere difficillimum. Nemo suæ unquam refragatus gloriæ est.

Hic mihi Chrysostomus etiamnum in mente est: Quomodo ergo, inquit, ab hac dura servitute liberabimur? Si aliam gloriam adamaverimus, nempe eam quæ vera est gloria. Quemadmodum enim eos qui corpora amant, alia splendidior facies visa à priore separat: sic & eos qui gloriam hanc depereunt, Hom. 17. in ep. ad Rom. circa finem.

splendi-

ſplendida illa cæleſtis gloria conſpecta ſi fuerit, ab iſta abducere poterit. Vanæ gloriæ cupidus, ſimilis illis eſt qui tempeſtates ferunt, ſemper tremens, ſemper timens, innumeroſque dominos obſervans. Qui vero extra illam eſt tyrannidem, recte comparatur iis qui in portu conſtituti, integra jam libertate potiuntur. Alius vero non item, ſed quam multis eſt cognitus, tam multos habet dominos, omnibus ſervire coactus.

Vet. troch. *Vniverſis ſinguliſque ſervit ſervus gloriæ.*

Inter hos non poſtremus ille ab aula dominus. Obvium is habuit quendam è regia domo, ad quem ſuperba fronte: Heus tu, inquit, quiſnam de me in aula ſermo? Alter rubore ſuffuſus: Nullus, inquit, Domine, neque qui ad laudem faciat, neque qui adverſus eam. Audiit hoc homo gloriæ appetentiſſimus, qui ſe per omnium ora volitare credebat, & adſtantium oculis notari indignatus, mox hominem inſontem fuſtibus excipi; poſt plagas, quinquaginta aureis donari juſſit, quibus ipſe dictum inſuper hoc adjecit: Iam tibi materies & laudis eſt, & vituperii; utere, & adhibe in palatio. Hunc tu ſui dominum dixeris? mille heris ſervit, quicunque gloriæ. Imo eſt omnium ſervus, quiſque eſt Gloriæ, Nam

Ego nō nomino, ſed Floreſta, qui de illo.

Gloria

Gloriæ ſervire, mentis non niſi abjectiſ-
ſimæ eſt:
Gloriæ ſervus nihil recte inchoat, nil
perficit.

Recte, ne finis ſuo principio non reſpondeat. Vnum igitur, inquit Chryſoſtomus, intueatur ſolum, ad id tota noſtra dirigatur intentio, quo ſcilicet pacto Dei mereamur ore laudari. Non laudat te ille aut ille? nihil inde amittis: & ſi vituperet quiſpiam, nihil omnino te læſit: ſive enim laus, ſive vituperatio, ex Deo tantum emolumentum habet, aut detrimentum. Ceterum humana omnia ſunt prorſus inania; Verè, inaniſſima. Hom. 2 in epiſt. ad Titum.

Hæc erat mens, hæc doctrina Servatoris Chriſti Ieſu, cujus eruditionem cum admirarentur Iudæi, dicerentque: Quomodo hic ſcit litteras, cum non didicerit? Ad iſtud verus Magiſter Humilitatis: Mea, inquiebat, doctrina, non eſt mea, ſed ejus qui miſit me. Ita cum admiranda patraret, & homines valetudinis deſperatiſſimæ curaret, plerunque, ne cui dicerent, imperabat. Noſtræ hoc inſtitutioni factum, ut ſi gloriari velimus, in Domino gloriemur, non enim qui ſeipſum commendat ille probatus eſt: ſed quem Deus commendat. Ioan. c. 7. v. 17. 2. Cor. c. 10. v. 18.

Ergo, quod præclariſſime monuit Seneca, conſcientiæ ſatisfiat, nihil in famam laboremus. Et vero ſeipſum

L. 3. de Ira ca. 41. & de Vit. beat. c. 20. ipſum ad hoc adigens Annæus: Nihil, inquit, opinionis cauſſa, omnia conſcientiæ faciam. Bernardus hæc explicatius confirmans: Pura erit intentio, inquit, ſi in omni actione noſtra, aut honorem Dei, aut utilitatem proximi, aut bonam conſcientiam quæramus.

Deus olim ſub pœna capitis ſanxit, rem primo intuitu minutam, ne quis ſcilicet odores divino cultui deſtinatos uſu profano incenderet: *Talem compoſitionem non facietis in uſus veſtros, quia ſanctum eſt Domino. Homo quicunque fecerit ſimile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis ſuis.* Exod. ca. 30. v. ult. Pretioſum thymiama eſt Gloria, ſed Deo debetur, & ſoli: quiſquis homo es, cave tangas hos odores, capitis reus eſt: Soli Deo honor & gloria.

L. 28. mor. cap. 6. propius finem. Vigilanti igitur cura, inquit Gregorius, per cuncta opera, intentio nobis noſtra penſanda eſt, ut nihil temporale in his quæ agit, appetat: totam ſe in ſoliditate *Æternitatis* figat, ne ſi extra fundamentum actionis noſtræ fabrica ponitur, terra dehiſcente ſolvatur. Quiſquis bonam intentionem amat, gloriam inanem odiſſe debet, aut cælum non magni æſtimat.

Fuſius diximus de hac peſte rectæ intentionis. Sed ut capite ſequenti, hac ipſa de re plura diſſeramus, exigit tam obſtinati, & ubique vulgatiſſimi morbi malignitas.

CAP. V.

Quid demum sit Vana gloria, & quam ea rectam intentionem fœde jugulet, ni præveniatur.

INanis gloria, ſcopulus eſt immanis, ad quem vix ulli hominum non naufragium, aut certe damnum patiuntur. Ecquis ille tam peritus nauta, qui ſatis caveat, ne navim ad hunc ſcopulum illidat? Quam autem ipſa in varia eſt inanis gloria, tam diverſa ſortitur nomina à priſcis ſcriptoribus. Baſilius: Fugiamus, inquit, dulcem ſpiritualium operum expoliatricem, jucundum animarum noſtrarum hoſtem, tineam virtutum, blandiſſimam bonorum operum deprædatricem, eandemque mellis illitu veneni coloratricem. Tituli digni quos expendamus: *Dulcis*, inquit, *ſpiritualium operum expoliatrix*, ſimilis deceptrici Dalilæ, quæ humaniſſimis blanditiis Samſonem viribus exuit, & objecit hoſtibus. *Iucundus animæ hoſtis*, gravius necat, quo plus delectat. &, ut apte Cyprianus, dum extollit, emollit; & pungit, cum ungit. *Virtutum tinea*, Inanis gloria. Sicut autem è pretioſiore veſte, robuſtior naſcitur tinea, quæ ſuos parentes lacerat, & corrodit, ſic è virtute nobiliore gloria naſcitur

De conſtit. Mon. c. 11.

vanior

vanior & perniciosior, mors suæ matris. *Blandissima bonorum deprædatrix*, allicit & delectat, erigit & demulcet, ut jugulet, & animo bona sua rapiat omnia. *Veneni coloratrix*. Ah! quis hominum tam religiosus & sanctus, ut omnes Vanæ gloriæ insidias deprehendat & caveat? Sanctus Ignatius Lojola hoc uno vir sane magnus, quod singulari Dei favore consecutus dicatur, ut annis compluribus ante mortem, nullam inanis gloriæ nec cogitationem quidem habuerit. Imo tam sui & cognitor, & contemptor erat, ut nullum se vitium diceret minus extimescere, quam turgidæ hujus vanitatis. Audite filii, & parentis sanctitatem vel hoc uno æmulamini.

Ribad. l. 5. vitæ c. 3.

I. Quam autem hoc vitium supra cetera sit audax, & noxium, egregie Chrysostomus: Nihil, inquit, ab hoc inimico securum, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Christus Dominus hortatus fuit, ut thesauros nostros in cælo conderemus, quo fur non appropinquat, & ubi tinea non demolitur. Nihilominus inanis gloria eò pertingit, & sæpe quæ quis in cælo per bonorum operum fructum thesaurizaverat, unius inanis gloriæ impetus perdit, consumit, & expugnat. Eodem prorsus modo Basilius: Callida insidiatrix, inquit, Vana gloria, vel in ipsius cæli

Hom. 72. in Matt.

In Const. Mon. c. 11.

convexis, inſidiarum adverſus nos collocatrix. Non minus eloquenter de hac peſte Petrus Chryſologus: Subtile malum eſt, inquit, ſecretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea ſanctitatis. Adverſa omnia nituntur ſuis viribus, armis ſuis pugnant, impugnant palam; unde & caventur tam facile, quam videntur: hæc tamẽ crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum, jejunium jejunio perimit, oratione orationem evacuat, miſericordiam miſeratione proſternit: hoc vitium de remediis creat morbos, & de medicina conficit languorem. Serm. 7.

Eleazarus Hebræus, ille heroum gemma, ut unus ipſe totum vinceret exercitum, elephantem regium ſibi ſumpſit ſternendum, nam *viſum eſt ei quod in eo eſſet rex*. Itaque pugione armatus, generoſiſſimo curſu ſubter beſtiam ruit, ferroque ventrem medium, qua mollior eſt, rupit: ſed ſub ipſo elephante quem occidit, & ipſe occubuit, remanſitque, ut Ambroſius loquitur, ſuo triumpho ſepultus. Facinus mirandum! In prælio & nos verſamur, ſed contra nos ſtant vitia, pugnantque diverſo impetu. Primus & maximus hîc labor eſt, noſtræ carnis elephantum dejicere. Sed heu miſeros nos, quos ipſa ſæpe victoria opprimit, & extinguit, dum ſub hoſte, quem ſuperamus, cadimus. Iejuniis, 1 Machab. c.6. v.43. L.1. offic. c.40.

vigiliis, aliisque rigoribus lascivientem carnem vincimus, sed hoc in triumpho nostro vincimur, sepelimur, non à carne sed ab inani gloria cæsi. Nimius sui suspectus, & insitum mortalitati vitium, se suaque mirandi & æstimandi, nos jam victores jugulat. Facinus miserandum! Epictetus hic nobile documentum suaviter ingerens: Sicut Sol, inquit, preces aut blandimenta non expectat ut exoriatur, sed statim fulget, & ab omnibus salutatur: Sic tu nec plausus expecta, nec strepitus vel laudes, ut bene facias, sed sponte benefacias, & pariter ac sol charus eris.

Stobæus de Magistrat.

II. Struthio avis, nobile symbolum stultitiæ, mole corporis nō inæqualis camelo, unde & Struthiocamelus dicitur, sed capite, instar anatis, exiguo; pennas habet amplas ut Accipiter, sed nunquam volat, velut quadrupes bestia. Mira fœcunditate parit ova, eorum tamen plurima non fovet, sed in pulvere viatoribus calcanda deserit. pullos ovis exclusos summe amat, hos ipsos tamen truculenter negligit. Qui laudes humanas ambit, stultitia Struthioni non cedit, pennas habet Herodii pennis simillimas. Hominum sanctorum alæ, quibus in sublime feruntur, sunt orationes, eleemosynæ, jejunia, vigiliæ, quæ Struthionibus illis nō desunt, sed iis in altum non tolluntur, terræ hærēt,

nec

nec aliud cupiunt, quam *videri.* & licet fœtus edant, pias actiones quas & ipsi amant æstimantque plurimum, & ab omnibus amari ac æstimari volunt, nihilominus charissima hæc pignora, locis non abditis minimeque securis commendant; publicum expetunt, & quę faciunt, videnda exponunt. *Amant in synagogis & angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus: exterminant facies suas, ut pareant hominibus jejunãtes.* Cainum per Invidiam, Abiron per Superbiam, Zambri per Luxuriam, Iscariotē per Avaritiam, Purpuratum epulonē per Gulam, Virgines fatuas per Socordiam, ad inferos ruere nil mirũ: hoc mirum est, bis mirum, esse non paucos, qui per preces, abstinentiam, eleemosynas, per nobilissimos labores tendant ad Erebum. En stultissimos Struthiones! Ergo, *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.* Chrysostomus: Si gloriã amas, inquit, magis eam ama quæ à Deo est. Quam stultus sit athleta vel pugil qui certaminis sui spectatores habet Regem, & omnem regium comitatum: in pręmium vero propositũ cernit coronam auream gemmis distinctam, is tamen mendiculum cæcum interrogat, num placuerit, & ab eodem pugilatus sui mercedem postulat, nitentem scarabæum, aut versicolorem lapillum. In stadio & nos sumus, quotquot vivimus,

Matth. c.6. v.5. & 16.

Gal. c.5. v.26.

Hom. 2. & 28. in Ioan.

1 Cor. c.4. v.9.

ſpectaculum factiMundo,& Angelis, & hominibus. Sed vani ac fatui, quã præclare nos geſſerimus, ex iis quærimus,qui abditæ virtutis actus cernere nequaquam poſſunt; ab iiſdem etiam in præmii locum laudatiunculas frigidiſſimas avide acceptamus. Nunquid non inſigniſſimæ ſtultitiæ hoc eſt, laborioſa agere,ut Gregorius loquitur,& auræ laudis inhiare, forti opere præceptis cæleſtibus inſervire, & terrenæ retributionis præmium quærere. *Non ei placebit vecordia ſua,& ſicut tela aranearum fiducia ejus.* Aranea huc illuc excurrit, & mire ſe fatigat, itque reditque ſexcenties, è ventre ſtamina deducit, & irretiendis tenuiſſimis animalculis venabulum conficit, atque in retis ſpeciem diffundit. textrinum hoc opus araneæ, multi laboris & miræ ſubtilitatis eſt, ſed huic penitus deſtruendo non opus malleis,non ſecuribus,aut bombardis; aura paullulum concitatior omnem laborem avehit. Aſpice obſecro actuoſorum hominum ſudores & diſcurſus;ut nituntur, ut ſatagunt, ut moliuntur, idque corpore, atque omnibus, ut dicitur, ungulis! variis ſe laboribus frangunt,& exhauriunt. Officinas ingredere,curias adi, ſcholas luſtra, Aulas inſpice & miraberis multorum miſerandam ſedulitatem. Tot menſium, tot & annorum labores ſæpe puncto temporis intereunt. nam

Lib. ſup. cit. max. l. 8. mor. c. 25. & c. 26. init. & c. 30.

Iob. c. 8. v. 14. Scio alios aliter ſentire.

nam ubi recta intentio deficit, in ventum labor omnis evanescit; aura humani favoris omnia tollit, *& sicut tela aranearum fiducia ejus.*

III. Narrat qui oculis fidem habuit, visum à se illustrissimum Comitem, qui graviter admodum offensus à filio, cum non opportunum duceret, in ipsum è vestigio filium vindicare, tale supplicii genus invenit. Effigiem filii forte conspicatus, eam à pariete solvit, & mox in frusta concerpsit, æquissimum paternæ iræ argumentum præ se ferens. Hanc filio sapientiam præire voluit, ut is denique fateretur, sibi hanc pœnam fuisse persolvendam, quam sua effigies dependeret. Ajunt & Persas, cum supplicium de illustri viro sumpturi sunt, vestem & tiaram ei detrahere, eaque suspensa verberare ut hominem ipsum. Non multum absimili pœna Christus Dominus Vanæ gloriæ cupidos punivit. Viderat Servator in via ficum foliis abundantem, sed carentem fructibus; ideo severe in eam pronuncians, & vitam ei omnem adimens: Nunquam, ait, ex te nascatur fructus in sempiternum. Et arefacta est continuo ficulnea. Hæc arbor, comis tam decora, pomis vacua, germana eorum effigies est, qui ad speciem valent, sed carent recta intentione. Hos ut Christus terreret, dum eis parceret, effigiem illorum exse-

Hier. Numa tom. I. tract. part. 2.

Matth. c. 21. v. 10.

crationibus laceravit, ut indignationem quam ipsi promeruerant, in sua imagine cernerent.

Miramur primos omnium parentes ob malum unicũ admorsum supplicio tam gravi affectos. Quis enim Diocletianus aut Phalaris, ob paucu-las ficus, aut aliquot flosculos, aut unicum pomum, mille homines in crucem rapuit? Cur igitur Deus non mille homines, sed innumeros hominum milliones æternæ mortis dãnavit, ob arbusculam unam, non solo excisam, sed pomo privatã, & quidem unico? Puerile præceptum, inquit Theodoretus, & infantibus cõveniens videri potuisset illud: De ligno hoc ne comedas. cur ergo tã diuturna severitate punitur transgressio? Merito sane, quod imperium hoc expeditissimum, & nec pueris difficile, detrectaverint tamen Protoplasti. Si grandia Deus & difficilia imperasset, habuissent quo culpam purgassent. At vero cũ illis amœnissima libertas in omnes paradisi arbores esset, excepta unica, facinus fuit intolerabile, & tanto supplicio dignum, nec ab hac quidem unica tam serio vetita velle manus abstinere. Hinc jam liquet, quam Deus & illos detestetur, qui gloriam, quam sibi unã vult deberi, iniquissime præreptum eunt: odit Deus omnes vitiosos, sed superbis & arrogantibus etiam resistit, quos scilicet

Serm. 10. de providentia.

Iac. c. 4. v. 6.

licet

licet infecit vitium idololatriæ cognatum. Pro teste stat Veritas, &c: Quomodo, inquit, vos potestis credere; qui gloriam ab invicem accipitis & gloriam quæ à solo Deo est, non quæritis? O miseri, theatrum vobis in cælo constitutum est, in terra tamen spectatores colligitis.

Ioan. c. 5. v. 44. Chrys. in ep. ad Rō. hom. 17 ante finē, ubi plura huc facientia licet videre.

IV. Augustinus veterum Philosophorum turbam, telo ab ipsis accepto, feriebat in hunc modum. Picturam illi talem statuerant. Regina, nec veste, nec vultu eam dignitatem decente, sublimi tamen solio sedebat; Reginæ nomen *voluptas*. Adstabant nobilissimæ virgines, *virtutes*, velut ancillæ ad omnem herilem nutum paratæ: Has variis imperiis fatigabat proterva domina, & modo Prudentiæ, modo Fortitudini, modo Temperantiæ dictitabat, quid in rem suam curatum vellet. Bene, inquit Augustinus, hac pictura expresserant Philosophi, quod volebant, sed ad laudis appetitum, quo ipsi maxime laborabant, pulchre convincendum.

L. 5. de Civit. c. 20.

Ergo simillimam priori tabulam pingamus, sed pro voluptate, *vanam gloriam* substituamus, cui pariter imperanti Virtutes sic ancillentur, ut nihil provideat Prudentia, nihil distribuat Iustitia, nihil toleret Fortitudo, nihil Temperantia moderetur,

nisi quod à Vana gloria jubeatur, & aliorum oculis placiturum speretur. Et quid, oro, improbo hoc dominatu iniquius? Fœdissimum illud monstrum, illa veræ Gloriæ larvalis umbra, amplissimis reginis, Virtutibus sic illudat, & vel invitas cogat sub imperium prorsus detestabile? Ita sane fit, sic vivitur, sic servitur; hæc mundi sunt spectacula, hæc illius miracula, operosa, fateor, & sæpe multi sudoris, sed laudis appetitui non difficilia: sub Vanæ gloriæ amabile imperium fluunt omnia; ipsæ Virtutes ad hanc suavissimam vim degenerant, & generosam suam contumaciam, hîc expugnari non valde nolunt, transeuntque in arbitrium fucatæ Gloriæ. Sed, *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Romani rerum domini, quam præclare gesserunt multa, quanti armis togaque? quam laudata eorum Iustitia, quam exquisita Prudentia, quam Clementia celebris, quam invicta Fortitudo, quam Temperantia illustris, quam casta & impenetrabilis Pudicitia, quã admiranda Constantia? Sed *receperunt mercedem suam.* Locupletissimus testis Augustinus: Honor, inquit, & gloria qua Deus Romanos fecit illustrissimos, merces fuit bonorum operum quæ egerant, nec est quod de summi & veri Dei Iustitia conquerantur. Eximia illorum erant opera, sed præ-
miun

Matth. c. 6, v. 2. 5. & 16.

L. 5. de civit. c. 15.

mium se dignum retulerunt. Gloriam ambierunt, & certe obtinuerũt. Fines imperii Romani, Orbis & Oceanus, ita ut quicquid opportunum fuit aut dignum vinci, vicerint. Itaq; terminos sibi fecerunt Orientem & Occasũ, exceptis locis inaccessis aut inhabitatis vel ignobilioribus: *Receperunt mercedem suam.* Æquissimus Deus, nihil vitii, nihil & virtutis sine supplicio & præmio transmittit. Vnde actionibus illis melioribus, quib⁹ tamen cælum debere non vult, congruam, & extra cælum remunerationem assignat: recipiunt mercedem suam, sed ita ut non recipiant æternam. Ah, quantum ubique laboratur, sed nihil ad cælum hi labores. Obsecro, vel aulas tantum inspiciamus, quam hîc varii generis servitia sunt, quam exactæ sedulitatis, quam comptæ patientiæ, quam pictæ fidelitatis, quam operosæ solertiæ! totos dies & sæpe in adultam noctem stare, aut ad omnem lassitudinem huc illuc excurrere, plurimorum invidiam tolerare, omnes heriles nutus observare, illic quotidiani usus est. Et sunt qui hæc omnia religiosissima urbanitate faciant, sed præter pecuniam & gratiam nil expetant: *Receperunt mercedem suã*, non enim quam Deo, sed quam Principi chari essent, laborarunt. Alii ad negotia & curarum subtilitatem in aulis admoti, vigilantissimos oculos in om-

in omnem partem emittunt, ne quid regiis gazis aut honoribus decedat, ſed ſæpe hi boni viri, dum attentiſſima ſollicitudine curant omnia, animum ſuum inter curanda non numerat; modo crumenam farciant, modo Principis gratiam non perdãt, tantiſper ſui ac cæli negligentes eſſe licitum credunt, & ſeipſos vix unquam conveniunt, cum conſcientia ſua rariſſime, & non niſi obiter loquuntur, ſuam in rebus agendis intentionem non examinant: ceterum de rebus omnibus ſuaviſſime confabulari norunt, de cælo per horam diſſerentem, audire ægerrime ſuſtinent: verbo dicam, non ſolent eſſe domi ſuæ, & ſecum loqui omnibus aliis fideliores quam ſibi. Et hi quoque, *Receperunt mercedem ſuam*, humani favoris auram, & aurum, ſplendentis terræ particulam, heu mercedem poſt funera non duraturam! Ergo, *videte*
2 Ioan. c. 6. v. 8. *voſmetipſos* (ô Aulici, ô quicunq; alii) *ne perdatis quæ operati eſtis, ſed ut plenam mercedem accipiatis.* Seduli eſtis, & diligentes in officiis veſtris? bene hoc quidem: Sed quod diligentes videri vultis, hoc jam male: imo hoc jam peſſime, quod ſæpe vobis curæ non eſt, quam fideles & induſtrii ſitis, ſed quam eſſe videamini. Videte ergo voſmetipſos, ne & vos olim audiatis: *Receperunt mercedem ſuam.*

V. Occurrit olim Iephthæa Virgo paren-

parenti e bello reduci, laudes aman- Iudic.
tissimi patris decantatura, & una vi- c.11. v.39.
ctoriam ac triumphum gratulatura. Audiit Iephte quantis patrem præconiis afficeret filia, sed tamen hanc laudatricẽ, quamvis invitus, pro laudum præmio jugulavit. Facinus ingens, & nobis prorsus imitandũ qua licet. In bello sumus & nos, nec unquam non satis hostium est: omnis diabolorum impetus desævierit, sola tamen caro nunquam non refractaria, bellum movet continuum. Postquam rem præclare gessimus in hoc bello, nostra nobis filia prodit obviã, pulcherrimis nos elogiis affectura. Hæc est, ut Origenes explicat, Inanis Hom.
gloria, quę tunc maxime apparet lau- 5.in
dibus instructa, cum res strenue & fe- Gen. ad fin.
liciter gesta est. Cum Xenodochium locupletasti, cum templum condidisti, cum prolixas preces iniisti, cum pauperculam virginem dotasti, cum liberaliorem stipem dedisti, cum strictius jejunium observasti, tunc blanda illa filia sese fert obviam, ore pleno, quicquid factum dilaudans, & velut suave carmen, hęc talia ingeminans: Quam præclare, quam pie hoc & laudabiliter; quam istud religiose & sancte; quam hæc res boni exempli; factum nobile, quis negaverit? vicisti teipsum, res loquitur: sic decuit, & utinam multi te imitentur: insigniter egisti. His victori

applau-

applaudit blandissima hæc filia. Quid hîc agendum? Tu, si vir es, & labores tuos non vis esse cassos, hîc grandem affectum indue, & laudatricem hanc generosa manu jugula; quicquid à te factum, una cum omni laude integerrime ad Deum remitte, & rectam intentionem quam actionis initio tibi sumpseras, ardenter resume. Augustinus ad hoc addens animum: Huic cupiditati, ait melius resistitur sine dubitatione, quam ceditur. Non enim hujus hostis vires sentit, nisi qui ei bellum indixerit; quia etsi cuiquam facile est laude carere dum denegatur, difficile est ea non delectari cum offertur. Tanto quisque est Deo similior, quanto ab hac immunditia mundior.

L. 5. de Civit. c. 14. ipso initio & ep. 64. ad finem.

Sed quis ille vir, qui omnem Vanã gloriam satis caverit? Iephte quo minus filia prodiret in occursum, impedire vix potuit, sed efficere potuit, ut non caneret, aut prius viam quam cantum absolveret, vocem ei & animam simul auferendo: Sic homo quantumcunque, religiosus & sanctus, vetare vix potest, quin post plurima bene gesta, Vana gloria occurrat, quin canere, quin titillare incipiat, sed prohibere potest, imo debet, cantum finiri. Hunc igitur occursum detestari, laudantis carmen aversari, ipsam incantatricem hanc gloriã recta intentione confodere nil cunctetur,

tur, si Deo potius quam sibi placere malit. Omnem rectam intentionem Vana gloria jugulat, ni præveniatur, & occursu primo ipsa jugulетur.

Vere, Vana gloria, ut optime Chrysostomus, sæva est bellua, horrendus dæmon, pestis orbis terræ, venenata vipera, quomodo enim illa bestia unguibus uterum matris discerpit, ita etiam hoc vitium parentem dilacerat. Et quam eximie Thomas ille à Kempis? Vere, inquit, inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à vera trahit gloria, & cælesti spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus. Quærant Iudæi gloriam quæ ab invicem est: ego hanc requiram quæ à solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas & stultitia est. Atque si Climaco credimus, Inanis gloria est laborum dissipatio, sudorum perditio, thesaurorum insidiæ, perfidiæ alumna, superbiæ præcursor, in portu naufragium, in area formica quæ etsi tenuis est, laboribus tamen omnibus & fructibus insidiatur. Expectat formica dum perficiatur triticum, Cenodoxia vero dum congregentur opes, gaudet illa ut furetur, hæc autem ut dissipet. Opera-

Hom. 12. in ep. 2. ad Cor.

L. 3. c. 40. num. 4. & 6.

Grad. 21. de Cenod.

rius

Eccli. c. 19. v. 1. rius ebriosus, inquit Siracides, non locupletabitur, qui quod actione honesta colligit, per ebrietatem vanæ gloriæ dissipat.

Sed vereor, ne multi hæc monita non satis capiāt. Hos mores hoc ævo amamus, ut cum vitium aliquod perstringitur, neminem facile reperias, qui illo se laborare fateatur, nec mille testibus sinceram ei confessionem expresseris. Et quis est qui se arrogātem credat & doleat? Cum tamen Augustinus Antistes longe sanctissimus, hujus se culpæ minime immunem pronuntiarit, nam seipsum diserte accusans: Hoc mihi ipse inquit, canto quotidie, & tamen vehementer cum adversario dimicans, sæpe ab eo vulnera capio, cum delectationem oblatæ laudis mihi auferre non possum. (Epist. 64. ad Aurel. episc. fin.) Nos quidem inanem gloriam damnamus omnes, non omnes fugimus. nemo est, nemo qui hunc morbum non perite dissimulare se credat: plurimi ab hoc morbo sanissimos se jurabunt, cū eo maxime sint infecti, ebriis illis simillimi, qui tunc sibi maxime sapere, & animo constare, ac belle omnia facere videntur, cū lingua titubat, & pedes: ita gloriolæ vanæ sitientes, tunc se primum velut religiosissimos homines circumspiciunt, cum ex hoc mulso probe sunt appoti. Idcirco Chrysostomus: Intolerabilis, inquit, quędam ebrietas est, (Hom. 2. in Ioan.)

inanis

inanis gloria, quicquid facit, aliorum tãtum gratia facit. Ea de caussa Christus illud suum *attendite*, tam fideli præmonitione ingeminat, ut Inanem gloriam, velut furem vaferrimum, & furandi peritissimum omni studio caveamus. Ergo, *attendite*, Omne bonũ quod per concupiscentiam laudis ostenditur, occulti adversarii juri mancipatur, inquit Gregorius. Spoliari vult, quisquis ab hominibus vult videri. L. 8. mor. c. 30.

CAPVT VI.

Aliquot quæstiones super recta Intentione.

DEo servire, non tantum omnibus legibus, & omni rationi congruum, sed nobilissimum ac optimum obsequium est in Orbe, & res prorsus necessaria obtinendo cælo. Illa vero solatii dulcedo, quam multi sentiunt, qui Deo serviunt, mel est è cælo, & res sane pretiosa. Nihilominus Deo servire ad emerandam hanc animi dulcedinem, exiguæ laudis est, & à sanctioris judicii viris habita semper est hæc intentio vitiosa. Adeo delicata res est *intentio pura*, & sui ipsius amori nunquam non inimica, quacunque demum ratione is sese insinuet. Est autem sui ipsius amor omnium delectationum amicus, earum etiam quæ minime pro-

fanæ

sanæ censentur. Et quia Deus sibi non temperat, quin suis fidelioribus servis aliquid ejuscemodi mellis è cælo stillet, amor proprius mox illud excipit, & ob hanc ipsam gustationem, in ampliora servitia se offert. At hoc non est Deum quærere, sed seipsum, nec in donantis sed doni gratiam laborare. Quod quidem à vitio non penitus immune censetur, neque enim aliud est, quam si servus aut ancilla operam suam locet cauponi, quod speret seu honorarios seu furtivos caliculos, & crebriores dominicæ cœnæ reliquas: aut si quis in servitutem se tradat pharmacopæo, aut dulciario, aut cupediario ob mellita crustula sæpius lambenda. Hoc amor sui ipsius tam occulte agit, est enim subtilissimus artifex, ut aliquando serius, ab industrio etiam homine, deprehendatur tam tecta impostura. Deprehendi tamen potest, & tunc maxime cum preces & labores, cum quicquid virtutis est, ideo in fastidio esse incipit, quia mel illud deficit. Atque si talem interroges, Cur non oras, cur non laboras, sicut nuper feceras? respondebit: Non sapit, nauseo, inamœna res est oratio, tædet laboris. Verũ qui intentionis est sinceræ, his minime movetur: etsi eum laboris tædeat, laborare tamẽ sustinet, etsi orationem fastidiat, orare tamen non desinit; etsi molestiæ cumulen-

tur;

tur; eas tamen tolerat, neque enim Deo ſervit propter cælum, ſed propter Deum. Et hoc puræ atque ſinceræ intentionis proprium eſt, quod enucleatius videtur exponendum, ideo nunc aliquot ſuper hoc ipſo quæſtiunculas ponemus.

I. QVÆSTIVNCVLA.

Quid minus aut facilius poſſet à nobis exigere Deus, quam hoc ipſum, rectam intentionem? Nimirum id à nobis poſtulat, quod nullus hominum cujuſcunque ſtatus, ordinis, ſexus, quantumcunque æger & pauper ſit, negare poſſit. Quid creditor minus exigat à ſuo debitore, quam hoc ipſum: velle ſerio ſatisfacere? hoc ipſum poſcit à nobis Deus: Vis ſolvere quod debes? jam partem maximam ſolviſti, nam apud me etiam velle, eſt facere. Et cui non conceſſum eſt *velle*? hoc voluntatis ærarium ægerrimus ac pauperrimus, hoc afflictiſſimus quiſque penes ſe habet. Iure olim Deus contra illos queritur, qui vel leniſſimum imperium detrectabant: Mandatũ hoc, inquit, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neque procul poſitum, nec in cælo ſitũ, ut poſſis dicere: Quis noſtrûm valet ad cælum aſcendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere cõpleamus? Neq; trans mare poſitum, ut cauſeris & dicas: Quis è nobis po- Deut. c. 30. v. 11. 13. & 14.

 terit

terit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre, ut possimus audire & facere, quod præceptum est? sed juxta te est sermo valde, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum. Idem prorsus de recta intentione dici potest: *Iuxta te est valde*, intentio illa, *in ore tuo & in corde tuo*, quid autem tibi propinquius quam os & cor tuum? Pauperem vestire nequis? da duos obolos; adde desiderium ingens & serium omnibus egenis propter Deum opitulandi; & en pauperem vestiisti. Orationes prolixas fundere, tuarum virium nõ est? fac quod potes, sed adde affectum validum, semper laudandi Deum: & en prolixissime orasti. Hujus rei testem locupletissimum tibi sisto Chrysostomum, qui diserte confirmans: Non parantur, inquit, hæc sumptu, non labore, non sudore: sufficit velle, & confecta sunt omnia.

Hom. 24. in ep. ad Hebr. fine.

II. QVÆSTIVNCVLA.

Num quis potest plures actiones bonas simul eodem tẽpore exercere? Potest omnino, & levi opera, sola intentione. Non omnibus quidem facile est, de una fidelia duos dealbare parietes; varium pulmentum eodem pultario simul coquere; diversos colores ex eadem concha promere: At hoc bonæ intentioni facillimum est, non duobus tantum parie-

tibus,

tibus, sed decem, opus albarium superinducere ex eodem vase. Vtilissimum prorsus est, ad operis initium plures fines seu intentiones præstituere. In exemplum sit hoc; ad rem divinam, & ad sacrum eo. 1. Ex obedientia in dominum meum, quem ex officio comitari debeo, uti Aulica Nobilitas suum Principem. 2. Obsequiũ meum volo sincerum sit, non enim deducam tantum dominum, ut aliquorum mos est, qui post primum ingressum templi, mox se subducunt, ad finem præsentes se sistunt domino, tanquam si semper adfuissent: talem ego hypocritam non agam. 3. Ex obedientia in Ecclesiam, cui hoc dominicis & festis diebus debeo. 4. E grato animo in Deum, ut illi gratias agam ob accepta tot beneficia. 5. Cum hodie cælum rigeat, & tempestas perfrigida sit, patiẽtiam exercebo. 6. Cũ non desint qui me pessime oderint, pro his inimicis meis Numen serio deprecabor. 7. Fidam Deo; haberem equidem abunde quod domi agerem, sed Deus hanc à domo absentiã occulto fœnore pensabit. En tibi septenas intentiones, seu septem virtutis actus, duplicis Obedientiæ, Sinceritatis, Grati animi, Patientię, Charitatis, Fiduciæ in Deum. Addi possent totidem alii. Hoc nimirum est, Virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & universi pulveris pigmen- Cant. c. 3. v. 6.

pigmentarii. At dicas: Mihi difficile nimis est tot actus multiplicare, & uno quasi halitu tam multa intendere animo. Hoc ergo consilii tibi do, mi homo, unam atque unicam Dei voluntatem animo tuo amplectere, & quicquid agas, hoc semper præmittas: *Propter te Domine*, & hoc, & illud, & istud, & omnia faciam: propter te Domine, tuo honori, tuæ voluntati, tibi fit quidquid demum à me fit.

Qui tamen æmulari vult illos Deo familiariores viros, ducem habet qui viam monstret, ad sublimiorem hanc sapientiam. Sanctissimus rex David, in suis actionibus & tam immensi populi gubernatione, plures indubie sanctas intentiones jungebat, nam quos suæ fidei & sceptro commissos
Ps.76. v.78. suscepit, *pavit eos in innocẽtia cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit*. Quid hoc? nunquid & manibus est intellectus? Etiam plures, sed tales quos David suis manibus inserebat. Vtique sapientissimus, optimus rex in suis actibus, quos ille manus nominat, præstantissimos diversi generis affectus in Deum copulabat. Quid sacra regis hujus carmina sunt aliud, quam nobilissimorum affectuum medulla, seu thesaurus sanctissimarum intentionum? quid frequentius suspiraverit rex David, quam hoc ipsum: O si tibi placeam Domi-

Domine : populum mihi commissum recte gubernem : cultum tuum undique terrarum augeam : Vtinam, mi Deus, te nunquam non laudem: Vtinam omnia membra mea linguæ fiant decantandis tuis laudibus. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi. Misericordias Domini in æternum cantabo. Etiam impios docere non recuso, ut redeant ad te, ô mi Deus. Vilissimus sim & abjectissimus, modo sim in tua domo, mi Domine. Male sit, male hostibus Dei, male omnibus qui oderunt Deum: Bene servis, bene amicis Dei, bene omnibus qui diligunt Deum. En preclarissimos piarum manuum intellectus ! mille talia spirabat animus illius Hebræi Monarchæ. Vere, *in intellectibus manuum suarum*, deduxit velut oves populum suum ; innumeris intentionibus cælum fatigavit. Hæc illa pia vis est cælo cum virtute inferenda. Cælum rapit, Deum expugnat, qui hoc modo, qui toties ad cælum, ad Deum aspirat.

Ps. 70. v. 23. Ps. 88. v. 1.

III. QVÆSTIVNCVLA.

Quid rectam intentionem plurimum vitiat? *amor sui.* Verbo dicam, cum quis omnia suavi meatu ad se derivat, & hoc unum animo agitat : Mihi hoc placet, hoc mihi sapit, mihi hoc prodest ; hoc meo bono, meo commodo, hoc ad meum sensum &

lubitum fit, hoc mihi jucundum & volupe, hoc demum me mihi reddit. Hic *amor sui* silvestris taurus est, fera pessima, quatuor cornibus arietat in rectam intentionem. Cornu primũ. honoris, titulorum, laudis Aviditas, quæ hoc unum magni æstimat, eminere, & præ aliis videri. Cornu alterum, Aviditas delectationis, quæ docet cibum potumq; sumere, non tam necessitati quam voluptati, neque mensam accumbere, ut sedetur fames, sed ut Gula propitietur. idem in aliis corporis oblectationibus observat. Cornu tertium, Aviditas opum, quæ labores ingerit multos & graves, eo solum nomine, ut magis magisque intumescant marsupia. Cornu quartum, Aviditas damni alieni, hæc multiplici fraude instructa, dicit facitq; quod aliis noceat, saltem quod molestiæ, quod offendiculo, quod nauseæ sit: neque tamen semper aperta molitione in aliorum perniciem laborat, nonnunquam enim tã commode, tantoque circuitu peccat, ut nihil minus videatur velle, quam eos quos odit, lædere. Assiduum & exitiabile Principibus malum, apud quos gratiosi, prætextu juvandi aut monendi, satiant invidiam, & interdum æmulos laudibus attollunt, ut maligna deinde inserentibus sit pronior fides. Ita *sui amor* cornuta bestia est, & omnem bonam intentionem quadru-

quadruplici hoc cornu ferit ac dejicit; caveto, Pessimmm veri affectus venenum est, sua cuique utilitas.

Itaque *amor sui* hoc spectat, ut ubique in sagina sit; ipse se pascit, se curat, facitque quod ille olim, de quo Gellius memorat. Cum quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentũ ac strigosum, rogatus quid esset in caussa quod ipse longe curatior sit, quam equus ipsius? respõdit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior, quandoquidem ipse se curaret, equũ Statius servus. Ita prorsus *Amor sui* quicquid non suum putat, aut id aliis mandat, aut levissime curat: ad commoda sua sudare, hoc esse sui muneris putat. Certum: tanto miserius pessum it bona intentio, quanto felicius *sui amor* invalescit. L. 4. Noct. Attic. c. 20. seu ult.

IV. QVÆSTIVNCVLA.

Cur in divinis paginis tam multa, æstimationis alioqui vilissimæ, adeo exaggerantur? ut incautior Arcæ tactus, ligna Sabbato collecta, multitudo subditorum numerata, calix frigidæ porrectus, lascivior feminæ aspectus, &c. Moses olim proclamans: Hæc autem sunt, inquit, quæ accipere debetis, aurum & argentum, & æs, hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum, pilos caprarum &c. Inter munera censeri aurum & argentum, nil- Exod. c. 25. v. 3.

miri: Sed quo pretio inter hæc sunt pili caprarum, donum prorſus ignobile? Etiamne Deo chara tam vilia & minuta? Quantilla res, pugillus
3 Reg. c.17. v.12. farinæ & paullulum olei Eliæ obſequio impenſum? Quid duo illi nummuli viduæ, num tantum poſtulabant elogium, quantum tulerunt? Sederat Chriſtus & tanquam ad maxime ſerium ſpectaculum intentus, ſpectabat turbam quæ in ſacrum gazophylacium ingentia munera jactabat. Inter tot opulentos vidua quædam paupercula plus non attulit quam æra duo minuta, unicũ quadrantem, in hanc *Dominus* benigniſ-
Luc. c.21. v.3. ſime pronuncians: *Vere dico vobis*, inquit, *quia vidua hæc pauper plus quam omnes miſit.* Exiguum fuit quod illa muliercula in ærarium contulit, ſed amplius non potuit: multoque gratius venit quod tam facili quam quod plena manu dabatur. nam hæc munera non in rebus, ſed in ipſa benefaciendi voluntate conſiſtunt. Plurimum dat qui pauca etiam dat magnifice, & Regum opes æquat animo, qui exiguum tribuit, ſed libenter: qui paupertatis ſuæ obliviſcitur, dum alienam reſpicit: qui accipere ſe putat beneficium cum largitur: qui dat tanquam nõ recepturus, qui occaſionẽ qua proſit, & occupat & quærit, hic & ditiſſimus eſt, & liberaliſſimus, ob rectam intentionẽ.

Quid

Quid igitur, obſecro, adeo commendavit illos numulos, quid farinulam illam, quid caprarum pilos ? una atque unica *recta intentio*. hæc eſt quæ omnium penora, theſauros, æraria, quæ omnes Perſicas gazas ſuperet. Nil ditius Recta Intentione.

V. QVÆSTIVNCVLA.

Num quis dormire ſimul & precari poteſt ? Equidem Servator ſerio præcepto exigens : Quoniam, inquit, Luc. e.
oportet ſemper orare & non deficere. 18. v. 1.
Ergone etiam dormientes orare poſſumus ? Poſſumus, ſi velimus, idque hac ratione. Quieti præmittenda eſt oratio, & ipſa quies in Dei obſequium offerenda, ejuſcemodi fere verbis : Cupio, mi deus, ut, quoties hac nocte animam duxero, toties ſingulæ reſpirationes meæ te laudent, tanquam ſi ſemper illud pronunciem : Benedictus Deus, Benedictus &c. Aut: Cum tuo, mi bone Ieſu, ſomno, quem tu in terra cepiſti, jungo & meum, tibique una offero. Qui ſic ad ſomnum ſe parat, ſemper orat.

Ludovicus Bloſius hujus rei mentionem faciens : Dominus, inquit, ad virginem Mechtildem dixit: Quando quis ſomnum capere vult, meditetur aliquid de me, aut mecum loquatur. Ita enim licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me. (Monil. ſpirit. cap. 9. mihi pag. 93)

Etiam dormiturus quiſque deſideret, ut ſingulas reſpirationes, quas nocte illa faciet, tanquam eximiam mei laudem ſuſcipiam, & ego qui ſanctis votis piæ amantiſque animæ deeſſe non poſſum, in veritate deſiderium ejus implebo.

Sane non ſatis capere videmur quãtum emolumenti adferat, ſic omnia in divinos honores reducere. Nullo non temporis momento lucrari poſſumus. Et quam ſuave hoc virtutis compendium eſt, edendo etiam, bibendo ac dormiendo poſſe emereri cælum? Sola profecto intentione poteſt quis uno die plus promereri quã
Matth. alius quiſpiam toto anno. In vineam
c. 20. laboraturus ſero venit, qui hora diei
v. 9. penultima venit, non minus tamen denarium accepit quam qui à primo mane in ſerum veſperum ſudarunt. Aliud eſt operam impendere prolixam, aliud intentam. Non tam ſpectat Deus, quamdiu quis laborarit, ſed quam bene.

Nec rarum eſt, ut facillimum quid factu & viliſſimum, majoris ſit pretii ob rectam intentionem, quam actio quævis excellentiſſima, ſed illa intentione deſtituta. Et cui non placeat ars, quæ ingenioſam diteſcendi celeritatem doceat? Hæc eſt ars illa, *Rectæ Intentionis notitia*, hæc illa Midæ virgula eſt, quæ quicquid tangit, inaurat.

Hoc ſanctum Ignatium Lojolam movit, ut ſuis omnibus aſſiduum rectæ intentionis ſtudium altiſſime voluerit impreſſum, hac ipſa lege: *Omnes rectam habere intentionem ſtudeant: non ſolum circa vitæ ſuæ ſtatum, verum etiam circa res omnes particulares: id ſemper in eis ſincere ſpectantes, ut ſerviant & placeant divinæ bonitati propter ſeipſam.* Reg. 17 Summarii.

VI. QVÆSTIVNCVLA.

Quodnam opus Deo gratiſſimum? Si nos hac in re poſſimus æſtimatores eſſe, cenſemus illud omnium præclariſſimum, cui plurimum ineſt divini amoris, ſeu, quod à ferventiſſima intentione uni Deo placendi provenit. Ludovicus Granata hac de re diſſerens: illud opus, inquit, Deo gratiſſimum, quod ſolis ejus oculis conſpicuum, ei qui operatur nec utilitati, nec honori, ſed nec voluptati eſt, niſi hoc ſolo nomine, quod Dei cauſſa ſit factum. Quantis ſæpe deſideriis pectora ſanctorum æſtuant ampliandi divini honoris, etſi decies, etſi centies impendenda ſit vita. Hæc ipſa deſideria tam ardentis in Deum affectus, inter maxima virtutum opera ſunt recenſenda.

Reperiuntur actores Comici, qui in gratiam unici alicujus Domini totam exhibent comœdiã; ſed unus ille liberalius lucar perſolvit quam alio-

rum

rum ſpectatorum plurimi: Sic homo integerrimæ intentionis quotidie divinis obſequiis ſe offerens: Tuis, inquit, ſolis oculis, mi Domine, ſpectaculum edo, tibi ſpectatori actor ſum horis omnibus: aliorum ſpectantium oculos & aures penitus non curo: quicquid illi de me dixerint, ſenſerint, ſuſque deque habeo, modo tuis oculis, modo tuis me auribus probem: omnes res poſteriores pono, atque operam tibi do; tuum, mi Deus, honorem curo.

Senec. epiſt. 7. fine. Priſcis celeberrimum erat: Alter alteri ſatis magnum eſt theatrum vir probus. Epicurus cum uni ex conſortibus ſtudiorum ſuorum ſcriberet: Hæc, inquit, ego non multis, ſed tibi: ſatis enim magnum, alter alteri theatrum ſumus. Homini probo nimis quam magnum theatrum eſt Deus; Deo quoque ſat amplum theatrum eſt probæ intentionis homo. qualia theatra fuerunt Deo unicus Abraham, unicus Paulus, qui ſinceriſſimæ erant intentionis?

VII. QVÆSTIVNCVLA.

Quoties renovanda eſt recta intentio? Sanctus Bernardus: Si quis diem, inquit, ita conſumat, ut omnibus actionibus grave Dei odium miſceat, peracto die quot gehennas prome-

ruerint toties repetita flagitia? Contra vero si quis diem sic transigat, ut in cunctis actibus sincerum Dei amorem exerceat, quam altam in cælo sedem hic obtinuerit? est enim Deus pronior ad dāda præmia, quam ad irroganda supplicia. Ita Bernardi consilium est, rectam intentionem quam creberrime de die instaurare, quod nos jam supra demonstravimus.

Christus Matthæi ore: Qui recipit Prophetam, inquit, in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: & qui recipit justum in nomine justi, mercedem justi accipiet. non tantum hospitium concedi vult Christus, sed & certam intentionem adjungi. Quid enim magni facis, si domum peregrino pandas, & obstruas cor? Ex quo colligere est, quam utile sit & necessarium cælestis lucri avido, intentionem bonam sæpius instaurare, nam tanti præmii non est hospitio prophetam accepisse, quanti est optima intentione id fecisse. Matth. cap. 10 v. 41.

Quod si quis innovandæ intentionis statam horam nosse cupiat, quinque præcipue tempora de die observanda judico. Primum est, post quietem, matutinum. Alterum, meridianum, ante mensam, & post illam. Tertium, ante preces, maxime vero sub re divina. Quartum, ante labores & quævis negotia. Quintum, ante

te somnum. Per hæc potissimum intervalla diei, animus suæ potestatis fiat, & ad seipsum sese recipiat, Conditorem suum velut respirans adoret, atque ita rectam intentionem innovet. Nemo tam negotiosus est, quin id facillime possit ac commodissime: tribus solum voculis hoc negotium omne perficitur. Faciles Deus habet aditus, nec ullum noctis, aut diei momentum est, quo sui copiam neget. Itaque rectam intentionem innovaturus, præsente animo horum aliquid dicat: Domine, propter te: Honori tuo Domine: In tuam gratiam: Ad tuam gloriam: Tuo nomine: Ob amorem in te: Tibi, mi Deus, hoc faciam, hoc dicam, hoc perferam, tibi omnia. Incredibile dictu est, quam hoc actiones nostras commendet, quam & opulentet. Nullum enim mere naturale opus, ut Theologi loquuntur, meritorium est vitæ æternæ, qualia sunt, jejunare solum valetudinis, laborare mercedis, deambulare sanitatis, edere, bibere vitæ duntaxat servandæ caussa. Nisi hæc per intentionem eant ad Deum, nihil sunt ad lucrandum cælum. Et hæc crebrius repetita intentio plurimis vitiis aditum intercludet, alioqui misere in nos grassaturis, simul & vanitatem, quæ se rebus omnibus blande insinuat, fugabit unico desiderio placendi Deo.

VIII. QVÆSTIVNCVLA.

Quomodo è muſca fiat elephas? Si peccata alioqui leviora, intentione fiant non remiſſe improba. Hujus rei certiſſimus teſtis venator Eſau, cui tantopere vitio vertitur, rufum pulmentum comediſſe, tanquam ſi neſcio quas Apicii delicias fuiſſet conſectatus. Quid tandem mali eſt, lentis edulium abſumere, præſertim fame ſic ſtimulante? At Eſau velut venaticus canis tam avide coctas lentes invaſit, ut gula dominante rationi locus non fuerit, ut propter pulticulam jus primogeniti vendiderit, & quod turpius, vendidiſſe parvi duxerit. Ita quorundam gula plus peccat in viliſſimis cibis, quam aliorum temperantia in exquiſitiſſimis epulis: & quandoque plus ſuperbiæ latet ſub rudiſſimo panno, quam ſub aurea toga. Animus & intentio hîc ſpectatur, non ferculum aut tegumentum. Et quemadmodum majori cum laude orat, qui brevius quidem ſed tamen ardentius orat, quam qui prolixiſſimas fundit preces, ſed ſine ullo igne: ita ſæpe gravius peccat qui in rem cetera leviorem, majore tamen ardore impetuque fertur, quam qui languide, & velut aliud agens in culpæ ſocietatem venit deteriorem.

Gen. c. 25. v. 34.

IX. QVÆ-

IX. QVÆSTIVNCVLA.

Quotuplex emolumentum ſit rectæ intentionis? Sparſim jam ſupra demonſtratum, quam intentio recta ſit cognoſcentibus ſe jucunda, utilis, neceſſaria. Hoc loco breviter & ſummatim ſeptemplex emolumentum percenſendum venit.

Primum eſt: Deo hac ratione pro culpis ſatisfacimus. Pœnas & ſupplicia peccatis deberi non neſcimus, & hæc vel olim certe dependenda; horum partem tollimus, quoties animum bona intentione à rebus caducis quaſi ſeducimus, & erigimus ad Deum.

Alterum: Magna virtutibus ſit acceſſio, & ingens gratiæ incrementum, non tantum ab exercitiis pietatis, ſed etiam à quotidiano vitæ tenore. Rectæ intentionis homo nunquam fruſtra laborat, ſive enim legat, ſcribat, audiat; ſive vendat, emat, iter faciat, negotia tractet; ſive comedat, bibat, dormiat, quicquid denique rerum agat, modo Dei honorem, ſuum ſibi finem in omnib⁹ præſtituat, quæſtus ſemper facit honeſtiſſimos. Re vera ſalutis initium, ſincera intentio.

Tertium: Miram vim addit precibus recta intentio. Hæc enim illa eſt ſuada conciliatrix, quæ Deum flectere ſcit, & in vota precantis deducere. Intentio recta non tantum ora-

re

re novit, sed & impetrare. Vsque modo non petistis quidquam in nomine meo: Petite & accipietis. Nervus orationis recta intentio. Diligentiam suo jure virtutum omnium fœcundissimam vocant; idem pæne, aut amplius de recta intentione merito prædicaverim: intentio recta virtutum omnium & fœcundissima, & coram Deo facundissima. Ioan. c. 16. v. 24.

Quartum: Intentio bona mirabili nexu hominem unit cum Deo. Præclare de hac Rusbrochius: Simplex intentio ea est, inquit, quæ nihil spectat nisi Deum. Ipsa virtutum omnium finis, initium decus, & ornamentum est. Ipsa fictionem, hypocrisin, & duplicitatem omnem pellit: vires animæ dispersas in unitate spiritus colligit, & adjuvat, *ipsumque spiritum Deo adjungit*. Ipsa natura pessum premit, atque proculcat, virtutesque omnes incolumes conservat; & pacem, spem atque confidentiam in Deum, tam hîc quam in die judicii præstat. Quamobrem danda tibi opera est, ut in cunctis actionibus tuis illam retineas & colas. Ingens thesaurus recta intentio, & serio volenti inexhaustus. In farrag. Instit. apud Ludovicum Blos.

Quintum: Perpetuum gratiæ canalem à Deo derivat ad hominem recta intentio, idque tunc maxime apparet, cum toleranda sunt adversa. Bonum aut malum corium in pluviis

potissimum se prodit; bonus aut malus homo in adversis. Quam patiens & Dei observans est homo probus, tam impatiens & Deo contumax est improbus. Eximie hoc Augustinus declarans: Vnde, inquit, in eadem afflictione, mali detestantur atque blasphemant; boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia sed qualis quisque patiatur. Nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suaviter fragrat unguentum.

L. 1. de civit. c. 8. fine.

Sextum: Intentio recta in hostes pugnat stratagemate nunquam fallaci, semperque victoriam reportat. Dum in rupe Moses cælo extolleret manus, vicit Israel & Amalecitas fugavit memorabilissima victoria. Quamdiu intentio ad Deum stat erecta, tamdiu nullis succumbit hostibus, invincibilis, inexpugnabilis est: ubi lassata terram spectare incipit, mox vires amittit, & à suis hostibus triumphatur.

Non omiserim hîc, quod mirum videatur. Fit nonnunquam, ut duo litigent coram Iudice: quisquis suam agit caussam, ille affirmat, negat iste, uterque suis certat legibus, uterque jus petit ab judice: si caussam spectes, uterque vincere non potest; si intentionem, uterque sæpius evadit victor, tunc scilicet cum neuter dolo malo controversiam intendit, cum

justitiam damnantem neuter odisse vult, paratus litem perdere aut evincere, prout justitiæ visum fuerit. Sic ambo vincunt, non caussa, sed intentione, quæ in ambobus admodum laudabilis est.

Septimum: Intentio recta in rebus omnibus ingens solatium est, *illa* præcipue hora quæ de annis omnibus fert sententiam. Equidem reor supremo vitæ tempore, nil moribundo fore jucundius, quam omnia per vitam præteritam intentione optima egisse. Securissime profecto morietur, quisquis vixerit sincerissime. Si enim bonus Deus tam liberalem munificentiam decrevit in singulas quantumcunque viles actiunculas, sibi tamē bona intentione oblatas, quam largis muneribus excipiet omnem vitam sibi semper sincera mente devotam?

Sed quis horror & tremor occupabit miserum, cui conscientia omnem vitæ seriem pandet ex ordine, illudque flebili exaggeratione vociferabitur: Nec inter homines, nec cum Deo egisti sincere: sæpe alios, teipsum semper turpissime fefellisti: alius videri volebas, alius eras: honestatem verbis præferebas, non animo: quoties amicitiam gestu & ore mentiebaris, mente capitalis hostis? quoties actionib⁹ tuis pulcherrimam larvam induebas, ut ea intentionem im-

probam velares? mulsum & mera
mella loquebaris, mens invida nova-
culam acuebat: variegata pavonis tu-
nica te creberrime ostentabas, ani-
mo milvum & vulturem fovebas,
tam pulcher foris, quam turpis in-
tus. Sed teipsum decepisti, non
Deum, cui patent omnia. Væ tibi, væ
omnibus qui intentione sæpius nul-
la, frequenter non pura, plerumque
mala, actiones suas non Deo, sed
suo genio, sibique offerunt, & per-
dunt.

Supremo die judicii plurimis illud
Is. 1. poterit opprobrari: Argentum tuum
v. 22. versum est in scoriam: Vinum tuum
mistum est aqua: Equidem nitebant
opera tua, velut purum putum ar-
gentum, sed quia tam frequentem
malæ intentionis misturam admise-
runt, in argentum reprobum, imo in
Ps. 113 scoriam mutarunt. Quam igitur as-
v. 9. sidue clamandum: Non nobis, Do-
Matth. mine, non nobis, sed nomini tuo da
cap. 5. gloriam. Christi præceptum est: Sic
v. 17. luceat lux vestra coram hominibus,
ut videant opera vestra bona, & glo-
rificent (non vos, sed) patrem vestrum
Dan. c. qui in cælis est. Ergo, *benedicite omnia*
3. v. 57. opera Domini Domino, laudate &
superexaltate eum in sæcula. Omnia
omnino opera nostra, minima maxi-
ma benedicant Deo in æternum.

CAP.

CAP. VII.

E dictis circa rectam Intentionem quæ consequantur: ubi uberius de Temerario Iudicio.

PLures sunt artium pulchræ quidem, & minime plebejæ, atquia nil faciunt ad farinam, aut lucrandum panem, ideo non magno ambitu frequentantur: Quid prodest, ajunt, hæc scire, & esurire? Multa inter doctos, multa etiam in templis pro suggestu disputantur, de quibus illud vere pronuncies, *Non est de pane lucrando*, imo, *non est de lucrando cælo.* Cui bono est, facundissime temporum seriem percensere, quid juvat stellarum numerum & ortus nosse, quid prodest orbium cælestium motiones scire, si nescias artem quæ te supra stellas evehat? Quam multi potientur cælo, tametsi nunquam audierint dubitari, an consistat cælum, moveatur terra.

At vero ars hæc, quæ docet qua ratione tractanda sit omnium humanarum actionum *amussis*, ut maxime facit ad lucrandum panem, panem Angelorum, panem in regno Dei manducandum. Luc. cap. 14 v. 15.

De pecunia vetus est cantiuncula: Et genus & formam regina pecunia donat. Vertamus, & rectius cantabimus:

mus: Et genus & formam regina intentio donat. Intentio sinçera rebus omnibus conciliat cæleste pretium; absque hac omnes etiam nobilissimæ actiones jacent inhonoræ & nullius pretii. Ad hujus rectæ intentionis ampliorem cognitioнē necessarium prorsus est, ostendere jam quid ei sit è dictis consequens. Itaque aliquot ordine consecutiones subjungam.

I. CONSECUTIO.

Qui errat in intentione, errat in omnibus. Res tota in aperto est, & mille testimoniis hoc unum certius est: *Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Totum corpus, totum. Quid clarius? Qui in itinere aberrat à via, quo plus progreditur, gravius errat: sic quo quid vehementius agitur, aut quo nobilior actio suscipitur, hoc pejus fit, si bona intentio desit. Omnibus actionibus nobilitatem impertitur intentio; si hæc ignobilis sit, & carnem, vel terram oleat, qui aliis dabit, quo ipsa caret? Qui tractat litteras, tantum ut sciat; qui Religionem ambit, ne panis desit; qui aulam sectatur, ut ditescat, vel extollatur; qui sacerdotium quærit, ut culinam inveniat; toto cælo aberrat: horum omnium quia nequam oculus est, totum corpus tenebrosum est.

Matth. cap. 6. v. 23.

eſt. Recte Gregorius: Lucerna itaque corporis eſt oculus, inquit, quia per radium bonæ intentionis, merita illuſtrantur actionis. Et ſi oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Quia ſi recte intendimus per ſimplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiamſi minus bonum eſſe videatur. Et ſi oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit: quia cum perverſa intentione quid vel rectum agitur, etſi ſplendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni judicis obſcuratur. Addit: Vide ergo, ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint. Si lumen quod in te eſt tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? quia ſi hoc quod bene nos agere credimus, ex mala intentione fuſcamus, quanta ipſa mala ſunt, quæ mala eſſe, etiam cum agimus, non ignoramus.

L. 18. mor. cap. 6. propius finem.

Ibid.

II. CONSECUTIO.

Opus bonum bona intentione omitti poteſt, ſed malum fieri non poteſt. Thomas à Kempis: Pro nulla, inquit, re Mundi, & pro nullius hominis delectatione, aliquod malum eſt faciendum: ſed pro utilitate tamen indigentis, opus bonum libere aliquando intermittendum eſt, aut etiam pro meliori mutandũ. Hîc ſæpe graviter impingimus nec ſentimus.

Lib. 1. c. 15. n. 1.

timus. Sunt quibusdam in dies singulos statæ precatiunculæ, sunt certæ, quas vocant, devotiones, his quandoq; tam pertinaciter inhærent, ut fame sitique alios potius perire, quam aliquid suæ consuetudinis intermittere velint. Hanc ego piã malitiam vocaverim, qua sæpe ad infamiam laboramus: nulla aliorum cura tangimur, in nostram duntaxat rem sapimus: quicquid fiat aliis, nostra nobis semper potiora sunt: hîc devotiones, & precatiunculæ nostræ nemini cedunt. Sed quanto satius esset, charitati Christianæ, quam pietati tam obstinatæ morem gerere, quanto majore lucro hæc talia aut omitterentur, aut certe differrentur? Fuerunt plurimi inter priscos Ascetas observantissimi jejunorum, reperti tamen ex his qui in gratiam hospitum sexies, aut septies possent prandere, & semper esurire. In rebus animi longe utilissimum est, utilitates suas in tempore omittere; & sæpe maximum est commodum, nullam sui commodi rationem ducere. Optime

L. 28. Mor. cap. 6. in rem Gregorius: Plerumque enim virtus, inquit, cum indiscrete tenetur, amittitur: cumque discrete intermittitur, plus tenetur. Hinc apte deducitur

III. CONSECVTIO.

Hoc purior est intentio, quo quis minus

minus quærit ſeipſum, & hoc impurior quo quis magis rem ſuam ſapit, & agit. Abel primus & martyr & virgo, ſacrificaturus Deo, optima quæq; ſacrificio deſtinavit, daturus meliora, ſi potuiſſet. *Abel quoque obtulit de primogenitus gregis ſui, & de adipibus eorum.* Gen. c. 4. v. 4. Miram hîc Abelis in Deum liberalitatem obſervans Chryſoſtomus: Non tantum, inquit, de ovibus, ſed de primogenitis, de optimis & ſelectiſſimis obtulit, & ex his ipſis quod præſtantiſſimum erat, ſelegit, *& de adipibus eorum* pinguiſſima quæque altari ſecrevit. Nil ſimile fecit Cainus, ſed, *factum eſt autem poſt multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino*, arborum fœtus, & obvia quæque ad ſacrificium rapuit. Itaque Abel quaſi convivium inſtruxit Deo, Cain convivii epilogum, poma, nuces, pira, agreſte munus congeſſit. De hoc pulchre Auguſtinus: Cain, inquit, non recte diviſit, quia male vivens, dedit Deo aliquid ſuum, ſibi autem ſeipſum.

De Moſe Deuteronomium prædicat: Non caligavit oculus ejus, nec dentes illius moti ſunt. Deut. c. 34. v. 7. Interpres vetus: Nube malitiæ, inquit, intuitus piæ intentionis à recto non deviavit: Moſes enim Deum quæſivit, non ſe. hinc intentio illius tam pura & firma.

Ps. 33. v. 21. Bernardus illud de Paſchatis agno præceptum explicans: Cuſtodit Dominus, inquit, omnia oſſa eorum, unum ex his non conteretur, quia nunquam propoſitum cordis eorũ, nunquam ſalubris intentio conteritur, ut concupiſcentiæ titillanti detur aſſenſus. Intentionem igitur & propoſitum mentis ea ſollicitudine cuſtodiamus, fratres, qua vitam animarum noſtrarum. Tanto igitur, ô Chriſtiane, ſincerior eſt tua intentio, quanto minor tui ad teipsũ affectio.

IV. CONSECVTIO.

In rebus plurimis ſola intentio præmio aut ſupplicio afficitur. Nimirum cum deeſt facultas, mercedem accipit voluntas. In omni officio, magni æſtimatur dantis voluntas: prompte dedit, qui cito voluit; plurimum contulit, qui plura non potuit. Sciebat Plato faſtidiri ſe à Dionyſio rege Siculo. Quapropter admitti petiit, & aures ſibi dari. Admiſſus, ſic fari cœpit: Rex potentiſſime, num impune ſineres abire, ſi quis Siciliam fuiſſet ingreſſus eo animo, ut grande tibi malum inferret, tametſi objectis impedimentis mali nihil intuliſſet? Ad hæc Dionyſius: Nequaquam, ô Plato, inquit, nam hoſtium non tantum mala facinora, ſed & conſilia ac propoſita mala ſunt punienda. Hic Plato ſubjungens:

Laert. l. 3.

Quod

Quod si quis, inquit, venisset in Siciliam, Majestatis tuæ honori, & bono, plurima facturus, impediretur autem non sua culpa, sed occasionis & fortunæ, num æquum foret, hunc talem sine omni gratia, cum dedecore & ignominia dimittere? Ecquis est iste, ait Rex. Mox Plato: Æschines, inquit, vir sincerissimus, tam fidus Socratis amicus quam ullus alius, & qui eos omnes, quibuscum consuevit, possit facere meliores. Hic plurimum maris enavigavit, commune acturus negotium, & alios quoque artis suæ facturus participes, hactenus tamen neglectus est. Brevis hæc peroratio sic affecit Dionysium regem, ut Platonem antea exosum amare, Æschinem laute tractare cœperit. En etiam homines solam puniunt intentionem, aut munerant, quantò magis Deus? Si voluntas prompta est, secundum id quod habet, accepta est, non secundum id quod non habet. 2. Cor. cap. 8. v. 12.

Quanta cum laude exaggeravit Deus illud Abrahami facinus illustrissimum? Et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. Tamen parentis gladius filium non attigit, non pilum ei læsit. Voluntate Abrahamus, filio non pepercit; animo illum jugulavit, Intentione jam sacrificavit. Hoc Deus in sacrificium perfectissimum acceptans: *Nunc*, inquit, *cognovi* Gen. c. 22. v. 19. Ibid.

quod

quod timeas Dominum. Tu non pepercisti ob meum jussum, ego autem peperci ei ob tuum obsequium: satis est mihi, Abrahame, te hoc voluisse, ideo non minus ample remunerabo tuam intentionem, quam remuneraturus fuissem tuum factum.

Noëmus vix Arca egressus mox aram struxit tumultuariam, *& tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundi, obtulit holocausta super altare*, certo sciens voluntatem bonam, animique intentionem in his Deo plurimum probari. *Odoratusque est Dominus odorem suavitatis.* En etiam nidorem & fumum sacrificii gratissimum fecit intentio. Non æstimavit Deus aves aut quadrupedes, sed odorabatur in eis fragrantissimum quid, affectum Noëmi. Qualecunque, inquit Chrysostomus, nostrum sacrificium sit, sive oremus, sive jejunemus, sive eleemosynam demus, hic illius sacrificii sit odor qui solus placet. Hoc sensu dixit Bernardus: Sola interdum bona voluntas sufficit, cetera non prosunt, si sola defuerit. Valet itaque intentio ad meritum, actio ad exemplum. Exemplo, quod dicimus, sic oculis subjiciamus. Videt quis mendicum miserrimum ipse non dives, animo dolet hujus vicem; suspicit cælum, agitque Deo gratias ob sibi concessa, &, ô si, ait ipse secum, & hujus mendici penuriam ex integro suble-

Gen. c. 8. v. 20.

Seu bonus affectus, quem cum intentione subinde confundimus.

ſublevare poſſem, quam id facerem hilariter! Hic talis, etiamſi nihil aut exiguum quid det, mercedem tamen, ac ſi dediſſet, recipiet.

Pari modo ſi æger ſerio & ardenter exoptet, & preces fundere, & inedia corpus affligere, aut alia pietatis opera exercere, ea tamen virium defectu præſtare nequeat, non minus Deum ſibi debitorem habebit, quam ſi omnia illa quæ optarat facere, feciſſet. Modo animus cum Deo ſic agat: Mi Deus, quam ego in tuum honorem hoc libens facerem! ſed tu ſcis Domine, id in mea poteſtate non eſſe: hoc ergo deſiderium & voluntatem meam in locum operis tibi ſubmiſſiſſime offero.

Hinc Chryſoſtomus ingenti plurimorum ſolatio affirmans: Da, inquit, indigenti, ſi minus habueris, vel ſuſpirium ſi profers, omne tribuiſti. Nam inſomnis ille oculus videt te dediſſe quod habueras. Hinc & Gregorius: Ante Dei oculos, inquit, nunquam eſt vacua manus à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Ideo & à fortunis pauperrimi, & à morbis afflictiſſimi tam opulenta & præclara poſſunt Deo ferre munera, quam ditiſſimi atque ſaniſſimi. Non hoc opum aut virium negotium eſt; voluntatis eſt: quæ ſi vere bona ſit, & opes, & vires, & omnia exæquat. Quo modo eſt diſertus etiã

Hom. 7 de pœnit. ad finẽ.

Hom. 5. in Euãg.

qui tacet, fortis etiam qui compressis vel alligatis manibus: quo modo gubernator, etiam qui in sicco est: ita & liberalis, laboriosus, & obsequiosus est, qui vult tantum, nec habet hujus voluntatis suæ ullũ alium, quam se testem. Regius Psaltes: In me, inquit, sunt Deus vota tua quæ reddam laudationes tibi. Etsi, ô Deus, extra me non reperiam, quod aræ imponam, in meipso tamen invenio, quod tibi offeram: in memoria, in intelligentia, maxime vero in voluntate mea reposita sunt, quæ tibi oblata, nunquam accepta non sunt.

Ps. 55. v. 12.

Hæc omnia disertissime confirmans Christus: Quicunque, inquit, potum dederit, uni ex minimis istis, calicem aquæ frigidæ, *tantum in nomine discipuli*, Amen dico vobis, *non perdet mercedem suam*. Scio non esse omnium, hospitium præbere, & vitæ necessaria subministrare, ergo quod pauperrimis quibusque in manu est, haustum frigidæ præbeat sitienti, *non perdet mercedem suam*. Ergo nemo per inopiam se excuset, quo minus iis, qui Christi sunt, subveniat, cum iis etiam beneficiis, quæ nullius sunt æstimationis, tam nobile sit promissum præmium, *non perdet mercedem suam*. Et ne quis sumptum lignorum in danda calida pro abluendis pedibus causari possit, det solum frigidam, nihilominus

Matth. c. 10. v. 42.

hilominus ob tam tenue & facile officium, ob rem etiam tantillam, *non perdet mercedem suam.* Non enim in hoc beneficii genere opulenta libertas, sed pia voluntas, & recta intentio attenditur. Æstimat Deus opera magis è studio & conatu, quam è rei magnitudine, magis ex affectu dantis, quam è doni pretio. Hinc etiam minimum quid & vilissimum, in Christi honorem datum *non perdet mercedem suam.* In vilioribus istis frustra nos fatigari, pusillanimitatis nostræ cogitatio est non intelligentium, quanti Deus faciat beneficium etiam vilissimum, bona tamen intentione collatum.

Hac de caussa Augustinus: Deus, inquit, coronat bonā voluntatē, quando non invenit facultatem. Ejusdem animi Bernardus dixit: Deus indubitanter tribuit bonę voluntati, quod defuit facultati. Quid planius, quam quod volumus, pro facto reputetur, ubi factum excludit necessitas? Nec sine caussa Parthenius cœtus beatissimæ Virginis Matris menstruis schedis subscribi jubet, *Desiderium Martyrii.* Quisquis vult, fieri potest intentione Martyr. Magni est utique, Deum animo sic affari: Quam vellem, mi Deus, tibi è meo sanguine propinare purpureum poculum: paratus sum caput meum, & omnem vitam certæ morti objicere,

In Ps. 105.

Epist. 77.

propter

propter te. Profecto hic talis, cui non voluntas moriendi, ſed facultas deeſt, *non perdet mercedem ſuam*, eamque ampliſſimam mercedem. Sæpius in magnis vel voluiſſe ſat eſt.

At ſunt homines ignavi, quibus æterna hiems eſt in pectore; ex horum numero ſi qui aut levi tuſſicula tententur, aut caput ſentiant gravatius, aut ſi aura afflet ſtrictior, voces tam pias uſurpare ſolent: Sacris hodie intereſſe non poſſumus, itaque manebimus domi, pie voluiſſe bonus Deus pro pie feciſſe munerabitur; cum deeſt facultas, ſufficit voluntas. Eadem loquendi formula cum Avaritia, tum Pigritia multorum ſe ſolatur. Cum pauperes juvandi ſunt: Non poſſumus, ajunt, itaque voluiſſe juvare ſat erit. Cum jejunium tolerandum: Valetudo impedit, non poſſumus ferre inediam; itaque dies eſuriales, in nos nihil imperii ſibi venditent. Cum difficultas ardui operis generoſe perrumpenda: En, inquiunt, quis hoc poſſit? veniat ergo in locum operis voluntas.

O ignavas pecudes non cælo natas! ô impiam hiemem expirantis animi! ſiccine veſtram vobis inertiam purgare, & à re divina pro libitu abeſſe, ceteraque ad arbitrium omittere licet? nihil hæc ſocordiæ veſtræ patrocinantur. Aliud eſt, ô boni, difficulter & ægre quid poſſe; aliud, omnino

non

non posse. Si ea omnia negemus nos posse quæ difficulter possumus; quid tandem erit inter honesta & pulchra quæ nos posse fateamur? pleraque enim omnia difficilia, quæ pulchra. Istud igitur (*Cum deest facultas, supplet voluntas*) caussæ vestræ nil penitus favet: possetis, modo velletis. Si quicquid non facile fit, libere omitti posset, quid demum honesti aut præclari unquam in opus exiret? habent hæc omnia suas quæque difficultates, quas qui fugit, præmium perdit. Pelecanus avis fluviatilibus conchis se complet, easque stomachi calore concoctas revomit, eligitque ex his quæ sunt esculenta. Ita, ô torpidi Christiani, si quid difficultatis & laboris devorare volueritis, etiam difficilia vos posse ab effectu comperietis. Qui nucleum esse vult, frangat nucem. Non detrectat pugnam, qui amat victoriam: non metuit plagas, nec certamen refugit, qui lauream appetit. Quod autem negatur posse, hoc saltem serio velle, sit promptum. Sed progrediendum.

V. CONSECUTIO.

Summæ temeritatis est, ullum hominem judicare, aut damnare sceleris non aperti, cum intentio qua omnes vel absolvimur, vel damnamur, soli Deo sit nota. Accersebatur olim Moses abbas, ut in fratrem qui

deliquerat, sententiam diceret. Venit ergo, sed saccum arena plenum humeris detulit. Rogatus quid spectaculum sibi vellet? Peccata, inquit, mea sunt, quæ nec nosse satis & vix ferre valeo; jam de alienis quomodo judicavero?

Extremæ hoc prorsus audaciæ est, & vitium longe invisissimum Deo, animi arcana rimari velle, & ipsas aliorum cogitationes ad tribunal rapere, ac sententiam in eas dicere. Tu quis es qui judicas alienum servum? Domino suo stat aut cadit. Dominus illius cor illius scrutatur; si domino suo probetur, quid tu hic te ingeris? propter quod inexcusabilis es, ô homo, omnis qui judicas, in quo enim judicas alium, teipsum condemnas. Quot actiones ab omni ævo visæ sunt pessimæ, quæ tamen ob intentionem, non tantum non malæ, sed & laude fuerunt dignissimæ. Ambrosius, vir integerrimus lupanar ingressus est, sed ut sacros honores fugeret: Abraham Eremita, vestem mutavit velut apostata, & solitudinem deseruit, sed ut rediret sanctior, sed ut neptem à flagitiis abstraheret: Pynuphius anachoreta ad Thaïdem Alexandrinam divertit, sed ut eam à Veneris cultu averteret. Quotusquisque nostrûm est, si illorum aliquem ad infames latebras contendentem vidisset, qui non pessime suspicatus

Ad Rō. cap. 14. vers. 4.

ſpicatus, mox ut judex proſiluiſſet cum dicto: Videte hominem impurum, qui ſub fornice laſcivas delicias quærit. Proniſſimum nobis fuiſſet hoc judicare, ſed an non falſiſſimum fuiſſet hoc judicium? Ergo, Quicquid agant homines, intentio judicat omnes. Quod vere dixit Bernardus: Intentionis propoſitum culpas diſcernit & merita. Epiſt. 69. ad Guil. abb.

I. In divinis paginis res hæc longe clariſſima. Iacob Iſaaci filius, ille Abrahamo digniſſimus nepos, patrem maternis artificiis induxit, fratrem ſpe ampliſſima fraudavit, & tamen fauſtiſſimam patris precationem impetravit. Fuit utique Iacob intentionis optimæ, qui & hoc quoque meruit elogium: *Iacob autem vir ſimplex.* Gen. c. 25. v. 27.

Phinees duos homines una confodit, nec tamen rota laceratus, aut in crucem actus eſt; facinus illius mire Deo placuit: *Stetit Phinees, & placavit, & ceſſavit quaſſatio, & reputatum eſt ei ad juſtitiam.* Pſ. 105. v. 30. Cain Abelem, David Goliathum & Vriam, Ioab Abnerum & Amaſam, Herodes Magnus Aſcalonita Bethlehemiticos infantes, Herodes Antipas Ioannem Baptiſtam, Herodes Agrippa Iacobum, Petrus Ananiam & Sapphiram interfecerunt: mera homicidia, & vel manu vel juſſu facta, ſed eorum intentiones & cauſſæ longe diverſiſſimæ.

Eodem modo Apoſtolus unus, & quatuor Reges illam dolentium vocem pronunciarunt: *Peccavi.* Dixit hoc Pharao, dixit & David, necnon & Saul hoc dixit, hoc idem prorſus & Manaſſes rex, & Iudas Iſcariotes dixerunt, ſed heu quam non pari affectu! nam uti diſpares prorſus intentiones erant, ſic & affectus diſſimillimi. Veriſſimum etiamnum illud: Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Et quantæ actiones videri poſſent laudatiſſimæ niſi eas intentio peſſima vitiaret. Illud Romani nominis inſigne dedecus, Catilina, ab opere cenſeri potuiſſet Apoſtolus, non ab intentione. Æſtus, frigoris, inediæ, ſitis patientiſſimus erat. Iſta tolerabat, inquit Auguſtinus, ut immaniſſimas expleret cupiditates: Apoſtoli ut eas premerent, & dominanti rationi ſervire cogerent. Stirps Herodiana hujus rei ſpecimen præbuit luculentum Herodes Aſcalonita: *Vt & ego veniens,* inquit, *adorem eum.* Veniſſet certe, ſed pugionem cruentum retuliſſet. Herodes Antipas Baptiſtæ parricida, Chriſto, quem Pilatus tranſmiſerat, viſo, lætatus eſt quidem, ſed non ut Zachæus; hanc ei lætitiam curioſitas creabat; prodigium expectabat. Herodes Agrippa interfector Iacobi, concionatorem egit: nam, *concionabatur ad eos.* Sed non ut populum erudiret,

L. 2. de Mor. Man.

Act. c. 12. v. 24.

rudiret, ſed ut ſeipſum in ornatu regio ſpectandum proponeret; ideo in ipſa cathedra ab Angelo interfectus eſt. Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Cum ergo Deus non tam opus attendat quam operantis intentionem, intentio autem ſciri nequeat niſi à ſolo Deo, nimium quam audax & intolerabilis temeritas eſt, ullius hominis actiones, etſi peſſimæ videantur, judicare. Hoc enim facere, eſt perinde atque dicere: Ego cerno hominis iſtius cogitationes, ego intentionem illius intueor, ego Chriſtus ſum, ego renes & corda ſcrutor, ego ſum Deus. Ex Orco hi tales judices vociferantur: Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore: ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Exteriora aſpeximus, & ab his interiora judicavimus: inde noſter tam temerarius, tamque fatuus error. Iobus in graviſſimis illis ærumnis mira prolocutus, nunc diſputare cupiebat cum Deo, nunc peccata ſua appendi, & examinari trutina, nunc ſcire ſe ajebat quod nihil impii geſſiſſet: ejuſcemodi verba maligna interpretatione cognati exceperunt, nec aliter judicarunt, quam eum velut hominem flagitioſum jure merito puniri à Deo, qui tamen Deo fuerat chariſſimus.

Sap. c. 5 v. 4 & 5

O judices temerarii & improbi! Atque hi tales, ut probe noſcantur, cum in ſuis ſint cæci, in alienis ſunt oculatiſſimi; monſtro ſimiles. Domeſtica, & è propinquo ſua non vident; aliena, etiam remotiſſima, uſq; ad oſſium medullas ſcrutantur. Quin etjam vident in alio quæ nuſquã ſunt: ſolis ſuſpicionibus in aliorum vitia defigunt oculos, in quorum laudibus carent oculis. Si quid tenebrarum eſt, vident, noctemque non raro in alieno cælo inveniunt, in quo plena lux eſt, diem eſſe in denſiſſima nocte ſua credunt. ita in nocte diem, noctem in die reperiunt, prodigioſo ubique errore: minima in aliis vitia, apud illos maxima ſunt; vitia ſua, virtutes arbitrantur; quo fit ut in graviſſimos errores labantur. nec mirum, oculos habent nequaquam ſimplices, ſed in alienis invidia ac odio, in ſuis amore ſui gravidos. O non Areopagitarum, ſed cæcum nimis judicium!

Horat. l. 1. Sat. 3. *Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum?*
Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis?

Erraſti, & errabis hîc millies. Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Hom. 5 in c. 2. ad Rō. ante med. II. At hæc judicandi libido totum Orbem turpiſsime infatuat: Vere dixit Chryſoſtomus: Non facile reperies quemquam expertem hujus erroris.

toris. Omnes homines ut thronum non conscendant, ut carnifices, ut fidiculas, ac compedes minime habeant, attamen & ipsi quoque eos quos peccare intelligunt, judicant in colloquiis, in communibus cœtibus, in conscientiæ calculo. Et Augustinus: Maxima, inquit, pars generis humani, indiscreto judicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur. cum tamen non ita velit ab aliis judicari, quomodo vult alios judicare. De tēp. serm. 202.

Ita est prorsus; alteri alteros temerariis judiciis continue flagellamus. Neque in ea tantum, quæ mali speciem præ se ferunt, sententiam proferimus, sed in ea etiam quæ benignam interpretationem non tantum admittunt, sed & exigunt, iniqui judices sumus. Quantum Roma vetus in Fabio Maximo hallucinata est; tantum, nec minus in Minutio. In hoc temeritatem pro fortitudine, in illo prudentiam pro timiditate graviter aversata est. Vna tamen hora docuit, multitudinis esse proprium, nihil sapere, temereque judicare, ut ubi consilio est opus, eventum requirat. Sed omitto profana, quando sacris testibus abundamus.

Cum Moses ex Æthiopia uxorem sibi accepisset, mox soror connubium hoc male interpretata, fratrem mor-

daci judicio perſtrinxit. Neque ſanctiſſimus rex David ſuæ conjugis acerbiſſimum judicium potuit evitare.

Si quis patrii moris ignarus aut libidinoſus, vidiſſet Iacobum ad fontem Racheli ferentem oſculum, de læſa caſtitate haud dubiam hauſiſſet ſuſpicionem, aut Iacobum ſibi ſimilē, hoc eſt, libidinoſum judicaſſet. Quis Iuditham adeo comptam in Aſſyrii Ducis caſtra properantem intuitus, non ſimul peſſime de illa fuiſſet ſuſpicatus?

Longe aliter Ioſephus, ille beatiſſimæ Virginis caſtiſſimus ſponſus. Vterum geſtabat *Domini* mater, æterna Virgo, Ioſephus quia conjugem ſuam Angelo ſimiliorem norat quam homini, in eam ſententiam adduci non potuit, ut ab ea quidquam contra conjugii fas actum crederet. ita rem omnem judicio divino commendabat. Et quamvis argumentum ab oculis validiſſimum movendæ ſuſpicioni urgeret, hujus tamen arcani judex eſſe nequaquam ſuſtinuit. Et vero Chriſtus ipſe, jam morti proximus, cum immaniſſimum facinus illorum qui ſe crucifixerant, negari non poſſet, excuſavit malitiam, & ſcelerum nefandam ſeriem miti nomine appellavit ignorantiam.

Ita omnes vere Chriſtiani, cum factum non poſſunt, intentionem ex-

cuſant

cusant: cum nec intentio videtur excusabilis, sibi tamen judicandi auctoritatem non sumunt, sed id omne omnium judici Christo transcribunt. Hi sane norunt quam vere dixerit religiosus ille scriptor: In judicando alios, homo frustra laborat, sæpius errat, & leviter peccat.

Thom. à Kēp. l. 1. de Imit. Christi c. 4. n. 1

III. Narrat Anastasius Sinaita, fuisse hominem in cœnobio, veste quidem religiosum, moribus tamen minime probatum, ut qui plurimum vitæ per otium & torporem exegit. Venit is ad extrema, jamque vicinus morti, nihil tamen formidinis aut horroris ostendit. Sollicitos hoc habuit adstantes, qui male metuebant homini, ne vitæ parum emendatæ clausulam apponeret non bonam. Itaque præsentium cordatior unus: Mi frater, inquit, quanta desidia hucusque vitam egeris non nescimus, & ideo miramur, unde tibi hæc securitas tam periculosa: gemitus & lacrymas hoc sibi tempus poscit, non intempestivam hanc lętitiam. Ad hæc moribundus: Ita est, Patres, nec ego nego, inquit, vitam traduxi turpi socordia, nec ullas jam virtutes numero. Verum, hac ipsa hora, omnium noxarum mearum chirographum attulerunt ad me Angeli, & vero etiam interrogarunt, num meas esse agnoscerem? Quibus ego: Agnosco, inquam, & doleo. Vnicum

In oratione de sacra Synax.

tamen eſt, quod judicem mihi promittat mitiorem. Ex quo monachum indui, niſi me fallat memoria, *Neminem unquam judicavi, nec ullius injuriæ meminiſſe volui.* Obſecro igitur, mihi reo patrocinentur verba *Domini* dicentis: *Nolite judicare, & non judicabimini: dimittite, & dimittetur vobis.* His auditis, Angeli peccatorum meorum chirographum lacerarunt. Hinc ego nunc hilaris & ſpei bonæ pleniſsimus in Orbem alium migrabo. Hæc ubi moribundus fracta voce narravit, extremum vitæ ſpiritum e-
Baron. didit placidiſsime. Et ne meam hîc
tom. 8. fidem appelles, Lector, en eam ſi-
Anno 599. gnatis tabulis exhibeo. Tanti eſt, ô
n. 14. Chriſtiani, tanti eſt vel unicum hoc velle & poſſe, *neminem judicare.* Plurimum poterit apud judicem Chriſtum, quiſquis poterit non judica-
Luc. c. re apud ſeipſum. Ergo, Nolite judi-
6. v. 37. care, & non judicabimini. Quiſquis errare metuit, judicare formidet.

Sed quis eſt qui hos errores velit cavere? Precabatur olim Anna, & ardentes preces largiſsimis diſtin-
1. Reg. guebat lacrymis. Vidit hanc Heli Sa-
cap. 1. v. 10. cerdos, & precantis os obſervans, at-
& ſeqq. que temulentam ratus: Vſquequo, ait, ebria eris? digere paulliſper vinum quo mades. Iniquiſsimo judicio feriebat ſuſpicioſus hic ſenex optimam feminam, quæ *cum eſſe*

amar

amaro animo, oravit ad Dominum flens largiter. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur. Hunc orantis habitum considerans Sacerdos, judicavit illam probe appotam, vano labiorum motu demurmurare verba. Tam falsum quam temerarium judicium; nec illo minus tale quod sequitur.

Miserat Hebræus rex David ad Ammonitarum Principem, qui suo nomine dolerent obitum parentis nuper defuncti. Credidit ille non officii caussa ad se missos, sed ut sua omnia explorarent. In hanc sententiam deductus, barbam iis qui missi fuerant, contra jus gentium abrasit, & vestes turpiter circumcidit. Temeritas ingens, & quæ non impune illi cessit. Enimvero legatis barbam ademit, sibi autem regnum. I nunc, & optimæ mentis consilia pessime interpretare. Pulchre Gilbertus: Et prava intentio, inquit, & perversa interpretatio, utraque malignatio est; utraque fellea, utraque falsa, nihil habens cum columbarum natura commune. Oculi columbarum sunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt. (Serm. 40. in Cant. fine.)

At Christus ipse, actionum nostrarum omniū multo excellentissimum exemplar, heu quam crebra, quam & iniqua subiit judicia! Pharisæi captatores

captatores acerrimi, censores impudentissimi, nequissimi judices assidue in specula excubabant, si quid forte in verbis factisque *Domini* deprehenderent, quod invido dente lacerarent. Seipsum subinde non vocatum ad cœnas invitabat Servator: mox è sua specula proclamabant Pharisæi: Ecce vobis prophetam, vini amantem, comessatorem, mensarum asseclam. Cum *Dominus* nobilissimam illam de pastore & ovibus dissertationem institueret, multi auditorum non verebantur dicere: *Dæ-*
Io.c.10 v.20. *monium habet, & insanit; quid eum auditis?* Si cui Christus Sabbato valetudinem restituisset: mox iterum è specula sua prorumpebant Pharisæi, &c: En, clamabant, hic homo Sabbatũ audacia manifesta violat. Quicquid demum egisset aut dixisset *Iesus*, Pharisæa gens quam primum malignissimam interpretationem apponebat. Nec mitiora judicia in *Domini* discipulos ferebantur. Cum fame adacti spicas vellerent, cum manus superstitiose non lavarent, cum jejunium non ut alii observarent, mox rigida censura notabantur: cum denique divino spiritu afflati facundissime simul & constantissime de Christo redivivo perorarent, fuerunt qui nequissima crisi facundiam hanc cavillati dicerent: Quid miramini? fœcundi calices hoc possunt: boni viri largius

largius obbibentes immaduerunt musto; hinc tam diserti.

IV. Nemo est qui hæc temerariorum judicum subsellia possit effugere. Si quis paullo lautiore vestitu incedat, mox eum ad judiciū raptamus, & more nostro quærimus: Vnde huic quæso tantum æris est, ut sic ad omnem pompam sese exornet? credibile, ipsum & dominum ipsius ex eodem vivere marsupio, & quod domino subtrahitur, in vestes expendi. Si quis tritiore veste contentus, curam omnem ad mores transferat: mox adsumus, &: O hominem avarum, dicimus, nec sibi nec aliis bonum; ut numis parcat, vestitum obsoletum ac humilem probat. Si quis Confessionis & Communionis Sacramenta plus aliis frequẽtet; mox eum censuræ & calumniæ sequuntur, nec desunt qui dicant: En simulatam sanctitatem, aliis non minus nequam est, sed alium fingit se esse quam sit. Si quis crebrius inedia se maceret, mox sibili & notæ: En abstinentem Pharisæum, ut laudetur, esurit. Si quis fractis viribus & incommoda valetudine jejunium indictum non observet; mox iterum pessimæ voces, & nigrum theta: En hominem gulonem & ventri natum, qui ab unius diei inedia mortem metuit. Si quis solitudinis & silentii amantior, vitam cogitet religiosam, brevi

brevi adeſt non unus tantum, qui eum his vocibus lapidet: Otium ſectatur iſte, & bonos dies; labor ei ſordere cœpit, aut deſperatio illum ad hæc conſilia protruſit. Si quis pravorum ſodalium fugiens, moribus vivere ſanctioribus conetur: hîc varii & inconditi clamores oriuntur; illi adulatorem, hypocritam iſti, miſanthropum alii nominant. Nemo tutus à volantibus his pugionibus, quibus multorum nomen turpiter configitur. Si quis cogitationibus ſuis immerſus tranſeat nec aperiat caput honoratiori, illico proſilit judex, &: En, exclamat, faſtum hominis & grande ſupercilium! Si quis obvium amicum non ſalutet, aut duriuſculū ſe faciat, in promptu eſt accuſatio, & judiciū: En, vociferantur, quam iſte odium & hoſtilem animum non diſsimulet, en quam dedignetur noſſe pauperes! Vere Auguſtinus: In homine, inquit, carnali, tota regula intelligendi, eſt conſuetudo cernendi. S. Caſsius Narnienſis Antiſtes, vultu fuit rubicundiore, mox eum Totila Sacerdotem potulentum judicavit. Vt autem omnibus liqueret judicii hujus falſitas, Caſsius in conſpectu Totilæ, famulū ejuſdem à malo dæmone inſeſſum, ſigno crucis liberavit. Vitalium integerrimæ vitæ monachum lupanari egreſſum, colapho excepit homo temerarius. at mox deformis æthiops colaphum

Serm. 147. de tēp.

Greg. lib. 3. dial. cap. 6.

Fusè, ſed paullo aliter hoc narrat Leont. Neap.

colaphum illum liberaliter rependit, & ipſe viri ſancti percuſſor furiis agitantibus amens & ſpumans, tandem ad ipſum Vitalium perductus eſt. Vitalius omnem injuriam ſanctiſsima oblivione oblitterans, hominem ab impuro genio vindicavit. Interim alii curioſiores tugurium Vitalii luſtrantes, in charta repererunt perſcriptum: Viri Alexandrini, nolite ante tempus judicare, quoaduſque veniat Dominus. O vocem in concionem omnium mortalium emittendam! Nolite judicare, nolite, ô viri Monacenſes, viri Auguſtani, viri Ratisbonenſes &c. judicare nolite.

Cypror. Epiſc. in vita S. Ioan. Eleem. c. 35.

Nihilominus, ah quoties, quam temere religioſorum hominum cœtus & judicantur & damnantur, tam ſuperbiæ quam avaritiæ, aliorumque vitiorum? Quo quis ore promptior & audacior, hoc ſeverior in eos judex decretoriam ſententiam pronunciat inexorabilis; defenſionem non admittit, rationes non audit, nemini niſi ſibi aut ſui ſimilibus credit. Vere,

Et nos in vitium credula turba ſumus.

Hinc fulminatrices illæ judicum voces: Crux ſuperbo huic Ieſuitæ; avarum illum Oeconomum ad leonem; ad ſcalas Gemonias improbum hunc monachum.

O mortales, quantum ſupplicii vobis

bis imminet ab his judiciis? Orbem pæne totum ad interitum trahunt, & impudica Venus, & temeraria Crisis: illic incontinentia homines & libidine furunt, istic judicii supercilio in alienos lapsus sæviunt. Adeo vafer est diabolus, ut quos velut sanctiores ad spurcam pecudum voluptatem pertrahere nequit, hos temerarii judicii consuetudine facillime irretiat. Nemo fere est, qui aliis hac in re norit parcere. Quanti reperiuntur qui ubivis locorum ceram miniatulam, tanquam omnium censores secum circumferant, & ubi demum quod displiceat vident, audiuntve, mox miniatula illud insigniunt.

V. At dixeris: Si quid narret fide dignissimus, si quid hisce meis oculis videam, si quid audiam his ipsis auribus meis, nihilominus sententiam promere non audeam? Non audes, mi homo, nam & sic falli potes, & ante te falsi sunt hac ipsa ratione innumeri. Ad Pastorem presbyterum venit religiosorum quispiam, rogavitque veniam sibi daret è cœnobio migrandi, nolle enim se cum fratre illo qui tam male audiret, diutius versari. Cui Pastor: Ne facile, inquit, malũ, credideris, quod audivisti. Ille contra è viri fidelissimi relatu id se accepisse, & ideo abitionẽ urgere. Ad hęc optimè Pastor: Si, inquit, fidelis

lis esset, nunquam id tibi dixisset. Susurronum & detractorũ nequitiam dextre notavit. Sed licet quippiam ipse videris & audiveris, tu tamen (ni tui officii sit) judex in visa & audita esse non poteris. Si sapis, dices: Hoc esse factum scio, quo id animo, qua intentione, quas ob caussas, quibus impulsibus sit factũ, nescio. Si tamen (quod fieri non potest) omnia tibi liquido forent percognita, tu nihilominus substringe judicium, & Dorotheo monente, dic apud teipsum: Heu mihi, quia ille hodie deliquit, ego forsan crastina; stare mihi videor, cras forsitan casurus. & illum quidẽ fors facti jam pœnituit, quod mihi de me polliceri sane non possum. Bernardus: Etiamsi, ait, perperam actum quid deprehendas, nec sic judices proximum, magis autem excusa. Excusa intentionem si opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quod si omnẽ omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud temetipsum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem?

Serm. 6.

Serm. 40. in Cant. fine.

Lex Christiana non tantum imperat: noli furari, noli fornicari, sed & noli judicare. Qui mãducat, non manducantem non spernat: & qui non manducat, manducantẽ non judicet. Mirum, ter mirum! nos misselli ad ab-

Ad Rõ. c. 14. v. 3.

ſtruſiſſimos angulos noſtri pectoris penetrare non poſſumus, & tamen parietes perfodere,atq; aliena ſecreta ſcrutari tentamus;in noſtris marcente ac hebeti viſu ſumus, & vel cominus cæcutiũt nobis oculi (nam *delicta quis intelligit?*) & tamen alieni pectoris penetralia emin⁹ pervidere, & de iis judiciũ ferre aggredimur. Hîc ego cum Chryſoſtomo vociferor: Vitam tuam ô homo, animadverte, in tuam ipſius conſcientiam deſcende. Quid vides feſtucã in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine ejiciam feſtucam de oculo tuo,& ecce trabs grandis,trabs ingens eſt in oculo tuo: Hypocrita,ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere feſtucam de oculo fratris tui. In quæ verba Chryſoſtomus: Qui tam acer, inquit, in alienis fuiſti,ut etiam exigua denotares, quemadmodum in tuis tam negligens extitiſti, ut etiam magna tranſcurreres? Velut ſi aliquis ſæviſsimo hydrope, vel quolibet immedicabili languore conſtrictus, hunc quidem etiã negligat, eum vero culpet qui exiguum in aliqua corporis ſui parte non curat tumorem. Si vero malum eſt propria peccata non cernere, duplex jam aut triplex malum eſt judicare alios, & in ſuo oculo trabem abſque dolore geſtare. Verum ita nos ſolemus, hic mos noſter eſt:

Pſ. 18. v. 13.

Matth. cap. 7. v. 3. & Luc. cap. 6. v. 41.

Tom. 5 orat. de Provid. & tom. 2. in c. 7. Matth. hom. 24. poſt init.

diſsimulare propria negligenter, & inſultare impudenter alienis.

Quid agis, judex temerarie? cum nec auribus tuis, ſed neq; tuis oculis tuto poſsis credere; imo ſi vel Angelus è cælo tibi narret quid alter fecerit, ne ſic quidem ſemper ſententiam in alterũ dicere poterit, cum nec Angelus humani pectoris arcanũ rimari queat. Solus Deus eſt *Dominus ſcrutans corda & probans renes.* Huic uni omnium hominum intentiones perſpectæ ſunt. Cum autem ab intentione pendeat, quam quiſq; nocens vel innocens ſit, quæ hæc temeritas noſtra eſt, ſuo Deum tribunali emovere, imo extrudere, & noſmet in eo reponere audacia incredibili: quæ hæc, inquam ego, temeritas, & quam digna ultricibus flammis, Dei partes uſurpare, ſententiam in quoſvis liberrime proferre? Hinc illa Iacobi Apoſtoli graviſſima commonitio: Qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem ſuum, detrahit legi, & judicat legem. Tu autem quis es qui judicas proximum?

Hier. c. 17. v. 10.

Iac. cap. 4. v. 11. & 13.

VI. Tam autem fœdum eſt hoc & grave quam commune ac uſitatum flagitium. Totus Orbis laborat exitiali hac, ſed ſuavi peſte. Iucundum eſt & volupe pleriſque omnibus, tam licente cenſura quoſvis notare. Ita vix ullum eſt vitium in hac vita frequẽtius, nec in ulla vitæ parte denſior

exiſtit humanæ mentis caligo, nuſquam major ignorantia. Nam incerta pro certis affirmamus, aut ſi certa ſint ad nos certe non pertinent; aut ſi pertineant, occulta pro manifeſtis judicamus; aut ſi etiam manifeſta ſint, quo tamen animo ea facta ſint, ignoramus, nihilominus tanquam perperam facta perſequimur. Et eo ſępe audaciæ progredimur, ut ob unicũ proditorem Iudam, omnes Apoſtolos, totum Chriſti collegium; ob aliquot malos Præſules, omnes Pontifices, & Epiſcopos; ob religioſos aliquot exleges, totos religioſorum cœtus; ob aliquot improbæ vitæ ſacerdotes, Clericos omnes & presbyteros; ob diſcordes aliquot conjuges, omnes matrimonio junctos; ob infames aliquot virgines & viduas, omnem cælibem vitam; ob mercatores aliquot injuſtos, omnia mercimonia; ob perditos aliquot cives aut opifices, totam civitatem; ob paucos Senatores aut Conſules non bonos, totum Senatum; ob Principes aliquot, Reges, & Imperatores illaudatos, omnia magnatũ faſtigia, iniquiſſima temeritate damnemus. Heu nimiũ hîc audaces ſumus, & pluſquam dici poteſt, temerarii, qui noſtro judicio æternum judicem prævenire non formidamus. Veniet Chriſtus, ut judicetur Mundus: quiſquis prævenit, non Chriſtus, ſed Antichriſtus eſt. Magiſtratus interpretes Dei

Dei ſunt, neq; illis, tanquam divinis oraculis, de quoquam, niſi quod auctore Deo cognoverint, pronunciare licet. Si aliter faciant, ſuiſque affectibus ſerviant, judicium & ipſi ſeveriſſimum ſubibunt. Hominibus, ut hominibus, judicare vetitum.

Prohibuit Deus in priſca lege, Sacerdotem de lepra judicium ferre, ante diem ſeptimum. Tantæ res moræ fuit in diſcernendo morbo, qui tamen oculis cernebatur: & quomodo permittet bonus hic Deus, ut alter alterius judicet intentionem, quæ nulli patet oculo, niſi divino.

Fœderis Arcam non violarũt Bethſamitæ, ſed paullo curioſius ſpectarunt: at ſuam hanc curioſitatem, quæ leviſſima poterat videri, aut etiã pia, ſupplicio tamen luerunt longe graviſſimo. Nam è primoribus ſeptuaginta, è plebe quinquaginta millia hominũ una ſtrage perierunt. Quanto majus arcanum, obſecro, eſt Cor humanum, quam arca illa lignea? Et tu tamen, quiſquis es, temerarie, hoc Dei archivum non curioſo tantum oculo, ſed improbo judicio revelare audes, & aliis etiam in ſpectaculum vel irriſum proponere? 1 Reg. c. 6. v. 19.

Liberrime hic juxta & veriſſime Chryſoſtomus: Si nullum, inquit, peccatum à nobis aliud fuiſſet admiſſum, pro hoc ſolo gehennæ nos tradi, ſatis abundeque ſufficeret. Tom. 5. l. 1. de com-punct. cordis, circa med.

Quippe qui in aliorum delictis severi & amarissimi judices residemus, nostras autem trabes, oculis infixas propriis, non videmus: qui aliena etiam minima sollicite perscrutamur, & ad condemnandum ceteros, omne vitæ nostræ tempus absumimus: à quo vitio neque sæculi hominem, neque monachorum ullum facile invenies liberum; Et quidem cum tanta sit in hoc posita comminatio. divina enim sententia: In quo judicio judicaveritis, etiam ipsi judicabimini. Cum ergo mali hujus pœna quidem tanta sit posita, libido vero aut voluptas, ut in ceteris solet peccatis, ex hoc nulla sumatur, omnes tamen festini ac præcipites huic se vitio subjugarunt, tanquam si studium nobis & certamen esset propositum, quis ad hoc malum prior omnium perveniret.

L. 2. de Ira. c. 24. VII. Ergo, quod præclarissime Seneca monet: Tollenda ex animo suspicio & conjectura, fallacissima irritamenta: Ille me parum humane salutavit, ille inchoatum sermonem cito abrupit, ille ad cœnam non vocavit, illius vultus aversior visus est. Nunquam deerit suspicioni argumentatio; simplicitate opus est, & benigna rerum æstimatione. Nihil nisi quod in oculos incurret, manifestumque erit, credamus: & quoties suspicio nostra vana apparuerit objurgemu

objurgemus credulitatem. hæc enim castigatio consuetudinem efficiet non facile credendi; addo, nec temere judicandi. Porro ii qui de omnibus male sentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt, non absimiles sunt cucurbitulæ medicæ, quæ eo tantum facta est, ut impuriorem sanguinem eliciat: ita temerarii hi judices, optima relinquunt intacta, si quid autem inter aliorum virtutes non laudandum, si quid in aliis pravi consilii latet, in lucem, ut putant, protrahunt; simul omnia vitiorum virtutumque nomina turpissime confundunt: Demissi animi hominem, inertem aut simulatorem vocant; pie simplicem, fatuum; sobrium, nimis austerum; abstinentem, delirum; serium in delinquentes, crudelem; ingeniosæ quieti vacantem, ignavum appellant; providum, cunctatorem & timidum nominant; parcum avaritiæ nota insigniunt; fortis & magnanimus illis contentiosus est; taciturnus pro illiterato habetur; modestus, inficeti nomine infamatur: Contra vero adulatorem pro amico venerantur, & adulationem amicitiam interpretantur; temeritas ab iis sub titulo fortitudinis laudatur; temulentia sub hilaritatis schemate commẽdatur; pro cauto timidus; prodigus pro liberali; sordidus & inhumanus pro parco & frugali accipitur;

avarus induſtrii fert nomen; invidus & iracundus in magnanimorum ſocietatem tranſeunt; ambitioſus & turgidus inter generoſos cenſentur; fraudulenti prudentium, ſuperbi cõſtantium, garruli & laſcivi affabilium titulos ſortiũtur; ceſſatores otioſiſſimi, inter quietos, velut Dii referũtur.

Suſque deque omnia vertuntur his judiciis tam temerariis, quibus magnam irrogamus Deo injuriam, nam temere nobis arrogamus quod ad ſolum Dei tribunal ſpectat. Et ſic ut in Reipublicæ damnum inſigne cedat, ſi quiſque ſibi judicis auctoritatem aſſignet, controverſias inter cives ortas ſuo calculo diremturus; aut ſi profani tribunalis judex hominum ſacrorum cauſſas vi ad ſe trahat: Sic temerarium prorſus eſt, Chriſti judicis (cui ſoli perſpectiſſimum, quo quæque animo fiant) officium ſibi minime commiſſum liberrime uſurpare. *Vnus eſt Legiſlator & Iudex, qui poteſt perdere & liberare. Tu autem quis es, qui judicas proximum?* Tu domi tuæ cadaver habes, cui lacrimas tuas impendas, & tamen domum alienam quæris, ut in ea mortuum defleas. ô miſer,

I nunc, & noctes diſce manere domi.

Tuos prius defle mortuos. Nox alta ignorantię te premit in cernendis rebus propriis, & tu tibi diem polliceris in alienis?

Et quæ hæc audacia vestra, ô Christiani, *Nunquid faciem Dei*, quasi larvam, *accipitis, & pro Deo judicare nitimini*? Et quę turpior sit temeritas, quam abditissima illa, uti est intentio, quæ nemini unquam præterquam suo Domino satis cognita esse potest, dijudicare? *Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est*? Imo & ipsummet hominis spiritum multa prætereunt, quæ divinus solum spiritus novit, cui omnia patent pectoris penetralia. *Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor.*

Iob. c.13. v.8.

1 Cor. c.2. v.11.

1 Reg. c.16. v.7.

Rectissime Franciscus Assisias Seraphicus, comitis sui oculos in alienam mentem audacius immissos sic retraxit. Iter egit Franciscus, & obvium habuit in viâ hominem vultu lurido, & seminudum. Ingemuit altum hoc aspectu vir sanctus, doluitque sibi non largissimam stipem suppetere. At Francisci comes: Quid, inquit, mœrore afficeris pater? egeat indumentis hic homo, at forsan concupiscentiis abundat? Franciscus ad hæc seria fronte: Itane frater, inquit, sic te de aliis judicare? tuam illi vestem quamprimum da, sed & abi, atque ad hominis genua supplicem te provolve, ac dicti veniam pete. Ita disces in posterum non tam temere ferre judicium. Optime factum: *Dominus intuetur cor*, non homo.

VIII. Cum ergo humanus oculus ad hæc interiora minime pertingat, is qui temere judicat, ultione nō humana homines, sed divina flagellat. Super quo questus Iob: *Quare*, inquit, *persequimini me sicut Deus?* Imo hæc ultio divina non est, sed est prorsus diabolica. Diabolus namque præcipiti judicio Iobum incusans: *Nunquid Iob*, ait, *frustra timet Deum?* En, re incognita suspicio ac judicium falsum & iniquum. Quapropter Deus ipse (quod Gregorius observat) quo nostram judicandi pronissimam temeritatem coërceret, in Sodomæas turpitudines & flagitia, non prius sententiam pronunciare voluit, quam undequaque ad amussim omnia explorasset. Ideo: *Descendam*, inquit, *& videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam.* Qua loquendi ratione declaravit Deus, se non relatu solo, aut levibus conjecturis, sed rebus penitissime perspectis in jus vocare.

Iob. c.19. v.22.

Iob. c.1. v.9.

L.19. mor. c.14.

Gen. c.18. v.21.

At nos, non Dii, non Angeli, nec dum beati, sed homines vanissimi, tribunal hoc non modeste conscendimus, sed impudenter invadimus & irruimus; si quis obstet, irrūpimus vi, & occupamus. Ita de occultis asseveranter, de incertis confidenter, de ambiguis indubitanter, de plurimis ad nos nihil spectantibus arroganter, de

de omnibus denique prave & impie judicamus, cum mitissimi sumus, minimum suspicamur. At hęc ipsa suspicio, judicium est sed nonnihil dubium, & levibus conjecturis nixum.

Hanc autem tam temerariam suspicandi ac judicandi consuetudinem, ingentia sequuntur damna: Quisquis ita judicas, persuasissimus sis tibi gravius imminere judicium, non ab hominibus tantum, sed à Deo. Vt enim peccata tua diligentius examinentur, ait Chrysostomus, legem prius ipse posuisti, severius de his, quæ proximus peccaverat, judicando. Fidelis hic monitor etiam Bernardus: Ita clemens esto, inquit, in alienis delictis sicut in tuis; nec quemquam districtius quam te judices: sic alios judica, ut ipse judicari cupis. Lex tua te constringit; judicium quod aliis imponis, ipse portabis. In quo judicio judicaveritis, judicabimini.

De inter. domo c. 45.

Matth. c. 7. v. 1.

Pharisæus qui una cum Publicano templum subierat, & precando quasi certaverat, victus & damnatus est, non quod Deo pro beneficiis gratias egisset, sed quod Publicanum temere judicasset, impium eum arbitratus, quem pœnitentia jam expiaverat. Atque ut præceps hoc judicium ipsi Pharisæo plurimum, ita nihil Publicano nocuit. Sic sæpe, inquit Augustinus, judicandi temeritas nulli

L. 2. de serm. Dom. in mõte c. 61

nulli plus nocet quam ipsi judici. Pulchre dixit abbas Pastor: Sunt qui linguam contineant & ore sileant, sed quia intus non tacent, & corde judicant, ideo sine cessatione garriunt, sed neminem juvant, & sibi plurimū obsunt. En fit frequenter ut in eadem incidamus ipsi, quæ prius damnaveramus in aliis, ut vel sic insania nostra discat erubescere. Ita senex ille Machetes (Cassiano memorante) in seipsum questus: Reprehendi, ajebat, fratres meos in tribus, & in iisdem ipse graviter deliqui.

Pelag. libell. 10.n. 25.

L.5. instit. c.30.

Illud vero frequentissimum, ut, qui tam lynceus judex est in culpis alienis, in suis noctua sit & talpa. festuculam alieno inhærentem oculo educit solertissime, trabem è suo tantum abest ut eximat, ut nec quidem videat. Hic temerarii judicii mos est, nemini parcere, obvium quemque censura perstringere, pessima queque de aliis suspicari, omnium intentiones rimari & examinare, seipsum penitus ignorare. Quod deplorans Gregorius: Stulti tanto intentius, inquit, de aliis judicant, quanto sua profundius ignorant. Siracides verissime: Pes fatui facilis, inquit, in domum proximi: quia suis neglectis, alienas ædes irruit & scrutatur.

L.4. mor. c.1.

Eccl. c.21. v.25.

Huc omnino spectat, quod de comitiis Atheniensium quispiam olim dixerat: Sapientes ac docti proponunt,

nunt, indocti vero ac ſtulti judicant & decernunt. Idem hîc fit. Homines modeſti & prudentes plurima quidem obſervant, ſed judicium ſemper continent, & ſubſtringunt; ſtolidi & temerarii pauca capiunt, & omnia continuo judicant. Evidente hoc indicio, à fatuis facillimum eſt diſtinguere modeſtæ ſapientiæ viros ac feminas. Et quemadmodum apes cælo pluvio, & ſparſis per aërem nebulis, in alvearia conficiendo melli ſe recipiunt: ita homines bonæ mentis, & oris minime venenati, in ſeipſos deſcendunt, ſecum ipſi habitant, & optimarum cogitationum mel faciunt, nec in apertum ſuo periculo evolant, cum in rebus humanis omnia plena nebularum cernant. Rectiſſime prorſus: quid enim denſioribus nebulis involutũ quam humani cordis intentio? Sermones audimus, actiones cernimus, intentiones latent, nec ullius lyncis oculi ad illam unquam penetraverint. Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Ictericis, & iis qui regio morbo laborant, omnia videntur eſſe cerei ac flavi coloris. huic ſanando morbo chelidonium plantæ pedis ſupponitur. Noxa hæc judiciariæ temeritatis, Icteros eſt animi, quæ omnibus hoc morbo laborantibus, nõ ſuo, ſed maligno colore omnia repræſentat. Qui ſana-

ſanari cupit, à pedibus ſuis, hoc eſt, à ſuis affectibus medendi ducat initium. Affectum in alios non moroſum, non difficilem, non ſtomachoſum, non odioſum, non inhumanū, non hoſtilem gerat; ſed potius mitē, benignum, facilem, qui omnia molliore contegat interpretatione, qui vitium oderit, non vitioſum, qui dicat: Alia erit ipſius & melior intentio quam ſit actio: ſed erraverit, fors illum erroris jam pœnituit. Nobiliſſimum hoc miſericordiæ genus eſt, non tam dando multa, quam nihil judicando benevolum ſe alteri præbere. Qui ſuccum Ophiuſæ Æthiopicæ bibunt, ſerpentes à ſe & neſcio quæ terrifica monſtra putant videri: Qui ſuperbiæ, ambitionis, invidiæ aut odii ſuccos hauſerint, omnia quæ viderint & audiverint, carpent & damnabunt, ſeipſos duntaxat mirabuntur & extollent, tam ſibi ipſis pretio-
Luc. c.18. v.19. ſi, ut dicere non vereantur: Non ſum ſicut ceteri hominum; Morbus hoc ipſo peſſimus, quod plerumque ſpernat remedia.

IX. Et hoc eſt quod divinus Paulus graviſſime inculcat, hoc illud eſt
1 Cor. c.4. v.5. quod acerrime nos dehortatus: Itaque nolite, clamat, nolite ante tempus judicare: quoaduſque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Quid judicatis præpropere

lis etiam

lis etiamnum pendet, & tota est sub judice. Adhucdum secretissima quæque consilia cordium in archivo divino latent, quo nulli hominum accessus; nondum dies dictus, necdũ producti testes, aut peroratæ caussæ. Sed sit tempus dicendi juris, non tamen hoc vestrum, sed Dei est, Deus *illuminabit abscondita tenebrarum.* Tantisper ergo, dum judex omnium adsit, judicia vestra continete.

Hoc idem Christus ipse contentissime vociferatur : Nolite judicare, & non judicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini : Dimittite, & dimittemini. Ergo, *Nolite judicare,* nolite dicta factave dubia sinistre interpretari, vel delicta levia exaggerare, vel crimina etsi certa divulgare, vel calumniis benefacta impetere, vel delinquentem desperatæ salutis proclamare, nam hoc temere judicandi vitium Pharisæis est familiarissimum, qui sibimet omnia ignoscunt, nihil aliis : *Nolite judicare,* nam quisquis in alios curiosus, severus, inquus est censor, tales experietur censores & suæ vitæ, qualis ipse fuerit alienæ : *Nolite judicare,* alioqui subeundum erit vobis apud Deum quoque judicium exactum, severum, rigidum : *Nolite judicare,* nam adeo benignus est Deus, ut vel hoc ipsum *nolle* vestrum amplissime remuneraturus sit; hoc vestrum erit

Luc. c. 6. v. 37.

præ-

præmium, *Non judicabimini*: vos Orbis judex, non ut reos gehenna damnandos, ſed ut amicos cælo donandos humaniſſime affabitur die omnium ſupremo.

Pelag. è Græco libell. 10. n.31.

Aſcetarum aliquis, Ioſephum abbatem interrogabat in huncmodum: Quid obſecro, mi Pater, faciam? ſtipem quam largiar, non habeo; tot moleſtias ægerrime tolero, quid ergo mihi faciendum ſuades? Ad hæc Ioſephus: Si horum, inquit, nihil poſſis facere, hoc age, & neminem judica: multum fecit, quiſquis hoc potuit. Sed quam multi ſunt, qui hoc, etſi facillimum, nolũt poſſe. In quos Chryſoſtomus merito excandeſcens, in illa Domini verba, (Nolite judicare,) ſic diſſerit: Si ergo non per unam, ſed per omnes, ut ita dicam, vias, & per omnes aditus currimus, & feſtinamus occupare gehennæ ignes, & non ſolum pro his, quæ laboris aliquid & continentiæ videntur exigere, proni in ea ruimus, ſed etiam pro iis quæ levia ſunt, & neque neceſſitatis aliquid, neque illecebræ quidquam continent aut voluptatis, pari linea utrobiq; prævaricationis damnamur. Arguimur enim ex his facilibus & levibus, quod etiam in illis quæ videntur laborioſa eſſe, propria ignavia deſidiaque delinquimus. Nam, dic mihi, quid laboris habet, ut non judices alium, neque peccata aliena

Tom. 5. l. de compunct. cordis, circa med.

aliena discutias, neque condemnes proximum tuum? imo vero magis in discutiendo & perquirendo aliena commissa labor est, & judicare de alterius mente, summa difficultas. Quis vero hoc audiens credere aliquando possit, quod cum possimus sine labore servare mandatum, laboramus, & nitimur, ut prævaricemus. Si per otiũ & negligentiam peccaremus, esset fortasse aliquid veniæ his qui laborare nequissent. Vbi vero laboratur ut peccetur, studiumque adhibetur & contentio, quatenus prætereatur mandatum, quis est qui pro hoc malo veniam speret? Hoc enim est contendere adversus eum qui præcepta dedit, & bellum legibus ejus inferre.

Ex hac Chrysostomi ratiocinatione liquet, illam judicandi temeritatem ea de caussa inter graviora flagitia censeri, quod ea legem servatu facillimam procaciter evertat. Quisquis illud unicum, *nolo judicare*, impetravit, jam obtemperavit legi. Quod si te tanta judicandi libido stimulat, audi obsecro eundem Chrysostomum optime suadentem his verbis: Vis judicare? tua judica. Nemo accusat si teipsum condemnes, accusat autem si non judices; accusat, si teipsum non arguas; accusat stuporis. Vides quempiam irasci, irritari, aut aliquid aliud facere grave & Hom. 21. fine ep. ad Heb.

indignum? statim etiam tu quoque cogita, quæ sunt tua, & ita nec illum valde condemnabis, & à peccatorum onere te liberabis. Si sic vitam nostram componamus, si eam sic exerceamus, si nos ipsos condemnemus, non peccabimus; multa autem bona & præclara faciemus, si mites simus & modesti.

Hæc de judiciis temerariis necessario erant interserenda. Et pæne certum, quo quis minus suam examinat intentionem, tanto pronius judicat alienam, sed suo damno, quod plerunque tanto est gravius, quo minus sentitur.

CAPUT VIII.

Quæ sit Rectæ Intentionis Praxis.

MAthematicis figura rotunda omnium perfectissima est, cujus idem & principium, & finis est: Actiones hominis nobilissimæ sunt, quæ uno gaudent & principio, & fine, Deo, Deique honore. Qui tam puram & candidam mentis sinceritatem actionibus suis omnibus induit, nunquam non plurimum emeretur, & facillimum est huic tali plus uno die promereri, quam alius possit anno integro. Sane oblata Deo, uti Salvianus loquitur, non pretio sed affectu placent. Hoc est quod egregie Theo-

Theologus ille dixit: Christianos Phil.
non per verba, sed per adverbia cæ- Bosq.
lum adipisci; cum non tam attenden- Par. 4. Acad.
dum, ut actio bona sit, quam ut bene conc.
fiat, neque enim jejunare solum, aut 14. n. 1.
orare & eleemosynas dare, aut aliud
præclari quippiam patrare, cælum
obtinet, sed recte jejunare, bene orare, pie eleemosynas dare, omnia sancte facere: duplici Eliæ spiritu; geminis bobus ad portandam Arcam; duobus pullis ad perficiendum sacrificium est opus, scilicet opere bono, & bona intentione.

Ceterum restat exponere, id quod in rebus animi & salutis præcipue spectandum, ut scilicet non tam laboremus, qua ratione salubria monita capiamus, aut memoriæ tradamus, quam quo modo audita in opus educamus, & sic ista discamus, ut quæ fuerunt verba, fiant opera, & ut institutionem probemus rebus. Fa- Seneca
cere docet lex Christiana, non dicere. epist.
Ergo hoc jam agamus, & quomodo 20.
reipsa actionibus diversis, intentio initio.
jungenda sit, exponamus.

I. *Ad auspicium diei.*

Initium ergo sumamus à lucis exordio. Prima omnium cogitatio quo- L. de
vis die ad Deum eat. Præclare Lau- discip.
rent. Iustinianus: Prima vox, inquit, c. 10.
prima cogitatio, primus affectus divinam resonet laudem, & illi se sincero

corde committat. Atque si de verbis agatur, hæc esse possunt:

O mi amantissime Deus, totius diei hujus actiones, ad gloriam & honorem tuum tibi offero, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Addi potest:

O bone Iesu, per passionem tuam te rogo, ab omni prava intentione, hac die me conserva.

Nec aliud quam hoc ipsum somni principium sit. Neque enim sine culpâ ignorare possumus, diabolum in hoc diei ac noctis confinio esse occupatissimum, quando hoc satagit veterator, ut hominem semisomnem pessimis cogitationibus suaviter præoccupet, & in eo vel invidiæ, vel libidinis, vel impatientiæ semina spargat in totum diem plurimum valitura. Novit Orciniana hæc vulpes, dimidium facti se habere, si tam industrie cœperit. Idcirco vigilandum tam ad diei principium, quam ad finem; nam & noctem cacodæmon ex voto habet, si noctis initium fecerit suum. His igitur temporibus potissimum, castissimis cogitationibus muniendum est pectus, ne illud hostis prius expugnasse sentiatur, quam obsedisse.

II. *Ad singulas horas.*

Vtilissimum prorsus exercitium est & magni momenti, horis singulis se

Deo

DeoDeique matri commendare, exitum vitæ cogitare, atque ita rectam intentionem restaurare. Huic fini commodissimum, singulis horis Dominicam orationem, aut Angeli salutationem recitare, illudque (Nunc, & in hora mortis nostræ) affectu excitatiore pronunciare. Et qui enim potest benignissimus Deus illi non optimum vitæ finem concedere, qui eum aliquot annis, omnibus horis petiit? potest quidem Deus, neminis debitor, hoc ipsum æquissime negare, si velit, tametsi quis mille annis Sap. c.
nulla non hora id petiisset; verum, 1. v. 1.
Sentite de Domino in bonitate: Pater ve- Luc. c. 11.
ster de cælo dabit spiritum bonum petenti- v. 13.
bus se: Omnia quæcunque petieri- Matth. c. 21.
mus in oratione credentes, accipiemus. v. 22.
Ergo qui sibi quam optime consultum volet in novissima vitæ hora, id horis singulis à Deo Deique matre flagitet. Ad hanc utilissimam Vide
pietatem promovendam Leo X. Pon- Trif-
tifex Max. omnibus, qui tot horis sa- megisto
lutationem Angeli pronunciarent, Christ. l. 2.
mille dierum indulgentias concessit. c. 4.
Paulus V. in eodem solio successor, §. 2.
Anno Christiano M. DC. XI. hoc ipsum confirmavit. Rectissime fecerit, qui ad priorem illam, tres precatiunculas istas adjunxerit:

Benedictus Deus in æternum.

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne tuum beneplacitum.

Hæc ideo addenda, quia tunc maxime renovatur bonæ intentionis studium, cum quis seipsum divinæ voluntati quam integerrime committit. Ludovicus Blosius testatur, Sanctam Gertrudem divinitus ejus rei admonitã, trecenties sexagies quinquies hæc verba pronunciasse: *Non mea, sed tua voluntas fiat, ô amantissime Iesu.* Hoc nemini non imitabile est, idque cum laude, uti præclare idem Blosius: Nulla, inquit, præstantior oratio est, quam ut quis petat gratissimam Dei voluntatem, in se, & in omnibus aliis fieri.

Monil. spirit. c. 11.

In Instit. Spirit. cap. 8.

Cui tale nullum est exercitium, huic eunt horæ, & dies, huic hebdomades, & menses, & anni effluunt, quibus tamen rarissima Dei memoria est, vix unquam & non nisi frigide de Deo cogitatur, quod non tantum non Christianum, nec humanum, sed ferinum est.

Si quis autem omnes actiones suas, ad generalem intentionem, velut ad regulam, cupiat dirigere, hanc ei formulam damus intentionis optimæ:

O mi amantißime Deus, ego me, meaque omnia, ad sanctißimam voluntatem tuam, in omnibus conformare unice desidero.

Hæc una omnes bonas intentiones com-

complectitur nec est quidquam homini ad veram tranquillitatem & felicitatem expeditius, quam idem in omnibus velle, quod Deus. Quisquis ad hunc apicem pertingit, supra omnes procellas est, & proximus cælo.

III. *Ante orationem, Sacrum, Examen conscientiæ, Confeßionem, Communionem.*

Oraturus sic animo secum statuat. 1. Orabo ut Deum honorem, colam, & laudem. 2. Vt Deo placeam, & gratum ei sacrificium exhibeam, & sic in ejus gratia me conservem. 3. Vt Deo meo gratias agam, pro illius in me liberalitate, & beneficiis innumeris. 4. Vt satisfaciam pro noxis meis. 5. Vt animo & corpori necessaria impetrem; vires, valetudinem, animi lumen, mei ipsius notitiam. 6. Vt obtineam virtutis augmentum in hac vita, gloriæ in altera. 7. Vt voluntatem meam cum divina magis magisque uniam. Perfunctorie non orabit, qui ad orationem tam serio se præparabit.

Fuit sacerdos qui horariis precibus has intentiones sane pias præfixerit.

Preces *matutinas* dixit in honorem sanctissimæ Trinitatis, pro conversione omnium in peccato lethali existentium.

Laudes, ut vocant, recitavit in honorem omnium sanctorum Angelorum, pro omnibus suis inimicis, & obtrectatoribus.

Primam, in honorem Christi Iesu ad columnam flagellati, pro suorum peccatorum venia, & virtute sibi maxime necessaria impetranda.

Tertiam, in honorem Christi Iesu spinis coronati, pro Regibus & Principibus Christianis omnibus.

Sextam, in honorem Christi Iesu ea hora crucifixi, pro omnibus eo die singulariter afflictis.

Nonam, in honorem Christi Iesu ea hora expirantis, pro omnibus eo die animam agentibus.

Vesperas, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ exanimem filium tunc complectentis, pro omnibus eo die defunctis.

Completorium, in honorem omnium Sanctorum Cælitum, præc[illegible]e tutelaris Angeli & Patroni, pro [illegible] Perseverantia in bene cœptis.

Nobilissimum hoc orationis condimentum est, si sint qui eo velint uti seria imitatione, piaque consuetudine. Blosius sacerdoti hanc precatiunculam ante Canonicas preces dicendam suggerit:

Domine Iesu, ego pro tui honore humiliter obedire, & tibi fideliter servire, teque pure laudare desidero, in unione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti

orasti & laudasti in terris: & quia sine te nihil possum, adjuva me gratia tua.

Auditurus Sacrum, easdem quas Oraturus, intētiones sibi proponere, sed & has addere poterit. 1. Sanctissimum hoc sacrificium, ô Deus, cum sacerdote tibi offero, ut tester te esse Deum, Dominum, Conditorem meum, cui omnia meque totum debeo. 2. Vt particeps fiam tanti mysterii, in quo verum Christi corpus & sanguinem offerri firmissime credo. 3. Vt pro vivis ac defunctis orem.

Examinaturus Conscientiam, hæc præmittat. 1. Rationes à Conscientia mea exigam, ut meipsum nosse discam. 2. Vt Conscientiæ puritatem obtineam. 3 Vt tam crebros relapsus in pristinas noxas studiosius caveam. 4. Vt apud Deum in gratia maneam, & per hanc actiones meas illi commendem. 5. Vt confessioni faciendæ hac ratione me præparem. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Prov. c. 22. v. 11.

Obiturus Cōfessionem, hæc sibi proponat. 1. Firme statuo animum meū sacerdoti aperire integerrime. 2. Meipsum accusando submissionem exercebo. 3. Cum Deo in gratiam redire cupio. 4. Turpi mole mearum sordium, & pænis ob eas debitis liberari appeto. 5. Conscientiæ tranquillitatem, & ardentiorem spiritum in

divinis obsequiis obtinere desidero

Percepturus Eucharistiam, ad hæc animum intendat. 1. Divinum epulum accedam, ut Dominicæ Passionis memoriam in meipso revocem, jubente Domino: Hoc facite in meam commemorationem. 2. Vt Christo meo per amorem quam actissime uniar. 3. Vt contra diaboli tentamenta, & insidias omnes meipsum muniam. 4. Vt Deo meo vere devotissimus & subjectissimus fiam. 5. Vt omnigenam gratiam, omniumque virtutum, præsertim Humilitatis, Patientiæ, & Charitatis incrementum consequar.

Luc. c.22. v.19.

IV. *Ante quaslibet virtutum actiones.*

Gratificaturus gratiam alteri, præsertim non adeo bene merito, hæc apud animum suum volvat. 1. Huic homini, ô Deus, gratiam hanc præstabo pro singulari quo in te sum affectu, & ut te Dominum meum, qui in omnes etiam hostes benignissimus es, pro viribus imiter. 2. Vt eo majorem apud te gratiam ineam, & post hanc vitam, ampliorem gloriam obtineam. 3. Vt tibi morem geram, qui mihi charitatem in alios, etiam inimicos, tantopere commendasti & præcepisti.

Daturus stipem, hos sibi fines constituat. 1. Benigne faciam egenis, ad majorem Dei gloriam, ut universis illius

illius beneficiis me gratam exhibeam. 2. Vt quod mihi fieri velim, id aliis faciam, & ut mendiculorum utilitati serviam, eosque Christiana charitate complectar. 3. Vt Orbis judex æquissimus, mei quoque misereatur, quando ipsemet misericordibus promisit misericordiam. 4. Vt pro noxis meis satisfaciam. 5. Vt meritum ac præmium æternum, quantum in me, augeam.

Matth. c. 5. v. 7.

Porro expedit summopere, unam eandemque actionem pluribus ad Deum intentionibus dirigere, hoc enim mirabile dat incrementum amori divino. Nam cum multiplicantur actus, augetur habitus, at vero recta intentio amoris actus est, igitur his actibus amoris multiplicatis, necesse est amor ipse mirifice augeatur. Vt autem rerum omnium quas Numinis honori agimus, plures intentiones velut in parato habeamus, paradigma subjiciemus, ad quod omnes actiones alias licebit conformare. Hoc fit exemplo: Est qui extra legem & esuriales dies jejunium velit servare; ut autem istam à cibo abstinentiam Deo reddat cõmendatiorem, hanc precatiunculam præmittet:

O mi amantissime Deus, hoc jejunium tibi offero. 1. Ad gloriam tuam, & ad Iesu Christi crucifixi honorem, in unione omniũ jejuniorũ, quæ filius tuus Dominus noster,

sum

cum in deſerto, tum alibi toleravit. 2. *Ita nunc jejunare ſtatui, ob amorem in te. Et ut tibi gratior fiam.* 4. *Dignioreſque tibi gratias agam ob innumera tua in me beneficia.* 5. *Vt etiam majorem gratiam & ſublimiorem Paradiſi gloriam promerear.* 6. *Eaſque virtutes, quæ mihi in hac vita neceſſariæ ſunt, impetrem.* 7. *Vt pro peccatis meis pœnitentiam agam, pœniſque mihi perferendis me exonerem.* 8. *Vt immoderatam cibi vel potus appetentiam refrenem.* 9. *Vt caſtitatem ſtatui meo covenientem, illibatam conſervem.* 10. *Vt Chriſti Domini mei veſtigiis inſiſtam, qui, ut mihi exemplo eſſet, jejunavit.*

O mi Deus, ego tibi hoc jejunium, omnes afflictiones ac miſerias meas, & quicquid animo vel corpore paſſus aut paſſurus ſum, ſimul etiam omnia omnino opera mea, tam cogitationes, quam dicta & facta tibi offero, ad tuum honorem, per merita Chriſti Ieſu Domini mei, qui tecum vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Cum ab Eccleſia, Confeſſario, aut aliis præceptum eſt jejunium, decem ſuperioribus illis, addi poteſt hæc undecima intentio.

11. *Vt obediam, & Eccleſiæ legibus ſatisfaciam.*

Sed & hæc duodecima.

12. *Vt hoc (illudve) beneficium, quod peto, à te impetrem.*

Eadem hæc oratiuncula, pauculis mutatis, præmitti poteſt quibuſcunque

que aliis virtutum actionibus. Atque ut hujus rei ſpecimen demus: Eſt qui actum heroicum, quem vocant, actum generoſum, difficilem, arduum velit exercere, & ſuam Deo caſtitatem aſſerere, hanc oratiunculam velut ſcutum objiciet:

O Ieſu caſtiſſime, ſtatuo cum tua gratia caſtitatem ſervare inviolatam, omnibuſque carnis invitamentis pro viribus repugnare. 1. Vt ſanctiſſimo nomini tuo plus inde honoris accedat. 2. Vt ego tibi magis magiſque placeam, & accuratius inſerviam. 3. Vt tot ſanctiſſimarum virginum, tot aliorum caſtiſſimorum hominum, totque puriſſimorum Angelorum ſuaviſſima ſocietate gaudeam, & ſic uberiori gratiæ me præparem. 5. Vt effrenes libidinis motus, & omnem carnis petulantiam retundam, atque ſic noxas priores eluam. 6. Vt præmium ſingulare, cæleſte, æternum caſtis omnibus promiſſum obtineam.

Eſt porro, cui cum iracundis, pervicacibus, præfractis hominibus agendum ſit, hic ergo ut Chriſtiana ſubmiſſione & manſuetudine omnem verborum contumeliam poſſit concoquere, his ſeſe intentionibus præmuniat, & precatiunculam opponat iſtam:

O Ieſu mitiſſime, ego iram & omnem verborum acerbitatem deteſtor, cupioque cum omnibus manſuete & benigne agere. 1. Vt gloriam tuam amplificem. 2. Vt te magiſtrum meum imiter, qui tuis diſci-

pulis

pulis omnibus hoc unice commendas : Di-
Matth. c. 11. v. 29. *scite à me quia mitis sum, & humilis corde.* 3. *Ut omnibus bono sim exemplo, neminem lædam, nec ullum ad iram aut impatientiam provocem.* 4. *Ut in meipso tranquillitatem animi, cum aliis amicitiam & pacem conservem.* 5. *Ut extrema vitæ hora te judicem eo benigniorem experiar.* 6. *Ut te Dominum meum sponsorem ac debitorem habeam, à quo mansuetis promissum :*
Matth. c. 5. v. 4. *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram, beatam scilicet illam viventium.* 7. *Ut eo altius evehar in cælo, libenter omnibus me submittam, cum sciam illud longe certissimum:*
Matth. c. 23. v. 12. *Qui se humiliaverit, exaltabitur.*

Est qui tetricum, severum, rigidum habeat dominum, aut similem huic dominam, aut etiam plures non tam dominos quam reges, sive humaniores tyrannos. Hic ergo ut generosa obedientia hero superbo etiam & imperioso pareat, semetipsum adigit ad obsequelam, his intentionibus :

O mi Deus, voluntatem tibi meam offero, & constituo iis omnibus quibus obligor, prompte, integre, sincere obsequi. 1. Vt dum homini obedienter servio, tuæ voluntati tuisque jussis obtemperem, nam novi à quo mihi dictum sit :
Luc. c. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. 2. Vt tot mala immorigeris, & rebellibus imminentia evitem. Nam

& illud novi, quis dixerit: Omnis a- Ad
nima poteſtatibus ſublimioribꝰ ſub- Rom.
dita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à c. 13.
Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordina- v. 1.
tæ ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati,
Dei ordinationi reſiſtit; qui autem re-
ſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acqui-
runt. 3. Vt victoria mihi præſcripta
meipſum triumphem, nam nec iſtam
juſſionem ignoro: Servi, ſubditi eſto- 1 Petr.
te, in omni timore, dominis non tã- c. 2.
tum bonis & modeſtis, ſed etiam dyſ- v. 18.
colis. Hæc eſt enim gratia, ſi propter
Dei conſcientiam ſuſtinet quis tri-
ſtitias, patiens injuſte. 4. Vt à veſti- Ad
giis Domini & Servatoris mei non Phil.
abeam, qui propter me, factus eſt c. 2.
obediens uſque ad mortem, mor- v. 9.
tem autem Crucis. 5. Vt promiſ-
ſum ingens obedientiæ præmium a-
dipiſcar, ſcio namque quanti Deus
hanc unam virtutem æſtimet. Me- 1 Reg.
lior eſt enim obedientia quam victi- c. 15.
mæ. Et: Vir obediens loquetur vi- v. 22.
ctoriam. Tanti eſt Ludovico Bloſio, Prov.
ſuam alterius voluntati ſubjicere, c. 21.
ut dixerit: Qui relicta propria vo- v. 28.
luntate, facit humiliter ad hono- In Ta-
rem Dei, voluntatem alterius in bella
re licita, magis Deo placet, quam ſpirit.
ſi multo tempore corpuſculum ſu- mihi
um pane & aqua tantum ſuſtenta- Pag.
ret, aſperiſque flagellis cruciaret ex 576.
voluntate propria. Victoriam lo- col. 2.
quetur vir obediens. Sed & illud
addit

addit Blosius notatu dignissimum, & quod rectæ intentionis studium mirifice commendat: Acceptius obsequium, inquit, homo præstat Deo, quando à vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel actu discrete abstinet, voluntatem suam in hujusmodi rebus, pure propter Deum, mortificans, quam si mortuos ad vitam temporariam revocaret.

Est qui carnem subinde sentiat refractariam, ut ergo hanc bestiam cicuret, & dicto faciat audientem, vario illam stratagemate adoritur: nunc cibo fraudat, nunc siti cruciat, nunc edulia præstantiora vilibus emutat, nunc ad offertam ferculis mensam esurire docet; jam vigiliis torquet, jam flagris coërcet, jam laboribus vexat, jam molesto itinere fatigat; modo ei vestem setis horrentem injicit, modo in rigidum cubile illam abjicit, modo aliis rigoribus exercet: ut hæc omnia & Deo grata, & animo sint salutaria, harum intentionum industria seipsum extimulat.

Hanc pœnitentiæ myrrham è cruce tua collectam, mi bone Iesu, tibi offero; hanc egomet mihi vim inferam. 1. Vt tuum honorem dilatem. 2. Vt meum in te amorem augeam. 3. Vt tuam in me benevolentiam mihi magis devinciam. 4. Vt tuis in me beneficiis maximis, continuis respondeam. 5. Vt improbam carnis rebellionem

lionem comprimam. 6. Vt ſcelerum meorum pœnas, meipſo judice & vindice, dependam. 7. Vt hac tam pia vi beatorum ſedes expugnem. Ad hanc Servatoris dictum me animat: Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Matth. c. 11. v. 12.

V. *Ad labores, aut etiam dolores recte tolerandos.*

Laboraturus, aut negotium ſuum quodcunque curaturus, hæc animo verſet. 1. Hunc laborem meum, ô Deus, quem cum cura, impigre, fideliter & accurate obibo, tibi ad tuum honorem offero. 2. Vt vitam meam in obſequium tuum impendendam ſuſtentem. 3. Vt ad obedientiam me exerceam (ſi labor præſcriptus ſit aut imperatus.) 4. Vt charitatem in alios demonſtrem (ſi labor aliis etiam profuturus ſit.) 5. Vt ad ſubmiſſionem me excolam (ſi opus ſit abjectum, & ignobile.) 6. Vt patientiam diſcam (ſi labor moleſtus, difficilis, & incerti eventus ſit.) 7. Vt carnem otio & petulantiæ pronam, opere frangam & edomem.

Cum adverſa ingruunt, cum moleſtiæ, tædia, difficultates, afflictiones, anxietates fatigant, cum quid obtingit grave & perpeſſu aſperum, tunc maxime vigilet *Recta Intentio*. Quando autem vix quiſquam eſt qui non vel unico die centenas habeat

occaſiones exercendæ patientiæ, accuratiſſime hoc agendum, ut ea qua par eſt intentione cũcta perferantur. Plurimos reperias, qui & valetudinis, & facultatum, & famæ nominiſque jacturam faciant; ægri, inopes, contempti, ſed quia nihil tranquille, nihil patienter, nihil non repugnanter patiuntur, quia omnia non aliter ferunt, quam quod cogantur ferre, nunquam non impatientes & queruli, ideo nihil promerentur, niſi ſupplicia & pœnas intolerantibus debitas. Nam quod illis Deus ſubmittit in pharmacum, hoc illi mutant in venenum. Hîc ergo negotium ſuum ſedulo agat intentio recta, ut quod ferendum eſt, cum lucro & quæſtu nobili perferatur, fiatque è neceſſitate virtus.

Quotieſcunque igitur res incommodæ & aſperæ, graves, afflictæ, turbidæ ſunt, qui lædi non vult, his intentionibus ſe armet. 1. Hoc quicquid eſt, mi Deus, patienter tolerabo, ut ad tuam ſanctiſſimam voluntatem, meam conformem, cum certo ſciam, hoc à te, meo bono, in me immiſſum eſſe. 2. Iſtud, mi Ieſu, libenter perferam, tui amore, & ut tuis veſtigiis, quæ mihi hanc viam ſignarunt, inhæream. 3. Adverſa omnia hilariter & excipiam, & patiar, ut priorem vitæ improbitatem luam, Dei favorem, & gloriæ futuræ præmium

mium augeam. Maximæ artis est, quælibet *Mala bene pati* posse. Sed & maximi lucri est erudita hæc patientia. Optime Ludovicus Blosius: Etiam exigua molestia, inquit, propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quam sint multa & grandia bonorum operum exercitia. *Instit. spirit. c. 8.*

VI. *Ante status mutationem; ad Sacerdotium, aut Religionis ingressum.*

Orta est quondam inter eruditos ac Religiosos viros quæstio, quis omnium Ordinum sit rigidissimus? Varii varia super ea quæstione pronunciarunt: illi, S. Brunonis, hi, S. Francisci rigidos fratres, alii alios vitam maxime austeram vivere censebant. Tandem unus auditis omnium sententiis: Pace, inquit, vestra dixerim, viri: quà de scientia non male, quà de experientia judicastis pessime: Nō est in orbe Ordo magis adstrictorii rigoris, quam sit matrimonium: idque argumentis diversis firmare ingressus est. Verissime hic omnium videtur dixisse, si quidem non ea qua par est intentione matrimonium ineatur. Qui aut Reginam Pecuniam, aut Dominam Formam, aut Heram Nobilitatem tantum in conjugem adsciscit, miseriis sese implicat innumeris; vere in ordinem hic sese redigit, sed rigidissimum: Uxorem

ducit, Libertatem vendit. Ita solet Deus sæpissime corruptam intentionem punire (experientia loquitur) ut qui delicias, aut divitias intentione perversa quæsiit, rixas & dissensiones inveniat perpetuas. Heu quid æque miserum est, quam toties vel ab invito confessionem hanc edi? Nec possum tecum vivere, nec sine te.

Hoc tale conjugium intestinis bellis afflictum, recte dixeris vivum inferorum ectypon, *ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Videte igitur qui conjugium cogitatis, ut illud intentione quam sanissima ordiamini. Non prosapiæ solum, neque solum formæ, aut pecuniæ nubendum est: optimi ac probissimi mores quærendi sunt. Imprimis illud curandum, ne impares jungantur. Hæc enim imparitas non potest non esse seminarium litigii. Ante omnia recta sit oportet utriusque conjugis intentio, ne Achab & Iezabel, sed ut Tobias & Sara, ut Ioachim & Susanna conveniant. *Si namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se & sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Ergo non ante in conjugium mutua eat consensio, quam recta intentio. Hujus intentionis formulam dat Tobias istam: Domine, tu scis quia non luxuriæ caussa accipio conjugem,

Iob. c.10. v.22.

Tob. c.6. v.17.

Tob. c.8. v.9.

jugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. Sed ad sacerdotes & homines religiosos me verto.

Hic gemitus velim & suspiria pro me loqui. Heu vereor, ne forte sint qui in Sacerdotium veniant, non ut pium officium, sed ut largius alimentum inveniant, ut penum congerant, ut culinam instruant, ut cellam impleant; taceo pejora, quę tamen oblique suggerere solet intentio parva, etiam tunc cum ad honestissima tendimus. Vetus sed æqua est querela de sacerdotibus; Dei loco clamat Malachias: *Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; & munus non suscipiam de manu vestra.* Malach. c. 1. v. 10. Perinde si dixisset, quamvis ministrorum meorum labores nolim esse sine stipendio quo se alant, nolo tamen eos officium suum, ob finem adeo vilem pręcipue facere. Obsequio meo cumprimis studeant, commodum suum pro additamento habeant. Hinc liquet lethalem esse noxam, divinum officium, & hujuscemodi munia, ea præcipue intentione exequi, ne reditus annui censusque amittantur. Pari modo ad ingressum Religionis summe necessaria est sinceritas intentionis. Ah, metuo ne forsan aliqui etiam ad Religionem properent,

non ut religiose vivant, aut infra omnium vilitatem se abjiciant, sed ut parentum aut cognatorum avaritiæ non displiceant, ut dies quietos & suaves reperiant, ut tandem emergant, & inter ceteros emineant, ut in solium, eo alioqui nunquam perventuri, conscendant: imo tam subdolæ nequitiæ est mala Intentio, ut nonnunquam per ipsam vitæ austeritatem delicias quærat, & illic indulgere velit genio, ubi omnes serviunt Christo.

O Sacerdotes, ô Religiosi (vos appello quoscunque non sincera huc agit intentio) hoc est toto cælo aberrare, & non in uno delinquere, sed in omnibus. Si vobis hac via libeat pergere, ad inferos recta tenditis. Ergo aut semitam aliam insistite, aut intentionem pessimam mutate. Hac ire, & hoc animo, perire est.

Quisquis ergo sacerdotium aspirat, non suum, sed Dei honorem sincera intentione quærat, non tondere oves aut deglubere velit, sed pascere: non meliorem victum, sed sanctiorem vitam cogitet.

Quisquis in religiosam familiam adscribi desiderat, in unam atque unicam Dei gloriam totus intendat, nec quidquam aliud percupiat, quam Deo perfectius servire, fortiter agendo, & sustinendo plurima. Cui non in voto est, quotidie multum perpeti

pro

pro Christo, ad Christi scholam ne veniat. Qui pati non vult, ineptus est discipulus in hoc lyceo. Abite, delicati, abite, abite procul hinc impatientes & queruli; sed omnium primi hinc recedite superbi. Exeste religiosi, qui cathedras, qui claves, aut mitras quæritis. Omnia vitia odit Religio, sed ante omnia Superbiam, è qua omnium vitiorum propago est. Angelos & diabolos cælum unũ non capiebat, nec unũ cœnobiũ aut collegium Humiles & Superbos. Nimia hæc morum discrepantia est, in veram societatem nunquam coalitura.

Igitur ô Sacerdotes, ô Religiosi, videte, cavete, æternæ salutis negotium non cæco impetu aggrediendum est. Ad hæc sacra dux esse non potest nisi recta, sincera, puraque intentio. Quisquis ad sacerdotium, quisquis ad religionem alio venit duce, vel comite, quam bona intentione, aut hinc ad pristina redibit, aut hic certe interibit.

VII. *Christi actionibus nostras esse jungendas.*

Incredibile dictu est, quantum cõferat in hoc bonæ intentionis exercitio, suas Christi actionibus jungere, & sic eas divino Patri offerre. Hortatus ad hoc Paulus: Omne, inquit, quodcunq; facitis, in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri

Ad Coloss. c. 3. v. 17.

nostri Iesu Christi. Sanctissime fecerit qui cum hoc auctario nobilissimo, sua omnia divinæ Majestati obtulerit. In exemplum sint hæc paucula:

O mi Deus, hunc ego laborem meum tibi offero, cum omnibus Filii tui, Domini mei laboribus.

AVT,

Istud quod ego patior, cum omnibus iis, quæ in terra passus est Filius tuus, tibi consecro.

AVT,

Hanc ego actionem, hanc orationem, hanc fatigationem meam, ad Filii tui actiones, orationes, & fatigationes, velut guttulam in mare deferens, appono, simulque tibi omnia immolo.

AVT,

Pater æterne, hanc ego necessitatem, hanc miseriam, hoc gravamen, hoc impe'imentum, hunc mærorem, hos dolores, hanc tentationem, calamitatem, tribulationem, unitam Passioni & ærumnis Vnigeniti tui, tibi offero, ad æternam tuam gloriam.

AVT,

Blos. Monil. spirit. c. 3. fine. & Instit. spirit. c. 9.

O mi amantissime Deus, ego me meaque omnia tibi offero, per unicum Filium tuum, ad omnium hominum salutem, & laudem nominis tui æternam.

Sic actiunculæ nostræ etiam vilissimæ, sic miseriæ & calamitates nostræ universæ, Christi actionibus, injuriis, doloribus & cruciatibus conjunctæ summi pretii dignitatem induent, nec poterunt cælesti Patri non esse acce-

acceptæ. Hoc nil aliud est, quam plumbi granulum in liquatum aurum immittere, & auream illi nobilitatem donare: aut aliquot aquæ guttulas in dolium generosissimo Falernó plenum spargere, & ad vini dignitatem attollere: sic & opera nostra ex se imperfecta, frigida, defectuum plena, Christi operibus juncta, pretium acquirunt maximum, ab unione hac tam excellenti: hoc est enim vestibus Esau optimis induere Iacob. Gen. c.27. v.15.

Hac de re præclarissime Blosius: Instit. spirit. c.9. initio. Consuescat, inquit, tam illa quæ agit, quam ea quæ patitur, conjungere atque unire operibus & doloribus Christi per orationem sive desiderium. Sic enim ipsa opera & gravamina ejus, quæ ex se vilia, obscura, atque imperfecta sunt, nobilissima, clarissima, Deoque gratissima erunt. Ineffabilem namque dignitatem ex meritis Christi, quibus unientur, accipient. Et: Bona opera illius qui istud pie observat, excellunt incomparabiliter bona opera ejus qui non observat. Idem hoc ipsum in suo speculo confirmans: Si bona opera, inquit, & exercitia tua copulaveris unierisque actibus & exercitiis Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit sane ista oblatio ipsi Domino longe gratissima, & opera tua claritatem dignitatem- In spec. spirit. c.5. hue.

que ineffabilem recipient, ex actibus Christi quibus unientur. Plumbum tuum (ut ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum. Ita omnia Dominus familiarissimis amicis suis revelare dignatus est, ut nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima; hac ratione nostram inopiam ex inexhausto meritorum Christi thesauro sublevemus, & animas nostras ejusdem Christi meritis exornemus: hac denique ratione pro peccatis nostris facillime satisfaciemus.

In instit. spirit. c. 9. fine.

Hoc sacrificii genus ita placet divinis oculis, ut Christus voluerit sibi à beata Gertrude omnes omnino actiones minutatim etiam offerri, ea nimirum ratione, ut vel litteras quas pictura, bolos quos sumptura, verba quę dictura, passus quos factura, anhelitus quos captatura fideli obsequio quasi adnumeraret. Ecquid Deus hęc ita minutim postulat? Vt homines suis obsequiis intentos, & fideles faciat ac diligentes, qui etiam minimos in rebus Domini neglectus caveant. Quia vero nostra intentio subinde dormitat, & actiones nostræ sæpe steriles sunt ac languidæ, vult suavissimus Dominus nos compendio hoc uti, & nostras suis actionibus, intentionem nostram suæ, quam ipse in terra habuit, conjungere, sicque ditesce-

Vide supra l. 1. c. 5. §. 5.

ditefcere. Hinc illud Ecclesiæ quotidianum & perpetuum: Per Christum Dominum nostrum. Hæc autem nostrorum cum Christi operib⁹ conjunctio fieri potest, non tantum actionis principio, sed etiam fine, aut medio. Quemadmodum recta intentio, non solum initio, sed medio, ac fine vitiari potest. Aliqui bona intentione incipiunt, pergũt aliquamdiu, ubi autem occasionem cernunt exerrandi, de facili seipsos inveniunt, & Deum, quem ante quæsiverant, corrupta intentione deserunt. Aliquot hujus farinæ homines ipsi Christo in disciplinam se tradidere. Intentione utique bona cœperunt, perrexerunt aliquanto tempore, inter Domini discipulos censi. Tandem ea dicendi vi peroravit Christus de pane vivo, sed & spiritum esse qui vivificet, carnem non prodesse quidquam, ut hoc *multi audientes ex discipulis ejus dixerint: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire?* Hìc illorum recta intentio vacillare, hìc ad casum inclinare, hìc cadere. *Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant.* En non incepisse tantum, sed & finiisse recta intentione, virtutis est. Ioan. c. 6. v. 61. & 67.

Ideo continua hìc opus est restauratione, nunquam hìc cessandum, recta intentio continue urgenda, mane præsertim, sub sacro, ad cujusvis labo-

laboris initium, & ante somnum. His intervallis diei recta intentio renovanda, his saltem pauculis verbis: Domine, hæc omnia propter te. Aut: Tuo honori, Domine, hoc faciam: Aut: In tuam gratiam, mi Domine, hoc patiar. Ah, ingemisco cum cogito, nos à bestiis etiam in ruborem dari. Narrant Elephantem fuisse in urbe Colchin, qui operas diurnas præbere solitus erat ad portum & res marinas. Eum forte urbis præfectus urgebat, ut Liburnicam (navim) quam commovere cœperat, deduceret porro in mare. Ille abnuere, instare alter multis blanditiis; elephas laborem hunc constanter aversari, ad extremum Præfectus, saltem in gratiam Lusitaniæ regis id vellet, orare. Hîc, immane dictu, elephas, clare hæc duo verba ingeminat, *Hoo, Hoo*, quod Malabarum lingua est, *Volo, Volo*, ac sine mora navim traxit in mare. Tanti erat elephanto, regis Lusitani gratia laborare. Quid nos ratione præditi, disciplinæ capaces homines? quoties præfracte resistimus, & imperata etiam levia detrectamus, etsi millies invitemur: *Eja quæso, in gratiam Christi Domini, Ad voluntatem regis cælestis, Ad gratiam Iesu crucifixi.* Ne sic quidem movemur; ad nobilissima hæc invitamenta obsurdescimus, vel bestiis contumaciores.

Christoph. à Costa in hist. Aromatũ opera Caroli Clusii edita Antverp. Anno 1582.

At

At quibus salva est semper sinceritas intentionis puræ, cum quid faciendum, in supremi regis gratiam, promptissime illud vel centies ingeminant, *Volo, Volo*, propter te, mi Domine: Et quamvis ad hoc præstandum, me nulla vis adegerit, licet nullum præmium, nec supplicium ullum hoc mihi persuaserit, nihilominus tamen in Christi gratiam, hoc libenter præstabo; Propter te, mi Domine, hæc faciam, hæc omittam, hæc perferam, propter te Domine.

In omnium potestate est, hæc dicere, hæc sentire & velle: nec valentibus, nec ægris hæc difficilia. Alioqui agendo multa, nihil agimus. Sine mercede labor est, quandocunque est sine recta intentione. Qui perdere non vult operam, assiduam gerat rectæ intentionis curam.

CAPVT IX.

Quæ sint Signa rectæ Intentionis.

HEbrææ plebis homines magnam partem rudes & asperi, tamque obtuso captu erant, ut ægerrime crederent, quod non oculis cernerent. Vt ergo suis ipsi oculis exploratissimum haberent, quid sit intentio mala & prævaricatrix, voluit Deus ut manna quod ex præscripto in Sabbatum collegissent, integrum, recens,

incorruptum ſervaretur. Quod vero contra legem aut vitioſe providi, aut repetendi laboris pertæſi, in alios etiam dies collegerunt, id omne mox corruptum, vermibus cœpit ebullire. Hîc neque locus, neque vas in quo cæleſte hoc alimentum aſſervabatur, neq; ipſum manna in culpa fuit, ſed ſola voluntas & intentio prava, legi ſe ſubjicere dedignata.

Hoc Deus Hebræorum oculis ſic objecit, tanquam ſi è cælo proclamaſſet: Cernitis tandem immorigeri; quid voluntas poſſit in homine, quid ſit velle aut nolle obedire, quid bona malave intentio progignat? hi vermes rebellionis veſtræ teſtes ſunt; hos fructus producit contumax voluntas veſtra, & perverſa intentio; ſpectate hæc oculis, attrectate manibus increduli.

Cum Chriſtianis Deus poſt Filii tot conciones, alia ratione agit; bonæ malæque intentionis ſigna iis etiam proponit, ſed magis recondita, & non tam oculis quam animo cernenda.

Si quis corporis oculos conſideret, eos admodum eſſe garrulos, quamvis ſine voce comperiet. Illi namque ſua garrulitate dominum ſuum ſępiſſime produnt, cum ex oculis valetudinem & morbum, hilaritatem & mœrorem, odium & amorem depre-

deprehendere sit facillimum : latentes hos affectus oculi evulgant. Porcus, quà interiora corporis, simillimus homini, morbum suum lingua & oculis detegit aspicienti. Si ferendum sit judicium quàm sana sit hominis actio, interrogandus est interior illius oculus, intentio : Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. En tibi, ab oculo discitur, quod de toto corpore pronuncietur.

At sicuti nil artis est scire, morbum in oculis deprehendi, nisi & sciatur quibus signis & indiciis deprehendatur : ita non satis est nosse vitæ probitatem ab intentione proba colligi, nisi etiam noverimus, quæ probæ intentionis signa sint & indicia, de quibus nunc agendum est. Igitur ut fidem sibi quisque habeat, & recta ire via se credat, duodecim ordine signa numerabimus, è quibus suam cuivis facile erit intentionem æstimare.

I. SIGNVM BONÆ INTENTIONIS.

Non facile turbari, non tumultuose aut turbulenter rem aggredi. Indoles eorum non bona est, qui inconsulta levitate ad labores accedunt, qui cum impetu agunt omnia, & in res non veniunt, sed rapide ferũtur; ęstuant, manus pedesque jactant, anxii trepidant, ac si suis curandis defu-

defuturum sit tempus, inquietissimi discursant, tanquam primo aggressu omnia deproperaturi. Quid opus hac æstuatione & impetu? Festina lente, mi homo. Consilio est opus, non impetu, Quinto Curtio monente. Qui principio tam contente currit, cito deficit: qui gradu clemente ac presso incedit, etiam progreditur, & minus fatigatur. *Qui festinus est, pedibus offendet.* Temperanter sumendum est illud priscorum: Sis in consiliis cochlea, in factis aquila. Itaque sub initium plerunque placide incedendum, dum ab ipso incessu accrescat vigor. Nota nobis verba sunt à præceptis de Christi imitatione: Quod homo non sit importunus in agendo. Et: Sint actiones tuæ sub te &c.

Pro. c.19. v.2.

Imit. Christi l.3. c.39.

Qui sinceræ intentionis est, in negotiis etiam impeditissimis hoc versat animo: Deus mihi hæc negotia dedit curanda, utique dabit etiam tempus & gratiam ad ea conficienda: Deo laboro, & ejus honori, facioque quod mearum virium est: bonus Deus curabit cetera. Itaque, quod etiam poëtæ monent, Permitto Divis cetera.

Horat. l.1. Carm. ad Taliarch.

II. SIGNVM.

In omni affectione sic affectum esse, ut si quæreretur, quorsum hæc? promptissime responderet: Ad majorem Dei gloriam. Quorsum illa? Ad hanc

hanc ipſam. Quorſum iſta? ad eandē. Sicut viator interrogatus quà viam teneat, ſine mora reſpondet, Ingolſtadium, aut Viennam, aut Pragam, aut Romam. Atque ſi vel leviter itinere ſe deceſſiſſe intelligat, quam primum in viam regiam redit. Qui ſolum animi cauſſa deambulaturus exit, ſæpe nec panem, nec pecuniam ſecum defert, nec enim tabernam ingredi in animo eſt. At qui peregre ituri, aut nummos ſumunt in viam, aut panes, uti fere ſolent homines à pago, & cum venter jam mugire & magnum inane queri incipit, annonam ſuam è ſacciperio extrahunt, & ſolantur oblatrantem ſtomachum. Ita prorſus homo rectæ intentionis, qui ſe nunquam non meminit peregrinum eſſe, cum in opere fatigatus vitæ moleſtias gravius incipit ſentire, mox ſecum ipſe intentionem rectam renovans: Et cui hæc facio, inquit, cui laboro, cui lego & ſcribo, cui ſto & curro? Nunquid Deo? an non propter Deum hæc omnia tolero? Abi ergo torpor, abi tædium, abi otium & deſidia, abi procul impatientia, abite peſſimæ peſtes. Si cuncta hæc Deo fiant, prout par eſt illi ſoli hæc fieri, ergo & patienter & prompte, & libenter faciam atque patiar hæc univerſa. Ita pergo, propter te Domine; omnia mihi & facilia & jucunda, ô Domine, propter te.

Secus faciunt illi quibus vita velut deambulatiuncula transigitur, qui nec panem secum ferunt nec pecuniam; & seria & sincera carent intentione: homines vani, in omne genus illecebrarum proni, quibus anima pro sale data est. horum vivere, est animi caussa deambulare, quo pedes ferunt, quo affectus præcurrunt. Non ita veri illi peregrini, quibus & panis est & pecunia, intentio non tantum seria, sed & sincera.

III. SIGNVM.

Non angi, nec ob agenda distrahi in curas, quæ hominem à precibus, à conscientiæ cura, à Dei memoria avocent. Qui sinceræ intentionis est, hoc agit ut facultati & viribus suis agat convenienter. Observat Chrysostomus, eum ab hero Euangelico æque laudari, qui duo accepit talenta, atque illum qui quinque. Sed dicas: Cur utrique par honor habitus? Quia in utroque par fuit diligentia, tametsi circa imparem pecuniam. Hoc creberrime contingit, ut duo in eadem re operam suam ponant, sed effectu prorsus inæquali, illo ab hoc longissime superato: fieri tamen potest, ut æquale præmium promeritus sit uterque, certe apud Deum, qui non attendit quale opus, sed à quali conatu & industria prodierit. Sunt qui viribus, aut ingenio, aut pruden-

Hom. 41. in Gen.

tia

tia polleant, & quæ aliis difficillima, ipsi velut per jocum faciant: Sunt & alii quibus aut fractæ vires, aut infelix & pingue tardumque ingenium, hi quamvis sudent & conatum omnem exerant, omnemque industriam in opere consumant, tandem tamen urceus exit, opus sine omni gratia & Venere. Et quinam horum majore digni præmio? sæpe illi, quorum opus velut nimis inelaboratum ab omnibus spernitur: Ab humanis longissime distant judicia divina. Et hoc iis qui ingenii celeritate præstant, aut ad omnia faventes habent Gratias, superbiæ alas merito incidat; istos erigat, iisque animum addat, cum nullius momenti sit humanis oculis placuisse; maximi, divinis. Præclare Thomas ille: Si Deus, inquit, semper esset pura intentio nostri desiderii, non tam facile turbaremur pro resistentia sensus nostri. Thom. Kemp. l. 1. c. 14. n. 1. Imit. Christ.

IV. SIGNUM.

Opere peracto non discursare, aut sollicite aliorum judicia expiscari. Sunt qui instar comicorum histrionum, dramate peracto quærunt: Quî placuimus? nemone plaudit? ita isti quærere solent: Quid sentiunt domini de me, meoq; opere? num satisfeci, num placui? quid tacent? intentionis corruptæ signum evidens. Nam qui sinceræ intentionis est, ita secum

2 Tim. c. 1. v. 12. ipse loquitur: Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. Ego quidem feci quod potui, idque sincero animo in divinum honorem: laus inde sequatur, an non, mihi perinde est, scio quam serio volenti facile sit, & servire & placere Deo.

Fuit qui anulum gemmatum summi pretii invenit, quem mox ad proximum sutorem deferens: Dic quæso, inquit, mi magister, quāti æstimas hunc anulum cum hoc lapillo? Cerdo, cui corium notius quam aurum & gemmæ: Insignis, inquit, splendor eum forsan evexerit ad trium florenorum pretium. Ecquis, obsecro, horum amborum stultior, an qui talem interrogavit, an qui talia respondit? Certe invētor anuli videtur stultitiæ palmam præripuisse, quod ad imperitissimum gemmarum judicē, gemmam æstimandā detulerit. Gemmæ sunt pretii prorsus inæstimabilis, opera bona intentione edita: quid vero de his hominum aures oculosq; interrogamus? minus hæc æstimare norunt quam sutor uniones; præsertim cum intentio, à qua pretium actioni accedit, nemini unquam satis possit esse cognita. Nux & cælum, guttula & Oceanus, lapillus & terrarum Orbis, mutuam inter se comparationem ægre admittunt: minus tamen quod bona intentione factum est,

eſt, comparari ſe ſinit cum eo quod mala. Et quomodo tandem hîc poſſint judices eſſe oculi, cur apud hos de margaritarum noſtrarum nobilitate vaniſſime litigamus? Deus ſolus eſt qui hæc æſtimet, hujus judicio permittenda ſunt omnia, hujus ſtandum. Ab hominibus virtutes ac vitia plerunque non ex merito æſtimantur, ſed ex populari judicio. Hinc longiſſima ſeries errorum.

V. SIGNVM.

Eventu rei aut laboris minus ſecundo non turbari aut concuti, cum Deus, ad quem intentione collineandum, non tam ſpectet quid effectum, quam quomodo, qua intentione, qua diligentia quippiam factum ſit. Magnus ille Apoſtolus Iacobus, tota Hiſpania, ut narrant, non plures Chriſtianis ſacris imbuit quam octo homines; ita velut ab irrito conatu reverſus Hieroſolymam, Herodis gladio caput præbuit, ſecandum. An Deus Iacobo non idem pręmium daturus quod ceteris Apoſtolis, qui reges & regna integra ad diſciplinam Chriſtianam traduxerunt? Idem utique, & forſan majus. Neque enim illi Deus, quid efficeret, ſed quid facere imperavit: ab Apoſtolo ſemen ſpargendum erat, ſeminis incrementum penes Deum fuit.

Hoc probæ intentionis homo alte

combibit, suum esse, laborare; Dei, labori aspirare. Itaque cum ars decipit, cum nihil procedit, cum aliquid in perniciem ei vertit, cum spes ad irritum cadit, vix quidquam turbatur, hoc enim, inquit, non in mea est potestate, sed Dei. Feci quod licuit, quod debui, quod decuit; res aliter cessit? humanarum hæc natura rerum est. Atque hoc admodum necessarium est scitu, neque enim infrequens est ut operam ludat etiam laboriosa diligentia, & sine effectu sit præclarus quiq; labor. Num quis ideo discrucietur animo? Nequaquam: Si bonæ intentionis est, tam secundos quam adversos eventus Deo committet, divini consilii securus. Christus ipse postremis quatuor vitæ annis, quot obsecro sibi, divinissimis suis concionibus adjunxit? non adeo multos numerabis; longe plures Apostoli ad nostras religiones permoverunt.

Pari modo qui nihil non sancta intentione aggreditur, quamvis in seipso plurima desideret, tametsi pravitates & errata in se deprehendat, non tamen continuo abjicit animum, non consternatur, non exanimatur, sed quam illum sua miseria deprimit, tam erigit Dei misericordia, neq; tam male unquam res vertunt, ut bonam intentionem mutet. Inter adversa & prospera idem ei animus,

mus, hoc eſt, ad Deum ſemper erectus. Cetera omnia velut nubes infra ſe calcat, firmat animum in fortuita, & in omnes caſuum impetus; omnia æquo ac hilari aſpicit oculo. Animus ei ſemper æqualis, & qui ſecundo curſu eat, placidoque ſtatu maneat. Itaque eo pervenit, ut magnum illud Deoque vicinum obtinuerit, *non concuti*. Non contriſtabit juſtum, quicquid ei acciderit. Prov. c. 12. v. 21.

VI. SIGNVM.

Re quapiam peracta, Inanem gloriam, & omnem cogitationum vanitatem fugere. Quis eſt hic, & laudabimus eum, qui ſibi ipſe nunquam applaudat domi, cui ſuus labor apud ſe non ſit in pretio, qui à ſeipſo non audiat: bene, belle, præclare, ecquis melius? Hoc vero aliud non eſt quam totis hebdomadibus corbes plectere, & operam tam longi temporis Vulcano conſecrare. Evanuerunt in cogitationibus ſuis & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum. Rom. c. 1. v. 21.

Sunt qui ſua duntaxat laudent, aliena aut damnent, aut ſilentio tranſeant; laudes ſuas etiam ab imperitis avide excipiant, aliorum dejecto vultu, fronte, oculis hauriant, & cum improbare non poſſint, nunquam tamen probent. Hi non Deo, ſed famæ ſuæ tantummodo nati, ingentes arrogantiæ montes ſub modeſta

fronte tegunt. neque aliunde provenit parca hæc alienarum virtutū laudatio, quam ab animo laudis suæ avido, qui cum aliorum commendationibus detractum iri veretur suis, serio cavet ne quid elabatur in alio laudandum: odit pares in potiunda gloria. Ad rem hic submonens Annæus Seneca: Illud, inquit, adhuc tibi affige, quod paullo ante dicebam: nihil ad rem pertinet, quam multi æquitatem tuam noverint. Qui virtutē suam publicari vult, non virtuti laborat, sed gloriæ. Non vis esse justus sine gloria? ad mehercules sæpe justus esse debebis cum infamia. Et tunc, si sapis, mala opinio bene parta delectat.

Epist. 113. fine.

Iacob Patriarcha moriturus: Fiat Dan, inquit, coluber in viâ, cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retro. Cerastes, serpens non spatiosi corporis, sabulo se abdit, equi illac transituri ungulam admorsurus, ut is dolore furens excutiat sessorem. Diabolus Cerastæ simillimus, dum nos arctiore via virtutis incedimus, ille humanæ laudis pulvere se occulit, ut equi ungulam, hoc est, intentionem rectam vitiet, & sic per falsæ gloriæ imaginem præcipitet. Qui bonæ intentionis est, hunc Cerasten cautissime declinat, & ubique locorum assidue ingeminat: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriā,

Gen. c. 49. v. 17.

Ps. 113. v. 1.

Soli Deo gloria: Dominus virtutum ipſe eſt rex gloriæ. Pſ. 23. v. 10.

VIII. SIGNVM.

Nec invidiola quidem tangi. Qui divino tantum honori ſtudet, parum curat, etiamſi in artibus aut ſcientiis pares, vel etiam ſuperiores habeat: nullam rem à ſe tantum vult confici, neque hoc unquam in votis habet, ab alio non ſuperari: nunquam invidet altius ſtanti; quod in aliis magnum, non deprimit, ut ſua extollantur. Nobiliſſimum hujus rei ſpecimen præbuit Moſes. Venerat ad illum adoleſcens invidiã in alios concitaturus, nam eos inſoliti vaticinii accuſavit. Divina pagina rem ſic narrat: Cucurrit puer & nunciavit Moſi dicens: Eldad & Medad prophetant in caſtris. Statim Ioſue ait: Domine mi Moſes, prohibe eos. At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus ſpiritum ſuum? Num. c. 11. v. 27. & ſeqq. Fit in aulis principum, ut legati, aut aliud aliquod munus obeundum ſit, & forſan ad id deligitur qui minime putabatur, negligitur qui ſe maxime deligendum ſuſpicabatur: hîc rem magnam facit, qui poteſt non invidere. Idem inter religioſos contingit: varia apud eos officia gubernandi, docendi, concionandi, hoc illudve curandi. Hîc ille magnæ virtutis, &

 inten-

intentionis optimæ censendus, qui tã æquis oculis alium gubernantem, docentem, concionantem, hoc aut illud curantem aspicit quam se. Sed quandoque alius sese affectus prodit. Quoties accidit, ut alicujus inopiam levari velimus, sed à nobis ipsis; inscientiam doceri, sed à nobis ipsis; vitium corrigi, sed à nobis ipsis; confessiones excipi, sed à nobis ipsis; hos aut illos officiose salutari, sed ab alio nemine quam à nobis ipsis; conciones ad populum haberi, sed non ab aliis, cum nosipsos æque bene aut melius id præstituros non diffidamus. Quam rari hodie Moses sunt qui serio clament: Quis tribuat ut omnis populus prophetet? Vt omnes sint legati, aut legatorum curatores. Vt omnes ad gubernandum, ad docendum, ad concionandum sint apti, quis tribuat?

Eodem modo, cum alii ab industria, ab ingenio, à fidelitate, ab eruditione, ab aliis naturæ atque animi scientiæque dotibus largius laudantur, si quis has laudes æquis auribus admittere, & invidiola possit non tãgi, & ipse quoque rem magnam fecerit. Quisquis autem bonæ intentionis est, ad hæc omnia ex animo dicet: Velit Deus, ut mille tales sint, & istis, & illis non invideo: Velit Deus, ut dominus meus huic laudatissimo famulo tot similes habeat alios quot-
quot

quot optat; ego, quod in me erit fideli opera præstabo, ab hoc aut illo me vinci absque invidia patiar. Hæ probæ notæ voces sunt, & longe meliores istis: Tam fidelis & diligens nō est hic homo, atque esse creditur: Iste revera non summam eruditionem habet: Ille non tantæ virtutis est, quantæ putatur. Hoc est invido dente alienas laudes convellere, & tunc demum se circumspicere ut magnū, cum præ se omnes alios in parvo censu posuerit. Quæ omnia à bona intentione longissime abhorrent.

Sed ô invidia, ô malum pessimum! quot aulas, quot, pæne dixerim, religiosas domos aut evertis, aut inficis? O invidia alienis incrementis semper inimicissima! Hinc illud est tædium, & nusquam residentis animi volutatio, & concessi otii atque ægra patientia. Inde mœror marcorque, & alienorum processuum aversatio, & mille fluctus mentis incertæ: inde ille affectus otium suum detestantium, querentiumque nihil ipsos habere quod agant: alios se neglectis ad honorificas functiones produci. Hæc secum agitat animus sibi relictus, nec sibi sufficiens. Et quis est, qui si aliquid præclare fecerit, & facti honos ad alterum etiam redundet, non statim cum stomacho vociferetur: Hos ego versiculos feci, tulit alter honores:

Per

Per me victorem triumphant alii, ego sub jugum mittor.

Verum alienis delectari malis, voluptas non hominis, sed diaboli est; alienis bonis torqueri, æterna miseria est. Hi æmulationis & invidiæ non rivuli, sed flumina à pravæ intentionis fonte exundant, ad *Rectam Intentionem* exarescunt.

VIII. SIGNVM.

Iudicia hominum posse contemnere. Hæc una maximarum, & maxime necessariarum artium est. Nunquam vir erit, quisquis hoc posse non exacte didicerit. Hoc nobis omnes sapientes ex omni domo conclamabunt: Iudicia hominum non formidanda. Infra Christianam nobilitatem est, ab hominum judiciis huc illuc agitari, & malum sane ingens, ex aliena opinione tanquam è filo pendere. Quæ enim est tam modesta felicitas, quæ maligniores censuras vitare possit? Priscorum monitum est: Si vis beatus esse, cogita hoc primum, contemnere & contemni. Nondum es felix, si nondum te turba irrisit. Sed longe præclarius Thomas à Kempis: Iacta cor tuum, inquit, firmiter in Domino, & humanum ne metuas judicium, ubi te conscientia pium reddit & innocuum. Bonum est & beatum taliter pati. Non es sanctior si laudaris; nec vilior, si vituperaris.

Th. à Kemp. l. 3. de Chr. imit. c. 37. n. 21. Idem l. 2. c. 6. n. 3.

Quod

Quod es, hoc es; nec major dici vales, quam, Deo teste, sis. Si attendis quid apud te sis intus, non curabis quid de te loquātur homines: homo considerat actus, Deus vero pensat intentiones.

Qui sinceræ intentionis est, ideo hos judices non veretur. 1. Quia exploratum habet quam illi graviter fallantur in plurimis, & hoc vel à seipso discit, toties in aliis judicandis decepto. 2. Scit ab his judiciis nihil sibi accedere, nihil demi. Notum Seraphici Francisci dictum: Talis quisque est, qualis est in oculis Dei, & non amplius. Vere non amplius, quamvis illum nemo non oneret encomiis. 3. Quia conscientiam habet testem, quod agat sincera intentione. 4. Scit neminem usquam placere posse omnibus, nec Petrum, nec Paulum, nec ipsum Christum. 5. Scit etiã eximiæ virtutis esse, hęc judicia Christiana nobilitate posse concoquere, quod certe potuit Tarsensis Paulus, qui etsi omnibus omnia factus, tamen libere proclamabat: Mihi autem pro minimo est, ut à vobis judicer aut ab humano die. 6. Quia Deus olim hæc judicia ad certissimã amussim judicabit exactissime. Hęc cum probe sciat bonę intẽtionis homo, hominũ judicia velut minorũ canũ latratus facile contemnit, nec unquam laborat qualis aliis videatur, sed qualis Deo & sibi.

1. Cor. c. 4. v. 3.

IX. SIG-

IX. SIGNVM.

In omnibus quæ carni blandiuntur, moderatum valde ac continentem esse, sin minus, certum pæne indicium est, aliquem sibi ipsi nimis esse pretiosum & charum. Amor sui ipsius rectissimus est, simul & callidissimus: amor sui, cum invaluerit, nec humana nec divina pensi habet, ad æterna præmia, ad ignes æternos plane cæcus est: omnia benigna interpretatione ad seipsum trahit; commodis suis ubique impensissime studet, in omnibus sibimet ignoscens liberaliter indulget, præcipue vero mollia amat & curiosa; hos duos bolos, velut soporatam offulam, & corpori objicit, & animo. Animum ut sibi conciliet, curiosissima quæque ingerit; corpus ut demulceat, ad omnẽ mollitiem invitat, idque cavet unice, ne quid duri aut asperi offendat tam bonum amicum. Atqui verissima D. Gregorii, imo virorum S S. omnium vox est: Sicut carne quiescente spiritus deficit, ita ea laborante convalecit, & quemadmodum carnem mollia nutriunt, ita animam dura ad alta sustollunt. illa namque delectationibus pascitur, hæc amaritudinibus vegetatur. Spiritus deficit, ubi caro requiescit: ut enim caro mollibus, sic anima duris nutritur. Si quis ergo ad mollia & curiosa inclinet animum,

Tom. 2. in 3. Psal. pœnit. v. 16.

mum, signum de se præbet impuræ intentionis, qua non Dei honorem, sed suum commodum attendit, uti ancilla quæ pistori suam operam locat ob panem similagineum. Hic talis ut primum asperiora senserit, manum retrahit, & ad mollia flectit, diligitq; in ignava potius commoditate sordescere, quam per ardua viam ad meliora sternere: aut si quando ad difficilia dexteram porrigat, non extendit conatum ad majora, quam quo eum honoris ac dignationis propriæ libido impellit. Bernardus ejuscemodi hominem sub religiosa veste latitantem depingens: Ad omnia sua strenuus, inquit, ad communia piger; vigilat in lecto, dormit in choro. Sic & Philautia ad sua omnia maxime strenua est, & quicquid sibi opportunum credit, blando ambitu ad se trahit. Hic seipsum bonæ intentionis homo rigidissime coërcet, illudque sibi assidue occentat: Non teipsum, sed Deum quære.

X. SIGNVM.

Æque libenter privatim quid agere ac publice, & æque diligenter ab aliorum oculis remotum laborare, quam si oculi omnium in ipsum cõvolarent; neque etiam suos spectatores, auditores, laudatores numerare. Sunt qui lacrimas fundunt, ut ostendant; & toties siccos habent oculos,

quo-

quoties ſpectator defuit. Sunt qui laborent diligenter & impigre, quamdiu aſpiciuntur, deme illis teſtes ſpectatoreſque, non placebit labor ſecretus. Seneca hominem nimis amantem publici & ſpectari volentem præclariſſime inſtituens: Non eſt, inquit, quod te gloria publicandi ingenii producat in medium, ut recitare iſtis velis, aut diſputare. Cui ergo, inquis, iſta didici? Non eſt quod timeas ne operam perdideris, ſi tibi didiciſti. Sed ne mihi ſoli hodie didicerim, cõmunicabo tecũ quę occurrerũt mihi egregie dicta circa eundem fere ſenſum tria. (Notate hæc obſecro, vos illi quibus ſumma votorum eſt, à multis videri vel audiri; notate hæc.) Democritus ait: Vnus mihi pro populo eſt, & populus pro uno. Bene & ille, quiſquis fuit, cum interrogaretur, quo tanta diligentia artis ſpectaret ad pauciſſimos perventuræ? Satis ſunt, inquit, mihi pauci, ſatis eſt unus, ſatis eſt nullus. Egregie hoc tertium. Epicurus cum uni ex conſortibus ſtudiorum ſuorum ſcriberet: Hæc, inquit, ego non multis, ſed tibi: ſatis enim magnum alter alteri theatrum ſumus. Iſta, mi Lucili, condenda in animum ſunt, ut contemnas voluptatem, ex plurium aſſenſione venientem. Sic noſtrûm quilibet dicat: Vnus mihi Angelus, unica cõſcientia, Deus unus pro urbe, pro re-

Seneca epiſt. 7. ad ſuem.

gno,

gno, pro Orbe toto, pro omnium oculis & auribus est: Satis mihi est, si pauci, satis est si unus, satis si nullus sciat, quæ ego hactenus cum perfecerim, tum pertulerim. Sic Christianorum quivis ad Christum: Alter alteri sat magnum theatrum sumus; Christe tu mihi longe amplissimum theatrum es Obedientiæ, Amoris, Patientiæ, & omnium virtutum: Ego tibi theatrum copiosissimæ miseriæ sum, & omnium fere vitiorum. Hæc sincera est intentio, quæ solis divinis oculis laborat, & omnia iisdem tolerat; humanos oculos, adsint, absint, perinde æstimat.

XI. SIGNUM.

Vituperiis non dejici, nec innumeris aliorum respectibus deterreri à bene cœptis.

Notum, quid responsi Bernardus in cacodæmonem aptissime regesserit. Laudarat illum diabolus largissime, & quam tu hoc præclare facis, quam insigniter! cum non moveretur, vertit stylum veterator, &, quam nihil est quod agis, quam inepte & insulse agis omnia: cessa muscis domicilia struis. His sanctus ille vir hoc unum respondit: Propter te non cœpi, nec finiam propter te. Hanc bona intentio loquendi formulam habet: Non incœpi ut laudarer, nec desinam cum vituperor. At dicas: Si herus, aut hera, aut alius quis, in cujus gratiam

Res gestu S. Bern. Dicti hujus usum ostēdit S. Ignat. l. Exercit. de dignosc. scrup.

laboratur, & cui merito probetur placeatque labor, eum tamen tantopere sibi displicere non obscure significet, quis id non ægre ferat? Id sane non ægre feret puræ intentionis homo, sed ita secum ratiocinabitur: Feci quod potui, idque optima mente: quod vero huic aut illi non satisfecerim, jacturam non grandem interpretor, modo Deus & ego amici simus; hic nisi valde me fallo, extra culpam sum. Vanissima spes est omnibus se placiturum sperare. Num ideo ad restim properem, quod laudatus non sim, quod displicuerim? propter hæc crepundia non cœpi, non finiam propter hæc. Mihi Deus & laboris merces, & laus est, & omnia est.
Imit. Christi l. 2. c. 6 num. 2. Ita bona intentio philosophatur. Et vere magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat nec vituperia Felix qui hoc elogii meretur:
Matth. c. 22. v. 16. *Non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personam hominum.* Verbum vetus est & verum: Despectus, suspicio, & respectus evertunt Orbem. Non est simplicitatis, sic alios respicere, ut obliviscaris tui: Estote simplices sicut
Matth. c. 10. v. 16. columbæ. Lothi uxor ad Sodomam & igneum imbrem reflexit oculos, & periit. Stephanus à saxea grandine avertens oculos ad Christum suspexit, & sanctissime finiit. Christi vox est:
Ioan. c. 21. v. 22. *Quid ad te? tu me sequere.* Culpent te alii an laudent, quid ad te? ad Christũ

suspi-

suspice, hunc sequere, aliorum vituperia recta intentione despice. Non est vitii vituperari, sed vituperanda facere.

XII. SIGNUM.

Ad utrumque semper promptum paratum esse. Philippus III. Hispaniarum rex, hoc sibi familiare habuit symbolum, *ad utrumque*, quod leo expresserat qui dextro pede crucem & oleam, altero equestrem hastam præferebat. Bonæ mentis & intentionis homo, sic *ad utrumque* paratus est, ut apud eum nullo fere discrimine sint adversa & prospera, opes & inopia, honor & contemtus, favor & neglectus sui, valetudo & morbus, longa & brevis vita: huic tali perinde est, in divitiis aut paupertate, in morbo aut integris viribus, ridente aut stomachante fortuna vitam exigere; circa hæc omnia indifferens est, prout ea Deus ex alto immiserit: Deum quærit iste, hac an illa viâ ad Deum pervenire possit, illius non interest, modò perveniat. Qui aliquid tam parate facit, non est dubium, quin libenter faciat.

Mathematicorum est de numeris, lineis, dimensionibus, & circinationibus agere, an vero figuras mathematicas chartæ, an ligno; plumbo, an argento, aut etiam arenæ imprimant, quod Archimedes fecit, id ipsis curæ non est, cum omnis eorum dissertatio

tatio

tatio circa quantitatem abstractam, quam vocant, sese occupet. Sic omnes quotquot serio virtuti student, intentione tota feruntur in Deum, Deique honorem: si jam ipsis tam expeditum sit per adversa hanc metam contingere, quam per prospera, per invaletudinem quam per sanitatem, per egestatem quam per abundantiam, nil sane altercantur, sorte sua contenti, & parati *ad utrumque*, faciles in omnia; æquo certe ferunt animo cuncta quæ eveniunt: nemo horum est qui non vel uno die centies dicat: Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. Pronissimus in tuam abeo voluntatem. Quod si omnis generis adversa, si paupertas, ignominia, dolor, breviorem illis tutioremque ad Deum tramitem monstrent, quam prospera, quam opes, honor, voluptas, hîc illis deliberatissimum est, præ opibus, honore, voluptatibus, paupertatem, ignominiam, dolorem obviis ulnis amplecti, nec queri quicquam de difficultate viæ, cum ad tantam ducat amœnitatem vitæ, & quidem æternæ.

Ps. 56. v. 8.

Quisquis hanc rerum notitiã adeptus est, persuasissimum sibi habet, omnia quæ in Mundo sunt, optime à Deo administrari; scit, omnia hæc ad quæ gemimus, quæ expavescimus, esse tributa vitæ, quorum immunitas nec speranda sit, nec petenda, cum

non accidant iſta, ſed decernantur. Et iſto quidem modo tam rectæ intentionis homo ad id faſtigii aſcendit, ut jam incipiat nil optare, aut ſperare, nil appetere, timere nihil niſi Deum & peccatum, illum ut ſummum bonum, iſtud ut omnium malorum malum maximum.

Si horum omnium ſignorum ſumma ſit ineunda, compendio hæc numerantur. 1. Nil turbulenter aggredi. 2. Continuo affectu ad bonam intentionem duci. 3. Ob agenda non anxium eſſe. 4. Rebus peractis non ſollicite indagare quid alii ſentiant. 5. Eventu laboris improſpero turbari. 6. Inanem gloriam omni modo fugere. 7. Ab invidia immunem ſe tueri. 8. Iudicia humana poſſe contemnere. 9. In omnibus quæ carni grata, temperantiſſimum eſſe. 10. Nō publicum, non ſpectatores vel auditores ambire. 11. Opinionibus non ſeduci, vituperiis non dejici. 12. Circa omnem vitæ tenorem, ad utrumque paratum & indifferentem eſſe. Quam bonus Iſraël Deus, his qui recto ſunt corde! qui unum id unice laborant, ut hæc ſalutis ſigna in ſe deprehendant. Pſ. 72. v. 1.

CAPVT X.

Aliquot concluſiones de Recta Intentione.

Opinabantur veteres, præcipuam hominis pulchritudinem in ocu-

lis esse, cum in his primariam sibi sedem delegerit frontis elegantia. Nam etsi totius vultus symmetria & proportio requiratur ad formam, nulla tamen pars in facie est, per quam animus animique affectus ita traluceant, sicut per oculos. Certe per vitreos hos globulos cor perlucet. Hinc prisci poëtæ, Dearum formam laudaturi, ab oculis laudarunt; Homero Minerva Glaucopis, Iuno Boopis, Musæ Helicopides dicuntur.

Hæc veterum opinio, formosissimũ in homine inesse oculis, longe certissima est, si de interiore hominis
Luc. c. 11. v. 13. pulchritudine sit sermo. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuũ lucidum erit. Hi oculi admirandam homini conciliant pulchritudinem, totum reddunt formosum. Per oculum, intentionẽ hominis designari, jam supra demonstratum est. Nũc illud restat, ut omnes has de Bona & Mala intentione præceptiones in cõpendium conferamus. Idcirco conclusiones sive decreta & placita Theologorum super hac re subjungemus.

Prima Conclusio.

Operis boni cujuscunq; quod mercede dignũ sit, tres sunt conditiones. 1. Absit malitia. 2. Adsit gratia. 3. Non desit intentio recta. Si una harum defuerit, opus nec Deo gratum, nec homini utile, ac sine merito est. Quod primam conditionem attinet, exclu-

excludit hæc omnia opera ex ſe, ſeu ex objecto (ut loquuntur) mala, ut eſt luxuria, invidia, &c. nunquam bonum pannum dicemus, cujus ſtamina & licia omnia ſunt mala. Altera conditio boni operis eſt, ut illius auctor apud Deum ſit in gratia, quæ omnium meritorum fundamentum eſt: quamdiu quis Dei hoſtis eſt, tamdiu non agit quod gratum ſit Deo. Tertia, intentio bona, nam uti quinque illæ dormitatrices fatuæ ſine oleo admittendæ non erant à ſponſo, ita nec opera noſtra probantur Deo ſine recta intentione. Inanibus votis pulſamus cælum, ſi bonæ intentionis deſit oleum. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit. Matth. c. 6. v. 23.

Altera Concluſio.

Omnia indifferentia opera Recta intentio efficit æternæ vitæ meritoria. Indifferentia opera jam ſupra diximus ea eſſe, quæ ex ſe nec bona nec mala, uti ſunt comedere, bibere, legere, ſcribere, ambulare, pingere, dormire, laborare, negotiari, nundinari &c. hæc enim omnia ultra naturæ vim nihil habent: at ſi bona intentio iis jungatur, novam induunt dignitatem, & promerentur æternum præmium, modo divina gratia omnis meriti fons non abſit. Ita prandendo, cœnando, dormiendo &c promereri nos poſſe cælum benigniſſimus

Deus voluit. Nam in hac tali actione tria illa, quæ dixi, cōjunguntur. 1. Abest malitia; edere enim, bibere, dormire &c. ex se nil mali habent. 2. Adest gratia hoc enim ponimus. 3. Non deest intentio bona; & en cælum pro his vult debere Deus. Sic vilissimæ quæque actiunculæ, quæ vix nomen laboris habent, ut fila facere, explicare, convolvere, bacillos cuspidare, pecuniam numerare, mensæ adstare, imo & parietes custodire propter Christum (quod Magnus ille Macarius Palladium jussit facere) æternam beatitudinem emerentur. An non Deum jure meritissimo *bonum*, an non æquissimo nomine *Patrem* appellemus, qui cęlum venale fecit pretio tam tolerabili, tam vili? Quod si humanarum actionum infimas illas, ad tantam evehit dignitatem Dei gratia, & intentio recta; meliori jure illas ex se commendabiles, ut orare, stipem dare, obsequium præstare, cælesti præmio reddent dignissimas.

Pall. c. 20. apud Rosw.

Tertia Conclusio.

Triplex est hæc conclusio.

1. Mala intentio actionem, quamcunque licet excellentissimam, ita vitiat, ut nullius omnino sit pretii. Quid generosius quis audeat, quam ut seipsum vivum flammis objiciat? At si gratia Dei, aut recta intentio desit, nihil habet laudis, nihil virtutis facinus. Clarissime Paulus: *Si tradidero,*

dero, inquit, *corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, nihil mihi prodest*, si charitatis actus, recta intentio defuerit. 1 Cor. c. 13. v. 3.

2. Mala intentio quodcunque opus indifferens mox malum efficit. Nam si bonas, imo optimas quasque actiones sua contagione corrumpit intentio mala, quanto magis nondum bonas? Lues contagiosissima est prava intentio, quicquid afflat jugulat. Hinc dicere aliquid aut facere ut æstimeris aut lauderis, nil boni habet, quia & fons malus, intentio inanem gloriam olens. Ita emere, vendere, artes exercere solum ut ditescas; ita cibum & potum capere, somno indulgere, confabulationi, lusui, venationi vacare, tantum quia hoc suave & jucundum, nullius ponderis, & vitiosa sunt.

3. Mala intentio, malæ actioni conjuncta, res longe pessima, & diaboli opimum spolium est. Isidorus: Bonis, inquit, male uti, malum; sic malis male uti pessimum est. Hujus generis sunt furari ut habeas quod in lusum, in gulam, in impuros amores effundas; nitere vestium luxu, ut alios ad lasciviam pellicias; carpere alterius famam, ut grave nocumentum inferas; obruere rationem vino, ut ad flagitium animosior sis; L. 3. sent. c. 63. fine.

ſtudere avaritiæ, ne quid deſit ſuperbiæ &c. Hoc vere eſt utroque pede ad Orcum currere.

Quarta Concluſio.

Indifferens intentio, indifferenti operi juncta, nil promeretur apud Deum. Theologorum notiſſimũ effatum eſt: Nullum opus mere naturale, meritorium eſt vitæ æternę; qualia ſunt: artem mechanicam exercere ſolius lucri gratia; cibo abſtinere tantum ſanitatis cauſſa; deambulationes inſtituere tempori ſolum fallendo &c. Hæ actiones nunquam inter virtutum officia cenſeri poterunt. Et hoc è Theologiæ ſcholis ſic pronunciatur: Omne opus æternæ vitæ meritorium, neceſſe eſt ut habeat ſupernaturale aliquid, quod acquirit per rectam ad Deum intentionem.

3 Reg. c 6. v.22. Salomonis ſacrum ædificium divina pagina ſic laudat: Nihilq; erat in templo, quod non auro tegeretur, ſed & totum altare oraculi texit auro. Cogitationes, ſermones, actus noſtri ſic auro bonæ intentionis veſtiendi, ut nihil in animo, nihil in ore ſit aut opere, quod non hujus auri nobilitatẽ participet. Ecquid oro, dicite, quid corpus eſt ſine anima? nec ſenſum, nec formam, nec motum habet, miſerrimus truncus eſt; quid arbor eſt ſine radice? quid domus ſine fultura & ſubſtructione? Hoc eſt actio ſine *intentione recta.*

Quinta Conclusio.

Vir in omnibus sinceræ intentionis, unus idemque, immutabilis, inconcussus permanet, & quod mireris, nunquam errat suo vel alieno damno. Salomon hoc asserit: Non contristabit justum, quicquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo. Illas vitæ vices evitare non licet, quin jam læti, jam dolentes, jam alacres, jam fastidiosi simus, modo has, modo illas mutationes sentiamus, sed (ut loquitur Thomas à Kempis) stat super hęc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu, non attendens quid in se sentiat, vel qua parte flet ventus instabilitatis: sed ut tota intentio mẽtis ejus ad debitum & optimum proficiat finem. Nam sic poterit unus & idem, inconcussusque permanere, simplici intentionis oculo, per tot varios eventus, ad me imprætermisse directo. Dementiæ & plebeji per omnia ingenii est, fortuitis potius casibus, quam ratione res metiri. Fit subinde ut inter se diversi luctentur venti, sed si supremus sit Subsolanus aut Favonius, apertum cælum & sereni dies perdurant. Sic in homine sincerę intentionis, nonnunquam diversæ affectiones inter se certant, at ille *simplici intentionis oculo ad Deum imprætermisse directo*, per eventus maxime dispares, salvus & incolumis trãsit; & quo purior ipsius intẽtio, hoc ipse

Prov. c. 12. v. 21.

Imit. Christi l. 3. c. 33. num. 1.

ipse constantior inter omnes procellas, nec se sibi patitur extorqueri, divinis decretis undecunque immissis nunquam non optime contentus. Sic omnia præterquam animum mutationibus permittit, perinde si quis hodie galea, cras petaso caput tegat, perindie ligonem, paullò post calamum manu verset, & nunc stramini nunc plumis indormiat, itaque vestem mutet aut cubile, non frontis serenitatem, non animum. Talis est sinceræ intentionis homo, hac una ratione sibi semper simillimus, omnia ad majorem Dei gloriam componit: adversa, non dico, non sentit, sed vincit; illud marmoris, hoc hominis est. Si nihil aliud (inquit Thomas ille) quam Dei beneplacitum & proximi utilitatem intendis & quæris, interna libertate perfruêris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitæ & liber sanctæ doctrinæ esset.

Imit. Christi l.2.c.4. num.1.

Addidi: nunquam eum errare qui quidem rectæ intentionis sit. Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Et quomodo is à Vero aut Bono aberret unquam, qui in omnibus quæ agit, & Verum & Bonum, Deum ipsum, intentione semper amantissime complectitur. Scio sapientissimos quosque viros multa delinquere; scio, neminem tam circumspectum, cujus diligentia

Rom. c.8. v.28.

Seneca l.3. de Ira c.14.

non

non aliquando ſibi ipſi excidat; neminem tam maturum, cujus prudentiam non in aliquod fervidius factum caſus impingat; neminem tam timidum offenſarum, qui non in illas, dum vitat, incidat. At hi errores (ſic vocemus) politici, ipſi erranti, ſæpe aliis quoque bono ſunt, cautioni & documento ſunt. Tres illi ex Oriente Dynaſtæ in errore fuerunt, cum apud Herodem novi Regis capitaliſſimum hoſtem diverterũt; quia tamen rectiſſima eorum erat intentio, error hic tam illis ipſis quã Chriſtianis omnibus bono fuit: præſtabat ſic errare, ut multi ſuos errores dediſcerent. Non aliter bonæ intentionis homo (politice ſic loquar) errabit ſæpius, ſed ſuo aliorumque bono. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Sexta Concluſio.

Rectæ intentionis hoſtis eſt maximus humanæ laudis appetitus, & hujus pater, Amor ſuiipſius, nunquam ſine improbitate ingenioſus. Nos in rem noſtram callidi homines, felibus ſimillimi ſumus: Felis quomodocunque ex alto ruat, in pedes decidit, & cadere deſinit ſtando. Quacunque demum ratione nobiſcum agat Deus, quicquid minetur, quicquid promittat, nos identidem ad nos ipſos relabimur, & ſtamus vitioſis pedibus, malignis affectibus.

Blan-

Blandimenta carnis, hæc noſtra ſunt fulcimenta, his baſib⁹ nitimur. Quod carni ſuave, quod gratum, quod delectabile, hoc à nobis avidiſſime ambitur. Veriſſime dictum ab illo: In multis caligat oculus puræ intentionis, reſpicitur enim cito in aliquod delectabile quod occurrit. Nam & raro totus liber quis invenitur à nævo propriæ exquiſitionis. Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Ieſum tantum, ſed ut Lazarum viderent. Mundandus eſt ergo intentionis oculus, ut ſit ſimplex & rectus, atque ultra omnia media ad me dirigēdus. Quanti ſunt, è quibus ſi quæras cur hoc facis? reſponſum aliud non referas, quam iſtud: Quia ita mihi placet, quia hoc juvat, & mel mihi eſt, quia hoc ad meum ſtomachum facit; hac re paſcor, in hanc meus calor inhiat, hoc mihi volupe. Sic nos nobis ipſis ſemper faventiſſimi cœnas apparamus, ſic veſtes dictamus, ſic ædificamus, ſic titulos affectamus, ſic omnia facimus ſuavi ſemper in noſmet indulgentia & miti affectu. Sed & illud felium feliciter imitamur; illę vix unquam à domo tam procul aſportantur, quin norint redire domum: Sic nos tametſi à nobis ipſis diſceſſionē ſubinde faciamus per rectam intentionem, brevi tamē redimus ad nos, & eadem qua prius induſtria commoda,

Imit. Chriſti l. 3. c. 33. n. 2.

moda, delicias, lucra, & quicquid nostrum putamus, quærimus. Cum omnia fallunt, illud, *Sic mihi placet*, mordicus retinemus, & sic quandoq; animi caussa mali sumus. Virum autem fidelem quis inveniet? qui nunquam seipsum, Deum quærat in omnibus. Prov. c. 20. v. 6.

Septima Conclusio.

Recta intentione ad Deum se semper attollere, omnia facili animo tolerare, Dei voluntatem & honorem in omnibus spectare, cælum est extra cælum, & æternæ beatitudinis nobilissimum gustatorium, quo nobis propinatur summum bonum. Augustinus: Quicquid tibi Deus, inquit, aliud dederit, minus est, quam ipse; colis non gratis, ut aliquid ab eo accipias: gratis cole, & ipsum accipies. L. 50. hom. Quod enim dulcius à Deo præmium quam Deus ipse? An non amantissime nobiscum agit munificētissimus Deus, qui ad suum nos servitium sic invitat: Quo plus præmii petis hoc mihi charior es servus; plus autē petere nequis, quam meipsum, *summū bonum*; hoc ipsum non negabo, si tamē actiones tuas ad hoc disposueris.

Quam illud cupiditatem nostram suaviter demulceret, si esset qui promitteret in horas singulas quinque aureos, modo singulis horis bis terve serio quis fateretur, se id quod facit, in gratiam aureorum facere. O Christiani, quin hoc tandē capimus?

quavis

quavis hora non quinque aureos, sed summum, sed omne, sed infinitum bonum promereri possumus, modo quot horis ad summi boni honorem, id quod agimus, referamus vel unica tali cogitatiuncula: Mi Deus, hoc tuo honori facio: Domine propter te omnia. Dum hanc vitæ militiam sectamur, assidue clamandum: Iudic. c.7. v.18. *Domine & Gedeoni; Deo & divinæ Gloriæ; Deo & divinæ Voluntati.*

CAPVT XI.

Adhortatio ad Religiosos, ad Aulicos, ad omnis Ordinis homines, Rectæ Intentioni exercendæ.

Ad Religiosos.

CVm *Recta intentio* Amusſis sit omnium prorsus humanarum actionum, nihil æque magis curandum, quam ne illa in obliquū detorqueatur. Fit enim plerunque ut quo nitidius quid est, eò citius inficiatur; quò tenerius, eò facilius læditur; quò præstantius, eò gravius impugnetur. *Intentio recta* cum sui vigoris est, nitidissima prorsus, tenerrima, ac præstantissima est; hinc tam cito inficitur, tam facile læditur, tam graviter impugnatur.

Ipsa quidem Religio commissos sibi clientes docet omnia recta intentione obire, sed heu quam facile ac pronum est errare, nec fere quid-

quam

quam minus habet negotii quam seipsum decipere. Nemo hîc vesti suæ credat, sed seipsum altius rimetur, & suæ intentioni vigilantissimis curis attendat. Nil usitatius Stygio leoni quam horrificas jubas sancta veste tegere. Tria sunt occulta, inquit Bernardus: illicita actio, dolosa intentio, impudica affectio. Actionem illicitã & affectionẽ impudicã licet effugeris, dolosã tamen intentionẽ non tã facile cavebis, quæ mille ostiolis novit in intimos animi recessus se penetrare. Bern. in serm. brev. serm. 2.

Et videte obsecro, quam lubricis illapsibus dolosa intẽtio omnia perrerret. Quid laudabilius in homine religioso, quàm semper esse in actione, & jam rudibus docendis, jam cõfessionibus excipiendis, jam concionibus habendis, jam ægris instruendis occupari. Sed in has ipsas religiosissimas actiones quam arcana malignitate obliqua sese insinuat intentio! Nam, subinde nihil malumus quàm agere; sed nõ tam ut agamus, quam ut tædium nostrũ minuamus: prodire cupimus, non ut multis prosimus, sed quia latere nõ didicimus: labores varios ambimus, non ut otiũ fugiamus, sed ut in plurium notitiã veniamus. Non operosum tantum sed & religiosum est concionari; at omnem concionis fructũ non à conatu, sed ab eventu æstimare, auditores paucos, aut pauperes, simplices

aut paganos ſpernere, celebriores cathedras non aperto quidem ambitu invadere, ſed occultis meatibus aditum in illas ſibi aperire, & ea pro ſuggeſtu diſſerere quæ admirationi ſint potius quam inſtructioni, quæ doctiores faciant auditores non ſanctiores, corruptam prorſus arguit intentionem. Ejuſdem generis eſt, à viliorũ hominum confeſſionibus abhorrere, aut ſaltem tam promptum non eſſe, quam cum primates viri feminæque confluunt. Eodem ſpectat, in ſcholis non ſine pompa & ampullis docere, in ſcientiis præcellentem ſe oſtendere, alios tanquam ex ſolio deſpicere, & omnem curam in hoc intendere, ut palmam laudemque nemo, vel pauciſſimi præripiant: ceterum temere, inconſtanter, & inconſulte pleraque aggredi, nullã injuriæ ferre imaginem, & pæne omnia ad plauſum facere, nec ſuaviorem muſicam ullam putare, quam audire: hic ille Rhetorum facundiſſimus, hic Magnus ille Concionator eſt, ille acutus Philoſophus, hic ille profundæ ſcientiæ Theologus eſt. O Religioſi, ô ſervi Dei, hoc eſt nobiliſſimas merces pretio viliſſimo vendere, imo in ignem abjicere. Videte, quorum mores Chryſoſtomus deploret his ipſis verbis: Ita etiam nunc uſu venit in Eccleſia: Ignis omnia deprehendit. Honores quærimus ab hominibus,

Hom. 10. in ep. ad Epheſ.

nibus, & amore gloriæ accendimur. Honoris servi facti sumus, Deo dimisso. Non amplius possumus increpare eos qui à nobis reguntur, cum ipsi quoque eadem febre teneamur; & ipsi egemus medicina, quos Deus posuit, ut aliis mederemur. Quænam autem jam restat spes salutis, cum ii ipsi qui medentur, aliorum manu indigent?

Moses bis rupem in fontem diluit, & largissimas aquas è petra scaturire jussit, sui scipionis illisu, sed non utroque facto Numini placuit. Et quæ caussa discriminis? utrobique enim ingens miraculum, utrobique ad jussus divinos, saxum virga percussit, utrobique de solidi saxi vulnere patefecit flumina. Ratio diversitatis hæc fuit: Primo illo prodigio, dum Moses virga scopulum tetigit, intentissimos oculos in Deum fixit. Deus enim pollicitus: *Ego ego*, inquit, Exod. c. 17. v. 5.
stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus. Altero autem prodigio hic idem Moses, non in solo Deo defixos tenuit oculos, sed in Israëlis populo. Nam: *Audite*, inquit, *rebelles & increduli, num de petra vobis aquam poterimus ejicere?* Non placuit hîc Moses, ut ante Deus ipse in illum & Aaronem commotior: Quia non Num. c. 20. v. 10. & 12.

 credi-

credidistis mihi, inquit, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducetis hos populos in terram quã dabo eis. Tanti refert, cum quid facimus, oculos in Deum, an alio cõvertamus. O Religiosi, vos quidem petram virga percutitis, cum carnem jejuniis, flagris, vigiliis atteritis, sed nisi vigilantes rectissimæ intentionis oculos in Deum assidue figitis, non placetis. Ingrata sunt, vana sunt omnia obsequia, quæ non commendat intentio recta. Ergo dum manus inhæret operi, oculus affigatur Deo.

Moris erat in Ecclesia Græcanica olim, ut cum præsente populo panis ad aram offerretur sacrandus, aræ minister conscenso suggestu plebem his verbis commoneret: SANCTA SANCTE. Hoc voluit, ut rem sanctam, sanctitatis affectu prosequerentur. Sic & Deus olim præcipit: Iuste quod justum est, persequeris, ut vivas. Idem in ceteris actionibus omnibus servandum, ut quod bonum, bona quoque intentione, quod optimum, intentione quoque optima exequamur. Huc sane unusquisque religiosorum in cunctis omnino actibus omni studio contendat, ut sancta sancte fiant, ut & ipse sanctissimi Regis imitator dicere possit: Providebam Dominum in conspectu meo semper.

Deut. c. 16. v. 20.

Ps. 15. v. 8.

Ad Aulicos.

Si pœna martyrem faceret nō causa, multos Aulicorum, velut ſanctiſſimos martyres affari vix dubitarem. Religioſis multa ſunt perferenda; ſæpe tamen non minus Aulicis, quibus Religioſorum unus aliquis optime dixerit: Videtis cruces noſtras, ſed non videtis unctiones noſtras. Cum vero de Aulicorum miſeriis ſermo eſt, liceat hoc vertere & cantare: Videmus unctiones illorum, cruces illorum non ita videmus. Varium illi habent à voluptate unguentum, ſed nō minus varium habent hinc illinc cruciamentum, & crebro tale, quod unguentis illis & unctionibus parum juvetur. Quantum eſt vel unicum illud tormentum, ex invidia aut ſua aut aliena laborare! crux eſt & ingens, tam hîc agere quam pati. Suis invidiā titulis afficit Chryſoſtomus, cum eam diaboli telum, homicidii radicem, omni venia & excuſatione indignam, ſolam ſibi nocentem & invidi pœnam, malorumque omnium matrem appellat. Invidiam ajunt in aulis adoleſcere & educari, neſcio an non etiam ſeneſcere illic dicamus. Grande hoc malum, nec ullum facile remedium invenit, quia vix ullum non ſpernit. Neque ſolum invidię malū prope inſanabile mul-

tos in aulis exercet; alia quoque non desunt, quæ melius tamen vinci nequeunt, quam tolerando. Notissima vox est ejus, qui in cultu regum consenuerat. Cum illum quidam interrogaret: Quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, senectutem? Injurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Nam potentiorum injuriæ hilari vultu, non patienter tantum ferendæ sunt. Sæpe adeo injuriã vindicare non expedit, ut ne fateri quidem expediat. Ergo licet in aulas Fortuna bona, Fortuna aurea, cum maximis copiis immigrasse videatur, nisi tamen sæpius in subsidium vocetur & Patientia, nullas felicitas in aulis diu salva erit. Etiam in amplissimis palatiis & regum turribus, patientia opus est & quidem crebra, & sæpe non vulgari aut plebeja. Si ars patiendi hic desit, innumeris omnia querelis miscebuntur: vix quisquam erit qui sibi ex integro satisfactum fateatur; nullus suo se pretio satis æstimatum credet; omnes aut majora se sperasse, aut minora meritis impetrasse dicent. Nobilissimum in hæc omnia mala est antidotum *Recta Intentio*. Sine hac vanitas vanitatum & omnia vanitas, quæcunque Regibus delata obsequia. Certe Deus convenientissimo præmio eos remunerat, qui omnem suam industriam prava intentione corrumpunt. Sunt qui solis

Seneca l. 2. de Ira c. 33.

lis Principum oculis & auribus serviant, modo illos impleant, has occupent, hoc summam votorum ducunt: de recta in Deum intentione assidue dirigenda parum laborant; Dei gratiam uti non spernunt, ita sane nec ambiunt, sed nec aliter vivunt, quam si aperte dicant: *Quis nobis pecuniam de cælo?* Regum aureæ manus nostra marsupia saginant; aureos è cælo imbres expectet qui volet, nos ab aulis excipimus opulentas has pluvias. His regum favor summa felicitas est, ac tum demum beatos se credunt, cum Principum oculos sibi maxime propitios & annuentes habent. Hos, inquam, Deus, prout de illo meriti sunt tractare exsequitur, quandoque illis omnia alia quam sperarant, eveniunt: illis ipsis oculis, quibus devotissimi erant, displicere incipiunt, nec jam amplius, ut olim, tam patentes ac benevolas aures obtinent. Hic illi cælum & terram querelis incessere, nil suis obsequiis digne rependi, meliora se meritos; si humanum desit auxilium, Deum injuriæ suæ fore vindicem. Et quid vos, ô boni, Deum in vestram partem trahitis? Principis oculos observastis, non Numinis; omnium laborum vestrorum intentio in aulam ibat, non in cælum. Vos jam sine fronte, subsidium è cælo, quod nunquam quæsiistis;
 opem

opem à Deo, cui nunquam ser-
Deut. 6.32. v.30. viiſtis, ſperatis? Vbi ſunt Dii in quibus habebatis fiduciam? de quorum victimis comedebatis adipes, & bibebatis vinum libaminum: ſurgant, & opitulentur vobis, & in neceſſitate vos protegant. Hæc digniſſima illis merces eſt, qui rectam intentionem quam uni Deo debebant, in homines obliquam detorſerunt. Demum ab hominibus & Deo juſtiſſime deſerti, ſibi ipſi relinquuntur in exitiū. Tanti eſt rectam intentionem, quam Deo univerſi debemus, improbo furto in ſervitutem humanam traducere: tanti eſt divinis oculis neglectis ad humanos omnem ſuæ induſtriæ intentionem avertere.

Vos ergo, quicunque aulas ſectamini, per veſtram ſalutem obſecro, hoc ſaltem velitis, ſcilicet labores veſtros non perdere. nec enim utilius quidquam eſt, quam ſibi ſic utilem fieri. Placeat vobis virtus, & ante omnia intentio recta, non quia delectat, ſed ideo delectet, quia placet; minima maximaque è conſilio rectæ intentionis vobis gerenda ſunt. Sæpe Deo gratior eſt modus agendi, quam actio ipſa, quamvis præſtantiſſima: Sicut cibus exquiſite conditus, ſuavior interdum eſt, quam alius longe pretioſior, ſi male condiatur. Quid humilius Davidis ante Arcam ſaltatione? In ea tamen affectus & præclara in-

ra intentio mire placuit. Deo displicere nequit quod à recta intentione provenit.

Intentio recta multis Aularum malis suaviter mederi poterit, si admittatur. Reperiuntur in Aulis, præter illos quos diximus, nec pauci; qui quamvis vultu rideant, animo tamen tristes & omnia deplorantes, quibus nulla non caussa in querelas placet, perturbati & omnia gementes, quibus nec aureus imber satis sit, ut queri desinant. Infelix genus hominum, quibus nihil placet, nisi quod ipsi faciunt, quibus, quicquid datur, semper minus est quam cupiverant, vel sperarant. O ærumnosi! sed vestra culpa; quod de Aula conquerimini, hoc nusquam invenitur. Cogita ergo sæpius, nullam esse tam bonam felicitatem, de qua nihil queri possimus. Quisquis autē rectæ in omnibus intentionis est, contentus est se teste & sua conscientia, teste Deo & cælo: omnium, quæ meritis suis nō respondent, Deum debitorem appellat. Sunt in Aulis alii, primis illis non multum absimiles, quos non benefacere delectat, sed videri benefecisse; qui gloriæ dediti, rebus suis omnibus pompam induunt, qui Principum oculis aut auribus ostentatricem & inanem operam vendunt, omnium minime solliciti de recta intentione. Vt quidam fructus ad videndi voluptatem

ſunt, non ad guſtum; & ut quædam obſcuriores gemmæ interdum ab artificio & circumpoſito auro lucem accipiunt optimis parem, ſic illorum functiones ſplendeſcunt adſcititiis radiis fucatæ ſolertiæ. Vere de his
Lib. 8. mor. c. 30. Gregorius: Cum ſe oſtendere alienis oculis appetunt, damnant, quod agunt. Horum inaniſſimi ſunt labores & plane nulli, quia recta intentione deſtituti. Quod ſi fruſtra fatigari nolint, diſcant intentionem rectam actionibus omnibus miſcere, & omnē muneri ſuo pompam detrahere; diſcant plurimum facere, & minimum de ſe loqui.

Sed ſunt etiam in aulis, qui, cum eorum maxima ſit cura, gratiam & favorem ambire, vices periclitantis dignitatis, & voluptatum fugitivos ac mutabiles vultus aſſidue formidant. Hi vitam leporis agunt, inquieti ſemper & trepidi, atque ad omnem auræ ſibilum pericula ſomniantes, alia illos ex alia fatigat cura, qui ſi recta intentione animum firmarent, extra metum & tremores iſtos viverent, Deo nixi non humanis favoribus.

Quid porro de iis ſentiendum, qui omnium minime ferre poſſunt, quod ipſimet faciunt, hoc eſt, invidere aliis & æmulari. Aliorum invidia cum petuntur, res ipſis intolerabilis videtur, verum ſe aliis invidere ſuaviſſima

vissima sui indulgentia dissimulant. In hos jam supra pronunciavimus; Rectæ intentionis hostis est, quisquis invidiæ tam familiaris est. Ecquid alteri alteris noxam inferre tã laboriose contenditis? Imperitorum hoc est, qui dum hostem ferire statuunt, seipsos adverso telo transverberant. Nemo alteri vel leviter invidet, quin sibi ipse plurimum noceat.

Aude animo invidiam contemnere: non nocet illi
Quem petit; auctori sed nocet illa suo.

Coneris itaque, quisquis es, æmulos tuos tua patientia, & recte factis macerare; sic vincis. Scis, quam bene aut Phaëthon curru, aut Icarus pennis sit usus: Si te altius supra alios efferre volueris, cades.

Neque vero desunt in aulis quos deliciarũ consuetudo corpori blandiens, & pietatis quasi superfluæ oblivio eò deducunt, ut sibi ipsi tantum in pretio sint, alios quasi è sublimi despiciant, & nihili præ se faciant; impotentiores premant, & omnem iniuriæ vel umbram horreant. Tam autem gratiosa virtus est, ut insitum sit etiam malis, probare meliora. Quis illorum est qui non beneficus videri velit? qui non inter scelera & injurias opinionem bonitatis affectet? qui non iis quæ impotentissime facit, speciem aliquam induat recti? velit

lit etiam & iis videri beneficium dediſſe, quos læſit? Gratias itaque agi ſibi ab his quos afflixere, patiuntur: bonoſque ſe ac liberales fingunt, qui præſtare nolunt. Sed & hos recta intentio (ſi tamen diſciplinam admittant) docebit, vitæ tractum proſpicere, & alternantis fortunæ viciſſitudinem contemplari: diſcent humanæ fragilitatis non obliviſci, nec nimia ſui fiducia extolli, adverſus minores humanitatem, adverſus majores reverentiam ſervare, lentos ejuſcemodi odioſoſque mores exuere, omnia ſine contumacia ſic agere, ut nulla ſit in audiendo difficultas, nulla in reſpondendo mora, & ipſi, cum opus, ad omnia quæ agenda ſunt, quieta cum induſtria adſint. Sed & illud docet recta intentio: Si imbecillior eſt qui te læſit, parce illi; ſi potentior, tace, & fortunam tuam, quæcunque illa ſit, reverenter habe: Noris ſapienter dictum: Dum excelſus ſteti, nunquam pavere deſtiti. Nam

Seneca Thyeſt Act. 3. Apollod.

Fortuna magna non caret formidine,
Nec ſplendor eminens vacat periculo:
Et quidquid altum eſt, haud tutum diu manet;
Vt quod ruat vel invidia, vel tempore.

Ovid. l.3. Triſt.

Ne nimium tibi fide, imo nihil, quiſquis es, propoſitique memor contrahe vela tui. Frequenter eminentis vitę exitus fuit, *cadere*. Qui caſum metuit, omnium actionum ſequatur ducem

cem rectam intentionem: hac qui caret, nec sibi commodat, nec aliis. non dat beneficium, qui malo animo prodest. In præcipitium tendit, qui suas actiones non optimo fine insignit: incassum laborat, qui Deum laboris terminum non cogitat; omniũ servorum miserrimus est, cui recta intentio deest. Nolite igitur, ô Palatini domini, ô quicunque Aulici, nolite serere in spinas. Nolite meritis vestris tantam inserere contumeliã, ut ea velitis cælesti præmio fraudari. Obsecro non ambitioni, non famæ, non oculis laborate, quicquid laboris vestra vobis munia exhibeant; & quicquid demum tolerandum veniat, non favori & gratiæ, non numis & opibus, non ostentationi & gloriæ tolerate, sed Deo, cui se nemo unquam aliter probaverit, quam recta intentione. Hier. c. 4. v. 4.

Ad omnis ordinis homines.

Optime dixisse mihi visus est Diogenes, qui ajebat: Homines ea, quæ faciunt ad vivendum, summa cura perquirere, sed quæ ad bene vivendum conducant, nihili pendere & negligere. Ita prorsus est, omnes hoc agimus, ut res nostras agamus; quam bene, & qua intentione agamus, paucissimi sunt qui serium ad id animũ applicent. O Christiani, non solum

quid

quid faciamus, sed quo id animo faciamus, maximi momenti est. Hinc contra Sardensem Antistitem Apocalypticus ille Angelus Ioannes gravissime conqueri jussus: *Scio*, inquit,
Apoc. c. 3. v. 1. *opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.* Episcopi hujus opera hominibus quidem plena & præclara videbantur, sed non talia erant coram Deo, qui intimam hominis intentionem inspicit, ideo illa ut vacua prorsus & inania accusantur, carebant enim recta finis intentione. Ideo etiam hic ipse Sardensis Ecclesiæ præsul, mortuus pronunciatur, tametsi ab aliis inter vivos censeretur.

O quantus talium mortuorum numerus in orbe vivere credendus est! qui nomen habent quod vivant, & mortui sunt, quorum opera plena quidem videri possunt, sed quia intentione recta destituuntur, inania sunt, & cassæ nuci similia. Fœda nox & meræ tenebræ omnia involvunt, ubicunque rectæ intentionis splendor non effulget. Nullum corpus pulchrum sine hoc oculo, nullum cum
Matt. c. 6. v. 22. & 23. hoc fœdum: *Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Diximus jam supra: recte agere, ut infe-

ros evadas, illiberalis servi est: ut cælum obtineas, quæstuosi mercenarii: ut Deo placeas, hoc demum charissimi est filii. Bonus homo de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala. Matt. c. 12. v. 35. Vere thesaurus cordis, intentio est cogitationis. Intentio est, inquit Augustinus, quâ facimus, quicquid facimus, quæ si munda fuerit & recta, & illud aspiciendum est, omnia opera nostra, quæ secundum eam operamur, necesse est bona sint. L. 2. de serm. dom. c. 21.

Itaque non tam quid demus, quid faciamus, vel quid toleremus refert, quam quâ mente, quâ intentione. Nam virtus non in eo quod datur, quod fit, aut quod toleratur consistit, sed in ipso dantis, aut facientis, aut tolerantis animo & intentione. Qua in re pensandum est, inquit Gregorius, ut omne bonum quod agitur, per intentionem semper ad cælestia levetur. L. 1. in Ezech. hom. 4. Intentio est quæ parva extollit, sordida illustrat, magna vero & in pretio habita dehonestat, prout ipsa vel recta vel prava est. Illa quæ appetuntur, neutram naturam habent, nec boni nec mali: id refert quò ea intentio impellat, hæc enim formam dat rebus. Omnes virtutes ruunt sine recta intentione, quæ vita virtutum est, & omnium meritorum scaturigo. Bernardus in illa In sent.

Domini

Domini verba (Tu autem cum jejunas, lava faciem tuam) Per hoc, inquit, quod jubet faciem lavare, præcipit nobis intentionem puram servare: quia ſicut decor corporis in facie, ita decor totius operationis animæ conſiſtit in intentione.

Cant. c. 7. v. 7. Cœleſtis rex ſponſam ſuam à proceritate commendans: Statura tua, inquit, aſſimilata eſt palmæ. Hoc encomio bonæ intentionis rectitudinem ac firmitatem appoſitiſſime deſignat, quæ conſtans & recta perpetuo ſe ad Deum erigit, quod palmæ proprium, in altum ſcilicet ramos emittere, & inter arbores eminere. Sponſa ſic laudata, ne ingrati animi Ibid. ſit; Omnia, inquit, poma nova & vetera, dilecte mi, ſervavi tibi. Me meaque omnia ſanctiſſimæ voluntati tuę trado, honori tuo me totam conſecro, oculos meos rebus omnibus clauſos, tibi uni aperio, illos in te ſolum intendo, ſed & omnibus membris aliis in tuum duntaxat famulatum utor. Qua vero ratione membra omnia divinis ſervitiis impendenda ſint, inſigniter Chryſoſtomus: Oculum, inquit, tibi fecit; oculum illi In mor. hom. 10. & 11. utendum exhibe, non diabolo. quomodo vero illi exhibebis? ſi creaturis ejus viſis ipſum glorificaveris, viſumque à mulierum conſpectu abduxeris. Fecit tibi manus; illas ipſi poſſideto, non diabolo, non ad rapinam & avari-

avaritiam, ſed ad ipſius mandata & beneficia, & ad continuas preces, & ad ſuccurrendum deficientibus eas porrigens & extendens. Fecit tibi aures; illas ipſi exhibeto, non laſcivis concentibus, obſcœnis fabulis, ſed omnis meditatio tua ſit in lege Excelſi. Os tibi fecit; illud nihil agat eorũ quæ illi non probantur, ſed pſalmodias, hymnos, & ſpirituales odas concinito. Fecit tibi pedes; non ut ad malitiam curras, ſed ad ea quæ bona ſunt. Fecit tibi ventrem, non ut eum cibis rumpas, ſed ut philoſopheris. Dedit indumenta, ut tegamur, non ad oſtentationem, non ut illa quidem multũ habeant auri, Chriſtus vero nudus pereat. Caſam, pecunias, & fruges dedit, non ut ſolus habeas, ſed ut & aliis, præſertim egenis impertias. Hæc omnia docet recta intentio, quæ omnes humanas actiones ad Deum elevat, nec quidquam in ſe venale habet, ſibi ſemper bene conſcia, infatigabilis, omnibus expoſita, nudo homine contenta, nunquam enim uſque eò intercluſa ſunt omnia, ut optimæ intentioni locus non ſit. Nunquam recta intentio uritur, nec ſibi odio eſt, nec quidquam mutat, quia ſemper ſequitur optimum, unum Deum, ſummum bonum. Illuc ergo aſcendit, unde nulla vi detrahitur: quo nec dolori, nec ſpei, nec timori ſit aditus, nec ulli

rei, quæ ſummi boni complexum eripiat. Intentio recta quicquid adverſi evenit, perfert, non patiens tantū, ſed etiam volens & hilaris, omnemque temporum difficultatem ſcit legem eſſe naturæ. Intentio recta, optimum eſt, etiam peſſimæ fortunæ condimentū. Et ut bonus miles vulnera non horret, cicatrices enumerat, & transverberatus telis, moriens amat eum, pro quo cadit, Imperatorem: ſic recta intentio vetus illud præceptum, *Deum Sequere* pro regula habet, Deumque ſemper totis ſequitur viribus, nihil unquam, quod Dei cauſſa faciendum, recuſat, aſperrima quævis pro Deo promptiſſime amplectitur; Deo in omnibus parere, maximam libertatem judicat; pro Deo mori, felicitatis ſuæ jucundiſſimam clauſulam arbitratur. Hac ratione recta intentio nunquam ſine lucro eſt, quacunque ſe vel leviter moveat, maximos quæſtus facit, nihil fruſtra tentat; è rerum eventu nō pendet, omnia ei ex ſententia cedunt, neque impediri ulla ratione poteſt. Et quamvis nondū ſit in regno, ad regnum tamen & quidem æternum ſe natam novit. Oculatiſſima eſt recta intētio, imo tota eſt oculus, ſed qui continue fixus hęreat in Deo. Quicunq; igitur rectæ intentionis eſtis, putate Deum vobis dicere: Quid eſt quod de me queri poſſitis vos, quibus

Seneca l. de provid. c. 6.

quibus recta placuerunt? Alii bona falsa rapiunt, & animos gerunt inanes, velut longo fallacique somnio lusos. Auro illi, argento, & veste pretiosa ornantur, intus boni nihil est. Isti quos pro felicibus aspicitis, si nō quà occurrunt, sed qua latent, videritis, miseri sunt, sordidi, turpes, ad similitudinem parietum suorum extrinsecus culti. Non est ista solida & sincera felicitas: crusta est, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet stare, & ad arbitrium suum ostendi, nitent & imponunt: cum aliquid incidit, quod disturbet ac detegat, tunc apparet quantum altæ ac veræ fœditatis alienus splendor absconderit. Vobis dedi bona certa, mansura: quanto magis ea versaveritis & inspexeritis, meliora erunt majoraque. Permisi vobis metuenda contemnere, cupienda fastidire non fulgetis extrinsecus: bona vestra introrsus obversa sunt. non egere felicitate, felicitas vestra est. At multa incidunt tristia, horrenda, dura toleratu? quia vos bono vestro his subducere nolui, animos vestros adversus hęc omnia armavi. Ferte fortiter, & assidue in vobis rectam intentionem, velut ignem jugis sacrificii restaurate.

Seneca lib. de Prov. c. 6.

Igitur, ô Christiani, in vobis ac vestra voluntate situm est, nunquā aut semper errare; rarius an continue mereri velitis. Rectæ intentionis inopiam

nemo patitur nisi qui vult, prima siquidem & maxima pars illius est VELLE. Quisquis sincere omnia propter Deum vult, hic virtutibus omnibus per compendium studet. Nam ut omnium aliarum virtutum, ita hujus ad animum tota redit æstimatio.

CAPVT XII.

De Recta Intentione dictorum Epilogus.

Tob. c.4. v.13. & 1. Tim. c.4. v.16. ATtende tibi. Tobiæ & Timotheo saluberrime dictum, in virtutis tutelã. Ostium pandit vitiis omnibus, *sibi non attendere*, raro domi su e, sibi ipsi præsentem non esse; animo, quaquà lubet, evagari, rebus plurimis se miscere, cupiditates longe mittere, nihil præcogitare, in supervacuis aut alienis laborare, multa & nihil agere, omnia turbato animo, & in incertum emissis oculis aspicere. Simplex oculus, laudatissimus.

I. Cyrus Persarum rex potentissimus, uti Xenophon memorat, etsi Tigranem Vrmeniorum regem bello exarmatum, Ana cum conjuge captivum in vinculis haberet, humanitatis tamẽ oblivisci noluit, & se quoque hominem esse prudenter meminit. Cum itaque variam regum fortunam altiore cogitatione secum ipse

i pſeperpenderet, duos illos regios conjuges, non ad colloquium tantum, ſed & ad menſam ſuam adhibuit, ipſe velut convivator & cœnæ dominus, inter epulas varie facetus, nec ſine riſu hilaris. Demum convivarum animum exploraturus: Dic Tigranes obſecro, inquit, pro tua cōjuge quod mihi redemptionis pretium das? Cui Tigranes libere: Equidem regnum darem in lytrum, ſi tua fortuna id mihi non invidiſſet: nunc cum regno caream, caput meum in illius ſalutem prompte dependam. Mirifice delectatus Cyrus tam ſincero amore, in commiſerationis affectum libenter tranſiit, & utrique libertatem una cum regno reſtituit. Tigranes jam ſibi & regno redditus conjugem interrogare inſtitit, quid ei de Cyri prudentia & magnanimitate, quid de forma videretur? Ad quæ prudens regina: O mi optime conjux, inquit, non ego in Cyrum oculos, ſed in illum conjeci, qui ſe capite ſuo libertatem meam redempturum pollicebatur; hunc ego unum aſpexi, dum inter Perſas egimus. Prudentiſſimum dictum: Ei oculos jure deberi, cui nec vitam negare poſſis.

II. Quin ergo, mi Chriſtiane, *Attendis tibi*, & oculos ei tuos non negas, cuî & vitam tuam debes. Scis, te tuum non eſſe: noſti quis pro te mo-

riendo vitam tibi dederit: & quomodo non in unum hunc assertorem tuum tuus ibit oculus, tua intentio? Frustra vivis, nisi in hujus unius obtutu assiduo hæres. Hac enim una ratione tibi præsens es, cum in tuum conditorem & reparatorem sic transis. Ah, quoties domi nostræ non sumus, & extra nos abimus? quoto cuique habere se contingit? Hominem iratum mihi observa, & audies quam ipse ultro fateatur, se non esse apud se prę iracundia, nihil enim minus in potestate habet quam seipsum, & iram suam. Aspice libidinosum; hic & oculos & animum perdidit in alieno vultu: non est apud se, nihil illi cum oculo simplici. Avarum cerne; suæ mentis nunquam est; pecunia eam ipsi rapuit. Et quis invidum sui compotem esse dixerit? sibi nunquam attendit, sed aliis quos it perditum. Hominem gulonem intuere, exsensa mente est, totus in patinis, aut poculis sepultus est. Omnia omnino vitia, errores omnes hoc sui principium habent, *Non attendere*, vix unquam sibi præsentem esse.

Lucret. l3. *Hoc se quisque modo fugit.*

Sic & impatiens à se exit, totus extra se agit, & hinc in stultissimas querelas effunditur. Qui aliquid sui & sanæ mentis retinet, ita secum ratiocinatur: Quid ago? rem meam ex mala meliusculam non fecero furendo:

rendo: si quod damnum passus sum, augebit illud ab hac rabie; si quod allaturus sum, incautum habeo ministrum, furorem; quicquid attentavero per hanc vesaniam prius id destruam, quam efficere incipiam; nec lucrum inde aliud sperandum, præterquam celer & inutilis pœnitentia. Revera quod unguis est in ulcere, hoc impatientia in omni actione: qui malum suum exasperari vult, impatienter illud ferat. Quin ergo sævire desino, & compesco querelas? in ventum latratus mitto, re nulla profuturos, nisi ut quotquot me audierint, lapidibus me petant ut canem. Idcirco attendam mihi ipse, & quam insaniendo perderem, patiendo restituam rem: tranquillitas dabit, quod auferret furor. Vere dixit Thucydides, duo adversissima esse rectæ menti, Celeritatem & Iram. Ea de caussa vide ut Iram in potestate habeas, & ne te quælibet indignatio ad temeraria verba efferat. Hoc ratiocinium est hominis à se non exeuntis, hic simplex oculus longe plus cernit quam oculi illi septemplices.

Verũ, sicut priores illi, sic & pręceps ac temerarius in dandis consiliis, aut ferendis judiciis, nihil pro sano aget, nisi hoc ipsũ sibi assidue ingerat: *Attende tibi*, tam præpropera & calida consi- Scrib. Super. relig. l. 1. c. 14.

consilia, nõ infrequenter secum pœnitenda trahunt. Sunt qui in rerum executionem adeo calide prosiliunt, ut ante fecisse quam cogitasse videantur; qui ad res non eunt sed decurrunt, tanquam si quis inopinato incendio late omnia populante, domo propellatur. Omne horum consilium tanquam in mediis ignibus est. deliberationem ignorant, ac ne domesticum quidem pectoris sui senatum in consilium vocant. fecisse his deliberasse est; remque peregisse, est perpendisse. non eunt illi in res, sed prosiliunt, aut verius involant; tanquam si quis ex ingenti præcipitio, uno se saltu deturbet, pertæsus moræ quam in prudenti lentoq; lapsu ponendam videt. Prima non dicam his consilia sed primus illapsus quacunque fortuna injectus pro sententia est; damna daturus, an secus, ne cogitant quidem, ut fortuito hi verius quam consilio vivant; fors bene fors male res cadent, excepturi hunc aleæ jactum sunt. Hîc altissima voce inclamandum: *Attende tibi*, quisquis es, & frenos judiciis tuis, sed & linguæ tuę injice. Millies perire vult, qui linguam coërcere non vult.

III. Ante omnia vide, ut ante bellum circumspicias arma: hic maxime *Attende tibi*, ne nudum latus objicias hosti. Hoc assuesce, ut rebus omnibus medicinã pares præmeditando.

Præ-

Præmeditatio eorum omnium malorum, quæ venientia longe ante videris, adventum lenit; estque sapientis, quicquid homini accidere possit, id modice ferendum esse si advenerit, præmeditari. Christus suos in omne genus injuriarum & cruciatuum armaturus: Hæc, inquit, locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini. Tanquam si dixerit suis: Facilius omnia feretis, si prævideatis ferenda. Provisio hęc animi ad vitam recte instituendã summe necessaria est. Ideo urget Siracides, &c: Fili, inquit, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia, & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Præpara te, siquidem hominis est præparare cor. In adversa omnia clypeus adamantinus est, seria eorũ præmeditatio. Levius lędit, quicquid ante pręvidimus: Nam prævisa minus tela ferire solent. Repentina omnia videntur graviora, & facillime nos subruunt, quæ subito impetu in nos feruntur.

Ioan. c. 16. v. 4.

Eccl. c. 2. v. 2.

Prov. c. 16. v. 7.

Romanus Sapiens præclarissime hac de re philosophatus: Tutissimũ, inquit, fortunam raro experiri, ceterum semper de illa cogitare, & sibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, nisi si quid inciderit: & Prætor fiam, nisi si quid obstiterit: & negotiatio mihi respondebit, nisi si quid intervenerit. Hoc est quare sapienti nihil

Sen. de Tranquil.

nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum casibus hominum excepimus, sed erroribus: nec illi omnia ut voluit, cedunt, sed ut cogitavit; in primis autem cogitavit, aliquid posse propositis suis resistere. Necesse est autem levius ad animum pervenire, destitutæ cupiditatis dolorem, cui successum non utique promiseris.

Idem epist. 91. post init. & epist. 107. paucis mutatis.

Qui hîc sibi non attendit, si quid contra quam destinavit, accidat, fremit & insanit, moderate id toleraturus, si prævidisset. Ita Zeno Citiensis cum inaudiisset omnia sibi sua mari submersa: Laudo, inquit, tuum factum fortuna, quæ nos in palliolum & porticum redigis; jam expeditius philosophari me jubes. Prævidit utique hanc plagam, ideo placate tulit. Inexpectata plus aggravant: novitas adjicit calamitatibus pondus: Ideo nihil nobis improvisum esse debet. In omnia præmittendus est animus, cogitandumque, non quicquid solet, sed quicquid fieri potest. Nullum tempus exceptum est ab acerbo eventu: in ipsis voluptatibus caussæ doloris oriuntur: bellum in media pace consurgit, & auxilia securitatis in metum transeunt: ex amico inimicus, hostis ex socio fit. Sæpe sine hoste patimur hostilia; & cladis caussas, si alia deficiunt, nimia sibi felicitas invenit.

invenit. Invadit temperatissimos morbus, validissimos phthisis, innocentissimos pœna, secretissimos tumultus. Ea vero plerunque plurimum dolent, quæ ut inopinata & insolita miramur, & quærimus: Vnde hoc? Quomodo? Quis putasset?

Ergo, *Attende tibi*, nihil eorum quę pateris, insolitum, nihil inexpectatum tibi sit. Offendi rebus istis tā ridiculum est, quam queri quod sparfaris in publico, aut inquineris in luto. Eadem vitæ conditio est quæ balnei, turbæ, itineris: quædam immittentur, quædam incident. Non est delicata res, vivere. Longam viam ingressus es; & labaris oportet, & lasseris, & cadas. Alio loco comitem relinques, alio efferes, alio timebis, *Attende tibi*. Per ejuscemodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter. præparetur ergo animus contra omnia. Sciat se venisse ubi patiatur fulmen, sciat se venisse, ubi

Luctus & ultrices posuere cubilia curæ, Virg. l. 6.
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus. Æneid.

In hoc contubernio vita degenda est. Effugere ista non potes, prævidere potes, contemnere potes; contemnes autem, si sæpe cogitaveris, & futura præsumpseris. Nemo non fortius ad id cui se diu composuerat, accessit, & duris quoque.

que, si præmeditata erant, obstitit. At contra imparatus etiam levissima expavit. Id agendum est, ne quid nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli malo tirones simus. Nihil miremur eorum ad quæ nati sumus, quæ ideo nulli ferenda indigne, quia paria sunt omnibus. Quicquid dixeris, multis accidit, & accidet deinceps. Ita dico, paria sunt. nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Æquum autem jus est, non quo omnes usi sunt, sed quod omnibus latum est. Imperetur æquitas animo, & sine querela mortalitatis tributa pendamus. Hiems frigora adducit; algendum est. Æstas calores refert; æstuandum est. Intemperies cæli valetudinem tentat; ægrotandũ est. Et fera nobis loco occurret, & homo perniciosior omnibus feris, *Attende tibi.* Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non possumus: id possumus, magnum sumere animum, & homine Christiano dignum, quo fortiter fortuita patiamur. Optimum est, pati quod emendare non possis: & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari, malus miles est qui imperatorem suum gemens sequitur. Hic est magnus animus qui se Deo tradidit; ac contra ille pusillus ac degener, qui obluctatur,

tur, & de ordine Mundi male existimat, & emendare mavult omnia quam se. Deo nos tradamus & simplicem intentionis oculum in Deo uno figamus. Sic vivamus, sic loquamur. paratos nos semper inveniat atque impigros sanctissima Dei voluntas.

IV. Hoc ipsum insignissime confirmans Epictetus: Cujusque rei, inquit, antecedentibus & consequentibus consideratis, sic eam aggreditor. Alioqui cupide quidem eam aggredieris: quippe qui nil eorum quæ sequuntur consideraris. Postea vero cum aliquæ molestiæ ac difficultates intercesserint, turpiter desistes. Cupis vincere Olympia? Considerato antecedentia & consequentia: & sic, si è re tua fuerit, rem aggreditor. Est tibi accurato ordine opus, bellariis abstinendum, exercendum corpus vel invito, idque hora præfinita, in æstu, in frigore: non bibenda frigida: aliquando ne vinum quidem; denique lanistæ tanquam medico te tradas oportebit. Deinde in certamine laniari corpus contingit, manum lædi, distorqueri lumbos, multos pulveris deglutiri, flagris cædi, & cum his omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si placet, certamen inito. Sin minus, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tubâ

Epict. l. 3. dissert. c. 15.

canunt,

canunt, nunc tragœdias agunt, cum ista viderint admiratique fuerint. Sic & tu nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, postea orator, toto autem animo nihil: sed ut simius, quicquid videris, imitaberis. Subinde aliud ex alio tibi placebit, usitata vero displicebunt. Neque enim considerate quidquam aggressus es, neque rem totam explorasti, aut examinasti, sed temere & frigida cupiditate impulsus. Ergo in posterum *Attende tibi.*

Seneca l.de tranquil.c. 11.&l. 6.qq. nat. q. 3.

Diogenes interrogatus quid in Philosophia didicisset? Respondit: Prævidere adversa, & cum advenerint illa, patienter ferre. Nihil scit, quisquis ista non didicit. Quæ aliis diu patiendo levia fiunt, vir sapiens levia facit, diu cogitando. In tanta rerum, sursum ac deorsum euntium, versatione, si non quicquid fieri potest, pro futuro habes, das in te vires rebus adversis, quas infregit, quisquis prior vidit. Basiliscus, ut ajunt, prius videndo necat hominem; sin ipse prius ab homine videatur, in fugam vertitur. Idem nobis evenit, si calamitas celerior sit nostris cogitationibus, & in securos irruat, facili negotio totos dejicit; sin animum in eam obfirmemus, & venientem oculo illo simplici aspiciamus, sine viribus est, & jam paratos leviter stringet, idque cum profectu & emolumento

nostro.

nostro. Ergo, *Attende tibi*, & ad asperrimam quamque sortem excipiendam te para.

Cum Anaxagoras apud Athenienses in vinculis esset, duo ad eum nuncii uno die allati sunt in carcerem. Prior mortem ei decretam esse significabat. Ad quem Anaxagoras constanti vultu: Iam pridem, inquit, sententiam tulit natura, tam in me, quã illos qui me damnant. Porro alter duos ipsius filios interiisse nunciabat. Et huic, salvo colore, respondit: Sciebam me mortales genuisse. En, tela tamdiu prævisa, quam non læserint! Severus Imperator uti alia pleraque, sic & mortem præmeditari solitus, loculum ad lectũ habuit, quem frequenter allocutus: Tu virum, ajebat, capies, quem Orbis non potest. Vlysses viginti annis militię vagatus, jam redux Penelopen conjugem flentem siccis salutavit oculis; sed catello ad domini præsentiam insane gestienti, & repente mortuo illacrimavit. Nam uxoris lacrimas præcepit, atque animo secum ante peregit: in illum autem fletum subita res & inexpectata eum conjecerat. Sic adversa omnia præcipienda sunt animo, & longe tranquillius perferentur. Quemadmodum enim is qui se turbæ immiscet, aliud non expectet quam impelli, trudi, comprimi: ita is, qui peregre iturus,

Plutarch. de Trãquill. animi ante finem.

rus, non speret nisi cælum caliginosum, immite, ventosũ, pluvium, spurcissimam tempestatem, hospitia incommodissima, non tamen modicos sumptus exactura: jam errores viæ, lapsus equorum, eversionem currus, varios casus, tanquam solitas itinerum appendices consideret, ut cum hæc evenerint, dicere possit: *Ista prævidi.* Turpissimæ sunt voces illæ: Sperabam meliora: Non putabam sic mecum agendum: Tam gravia non expectabam: Nesciebam fortunam mihi novercam esse: Quis hoc futurum credidisset? Quis tam hostilem animum in hoc homine suspicatus fuisset? Quis hæc omnia præviderit? ita magna pars hominum est, quæ navigatura de tempestate non cogitat. At hoc sapientis non est. Si tibi sapere vis, *Attende tibi*, & providum animum in omnia præmitte, ut cum Anaxagora dicere liceat: Prævidebam hæc, sciebam ista, jam ante illa cogitabam. Pecuniam amisi? Sciebã posse adimi. Gratiam perdidi? Noveram quam instabile bonum possiderem. In paupertatem decidi? Pridem credidi hanc expeditam, hilarem, tutam esse, si pauper non sit vitiosus. Male de me loquuntur homines? Faciunt, non quod mereor, sed quod solent. quibusdam canibus innatum est, ut non pro feritate sed pro consuetudine latrent. Morbus me affligit? Et morbis

morbis & morti obnoxium me scio, sed exhibetur etiam in lectulo virtus. Graves inimicos habeo? Iam olim in Chrysostomo legi: Neminem lædi nisi à seipso. Invidia, tædium, mœror me cruciant? Neque hoc contra expectationem evenit. Luctus, dolor, metus non tam supplicia, quam vivendi tributa sunt. Mors liberos, parentes, cognatos, amicos abstulit? Quid istud aut novum aut mirum? periere perituri: ego illis proximus. mortalium mortem non acerbe deflendam jam didici.

Hoc si quis in medullas admiserit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia est, sic aspexerit, tanquam illis liberum & ad se iter sit, multo ante se armabit quam petatur. Ergo, *Attende tibi*, & istud quoque eodem animi robore præstabis, ne quid ex his quæ eveniunt, tibi subitum sit. Quicquid enim fieri potest, tanquam futurum prospiciendo, malorum impetus molliet. Sero animus ad periculorum patientiam instituitur. *Attende tibi*.

V. Sed & in ceteris rebus omnibus idem tibi assidue ingero: *Attende tibi*. Pedetentim ad præcipitia ducimur; à minimis scilicet initiis ad latissima damna descenditur. Nihil rationis est, ubi semel affectus inductus est, jusque illi aliquod voluntate nostra datum est. faciet de cetero quantum

Seneca l. 1. de Ira. c. 7. & 8 & epist. 116.

volet, non quantum permiſeris. In primis, inquam finibus hoſtis arcendus eſt; nam cum intravit, & portis ſe intulit, modum à captivis non accipit. Affectus contumaciter parent. Nullum vitium eſt ſine patrocinio: nulli non initium eſt verecundum & exorabile, ſed ob hoc latius funditur. Non obtinebis ut deſinat, ſi incipere permiſeris. Ergo, *Attende tibi*, & principiis obſta. Incipientibus vitiis obſtruendæ ſunt viæ per rectam intentionem; ſi malitia radices ſemel egerit & inveteraverit, ſicut coalita ægritudo, difficilis erit extinctu. Facilius eſt excludere perniciosa quã regere; & non admittere, quam admiſſa moderari. nam cum ſe in poſſeſſione poſuerunt potentiora rectore ſunt, nec recidi ſe minuive patiuntur. Deinde, ratio ipſa, cui freni traduntur, tam diu potens eſt, quamdiu diducta eſt ab affectibus: ſi miſcuit ſe illis, & inquinavit, non poteſt cõtinere, quos ſubmovere potuiſſet. Commota enim ſemel & concuſſa mens ei ſervit, à quo impellitur. Quarundam rerum initia in noſtra poteſtate ſunt: ulteriora nos ſua vi rapiunt, & ægre relinquunt regreſſum. Vt in præceps datis corporibus nullum ſui arbitrium eſt, nec reſiſtere morarive dejecta poſſunt, ſed conſilium omne & pœnitentiam irrevocabilis præcipitatio abſcindit, & nõ licet nõ
eò

eò pervenire, quò non ire licuisset: ita animus si in iram, libidinem, aliosque se projecit affectus, impetum difficulter reprimet: rapiet illum, & ad imum aget vitiorum natura proclivis. Ergo intrantibus vitiis resistamus: quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quam recepta exeunt. Curã nobis nostri natura mãdavit: sed huic ubi nimiũ indulseris, vitiũ est. Sic ab initio nõ malo ad carnem transimus, & corporis commoda, & quicquid illis vicinum. Optime Isidorus: Diabolus, inquit, serpens est lubricus, cujus si capiti, hoc est, primæ suggestioni non resistitur, totus in intima cordis, dum non sentitur, illabitur. Ergo, Attende tibi, & obsta principiis recta intentione assiduo restauratã, alioqui sæpius in præcipitia rues vix emendanda.

Lib. 3. de sum. bono c. 5.

VI. Proximum ab his erit attendere, ne in supervacuis laboremus, aut alienis, id est, ne aut quæ non possumus consequi, concupiscamus: aut adepti, cupiditatum nostrarum vanitatem sero, & post multum pudorem intelligamus. ne etiã labor aut irritus sine effectu sit, aut effectus labore indignus. Fere enim ex his tristitia sequitur, si aut non successit, aut successus pudet. Circumcidenda est concursatio, inquit Seneca, qualis est magnæ parti hominum, domos & theatra, & fora pererrantium.

Lib. de tran. quill. c. 12.

Alienis se negotiis offerunt, semper aliquid agentibus similes. Horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris: Quo tu? quid cogitas? respondebit tibi: *Non mehercule scio, sed aliquos videbo, aliquid agam*. Domum cum supervacua redeuntes lassitudine, jurant nescisse seipsos, quare exierint, ubi fuerint, postero die erraturi per eadem illa vestigia: sic sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt, sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanusque cursus est, qualis formicis per arbusta repentibus: quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur. His plerique similem vitam agunt, quorum non immerito quis inquietam inertiam dixerit, qui negotia magis amant quã agunt. Omnis itaque labor aliquo referatur, aliquo respiciat, nec unquam sana careat intentione. Ex illo malo dependet teterrimum hoc vitium, auscultatio, & publicorum secretorumq; inquisitio, & multarum rerum scientia, quæ nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur.

Quoties aut alienis negotiis nos miscemus, neglectis nostris, aut non necessaria curamus, omissis utilibus & necessariis, nec quidquã fere sanctiore cura componimus, quã quod ad nos non pertinet. Quid vana, quid inutilia aut noxia discimus? Disca-

mus

mus continentiam augere, luxuriam coërcere, gulam temperare, iracundiam lenire, paupertatem æquis oculis aſpicere, frugalitatem colere. Queſtus olim Iſaias: Quare, inquit, appenditis argentum non in panibus? laborem veſtrum non in ſaturitate? Quid de homine illo ſentias, qui jam extrema fame laborat, pecuniolam tamen quam reliquam habet omnẽ ad mercatorem defert, & plumas emit in pilei ornamentum? Non diſparem ad hoc inſaniam plurimi committunt, quos ſtrenua exercet inertia, qui omnia agunt prætterquam ea quæ animi ſunt & ſalutis. curis & laboribus varie ſe conficiunt, ſed curas & labores aut nulla, aut nõ recta intentione inſigniunt: pecuniam ambiunt aut gratiam, aut utrumque; obtinendo cælo nunquam fatigantur: in omnibus aliis ad laſſitudinem exerceri in lucrum trahunt. Ad hos divinus Paulus merito vociferatur: Tanta paſſi eſtis ſine cauſſa?

C. 55. v. 11.

Ad Gal. c. 3. v. 4.

Sunt qui maria emetiantur, omnes regiones luſtrent, circulentur orbẽ: ſunt qui omnes pæne libros ſcrutentur, & quicquid uſpiam rerum novarum eſt, in ſuas aures derivent; de his vere dixeris: Hi tales neminem ex omnibus difficilius domi, quam ſe, conveniunt; ſemper extra ſe ſunt, ac per aliena vagantur, & quod hinc ſequitur, nemini minus noti quam ſi-

Luc. c. 5. v. 5. bi ipsis. Miserum genus hominum qui sub vitæ finem ipsi de se fatebuntur: Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Ergo, attende tibi, & res tuas age: sibi ipse animus hæreat, se colat, nihil alieni agat. Omnium virtutum tenera sunt principia, tempore ipsis duramentũ & robur accedit. Itaque initio vis moderata erit animo facienda, ut vigil in hac attentione perstet, & iis quę agit, intendat, ne volatica instabilitate huc illuc per diversa rapiatur; sed ubi vel paullulum respirare licuerit, in sinum adamatæ orationis (etsi minime prolixæ) refugiat. Animus ita sibi præsens, non tantũ ad aliena non diffluit, sed & in propriis cavet, ne quid ultra limites.

VII. Denique observatio sui assidua, negotiis omnibus recte præsidet, hic maxime *Attende tibi*, & nunquam sic accede ad negotia, unde tibi ad Deum liber regressus non sit. Vtique animus ab omnibus externis ad seipsum sæpius revocandus est. Subinde saltem, ut in periculosa navigatione portum pete, nec expectes donec res te dimittant, sed ab illis te ipse disjungas, & in te, quantum poteris, recedas. Assuesce in mediis etiam occupationibus cælum inambulare, & frequentibus ab imo pectore ductis suspiriis communem omnium parentem adire, unaque rectam intentionem restaurare. Me-

mento

mento properantis Æternitatis, & ad Deum quoties per intervalla licuerit, ardenter evola. Deum tibi semper terminum fige, in quo oculi tui nunquam non desinant. Sic omnia tam diligenter facies, tamque circumspecte quam homo fidelis, sanctusque solet tueri fidei commissa. Sic non expallesces ad ardua, nec retrahes timidus pedem, sed incurrentibus celsior, nihil temere, fortiter multa aggredieris: sic profutura juxta obfuturaque prospicies. Nosti, prudentissimũ haberi, qui à se non ab alio consilia mutuatur. Istud hîc non laudabile tantum, sed necessarium. Omnium actionum tuarum animã & vitam, non ab alienis oculis aut auribus pete, sed à te tuaque intentione. Hæc vera prudentia est, hæc tutissima sunt consilia omnibus actionibus, minimis maximis, rectam semper intentionem præmittere, & oculos à Deo nunquam deflectere.

Liceat hîc indignari, & æquissime in ignaviam humanã excandescere. Plerique omnes sumus in minimis cauti, in maximis negligentes: Intentionem rectam non solum per plurimas vitæ partes negligimus, sed & pravam nimium frequenter actionibus nostris miscemus. Iacob olim filios objurgans: Quare negligitis, inquit, descendite, & emite nobis necessaria. Idem ego hîc proclamem: Gen. c. 42. v. 2.

mem: Quare negligitis, ô mortales, quid vaniſſima ſtudia ſectamini, quid labores ſumitis non profuturos omiſſis neceſſariis? De plurimorum vanis & otioſis conatibus non male ego dixerim quod ille de ſuis ſuorumque ſociorum ſtudiis ingenue faſſus: Omnia, inquit, diſcimus præterquam neceſſaria. Eodem prorſus modo reperias non paucos, qui omnia diſcant, omnia ſciant, præterquam ea quæ faciunt lucrando cælo. Qui ſolũ ſcit *agere*, is ſane nihil ſcit, niſi ſciat & *bene agere*, actionibuſque ſuis omnibus intentionem rectam adjungere. Heu quanta facimus, & facta noſtra intentione prava corrumpimus, atque ſic agros noſtros ipſi urimus, & propria cędimus vineta. Oramus, ſed ut orationis amantes habeamur: Stipem erogamus, ſed ut avari nomen effugiamus, & benefici dicamur: Iejunamus, quandoque ideo tantum ut plus poſtea voremus. Laboramus, ſed lucro tantum, ſed oculis, ſed laudi, ſed neceſſitati, ſed crumenæ ſolum. Templa frequentamus, ſed ut videamur, aut certe videamus tunc non videnda: Rei divinæ interſumus, ſed ex mera ſæpe cõſuetudine, aut tempori fallendo: Conciones audimus, ſed curioſitate tracti, ut doctiores fiamus, non ut meliores: Confeſſionis myſterium obimus, ſed ne minus aliis præſtare

cenſea-

censeamur: Epulum cæleste accedimus, sed neque hîc nos ipsos deserimus, & sæpe non nisi dulcedinem hic quærimus: Peregrinationes instituimns, sed tantum ut animum relaxemus, & domesticum tædium vitemus: Invitamus ad convivium, nòn pauperes, sed eos à quibus & nos invitemur: Donamus, ut & nobis donetur: Obsequium impendimus, ut impendatur & nobis: Laudamus alios, ut & ipsi laudemur: Subinde mel & rosas loquimur, sed ut affabiles audiamus, ut humani æstimemur, vel ut eò suavius fallamus. Edimus, bibimus, non tantum quia esurimus & sitimus (hoc enim & bos facit in prato) sed quia esse, bibere, nobis admodum sapit, gulamque mire demulcet: Opes congerimus, non ut egenos juvemus, sed ut nos divites simus: Garrimus, deambulamus, nugamur, dormimus, non ut fessum animum aut corpus reficiamus, sed ut genio nostro sacrificemus, & faciamus quod magis lubet, delectatque. Quoties in humilitatem etiam nos submittimus, sed ut emergamus, & ascendamus altius? Quoties minutula quædam grandi religione observamus, negligimus peccata grandia? Quoties acerbum frigus, arctas vestes, strictos calceos, & nescio quæ patimur, sed quia nobis superbia persuasit? Reprehensiones etiam si-

lenter ferimus, non à modestia, sed ab obstinatione sicinstructi. Heu mille talia facimus! ita vitam nostram implemus innumeris erroribus, & quod miserrimum est, errare nos nescimus, aut sane non animadvertimus. Ita thesauros colligimus, sed palearum, aut damnatæ monetæ.

Ditmarus. lib.7. Baron. idem narrat tom. 11. Anno 1016. initio.

Anno à Virgineo partu, Millesimo decimo sexto, uti Ditmarus commemorat, Italiæ littora Saraceni barbaro furore infestarunt. Benedictus VIII. Summus Pontifex hosti in finibus occurrendum ratus, instructissima classe comparata tam feliciter rem gessit, ut hostiles exercitus ad internecionem delerit, & Regem Saracenum in fugam compulerit. Regina minus assueta fugæ, capta est, & capite truncata. Rex supplicio & morte conjugis suorumque clade mirum in modum efferatus, ingentes minas cœpit spargere, & ultionem parare. Atque ut prius Italiæ metum injiceret, quam pugnę aleam tentaret, Summo Pontifici saccum misit ingentem castaneis plenum, simulque nunciari jussit: Sciret, tot milites æstate proximaItaliam vastaturos, quot in sacco illo castaneas numeraret. Benedictus Pontifex, ut huic tam barbaræ denunciationi responsum attemperaret, Regi marsupium amplum milio plenum remisit, eidemque renuntiari præcepit:

Veni-

veniret modo, tot illum in Italia loricatos inventurum, quot milii grana marſupio illo continerentur. Hic ſaccus, & hoc marſupium non croco, non pipere vel auro, ſed vili merce turgidum, humanæ vitæ ludibria præclare repræſentat. Docuit Matt. nos Chriſtus, qua ratione theſauros c.6. cælo recluderemus: at nos tugurio- v.19. lis noſtris contenti, caſtaneas & milium pro theſauro accumulamus, actiones acervamus innumeras; ſed parum pretioſas, utpote intentione ſancta deſtitutas. ita milio & caſtaneis divites ſumus. Tandem, ut Lib.1. Gregorius loquitur, finis operis pro- dial. babit, quod operationis intentio c.9. proba non fuerit. Cum ergo mors fores pulſaverit, cum ſpiculum fatale torſerit, cum ex hoc in alium Orbem migrare juſſerit, quos inde theſauros aſportabimus? Marſupia milii, ſaccos caſtanearum refertiſſimos (actiones pura intentione caſſas) heu merces in cælo minime venales! Ideoque, ut rectiſſime monet Bernardus, maxime o- Serm. pus eſt puritate intentionis, qua 7. in ſoli mens noſtra Deo & placere ap- Cant. petat, & valeat inhærere. Quicquid propius finem. agamus, actio recta non erit, niſi recta fuerit voluntas, ſeu intentio, ab hac enim eſt actio. Opti- Epiſt. me ad rem Seneca: Nulli non vir- 79. ſine. tus, inquit, & vivo & mortuo retu-

lit

lit gratiam, si modo illam *bona secutus est fide*, si se non exornavit & pinxit, sed idem fuit. Videte, obsecro, nec Seneca quidem satis esse censet virtutem sequi, nisi quis eam sequatur *bona fide*, quod quid aliud est, quam bona intentione? Hæc certe neminẽ sinit à seipso sic exornari & pingi, ut actus illius non tam sint, quam esse videantur boni: has omnes offucias & pigmenta extreme odit intentio bona: Virtutem ut sequamur imperat, sed ut *bona fide* sequamur, non spe vana illecti, non metu adacti, sed ipsius amore virtutis. Insignissime hoc explicans Augustinus: Implebis, inquit, amore, quod timore non poteras. Qui enim timendo non facit male, mallet facere, si liceret. Itaque etsi facultas non datur, voluntas tenetur. Non facio, inquis. Quare? Quia timeo. Nondum amas justitiam (*nondum sobrietatem, nondum castitatem amas*) adhuc servus es: Esto filius. Sed ex bono servo fit bonus filius. Interim timendo noli facere. Idem sanctissimus Antistes obliquam nimis intentionem avari sic perstringit: Avare quid inhias cælo & terræ? Melior est qui fecit cælum & terram. ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris ut tua sit illa villa, & transiens per illam dicis: Beatus, cujus est possessio ista. Hoc dicunt quam multi qui transeunt per illam: & tamen cũ dixerint

Tom. 8. in Ps. 52. conc. 1 med.

In conc. 2 ejusdẽ Ps. 32. post. med.

dixerint & transierint per illam, possunt caput agitare, & suspirare, numquid & possidere? Sonat cupiditas, sonat iniquitas: Sed non concupiscas rem proximi tui. Beatus, cujus est villa illa, cujus est domus ista, cujus est ager iste. Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cujus est. quid? jam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate ut habeatis, tunc demum beati eritis. Hac sola beati eritis, re meliore, quam vos estis, meliores eritis. Deus est, inquam, melior te, qui fecit te. Erige te ad illum, & quicquid oculorum habes, in hunc unum converte.

Quod ergo Tigranis conjux fecit in Persia, hoc tibi faciendum in omni loco, assidue, in omni vita: suos illa oculos in unum illum defixit, qui caput pro illa suum offerebat: idem à te jure meritissimo postulatur, ut tuos in uno defigas oculos, qui & oculos & caput, & totum se teque una tibi donavit, qui vitam & sanguinem suum pro te redimendo, non solum offerre paratus fuit, sed obtulit. At parum est regiam Tigranis conjugem imitari: exemplis sanctioribus urgemur. Quisquis bonam intentionem cordi habes, regium Numinis Psaltem æmulare, & provide Dominum in conspectu tuo semper. In hunc unum tuus eat oculus, sed vide ut simplex eat & rectus, in hunc unum tua

Ps. 15. v. 8.

tua

tua feratur intentio, ſed vide ut pura feratur & ſincera; nec aliorum quidquam aſpiciendum eſt, niſi per hunc unum, aut in hoc. Ergo quod ultimum moneo, *Attende tibi.*

FINIS.

INDICVLVS.

IN

AMVSSIM

DE

RECTA INTENTIONE.

LIBER PRIMVS.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

FINIS.

Hic liber est ex Bibl
otheca R.R. P.P. Cama
dulensium Montis Re
gij ad Varsaviam.

[illegible]
…epio hi…
…nana…
…ioni…
[illegible]